

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566 ISSN 2985-1491 (Online)

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage

<http://grad.vru.ac.th>

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Walaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 Vol. 17 No. 2 May – August 2023 ISSN 2985-1491 (Online)

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ครอบคลุมสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การท่องเที่ยว จิตวิทยา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับของคณาจารย์ และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 3 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นนรภัส ถกมลภักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กนต์ฤทัย คลังพหล

อธิการบดี
รองอธิการบดี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตนา สุลิ้งค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณบล
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาจ ณ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิษานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์ ศิริโวหาร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวธิดา โยธากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal-g@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2566 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 19 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 18 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปี 17 ฉบับที่ 2

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินตานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์	สีสันต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจริย์	ผลประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ	ไถยวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	รัตนเพียรธัมมะ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ	เกษมณี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา	จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณก	นิลคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา	หอมพุ่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณชญาภัส	เคาท์เทน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์	ศิริโวหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร	ม่วงศรีเขียว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา	บัวสมบุญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรวี	จิตภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิขญา	สวัสด์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรภรณ์	อาจหาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไวยวุฒิ	วุฒิอรรรดสาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย	นาคนก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์	พ่วงแสงสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาร	ใจตรง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณิ	มงคลพิทักษ์สุข
ดร.กอบวิทย์	พิริยะวัฒน์
ดร.เกษมสันต์	สกุลรัตน์
ดร.เจด็จ	คชฤทธิ์
ดร.ฉัตรชัย	ราคา
ดร.เฉลิมชัย	พันธ์เลิศ
ดร.ชุตินันท์	สุวัตรพิงศ์
ดร.เชษฐภณิก	ปัญญาวัชรวงศ์
ดร.ณัฐ	สิทธิกร
ดร.ดุสิตธร	งามยิ่ง
ดร.ธานินทร์	คงศิลา

ดร.นรินทร์
ดร.นิสรา
ดร.ประพรรธน์
ดร.พรพิมล
ดร.วิภาดา
ดร.ศรัณยู
ดร.สุภัชฉานัน
ดร.แสงดาว

นนทมาลย์
คำมณี
พละชีวะ
รอตเคราะห์
เถาธรรมพิทักษ์
กาญจนสุวรรณ
ศรีเอี่ยม
วัฒนาสกุลเกียรติ

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ชาโนเพื่อพัฒนา ความคิดวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
กฤตศักดิ์ เจียมยังยืน และสุชาติ เกษมณี.....	1
แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี	
จิตราภรณ์ เถรวัตร พยอม ธรรมบุตร เสรี วงษ์มณฑา และกาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์.....	12
การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	
จิรวัฒน์ รักพ่วง ณัฐธาดา วงษ์นายะ และสัมฤทธิ์ ไวเปี้ย.....	30
การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามโครงการมหาวิทยาลัยธนบุรี กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม	
ปฐมพรณ์ อินทรางกูร ณ อยุธยา และธนภัทร จันทรเจริญ.....	42
การพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ในสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน	
ปรารธนา ยศสุข และพงศกร กาวิชัย.....	60
การประเมินความเสี่ยงในการให้บริการของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน	
ปริญ วีระพงษ์ และกิตตินันท์ มากปรางค์.....	74
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สำหรับครู ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร	
ปณิจิตา อินทร์รักษา.....	88
การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษา โครงการอาสาสมัคร เพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด	
พงศกร กาวิชัย สมคิด แก้วทิพย์ เฉลิมชัย ปัญญาดี และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล.....	100
ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย	
ระชานนท์ ทวีผล.....	114
การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี	
ธันดา ขนาบศักดิ์ และศิริเรือง พัฒนาช่วย.....	129
การพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานและระบบพี่เลี้ยง	
รุ่งทิพา คนการณ์.....	142

การสอดแทรกงานประยุกต์ศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด เพื่อสร้างความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ	
วรินทร์ภัทร์ บุรณะสระกวี อภิษฐา อังคะวิภาต เอกลักษณ์ โภคทรัพย์ไพบุลย์ และศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์.....	159
การพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล	
ศรินฉากรณ์ โชคพิริยะภิญโญ และกษพร นรมาตย์.....	176
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาครู	
ศึกษา เรืองดำ.....	190
การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง	
สุวิกรม มาประณีต ศศิเทพ ปิตุพรเทพิน และสหรัฐ ยุกย่อง.....	210
นวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายชุมชน	
โสภาพร กล่ำสกุล และกฤตชน วงศ์รัตน์.....	223
องค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	
องอาจ ชาญประสิทธิ์ชัย.....	240
อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100	
อศิวเทพ อากาศวิภาต.....	257
การจัดการอารมณ์เชิงลบ ในการเรียนออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19	
จิตตินันท์ บุญสถิตกุล และคาลอส บุญสุภา.....	268
ภาคผนวก.....	281
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	283
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	285
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	299
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	301
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	303

ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน
เพื่อพัฒนาความคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

THE EFFECTIVE OF USING A PROBLEM-BASED LEARNING WITH MARZANO
AND KENDALL'S TAXONOMY FOR IMPROVING CRITICAL THINKING IN
PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

กฤตศักดิ์ เข้มยั้งยืน¹ และสุชาวดี เกษมณี²
Kittisak Chiamyangyuen¹ and Suchawadee Kesmanee²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{1,2}Education Program in Thai, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under
the Royal Patronage

E-mail: Kittisak.cham@vru.ac.th

Received:	March 1, 2022
Revised:	April 5, 2023
Accepted:	June 2, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิจารณ์ก่อนและหลังการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน และ 2) ศึกษาการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนพิชญศึกษา จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องวิชาเหมือนสินค้า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และโคลงโลกนิติ 2) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ และ 3) แบบประเมินความคิดวิจารณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโนมีคะแนนการคิดวิจารณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโนมีการคิดวิจารณ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน ความคิดวิจารณ์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the critical thinking scores before and after using the problem-based learning together with Marzano's theory of thinking, and 2) study the fifth-grade primary school students' critical thinking by using the problem-based learning together with Marzano's theory of thinking. The sample consisted of 40 fifth-grade students of at Pichaya Suksa School, selected by a simple random sampling method. The tools used in the research included 1) a learning activity plan for the subjects "Wicha Muan Sinka", "Ton Pen Tee Pheung Hang Ton" and "Khleng Lokanit", 2) a critical thinking measurement form, and 3) a critical thinking evaluation form. The statistics used in data analysis included average, standard deviation, and t-score.

The research results showed that 1) after using the problem-based learning together with Marzano's theory of thinking, the students' critical thinking scores were significantly higher at a level of .05; and 2) after using the problem-based learning together with Marzano's theory of thinking, the students had good critical thinking, with an average score of 46.98 and a standard deviation of 2.35.

Keywords

Problems Based, Marzano and Kendall's Taxonomy, Critical Thinking

ความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพของผู้เรียนภาษาไทยให้สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนสามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนต้องรู้กฎเกณฑ์การใช้ภาษาให้ถูกต้อง ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย ภูมิใจในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย (The Ministry of Education Thailand, 2008) จากวิสัยทัศน์และหลักสูตรแกนกลางดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดหลักและแนวคิดในการจัดเนื้อหาความรู้สู่ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีว่าการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตราที่ 23 และมาตราที่ 24 ให้

สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาด้วยการเน้นความสำคัญเกี่ยวกับความรู้ และทักษะการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้แก้ปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (Office of the Education Council, 2002) กระบวนการคิดจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งนี้เพราะการคิดเป็นกระบวนการทำงานของสมองที่เกิดขึ้นเมื่อประสาทสัมผัสได้รับการกระตุ้น หรือมีสิ่งเร้าเข้ามา กระทบสมองจะสั่งการให้เกิดการคิดทันที (Kahneman, 2011) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ และจำเป็นสำหรับการแสวงหาความรู้ การรู้จักฝึกฝนการคิดอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้มีพื้นฐานในการคิดที่ดี การคิดจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมผู้สอนต้องจัดเตรียมให้ ทั้งยังต้องผนวกเข้ากับความสนใจของผู้คิด เพื่อเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสม่ำเสมอ (Munsethawit, 2004)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนานักเรียนทางด้านการคิดดังกล่าว จึงกำหนดให้ทักษะการคิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนในทุกช่วงชั้น เนื่องจากเป็นทักษะที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งมีนโยบายส่งเสริมให้มี การนำทักษะการคิดลงสู่การปฏิบัติในห้องเรียนอย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นจุดเน้นใน การพัฒนาคุณภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Office of the Education Council, 2002) การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นกระบวนการคิดที่ใช้การไตร่ตรอง ใคร่ครวญ พิจารณาหาเหตุผล ศึกษาข้อเท็จจริง หลักฐาน ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ แล้วนำมาพิจารณา วิเคราะห์ อย่างสมเหตุสมผล ก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณ จะเป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผลไม่ยึดถือแต่ความคิดเห็นของตนเอง หากต้องตัดสินใจในเรื่องใดก็จะต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอและสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองให้เข้ากับความคิดเห็นของผู้อื่นได้ด้วยเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณจะเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูล ใฝ่หาความรู้ และประกอบด้วยเหตุผล (Dewey, 1993; Good, 1973; Hilgard, 1962)

การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นทักษะที่พัฒนาได้ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล หรือมีการจัด ลำดับความคิด หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์กับความรู้สึกในการจัดการปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา และจัดการกับสถานการณ์ตามข้อเท็จจริง หรือตามข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมด อันเป็นการสังเกตหาปัญหาและพัฒนาเป็นวิธีแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตด้วย ทั้งนี้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 11 ประการ ได้แก่ สามารถกำหนดหรือระบุประเด็นของคำถามได้ สามารถคิดวิเคราะห์ข้อโต้แย้งได้ สามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลได้ สามารถสังเกตและตัดสินใจข้อมูลที่ได้จากการสังเกตด้วยตนเอง สามารถนิรนัยและตัดสินใจผลการนิรนัยได้สามารถอุปนัยและตัดสินใจผลการอุปนัยได้ สามารถตัดสินใจคุณค่าได้ สามารถให้ความหมายของคำต่าง ๆ และตัดสินใจความหมายได้ สามารถระบุข้อสันนิษฐานได้ สามารถตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติได้ และสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

การจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มุ่งสร้างประสบการณ์ตรง เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติฝึกทักษะการคิด เผชิญสถานการณ์ปัญหา วางแผนการเรียนรู้ และตรวจสอบกำกับการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยปัญหานั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้เรียน อาจเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจหรือ มีความหมายกับผู้เรียนที่สามารถนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้โดยปัญหาเป็นวิธีการเรียนรู้บนหลักการของการใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมให้ผสมผสานกับข้อมูลใหม่ แล้วประมวลเป็นกับความรู้ใหม่ (Barrows, 2000) ภายใต้เงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ (Hmelo-Silver & Barrows, 2006) ได้แก่ การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงออกความรู้เดิมก่อน (Activation of prior knowledge) จากนั้นให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่เหมือนจริงมากที่สุดจะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย ผู้สอนจึงต้องตั้งโจทย์ปัญหาให้เหมือนจริง (Encoding specificity) และเงื่อนไขสุดท้ายคือการทำความเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ (Elaboration of knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเสริมต่อความเข้าใจนั้นด้วยการกระทำ เช่น การต่อบันทึก การอภิปราย การถาม การจดบันทึก การรายงานในที่ประชุม การเรียนการสอนที่ดีจึงควรเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นบทบาทให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผนวกกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ค้นคิด สร้างและสรุปความรู้ขึ้นด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง The Ministry of (Education Thailand, 2008) สอดคล้องกับ (Wheatley, 1991) ที่เสนอความเห็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เมื่อได้เผชิญกับงานหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งงานหรือปัญหาอาจมาจากชีวิตประจำวันของผู้เรียนหรือการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มก็เป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้อธิบายและเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้นถึงกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตาม (Marzano and Kendall's Taxonomy, 2007) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณได้ เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการในแสวงหาความรู้มากกว่าตัวข้อมูลเป็นวิธีการสอนที่ไม่ให้เชื่ออย่างมง่าย ผู้เรียนตระหนักว่าความคิดของตนเองเป็นความเชื่อที่ถูกต้องก็ต่อเมื่อได้ผ่านการกลั่นกรอง ค้นคว้า หาหลักฐาน เหตุผล มาพิสูจน์ด้วยตนเองอย่างรอบคอบเท่านั้น (Areeda, 1996; Savin-Baden and Major, 2004) ซึ่ง (Marzano and Kendall's Taxonomy, 2007) นำเสนอไว้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบด้วย 3 ระบบ ได้แก่ ระบบแห่งตนหรือระบบตนเอง (Self – system) ระบบบูรณาการหรือระบบอภิปัญญา (Metacognitive system) และระบบสติปัญญาหรือระบบความรู้ (Cognitive system) โดยพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นเมื่อพบกับสถานการณ์หรือภาระงานใหม่ ระบบแห่งตนจะตัดสินใจว่าจะยอมรับการเรียนรู้เรื่องใหม่หรือไม่ เมื่อระบบแห่งตนรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ระบบบูรณาการจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ นั้น โดยการออกแบบกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ จากนั้นระบบสติปัญญาจะเข้ามาทำหน้าที่จัดกระทำกับข้อมูลที่จำเป็น ดังนั้นปริมาณ

ความรู้ของนักเรียนแต่ละคนจึงมีผลต่อความสำเร็จอย่างสูงในการเรียนรู้เรื่องใหม่ ทั้งนี้ความรู้ใหม่สามารถต่อยอดจากความรู้เดิมได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง นอกจากนี้ แนวคิดทฤษฎีของ (Marzano and Kendall's Taxonomy, 2007) ยังได้แบ่งกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูลเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ขั้นสืบค้นและรวบรวมข้อมูล เป็นการคิดทบทวนความรู้เดิม เพื่อรับข้อมูลใหม่ และตรวจสอบข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้อง ไม่ถูกต้อง หรือไม่ทราบ แล้วเก็บเป็นคลังข้อมูลไว้เป็นการถาวรโยยความรู้จากความรู้เดิมมาใช้ในการนำไปใช้ในการปฏิบัติการ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจโครงสร้างความรู้

ระดับที่ 2 ขั้นเข้าใจ เป็นการเข้าใจสาระที่เรียนรู้ สู่การเรียนรู้ใหม่ใน รูปแบบของการบูรณาการและการใช้สัญลักษณ์ เป็นการสังเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของความรู้โดยเข้าใจองค์ประกอบหรือประเด็นความสำคัญ

ระดับที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เป็นการจำแนก เปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง อย่างมีหลักการ จัดลำดับ ระเบียบหมวดหมู่ที่สัมพันธ์กับความรู้ การสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยสามารถบ่งชี้ปัญหาหรือข้อผิดพลาดได้ การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่โดยใช้ฐานความรู้ และการอนุมานคาดการณ์ผลที่ตามมาบนพื้นฐานของข้อมูล

ระดับที่ 4 ขั้นใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ในสถานการณ์ที่ลำบากและไม่มีคำตอบชัดเจน การอธิบายปรากฏการณ์ที่แตกต่าง และการพิจารณาหลักฐานสู่การสรุปการที่มีความซับซ้อน การตั้งข้อสมมติฐานและการทดสอบ สมมติฐานนั้นบนพื้นฐานของความรู้

ระดับที่ 5 ขั้นอภิปรายหรือขั้นบูรณาการความรู้ เป็นการจัดระบบความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด การกำกับติดตามการเรียนรู้ และการจัดขอบเขตการเรียนรู้ ภายใต้การตรวจสอบแรงจูงใจ กระบวนการและความถูกต้องชัดเจน

ระดับที่ 6 ขั้นจัดระบบแห่งตน เป็นการตรวจสอบความสำคัญ ประสิทธิภาพ ตลอดจนอารมณ์ เพื่อสร้างระดับแรงจูงใจต่อสถานการณ์การเรียนรู้ และการะงานที่ได้รับมอบหมายในการเรียนรู้ รวมทั้งความตระหนักในความสามารถของการเรียนรู้ที่ตนมี

ตามแนวคิดของ Marzano and Kendall's Taxonomy (2007) การคิดที่ซับซ้อนมากกว่าขั้นความเข้าใจ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เหตุผลในการคิดอย่างลึกซึ้งและหลากหลาย มีการคิดโดยพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนและต้องมีเหตุผล สามารถตีความหรือบอกหลักเกณฑ์พื้นฐานของความรู้ ระบุนิยาม เจาะจง หรือสรุปอย่างมีเหตุผล จนเกิดเป็นความรู้ใหม่และนำหลักการเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานการณ์โดยใช้พื้นฐานของความรู้ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้สามารถพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณได้

จากลักษณะ ความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีของ Marzano and Kendall ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของ Marzano and Kendall เพื่อพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิชญศึกษา จังหวัดนนทบุรี

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน จะทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิจารณ์ญาณก่อนและหลังการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน
2. เพื่อศึกษาการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1) ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ห้อง รวมนักเรียนจำนวน 100 คน ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพิชญศึกษา จังหวัดนนทบุรี
 - 1.2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียนได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 40 คน โรงเรียนพิชญศึกษา ปีการศึกษา 2564 จังหวัดนนทบุรี
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วิชาเหมือนสินค้า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และโคลงโลกนิติ
 - 2.2) แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ
 - 2.3) แบบประเมินความคิดวิจารณ์ญาณ
- 3) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 3.1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วิชาเหมือนสินค้า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และโคลงโลกนิติ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังนี้
 - 3.1.1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 3.1.2) ศึกษาวิธีการสอนตามแนวมาร์ซาโน เพื่อใช้วิธีสอนกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1.3) วิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี จากสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.1.4) ศึกษาความหมายของความคิดวิจารณ์ญาณ และแนวทางในการพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณ เพื่อออกแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.5) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วิชาเหมือนสินค้า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และโคลงโลกนิติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.1.6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

3.1.7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา พิจารณาหาคุณภาพ ความตรงของเนื้อหา โดยใช้แบบตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่า IOC เท่ากับ 0.60

3.2) แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ

3.2.1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับความคิดวิจารณ์ญาณ ในหัวข้อความหมายของความคิดวิจารณ์ญาณ ลักษณะที่จัดเป็นความคิดวิจารณ์ญาณ องค์ประกอบของความคิดวิจารณ์ญาณ การส่งเสริมความคิดวิจารณ์ญาณ เทคนิคการพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณ และเครื่องมือการวัดความคิดวิจารณ์ญาณ

3.2.2) สร้างแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณโดยเป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

3.2.3) นำแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณเสนออาจารย์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

3.2.4) นำแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา พิจารณาหาคุณภาพ ความตรงของเนื้อหา ใช้แบบตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ระดับ 0.80

3.2.5) นำแบบการคิดวิจารณ์ญาณ ไปหาค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.75 และหาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.32 - 0.51

3.2.6) นำแบบวัดไปหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

3.3) แบบประเมินความคิดวิจารณ์ญาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับความคิดวิจารณ์ญาณ ในหัวข้อความหมายของความคิดวิจารณ์ญาณ ลักษณะที่จัดเป็นความคิดวิจารณ์ญาณ องค์ประกอบของความคิดวิจารณ์ญาณ การส่งเสริมความคิดวิจารณ์ญาณ เทคนิคการพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณ และเครื่องมือการวัดความคิดวิจารณ์ญาณ

3.3.2) สร้างแบบประเมินความคิดวิจารณ์ญาณ ซึ่งได้ประเด็นการประเมินชิ้นงาน ด้วยแบบประเมินการคิดวิจารณ์ญาณ โดยมีเกณฑ์การประเมิน จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ การหาความรู้ การทำความเข้าใจข้อมูล การเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์ และการประเมินผลงานตนเอง

รวม 50 คะแนน แบ่งระดับการประเมินเป็น 5 ได้ระดับ ดังนี้ 50 – 41 ดีมาก 40 – 31 ดี 30 – 21 ปานกลาง 20 – 11 พอใช้ และ 10 – 1 ควรปรับปรุง

3.3.3) นำแบบประเมินความคิดวิจารณ์ญาณเสนออาจารย์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

3.3.4) นำแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา พิจารณาหาคุณภาพ ความตรงของเนื้อหาโดยใช้แบบตรวจสอบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

3.4) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประเมินการ ดังนี้

3.4.1) ทดสอบการคิดวิจารณ์ญาณด้วยแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณจำนวน 50 ข้อ ก่อนเรียนด้วยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

3.4.2) จัดการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของมาร์ซาโนจำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที และประเมินความคิดวิจารณ์ญาณจากแบบประเมินทั้ง 4 ครั้ง

3.4.3) ทดสอบการคิดวิจารณ์ญาณด้วยแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณจำนวน 50 ข้อ หลังเรียนด้วยแบบวัด

3.5) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้สูตรสถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิจารณ์ญาณก่อนและหลังการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโนมีคะแนนการคิดวิจารณ์ญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนการคิดวิจารณ์ญาณก่อนและหลังการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน

คะแนนการคิดวิจารณ์ญาณ	N	$\bar{x}$	SD	df	t	p-value
ก่อนเรียน	40	31.63	8.46	39	11.25	0.00
หลังเรียน	40	44.25	3.43	39		

$p^* < 0.05$

2) เพื่อศึกษาการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ภาพรวมนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโนมีการคิดวิจารณ์ญาณอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 โดยมีรายละเอียด คือ จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เครื่องมือในการประเมินความคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียน ประเมินเป็นจำนวน 4 ครั้ง ผลปรากฏว่า ครั้งที่ 1 นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเลข

คณิตเท่ากับ 44.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.69 หมายความว่านักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก ผลการประเมินความคิดความคิดวิจารณ์ญาณครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 46.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.58 หมายความว่านักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก ผลการประเมินความคิดวิจารณ์ญาณ ครั้งที่ 3 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 48.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46 หมายความว่านักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก และผลการประเมินความคิดวิจารณ์ญาณครั้งที่ 4 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 48.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.66 หมายความว่านักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโนสามารถพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียน

	N	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3		ครั้งที่ 4		ภาพรวม	
		$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
การใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน	40	44.10	3.69	46.90	2.58	48.40	1.46	48.50	1.66	46.98	2.35

อภิปรายผล

การนำแนวคิดของ Marzano and Kendall มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นหลักการคิดที่ซับซ้อนมากกว่าขั้นความเข้าใจ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เหตุผลในการคิดอย่างลึกซึ้งและหลากหลาย มีการคิดโดยพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนและต้องมีเหตุผล สามารถตีความหรือบอกหลักเกณฑ์พื้นฐานของความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การจำแนก การจัดกลุ่ม ระบุ เจาะจง หรือสรุปอย่างมีเหตุผลจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ และนำหลักการเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงโดยใช้พื้นฐานของความรู้อันจะนำไปให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณได้ ประกอบกับการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานก็เป็นรูปแบบการสอนที่นำมาใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอีกทั้งการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง Torp and Sage (1998) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและออกแบบสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมหรือเอื้อให้ผู้เรียนได้คิด นอกจากนั้นการใช้ปัญหาเป็นแกนกลางก็เป็นบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ และบูรณาการสิ่งที่ได้เรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิต ทำให้การจัดการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน โดย Barrows (2000) เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการเรียนรู้บนหลักการของการใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมมาผสานกับ

ความรู้ใหม่ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้งานวิจัยที่สนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นคืองานวิจัยของ Chuaytukpuan (2013) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฟิสิกส์ ระดับอุดมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสูงกว่าคะแนนจุดตัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีการหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของตนเองตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพที่มีอยู่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้เก่ามาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้เป็นคนทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันโลก และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมโลกได้อย่างดี มีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยการใช้หลักแนวคิดของ Marzano and Kendall

1. ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดให้ชัดเจนถึงขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักแนวคิดของ Marzano and Kendall ในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดเพื่อเชื่อมโยงความคิดและเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนกำหนดประเด็นให้ชัดเจน
3. ผู้สอนต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมเพื่อสามารถกำกับเวลาในการค้นหาข้อมูล การจัดระบบความคิด และนำเสนอผลงานของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวคิดของ Marzano and Kendall ไปในการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนรู้ในระดับอื่น
2. ควรนำแนวคิดของ Marzano and Kendall ไปในการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

References

- Areeda, P. E. (1996). The Socratic Method (SM) (Lecture at Puget Sound, 1/31/90), *Harvard Law Review*. 109(5), 911-922.
- Barrow, H. S. (2000). *Problem-based learning applied to medical education*. Revised edition. Illinois: School of Medicine, Southern Illinois University.
- Chuaytukpuan, T. (2013). *Kār phat'hnā kickrrm thāng fisīks nī radāb xudmṛīks'ā doy chī kār reīyn rū bāeb chī payhā pēn hīlāk pheṛx nēn krabwnkār khid*

cheing wiphāks̄ [A development of physics activities at higher education level employing problem-based learning to emphasize critical thinking process].

Doctoral Thesis, Ph.D., (Engineering Management), Srinakharinwirot University, Bangkok.

Dewey, J. (1993). **How we think**. New York: Health and Company.

Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. 3^{ed}. New York: Book Company.

Hilgard, E. R. (1962). **Introduction to psychology**. 3rd ed. New York: Maccourt, Brace & World Inc.

Hmelo-Silver, C. E. & Barrows, H. S. (2006). **Goals and strategies of a problem-based learning facilitator**. New York: Cambridge University Press.

Kahneman, D. (2011). **Thinking, fast and slow**. London: Macmillan.

Marzano, R. J. & Kendall, J. S. (2007). **The new taxonomy of educational objectives**. California: Corwin Press.

Munsethawit, S. (2004). **lak læ withikān sōn ‘ān phāsā Thai** [Principles and methods of teaching to read Thai]. Bangkok: Thai Watana Panich Press Co. Ltd.

Office of the Education Council. (2002). **Nyobāy kār Ṣṭksā phū wāt’ hnthrrm k̄hng n̄kreīyn m̄thym plāy nī p̄ttānī: Krnī Ṣṭksā nī p̄ttānī prathēsthiy** [The multicultural education policies on high school student in Pattani: A case study in Pattani, Thailand]. Bangkok: VTC Communication Limited Partnership.

Savin-Baden, M. & Major, C. H. (2004). **Foundations of problem-based learning**. Buckingham: SRHE and Open University Press.

The Ministry of Education Thailand. (2008). **H̄laks̄ūtr k̄en klāng kār Ṣṭksā k̄h̄n ph̄n̄thān ph.s̄. 2551 (Ph.s̄. 2551)** [The basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)]. Bangkok: Kurusapa Ladprao Publishing.

Torp, L. & Sage, S. (1998). **Problem as association: problem-based learning for K-20**. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.

Wheatley, G. H. (1991). Constructivist perspective of science and mathematics learning. **Science Education**. 75(1), 9 - 21.

แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี

STRATEGIC PLAN FOR SUSTAINABLE INTEGRATED TOURISM DEVELOPMENT IN SUPHAN BURI PROVINCE

จิตราภรณ์ เถรวัด¹ พยอม ธรรมบุตร² เสรี วงษ์มณฑา³ และกาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์⁴
Jittraporn Therawat¹, Payom Dhamabutra², Seri Wongmonta³, and Kanapa Pongponrat⁴

^{1,2,3} วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴ วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^{1,2,3} College of Management Bangkok – University of Phayao

⁴ College of Innovation Thammasat University

E-mail: jittra.therawat@gmail.com

Received: March 14, 2022

Revised: May 28, 2022

Accepted: June 22, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสร้างแบบสอบถามการวิจัยซึ่งเป็นข้อมูลที่ครอบคลุมในการสร้างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และแสดงผลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สุพรรณบุรี มีอุทยานแห่งชาติพุเตย วนอุทยานแห่งชาติพุฒึง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก วัดป่าเลไลยก์ วัดไผ่โรงวัว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ งานนมัสการสมโภชและนมัสการหลวงพ่โต วัดป่าเลไลยก์ งานอนุรักษ์ดอนเจดีย์ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีวิสัยทัศน์ คือ จังหวัดสุพรรณบุรี จะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่โดดเด่นระดับโลก “เยือนสุพรรณบุรี สูดอากาศบริสุทธิ์ที่อุทยานแห่งชาติพุเตย ศึกษาพืชพันธุ์ไม้ ในป่าที่ยังบริสุทธิ์สมบูรณ์ สัมผัสละออง ไอน้ำเย็นจากน้ำตกพุกระทีป เดินป่าเส้นทางสู่อุดเขาเทวดาบนป่าดิบ ทางเดิน นอนนับดาว เพื่อตื่นขึ้นมาในสายหมอกยามเช้าสัมผัสความเงียบสงบและความสมบูรณ์ของผืนป่าของวนอุทยานพุฒึง มาสุพรรณ ร่วมกันเสริมสร้างธรรมชาติ ท้องไร่องนาแปลงผัก บ่อปลา เกษตรอินทรีย์ ปราศจากเคมี บนแผ่นดินสุวรรณภูมิ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” มียุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และมีกลยุทธ์ด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีกลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากร ทั้งนี้กลยุทธ์ทั้งหมดมีความสัมพันธ์ต่อกัน และเมื่อมีการดำเนินการภายใต้กลยุทธ์แต่ละด้าน จะมีโครงการที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจ

คำสำคัญ

แผนกลยุทธ์ การพัฒนา การท่องเที่ยวยั่งยืน จังหวัดสุพรรณบุรี

ABSTRACT

This research has a purpose to create a strategic plan for sustainable integrated tourism development in Suphan Buri province by using quantitative research method and creating a research questionnaire of comprehensive information in creating a strategic plan for tourism development. The data were collected from a sample group, namely the government, the private sector and the public sectors including tourists in total 400 people. The obtain data were analyzed by frequency distribution and displayed the results as percentage, mean and standard deviation.

The result showed that Suphan Buri province has Phu Toei National Park., Phu Muang National Park, Bueng Chawak Non-Hunting Area, Wat Pa Lelai, Wat Phai Rong Wua, Wat Phra Si Rattana Mahathat, Worship ceremony and worship Luang Pho To of Wat Pa Lelai Festival and, Don Chedi Memorial Festival as a potential tourism resource as well as a strategic plan in tourism development. The administration vision of Suphan Buri province is that Suphan Buri province will create a world-renowned natural tourism brand under the quotation of “Visit Suphan Buri to breathe in the fresh air at Phu Toei National Park, study the flora and fauna in the unspoiled forest, feel the cool mist from Phu Krathing Waterfall, trek the path to the peak of Mount Taow Da in the dense forest, pitch a tent and count stars, wake up in the morning mist to feel the tranquility and integrity of the forest of Phu Muang Ma Suphan Forest Park, jointly enhance nature fields of rice fields, vegetable plots, fish ponds, organic agriculture without chemicals on the land of Suvarnabhumi to conserve the environment.” Furthermore, there are also tourism development strategy for sustainable environmental conservation together with a strategy for utilizing the area to develop tourist attractions and resource management which all are interrelated. When operations are conducted under each strategy, there will be projects that need to be implemented to achieve the objectives. Strategic plans for sustainable integrated tourism development therefore emphasize the environment, society, economy, culture and mental development.

Keywords

Strategic Plan, Development, Sustainable Tourism, Suphan Buri Province

ความสำคัญของปัญหา

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization, 2017) ได้คาดการณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกในปี พ.ศ. 2573 จะมีนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มจำนวนมากขึ้นถึง 1,800 ล้านคน ซึ่งการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นย่อมส่งผลดีต่อประเทศในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทย ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2562 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้สะสมจากการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศขยายตัวจากปีที่ผ่านมา ในขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติขยายตัวร้อยละ 3.05 และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยขยายตัวร้อยละ 1.18 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมด 3.01 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 2.37 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา (Division of Tourism and Sports Economy Ministry of Tourism and Sports, 2019) โดยประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญ เพราะประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี นักท่องเที่ยวกลุ่มหลักของประเทศไทยยังคงเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศจีน รองลงมาจะเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย จะคำนึงในทุกด้านเพื่อให้เกิดความสมดุล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยต้องตระหนักว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งในการประชุมสุดยอดด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (The World Summit on Sustainable Development: WSSD) ปี พ.ศ. 2545 โดยองค์การสหประชาชาติ ณ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ถูกบรรจุในแผนพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นครั้งแรก ภายใต้หัวข้อการพิทักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเพิ่มประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนเจ้าบ้าน โดยที่ต้องรักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการยกระดับการพิทักษ์บริเวณที่ระบบนิเวศเปราะบางและรักษาไว้ซึ่งมรดกทางธรรมชาติ (United Nations, 2002) และเมื่อปี พ.ศ. 2558 องค์การสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 และได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 17 ข้อ (17 Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่ง 17 ข้อนี้ เป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่สมดุลในด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้นานาประเทศทั่วโลกที่ต้องการความยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ ที่ครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาจิตใจ

จังหวัดสุพรรณบุรี จัดอยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือได้ว่าเป็นดินแดนมหัศจรรย์แห่งสายน้ำและขุนเขาความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเหมาะแก่การเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นข้าวพืชมังคังไร้ผลไม้ การประมงและปศุสัตว์ทำให้กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 มีศักยภาพในการเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อสนับสนุนนโยบายครัวโลกของรัฐบาล เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีแนวเขตชายแดนติดต่อกับพม่าระยะทางประมาณ 440 กิโลเมตร (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 พ.ศ. 2562-2565) เหมาะแก่การค้าขายแดนแต่ละจังหวัดเป็นจังหวัดขนาดกลางที่มีประชากรใกล้เคียงกันซึ่งเหมาะแก่การบริหารการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

เป็นอย่างดี แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ส่งเสริมอัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัด อารยธรรมทวารวดีไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน และยกระดับการท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียง เน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในกลุ่มจังหวัด โดยมีประเด็น “อารยธรรมทวารวดี” เป็นกรอบในการดำเนินการ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม อารยธรรมทวารวดี วิถีชุมชน รวมถึงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ เพื่อรักษา ความอุดมสมบูรณ์และสภาพแวดล้อมที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะมุ่งเน้นทางด้านการประชาสัมพันธ์ การมีโอเวนท์หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาในกลุ่มจังหวัด โดยจะต้องมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงกิจกรรม ตลอดจนบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงสินค้าด้านการท่องเที่ยว ให้สื่อความหมายถึงอารยธรรมทวารวดี จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมและความหลากหลายทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอและสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ทั้งในด้านของธรรมชาติ วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา และแหล่งปลูกสร้างเพื่อการท่องเที่ยวอีกเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเป็นเมืองของศิลปินพื้นบ้าน ที่เป็นศิลปินแห่งชาติอีกหลายท่าน

อย่างไรก็ดี การจะพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีให้ยั่งยืนได้นั้น ควรมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน โดยการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาและรองรับการท่องเที่ยวในอนาคต รวมถึงป้องกันผลกระทบที่จะตามมาจากการท่องเที่ยว และป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบการท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม หรือเสียหาย ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งยังขาดการพิจารณาในมิติอื่น ๆ อาทิ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและจิตใจ อีกทั้งขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ดูแล และจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม ดังนั้น ควรมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีให้ยั่งยืนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาการวิจัย

ในแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ.2561-2565) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาไว้ว่า สุพรรณบุรี เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร และอาหารปลอดภัยชั้นนำ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านเมืองสะอาด ธรรมชาติสมบูรณ์ ศูนย์การศึกษา และการกีฬา ประชาชนคุณภาพชีวิตดี จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จังหวัดสุพรรณบุรี ยังขาดการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวบูรณาการอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นในการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตได้ โดยเฉพาะ ปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกและประเทศไทย ได้เกิดโรคระบาดโควิด -19 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อตอบสนองนโยบายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยได้ทำการสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเพื่อแนวทางในการสร้างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และแสดงผลออกมาเป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยบรรยายข้อมูลระดับความคิดเห็น

2) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี และเนื่องจากไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีจำนวนมาก จึงคำนวณหาค่ากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ คอแครน (Cochran, 1977) อังโน ชีรวุฒิ เอกะกุล(Ekakun, 2000) เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของกลุ่มประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

3) กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ คอแครน (Cochran, 1977) อังโน ชีรวุฒิ เอกะกุล(Ekakun, 2000) โดยกำหนดให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว แบ่งเป็นชั้นภูมิ แต่ละชั้นภูมิจัดกลุ่มตัวอย่างแบบเหมาะสม ชั้นภูมิละ 100 คน

1. ภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและสร้างแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี ประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดสุพรรณบุรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 100 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการและพนักงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ภัตตาคารและร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 100 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภออู่ทอง อำเภอสามชุก

อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอด่านช้าง จำนวน 100 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4. นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความโดดเด่นในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภออู่ทอง อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอด่านช้าง จำนวน 100 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4) เครื่องมือ/วิธีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ โดยข้อมูลในเครื่องมือดังกล่าวเกิดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการระดมความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับระดับความคิดเห็นต่อแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน (Index of Item – Objective Congruence: IOC) จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน คำนวณหาความเชื่อมั่น ได้ 0.97 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อแนวทางในการสร้างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา สำหรับทั้ง 4 กลุ่ม และในแบบสอบถามสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เพิ่มหัวข้อด้านแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ลักษณะคำตอบเป็นตัวเลือก (Check list)

ตอนที่ 2-5 เป็นคำให้ตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์การตอบจากมากที่สุด - น้อยที่สุด โดยแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรม กิจกรรม และการบริการการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

ในการประเมินผลแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการแบ่งช่วงการแปรผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยแต่ละระดับใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของชั้น ธานินทร์ ศิลป์จารุ (Silpcharu, 2005)

5) วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ SWOT ศักยภาพของการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี รวมถึงแผนยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และโครงการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยสอบถามความคิดเห็นจาก

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งสิ้น
จำนวน 400 ชุด

6) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรี นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. รวบรวมแบบสอบถาม มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. บันทึกข้อคำถามและคำตอบลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

3. ผู้วิจัยจำแนกข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมและจิตใจ

4. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ความถี่ ร้อยละ โดยบรรยายข้อมูลระดับความคิดเห็น ของแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสพรรณบุรี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะการเดินทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป ลักษณะสนใจและวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป ด้านประชากรศาสตร์ และแรงจูงใจในการเดินทาง ท่องเที่ยว	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		ประชาชน		นักท่องเที่ยว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ										
ชาย	39	39	44	44	38	38	46	46	167	41.75
หญิง	61	61	56	56	62	62	54	54	233	58.25
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	400	100
2. อายุ										
18-24 ปี	10	10	14	14	6	6	22	22	52	13
25-34 ปี	23	23	40	40	32	32	37	37	132	33
35-44 ปี	35	35	34	34	41	41	25	25	135	33.75
45-54 ปี	16	16	12	12	21	21	6	6	55	13.75
55-64 ปี	16	16	0	0	0	0	5	5	21	5.25
65 ปีขึ้นไป	0	0	0	0	0	0	5	5	5	1.25
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	400	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป ด้านประชากรศาสตร์ และแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		ประชาชน		นักท่องเที่ยว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพ										
โสด	72	72	60	60	59	59	61	61	252	63
สมรส	25	25	32	32	37	37	32	32	126	31.5
หม้าย	1	1	7	7	4	4	5	5	17	4.25
หย่าร้าง	2	2	1	1	0	0	2	2	5	1.25
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	400	100
4. การศึกษา										
ประถมศึกษา	2	2	4	4	2	2	3	3	11	2.75
ประกาศนียบัตร	0	0	15	15	2	2	6	6	23	5.75
มัธยมศึกษา	4	4	6	6	3	3	4	4	17	4.25
อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2	2	23	23	14	14	19	19	58	14.5
ปริญญาตรี	53	53	35	35	59	59	53	53	200	50
สูงกว่าปริญญาตรี	39	39	17	17	20	20	15	15	91	22.75
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	400	100
5. อาชีพ										
ข้าราชการ/พนักงานรัฐ	-	-	-	-	-	-	27	27	27	27
ธุรกิจส่วนตัว	-	-	-	-	-	-	13	13	13	13
พนักงานบริษัทเอกชน	-	-	-	-	-	-	23	23	23	23
เกษตรกร	-	-	-	-	-	-	16	16	16	16
นักเรียน/นักศึกษา	-	-	-	-	-	-	14	14	14	14
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	7	7	7	7
รวม							100	100	100	100
6. รายได้ต่อเดือน										
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	-	-	-	-	-	8	8	8	8
5,001-10,000 บาท	-	-	-	-	-	-	11	11	11	11
10,001-15,000 บาท	-	-	-	-	-	-	13	13	13	13
15,001-20,000 บาท	-	-	-	-	-	-	21	21	21	21
20,000-25,000 บาท	-	-	-	-	-	-	12	12	12	12
25,001-30,000 บาท	-	-	-	-	-	-	5	5	5	5
30,001-35,000 บาท	-	-	-	-	-	-	10	10	10	10
35,001-40,000 บาท	-	-	-	-	-	-	10	10	10	10
40,001-45,000 บาท	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
45,000 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4
รวม							100	100	100	100
7. ทานศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวจากแหล่งใด										
เพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก/คำแนะนำปากต่อปาก	-	-	-	-	-	-	30	30	30	30
บริษัทท่องเที่ยว/ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4
เอกสารแผ่นพับ/โบรชัวร์/วารสาร/นิตยสาร/คู่มือเดินทาง	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
สื่อออนไลน์/วิทยุ/โทรทัศน์/ป้ายประชาสัมพันธ์	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
สื่อออนไลน์/เว็บไซต์/โซเชียลมีเดีย/เฟซบุ๊ก/ยูทูบ/บล็อกเกอร์/รีวิว	-	-	-	-	-	-	60	60	60	60
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
รวม							100	100	100	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป ด้านประชากรศาสตร์ และแรงจูงใจในการเดินทาง ท่องเที่ยว	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		ประชาชน		นักท่องเที่ยว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. โดยทั่วไป ท่านซื้อตั๋วเครื่องบิน ตัวโดยสาร จองที่พัก รถเช่า และ บริการทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ผ่านช่องทางใด ซื้อผ่านบริษัทท่องเที่ยว/ซื้อ โดยตรงกับผู้ให้บริการ ซื้อผ่าน Agoda ซื้อผ่าน Booking.com ซื้อผ่าน Expedia ซื้อผ่าน Traveloka ซื้อผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	23	23	23	23
	-	-	-	-	-	-	41	41	41	41
	-	-	-	-	-	-	23	23	23	23
	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3
	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
	-	-	-	-	-	-	8	8	8	8
	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
รวม							100	100	100	100
9. โดยทั่วไป ลักษณะการเดินทาง ของท่าน คือ เที่ยวคนเดียว เที่ยวกับครอบครัว เที่ยวกับกลุ่มเพื่อน เที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว เที่ยวกับกลุ่มหน่วยงานองค์กร อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	14	14	14	14
	-	-	-	-	-	-	42	42	42	42
	-	-	-	-	-	-	36	36	36	36
	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3
	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3
รวม							100	100	100	100
10. โดยทั่วไป ยานพาหนะที่ท่านใช้ ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง รถไฟ รถเช่า เรือ รถจักรยานยนต์ รถทัวร์บริษัทนำเที่ยว เครื่องบิน อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	82	82	82	82
	-	-	-	-	-	-	12	12	12	12
	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
รวม							100	100	100	100
11. ในการเดินทางโดยทั่วไป ท่าน พักค้างคืนหรือไม่ พักค้างคืน ไม่พักค้างคืน	-	-	-	-	-	-	72	72	72	72
	-	-	-	-	-	-	28	28	28	28
รวม							100	100	100	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป ด้านประชากรศาสตร์ และแรงจูงใจในการเดินทาง ท่องเที่ยว	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		ประชาชน		นักท่องเที่ยว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
12. ถ้าท่านพักค้างคืน ท่านเลือกที่พักประเภทใด										
โรงแรม	-	-	-	-	-	-	61	61	61	61
รีสอร์ท	-	-	-	-	-	-	26	26	26	26
โฮมสเตย์	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
บ้านญาติ/เพื่อน	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4
โฮสเทล/เกสต์เฮาส์	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
วัด/โรงเรียน	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
รวม							100	100	100	100
13. ระยะเวลาที่ท่านพักค้างคืน										
1 คืน	-	-	-	-	-	-	68	68	68	68
2 คืน	-	-	-	-	-	-	20	20	20	20
มากกว่า 2 คืน	-	-	-	-	-	-	12	12	12	12
รวม							100	100	100	100
14. โดยทั่วไป ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันของท่าน คือ										
ต่ำกว่า 1,000 บาท	-	-	-	-	-	-	20	20	20	20
1,000-3,000 บาท	-	-	-	-	-	-	32	32	32	32
3,001-4,000 บาท	-	-	-	-	-	-	17	17	17	17
4,001-5,000 บาท	-	-	-	-	-	-	23	23	23	23
มากกว่า 5,000 บาท	-	-	-	-	-	-	8	8	8	8
รวม							100	100	100	100
15. แรงจูงใจที่ทำให้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี										
ธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติพุเตย	-	-	-	-	-	-	59	59	59	59
อ่างเก็บน้ำหุบเขาวง เขื่อนกระเสียว	-	-	-	-	-	-	25	25	25	25
แม่น้ำท่าจีน วนอุทยานแห่งชาติพุ่มรง	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4
วัดพนมธรรม วัดป่าเลไลยก์ พิพิธภัณฑ์	-	-	-	-	-	-	10	10	10	10
สถานแห่งชาติอุททอง อุทยานมังกรสวรรค์ วัดแค	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
ประเพณี งานอนุรักษ์ดอนเจดีย์	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
งานทั้งกระจาด มหกรรมอาหารอร่อย	-	-	-	-	-	-				
งานตรุษจีน	-	-	-	-	-	-				
กิจกรรม เดินเที่ยวชมตลาดสามชุก	-	-	-	-	-	-				
การทำบุญไหว้พระ การทำนาหั่ว	-	-	-	-	-	-				
เรียนรู้ศูนย์อนุรักษ์บ้านควาย	-	-	-	-	-	-				
ชิมอาหารร้านดัง อาหารท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-				
อาหารพื้นบ้าน อาหารกลุ่มชาติพันธุ์	-	-	-	-	-	-				
ท่องเที่ยวชุมชนวิถีเกษตร แปลงผัก	-	-	-	-	-	-				
ปลอดภัย	-	-	-	-	-	-				
รวม							100	100	100	100

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 มีอายุระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 มีสถานภาพโสด จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63 มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ผลสรุปผู้ตอบแบบสอบถามจากภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 61 คน มีอายุระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 35 คน มีสถานภาพโสด จำนวน 72 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 53 คน

ผลสรุปผู้ตอบแบบสอบถามจากภาคเอกชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 40 คน มีสถานภาพโสด จำนวน 60 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 35 คน

ผลสรุปผู้ตอบแบบสอบถามจากภาคประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน มีอายุระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 41 คน มีสถานภาพโสด จำนวน 59 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 59 คน

ผลสรุปผู้ตอบแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน มีอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 37 คน มีสถานภาพโสด จำนวน 61 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 53 คน ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 27 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 21 คน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์/เว็บไซต์/โซเชียลมีเดีย/เฟสบุ๊ก/ยูทูบ/บล็อกเกอร์/รีวิว คิดเป็นร้อยละ 95 นักท่องเที่ยวจะซื้อตั๋วเครื่องบิน ตัวโดยสาร จองที่พัก รถเช่า และบริการทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยซื้อผ่าน Agoda คิดเป็นร้อยละ 41 มีลักษณะการเดินทางมาเที่ยวครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 42 ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่ คือ รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 82 ส่วนมากจะพักค้างคืน คิดเป็นร้อยละ 72 โดยเลือกที่พักโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการพักผ่อน 1 คืน คิดเป็นร้อยละ 68 และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวัน อยู่ที่ 1,001-3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ท่องเที่ยวธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติพุเตย อ่างเก็บน้ำหุบเขาวง เขื่อนกระเสียว แม่น้ำท่าจีน วนอุทยานแห่งชาติพุมาง คิดเป็นร้อยละ 59 รองลงมาคือ ท่องเที่ยววัฒนธรรม วัดป่าเลไลยก์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทุมพร อุทยานมังกรสวรรค์ วัดแค คิดเป็นร้อยละ 25 กิจกรรมเดินเที่ยวชมตลาดสามชุก การทำบุญไหว้พระ การทำนาหั่ว เรียนรู้ศูนย์อนุรักษ์บ้านควาย คิดเป็นร้อยละ 10 ท่องเที่ยวประเพณี งานอนุรักษ์ดอนเจดีย์ งานทิ้งกระจาด มหกรรมอาหารอร่อย งานตรุษจีน คิดเป็นร้อยละ 4 ซิมอาหารร้านดัง อาหารท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน อาหารกลุ่มชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 2 และท่องเที่ยวชมชนวิถีเกษตร แปลงผักปลอดสารพิษ คิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า อันดับที่ 1 คือ อุทยานแห่งชาติพุเตย วนอุทยานแห่งชาติพุมาง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก รองลงมา คือ แม่น้ำท่าจีน อ่างเก็บน้ำหุบเขาวง เขื่อนกระเสียว น้ำตกตะเพินคี ตามลำดับ

2. ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า อันดับที่ 1 คือ วัดป่าเลไลยก์ วัดไผ่โรงวัว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ รองลงมา พิพิธภัณฑ์ภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง พิพิธภัณฑ์ภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี อุทยานมังกรสวรรค์ ตามลำดับ

3. ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านมหรหรรเทศกาลและประเพณีของจังหวัดสุพรรณบุรี อันดับที่ 1 คือ งานนมัสการสมโภชและนมัสการหลวงพ่โตวัดป่าเลไลยก์ งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ รองลงมา ประเพณีแข่งเรือยาว งานมหรหรรอาหารและของดีเมืองสุพรรณ ตามลำดับ

4. ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านกิจกรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี อันดับที่ 1 คือ สัมผัสธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติพุเตย นอนแพกลางน้ำหุบเขาวง ดูพระอาทิตย์ตกดินที่เขื่อนกระเสียว รองลงมา ทำบุญไหว้พระ 9 วัด ที่สุพรรณบุรี ร่วมประเพณีวิสาขบูชา ออกพรรษา ตามลำดับ

5. ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านบริการของจังหวัดสุพรรณบุรี อันดับที่ 1 คือ ตลาด ศูนย์การค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร ภัตตาคาร ศูนย์อาหาร ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง รองลงมา มีที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เกสต์เฮาส์ ที่มีคุณภาพและจำนวนที่เหมาะสมตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

จุดแข็ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ มีพื้นที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร มีการทำการเกษตรปลอดภัย มีความอุดมสมบูรณ์ อาหารที่อร่อย มีศิลปวัฒนธรรมที่สาคัญ

จุดอ่อน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ บุคลากรด้านการท่องเที่ยว ยังมีข้อจำกัดด้านภาษาและขาดแคลนมัคคุเทศก์ ขาดแผนการตลาดออนไลน์ของธุรกิจท่องเที่ยว

โอกาส ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ กระแสโลกด้านการท่องเที่ยว ธรรมชาติและจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม กระแสโลกด้านการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวพัฒนาจิตและการท่องเที่ยวเกษตรและอาหาร

อุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ โลกมีปัญหาด้านระบารร้ายแรง เช่น Covid 19 มีวิกฤตทางเศรษฐกิจโลกและภายในประเทศ

ตอนที่ 4 ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ มีทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ รองลงมา มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติ รองลงมา การแบ่งเขตพื้นที่ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว รองลงมา ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และมีความเข้มแข็ง

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การสื่อความหมายของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ กิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมความตระหนักต่อผลกระทบด้านทรัพยากรแก่ชุมชน นักท่องเที่ยว และองค์กรต่าง ๆ รองลงมา มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 แสดงข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี มีวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้ คือ วิสัยทัศน์จังหวัดสุพรรณบุรี ในอนาคต 10-15 ปี จะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวธรรมชาติที่โดดเด่นระดับโลก “เยือนสุพรรณบุรี สูดอากาศบริสุทธิ์ที่อุทยานแห่งชาติพุเตย ศึกษาพืชพันธุ์ไม้ในป่าที่ยังบริสุทธิ์สมบูรณ์ สัมผัสละออง ไอน้ำเย็นจากน้ำตกพุทราทิพย์ เดินป่าเส้นทางสู่อุดเขาเทวดาบนป่าทิพย์ ทางเดินที่ นอนนับดาว เพื่อตื่นขึ้นมาในสายหมอกยามเช้า สัมผัสความเงียบสงบและความสมบูรณ์ของผืนป่าของวนอุทยานพุม่วง มาสุพรรณ ร่วมกันเสริมสร้างธรรมชาติ ท้องไร่ท้องนา แปลงผัก บ่อปลา เกษตรอินทรีย์ ปราศจากเคมี บนแผ่นดินสุวรรณภูมิ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” รองลงมา คือ จังหวัดสุพรรณบุรีจะสร้างแบรนด์ “เที่ยวสุพรรณ เพื่อช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย เดินป่า นอนเต็นท์ ชมอุโมงค์ปลาน้ำจืดแห่งเอเชีย อุโมงค์คณลามใหญ่ที่สุดในภูมิภาค ร่วมกิจกรรมวิถีชีวิตชาวนาไทย ในวิถีเกษตรอินทรีย์วิถีใหม่เกษตรเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Organic Rice Farming) ที่ผืนดินเกษตรแห่งสุพรรณบุรี ร่วมมหกรรมอาหารปลอดภัยและยาฆ่าแมลง เพื่อเสริมสร้างสุขภาพปลอดภัย จากมะเร็ง ร่วมเทศกาลงานประเพณีทางศาสนาและพิธีกรรมที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์เมืองสุพรรณ มหกรรมดนตรี กีฬา นันทนาการและบันเทิง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน” จังหวัดสุพรรณบุรีจะสร้างแบรนด์ “เที่ยวสุพรรณเพื่อสัมผัสสังคมพหุวัฒนธรรมที่หลากหลายด้วยเชื้อชาติ และชาติพันธุ์ วิถีชีวิต สังคมที่แตกต่างด้วยศรัทธา ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ เยี่ยมเยือนชาวไทยพื้นถิ่น ที่อำเภออู่ทอง ชุมชนจีน ในย่านธุรกิจ ทุกอำเภอ ตลาดเก่าห้อง ตลาดสุพรรณบุรี ตลาดบางลี่ แวะเวียนไปทักทายคนสุพรรณ เชื้อสายกระเหรี่ยงที่ด่านซ้าย ชาวไทยทรงดำ และลาวเวียง ที่อำเภออู่ทอง เป็นหนึ่งเดียวในสังคมเมืองเลื่องสุพรรณ” และอันดับสุดท้ายคือ จังหวัดสุพรรณบุรีจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยววัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ “เยือนสุพรรณบุรี ดินแดนเก่าแก่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสุพรรณบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์สมัยยุคหินใหม่ เมื่อ 3,500-4,000 ปี สืบเนื่องมาถึงยุคสำริดและยุคเหล็ก ล่องเข้าสู่ยุคสุวรรณภูมิ ฟูนัน ทวารวดี ลพบุรี อู่ทอง อยุธยา จวบจนถึงปัจจุบัน เยือนเมืองโบราณอู่ทองเพื่อสักการะพุทธประติมากรรมที่ขุดค้นพบในพื้นที่เมืองสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแผ่นดินแรกที่พุทธศาสนาได้มาฝังรากไว้อย่างหนาแน่น ไม่น้อยกว่า 2,300 ปีมาแล้ว ในแผ่นดินสุวรรณภูมิ ศึกษาศิลปะ สถาปัตยกรรมประติมากรรมจากโบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อสัมผัสพุทธศิลป์ยุค

ต่าง ๆ และในการปฏิบัติจิตไปสู่การพ้นทุกข์ ปฏิบัติธรรม ฝึกสติ ฝึกสมาธิ ตามแนวไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา เพื่อร่วมอนุรักษ์อารยธรรมและวัฒนธรรมเก่าแก่ ตลอดจนเพื่อพัฒนาจิตสู่ปัญญา” และได้ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กลยุทธ์การใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์มากที่สุด และมีโครงการที่เหมาะสม คือ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในทุกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และมีโครงการ คือ โครงการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย

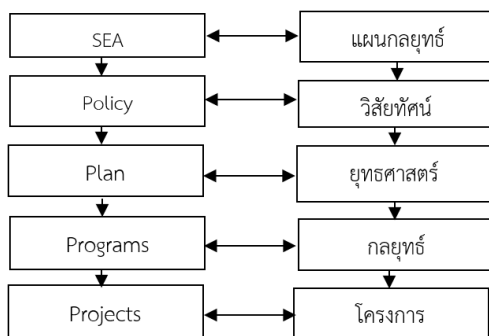
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์มากที่สุด และโครงการสร้างแพคเกจแบรนด์ “ท่องเที่ยวธรรมชาติสุพรรณบุรี” และกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจและการตลาด มีโครงการสร้างฐานข้อมูลท่องเที่ยว พร้อมระบบการจองผ่าน Facebook หรือ Google

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคม กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายและกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์มากที่สุด โครงการยกระดับสินค้าและบริการท่องเที่ยวและสินค้า OTOP ตลอดจนผลิตภัณฑ์อินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าที่เหมาะสมมากที่สุด กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว โครงการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือวิกฤตเศรษฐกิจการเมือง ภัยพิบัติธรรมชาติ โรคระบาดร้ายแรง เช่น Covid-19 การก่อการร้าย สาธารณภัยจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อสร้างความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์มากที่สุด โครงการอบรมความรู้สร้างยุวมัคคุเทศก์ในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โครงการที่เหมาะสม และกลยุทธ์การพัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึก โครงการประกวดนวัตกรรมสื่อหนังสือเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจและปลูกจิตสำนึกหรือการสร้าง online community ที่แลกเปลี่ยนแบ่งปันกิจกรรม

สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยนำเสนอในรูปแบบของการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิกรอบแนวคิดการวางแผนกลยุทธ์

โดยการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์จัดเป็นกรอบการพัฒนาในระดับสูง ภายใต้การบริหารงานหลัก จะมีแผนปฏิบัติการระดับกลยุทธ์ และโครงการ โดยแต่ละยุทธศาสตร์ จะมีจำนวนกลยุทธ์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ กลยุทธ์ทั้งหมดจะมีผลกระทบและความสัมพันธ์ต่อกัน และเมื่อมีการดำเนินการภายใต้กลยุทธ์แต่ละด้าน จะมีโครงการที่ต้องดำเนินการเพื่อให้กลยุทธ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ และทุกโครงการมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ด้วยเหตุนี้ แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุพรรณบุรี จึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจ

อภิปรายผล

ผลการสร้างแผนกลยุทธ์ ดังกล่าว ได้รูปแบบของการสร้างแบรนด์การท่องเที่ยว 4 แบรินด์ โดยทั้ง 4 แบรินด์ มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (Ministry of Tourism and Sports, 2017) ยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ การสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ได้แก่ (1) เสริมสร้าง ภาพลักษณ์ คุณภาพและความปลอดภัยให้กับประเทศไทย (2) ส่งเสริมการตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อดึงดูดการเดินทางท่องเที่ยวและกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ (3) ส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทย และของ แต่ละท้องถิ่น (4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวที่สมดุลเชิงพื้นที่ และเวลา และ (5) ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการใช้เทคโนโลยีในการทำ การตลาด

การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องรู้จักวิธีการดำเนินการ หรือกระบวนการ ในการบริหารว่าจะต้องทำอะไร และควรจะเริ่มตรงที่ใด เพื่อที่จะให้การวางแผนยุทธศาสตร์ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับสุดใจ วันอุดมเดชาชัย (Wanudomdechachai, 2013) กล่าวถึง องค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ สามารถแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมหรือ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์การโดยเริ่มจากการตรวจสอบการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ต้องการระบุถึงปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Factors) โดยปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวกำหนดอนาคตขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยตัวแปร 2 ตัว คือ โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) เป็นการวิเคราะห์ ตัวแปร 2 ตัวแปร คือ จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และทรัพยากรองค์กร

2. การกำหนดยุทธศาสตร์ หมายถึง การจัดทำแผนระยะยาว เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ โดยเหมาะสมกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร รวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็งจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจขององค์กร การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ การพัฒนายุทธศาสตร์ และการกำหนดนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

3. การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่นำยุทธศาสตร์และนโยบายที่กำหนดไว้แล้วมาปฏิบัติด้วยการพัฒนาจัดทำโปรแกรมการดำเนินงาน งบประมาณ และวิธีการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานดังกล่าวอาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการทั่วทั้งองค์กรโดยทั่วไป

4. การควบคุมและการประเมินผล (Evaluation and Control) การควบคุมและการประเมินผลยุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการที่องค์กรใช้ในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทั้งองค์กร โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับผลการดำเนินงานที่ต้องการ

ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กลยุทธ์การใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ (Land Use) และ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิตพร ฮกทา (Hoktha, 2019) ที่ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง พบว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง จะประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ สิ่งอำนวยความสะดวก และสอดคล้องกับภูกิจ ยลชญาวงศ์ (Yonchayawong, 2022) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นยุทธศาสตร์การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการและยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว ในยุทธศาสตร์ ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 สอดคล้องกับ สุธาสินี วิทยาภรณ์ (Wiyaporn, 2019) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการวางแผนให้ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ ดูแลรักษาฟื้นฟู สืบทอดศิลปะ วัฒนธรรมของชุมชน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน และสอดคล้องกับกาสัก เต๊ะขันหมากพนิตสุภา ธรรมประมวล และกานดา เต๊ะขันหมาก (Tekhanmag, Thampramuan & Tekhanmag, 2021) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล พบว่า สามารถสร้างองค์ความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ 4 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว (นักเล่าเรื่องชุมชน การแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรม อาหารพื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน จัดทำสื่อเรียนรู้และภูมิทัศน์ของชุมชน) การส่งเสริมช่องทางการตลาดท่องเที่ยว และการสื่อสารสร้างการรับรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ภาครัฐ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถนำแผนกลยุทธ์นี้ไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจการท่องเที่ยว โดยการนำไปวางแผนในการประกอบธุรกิจ รวมถึงเตรียมการรับมือกรณีที่จะเกิดขึ้นกับผลกระทบที่เกิดกับการท่องเที่ยวในสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการวิจัย เรื่อง อาหารพื้นถิ่นของจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างอัตลักษณ์ ในการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

References

- Division of Tourism and Sports Economy Ministry of Tourism and Sports. (2019). **sathanākān kānthōngthīeo nai duān Thanwākhom** [Tourism situation in December 2019]. Retrieved from https://www.mots.go.th/download/article/article_20200123132729.pdf.
- Ekakun, T. (2000). **rabīap withī wīchai thāng phruttikam sāt læ sangkhommasāt** [Research methodology in behavioral sciences and social sciences]. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat Institute.
- Hoktha, D. (2019). **yutthasāt phūā phatthana sakkayaphāp kānthōngthīeo chāngwat Trang** [Strategies for trang province tourism potential development]. **Parichart Journal**. 32(1), 215-247.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). **phatthanākān thōngthīāohāng chāt chabap thī sōng** [The 2nd National tourism development plan (2017-2021)]. Bangkok: Office of Printing Works of the War Veterans Organization.
- Silpcharu, T. (2005). **kānwīchai læ kām wikhro khōmūn thāng sathiti duāi SPSS** [Research and data analysis by SPSS]. 3rd Publish. Bangkok: V InterPrint.

- Tekhanmag, K., Thampramuan, P. & Tekhanmag, K. (2021). *Kānchatkān khwāmru̐ naikānsongsoēm kānthōngthiao thāngwatthanatham dōichai chumchon penthān naikān chatkān khōng chumchon mōnbāngkhanmāk Tambonbāngkhanmāk ‘Amphōēmūāng Changwatlopburī* [Knowledge management of cultural tourism promotion by community-based tourism of mon community, Bangkhanmag Sub - District, Muang District, Lopburi Province]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*. 15(3), 15-32.
- United Nations. (2002). *World Population ageing: 1950 – 2050*. New York: U.S.A.
- Wanudomdechachai, S. (2013). *kānchatkān choēngkon yut* [Strategic management]. Bangkok: Samlada.
- Wiyaporn, S. (2019). *nāothāng kānphatthana kānchatkān kānthōngthiao yāng yangyūn chumchon bāng krachao ‘amphoe phra pradāng changwat Samut Prākān* [The guidelines for sustainable tourism management development of bang krachao community Amphoe Phra Pradang Samutprakarn]. *Journal of Pacific Institute of Management*. 5(1), 115-123.
- World Tourism Organization. (2017). *UNWTO annual report 2017*. Retrieved from <https://doi.org/10.18111/9789284419807>.
- Yonchaywong, P. (2022). *Nāothāng kānphatthana kānthōngthiao sikhiao yāngyangyūn naiklum changwat nakorn chai burin* [Guidelines for the development of Sustainable green tourism in Nakhon Chai Burin]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*. 16(1), 100-116.

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPMENT OF A HOLISTIC EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL
OF SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION

จิรวัดน์ รักพ่วง¹ ณัฐรดา วงษ์นายะ² และสัมฤทธิ์ ไวเปียร³
Jirawat Rakpuang¹, Natrada Wongnaya², and Sumrit Vipear³

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ ศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

¹ Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy,
Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet

² Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet

³ Director, Provincial Education Office, Saraburi Provincial Education Office

E-mail: Jirawatrakpuang@gmail.com

Received:	February 10, 2022
Revised:	May 6, 2023
Accepted:	May 10, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม 2) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากสถานศึกษาที่มีลักษณะการจัดการศึกษาแบบองค์รวม 3) นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม และ 4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมว่ามีประสิทธิผลเพียงพอที่จะนำไปใช้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วารสาร แนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัย ผู้ให้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อใช้สังเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม 1.1) สภาพการจัดการศึกษาแบบองค์รวมยังติดอยู่ในกรอบนโยบายจากส่วนกลาง 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระในด้านนโยบายการศึกษา ด้านการบริหาร การศึกษา ด้านหลักสูตรการศึกษา ด้านการเรียนการสอน และด้านเครือข่ายการศึกษา 1.3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรของสถานศึกษา 3) ด้านสมรรถนะครูผู้สอน 4) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม และ 6) ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ด้านระบบราชการเพื่อการศึกษา 2) ด้านการเมืองเพื่อการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจยุคใหม่เพื่อการศึกษา 4) ด้านวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ และ 5) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 2) แนวปฏิบัติที่ดีจากสถานศึกษาที่มีลักษณะการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า สถานศึกษาทางเลือกรับมีความอิสระในการดำเนินการมากกว่า สถานศึกษาแบบก้าวหน้า 3) การนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ความเป็นมา ความสำคัญ หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ที่จะนำไปปฏิบัติในสถานศึกษา และเกิดประโยชน์ ในการจัดการศึกษา

คำสำคัญ

รูปแบบการจัดการศึกษา การศึกษาแบบองค์รวม สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study about type of the problem that affects a development the holistic education, 2) study the good practice from educational institutions with a holistic education, 3) present a holistic education model, and 4) shown the result evaluate a holistic education model that has effective to be applied. The source of the information including conception, principle, books, journal, and research. The data providers in this research are administrators, teacher, and 20 educational professionals. The data collection procedure is interviewing the specialist from workshop, seminar and analyze information from document, rate of the mean, rate of the standard deviation.

The result of this research showed about 1) type of the problem that affects a development the holistic education 1.1) the holistic education has held of policy from the central only, 1.2) the Policy, Education Administration, Course, Teaching and Communication Network are not flexible, 1.3) the factors that affect in a holistic education were the inter factor are including 1) vision of executive, 2) course syllabus, 3) capability of teacher, 4) educational resources, 5) participation of community and society, and 6) environment in school. The external factor is including 1) bureaucratic system of educational, 2) politics of educational, 3) new economy for education, 4) culture of educational, and 5) technology for education. 2) The best practice of holistic education explained alternative academy has more liberty to do all of the process than progressive academy. 3) Type of holistic education model are 3 sections. Including section 1 is history, point of view, principle and objective. Section 2 is factor,

procedure, product, and result. Section 3 is regulation and condition. And 4) the result of evaluation holistic education model has properly and possible to apply in academy and this model is beneficial in education management a holistic education.

Keywords

Educational Management Model, Holistic Education, Basic School

ความสำคัญของปัญหา

สภาพการจัดการศึกษาแบบองค์รวมเริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 แต่ในขณะนั้นเป็นเพียงการศึกษาทางเลือกเท่านั้น ยังไม่มีหน่วยงานการศึกษาหรือสถานศึกษา นำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ยังคงจัดการศึกษาที่เป็นในลักษณะของการแยกส่วนจนกระทั่งถึงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 นักการศึกษาเริ่มเห็นความสำคัญกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม กลับมามองแนวคิดในการจัดการศึกษาใหม่ ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาคนแบบไม่แยกส่วนซึ่งเรียกว่า “การจัดการศึกษาแบบองค์รวม” เน้นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้านมากขึ้น (Office of the Basic Education Commission [OBEC], 2009)

ปัญหาการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ในประเทศไทยเกิดขึ้นทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อคลี่คลายปัญหาอันเนื่องมาจาก ระบบการศึกษาที่ไม่อาจสร้างหรือพัฒนาคนให้รอบรู้ได้ จึงเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีมองปัญหาอย่างเชื่อมโยงจากเดิมเป็นเพียงการศึกษาทางเลือก และการศึกษาแบบก้าวหน้า มาเป็นการศึกษาแบบองค์รวม เพื่อเป็นการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และสมรรถนะ บูรณาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แบบองค์รวม เพราะการจัดการศึกษาแบบองค์รวม สามารถผสมผสานรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ และนอกระบบด้วยกระบวนการที่หลากหลาย สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ภายใน และสภาพการณ์ที่เป็นจริงภายนอกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (Office of the Education Council [ONEC], 2016)

จากสภาพ และปัญหาดังกล่าว เกิดข้อเรียกร้องจากสังคมให้มีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทุกด้าน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และสมรรถนะ หลอมรวมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แบบองค์รวม เพื่อให้หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพ ปัญหา และปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง
2. แนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

3. รูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะอย่างไร

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มากน้อยเพียงใด

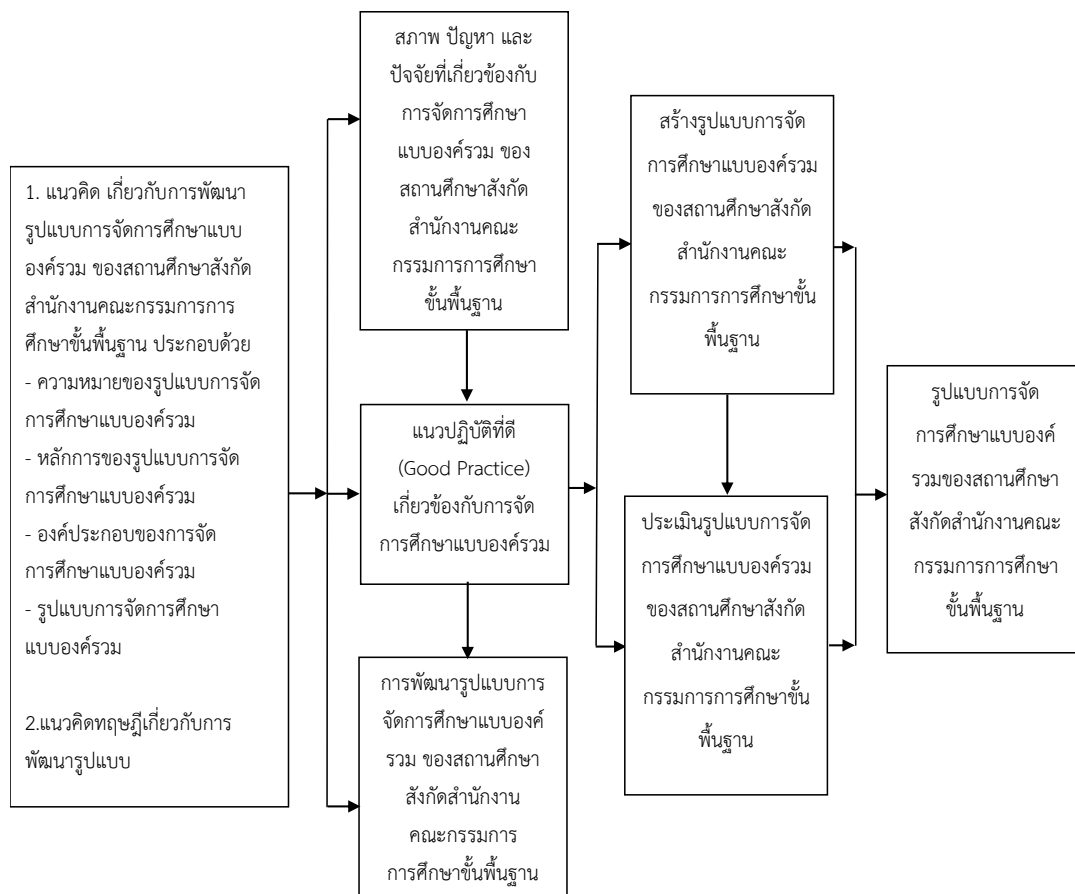
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัย ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

1.1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาแบบองค์รวม โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1.1.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และแบบบันทึกการสรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และปัญหาตามกรอบการศึกษา 5 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านนโยบายการศึกษา 2) ด้านการบริหารการศึกษา 3) ด้านหลักสูตรการศึกษา 4) ด้านการเรียนการสอน 5) ด้านเครือข่ายการศึกษา

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากห้องสมุดของหน่วยงานราชการ หนังสือ เอกสาร วารสารของส่วนราชการส่งมาให้ การสืบค้นงานวิจัย บทความวิจัย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความวิจัย ในและต่างประเทศ

1.2 การศึกษาปัจจัยการจัดการศึกษาแบบองค์รวม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)

1.2.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา จากสถานศึกษาจัดการศึกษาแบบทางเลือก และสถานศึกษาแบบก้าวหน้า จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามกรอบการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์ ปัจจัยภายใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านสมรรถนะของครูผู้สอน 4) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคม และ 6) ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษา และปัจจัยภายนอก 5 ด้าน คือ 1) ด้านระบบราชการเพื่อการศึกษา 2) ด้านนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบภาครัฐเพื่อการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจยุคใหม่เพื่อการศึกษา 4) ด้านวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ และ 5) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม โดยศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา (Multi-Case Studies)

2.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา ทั้งสิ้น 20 คน จากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางเลือก 2 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนมีชัยพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน 2) ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยม่อนแสงดาว วิทยาลัย ตำบลดอยลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 คน และสถานศึกษาที่จัดการศึกษา

แบบก้าวหน้า 2 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 5 คน และ 2) โรงเรียนจ่านกร้อง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามกรอบเนื้อหา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบายการศึกษา 2) ด้านการบริหารการศึกษา 3) ด้านหลักสูตรการศึกษา 4) ด้านการเรียนการสอน 5) ด้านเครือข่ายการศึกษา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลตามแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยนักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยจดบันทึก พร้อมทั้งบันทึกภาพ และเสียง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาความการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน เพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

3.2 การตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 8 คน เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ดังนี้

4.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์ ด้านการพัฒนารูปแบบด้านการจัดการศึกษา และด้านการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบปลายเปิด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบประเมินพร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยไปยังผู้ประเมิน ผู้วิจัยติดตาม รวบรวมแบบประเมินที่ส่งคืนมาทางไปรษณีย์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

1.1) ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันแยกเป็นส่วน ๆ เป็นรายวิชา โครงสร้างเวลาเรียน 800-1,200 ชั่วโมงต่อปี เนื้อหาสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ ใช้เวลาการเรียนรู้มาก เน้นความรู้ความจำ มีการแข่งขันสูง ผู้เรียนเกิดความเครียด

1.2) ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และสมรรถนะแยกเป็นส่วน ๆ การบูรณาการความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การผสมผสานรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ และนอกระบบ ยังมีอุปสรรคหรือข้อจำกัด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายการศึกษากำหนด

โดยส่วนกลางไม่สอดคล้องกับพื้นที่ 2) ด้านการบริหารการศึกษาขาดอิสระในการดำเนินการ 3) ด้านหลักสูตรการศึกษาแยกเรียนเป็นรายวิชาอัดแน่นด้วยเนื้อหาเวลาเรียนมาก 4) ด้านการเรียนการสอนใช้ความรู้ความจำ และ 5) ด้านเครือข่ายการศึกษามีปัญหาในการเปิดโอกาสมีส่วนร่วม

1.3) ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า ปัจจัยที่จะส่งผลให้การดำเนินงานจัดการศึกษาแบบองค์รวมประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความคิดแบบก้าวหน้า มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี 2) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นหลักการ จุดหมาย เป้าหมาย สารการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน 3) ด้านสมรรถนะของครูผู้สอนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีเทคนิควิธีการและนวัตกรรมการสอน มีแรงจูงใจพัฒนาการสอน 4) ด้านทรัพยากรทางการศึกษาการสนับสนุนทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ภายในภายนอกสถานศึกษา 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคม การสนับสนุน ส่งเสริม ดูแลพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะชีวิต 6) ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษาการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ด้วยการสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภายในตนเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ด้านระบบราชการ เกี่ยวกับ 2) ด้านนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบภาครัฐเพื่อการศึกษาควรกระจายอำนาจผ่อนคลายกฎระเบียบ 3) ด้านเศรษฐกิจยุคใหม่การฝึกทักษะฝีมือแรงงาน ฝึกทักษะอาชีพระหว่างเรียน 4) ด้านวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ การเปิดกว้างวัฒนธรรมทางความคิดและวัฒนธรรมการเรียนรู้ 5) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ผสมผสานกับภูมิปัญญาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

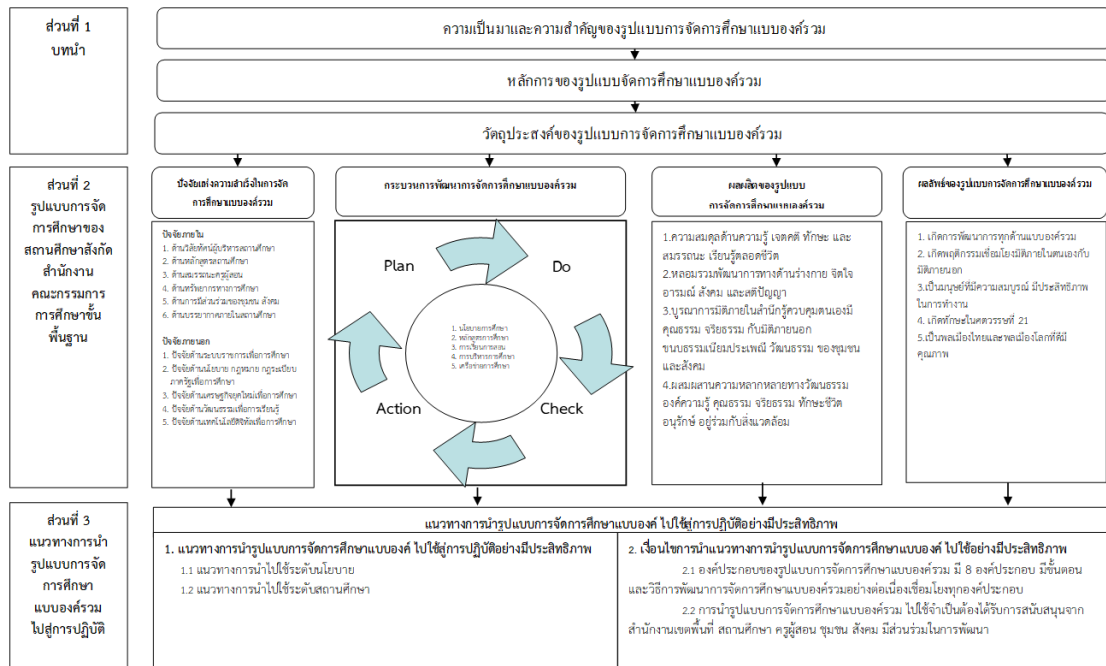
2) ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า การศึกษาแบบองค์รวมสามารถพัฒนาผู้เรียนเพื่อสร้างความสมดุลด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และสมรรถนะด้วยการหลอมรวมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แบบองค์รวม

3) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ และส่วนประกอบของรูปแบบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความสำคัญ และความเป็นมาของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 4) ปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อนของรูปแบบ 5) กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ 6) ผลผลิตของรูปแบบ 7) ผลลัพธ์ของรูปแบบ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ มี 1 องค์ประกอบ ดังนี้ 8) การนำรูปแบบไปใช้รายละเอียด ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความสำคัญของรูปแบบ	4.53	0.63	มากที่สุด	4.29	0.59	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด
2. หลักการของรูปแบบ	4.60	0.61	มากที่สุด	4.29	0.70	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.60	0.61	มากที่สุด	4.36	0.61	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด
4. ปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนา	4.87	0.34	มากที่สุด	4.50	0.63	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด
5. กระบวนการพัฒนารูปแบบ	4.53	0.50	มากที่สุด	4.14	0.83	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด
6. ผลผลิตของรูปแบบ	4.67	0.60	มากที่สุด	4.29	0.59	มาก	4.67	0.48	มากที่สุด
7. ผลลัพธ์ของรูปแบบ	4.87	0.43	มากที่สุด	4.36	0.48	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด
8. แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ	4.67	0.44	มากที่สุด	4.29	0.59	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.67	0.52	มากที่สุด	4.31	0.62	มาก	4.69	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่พัฒนาขึ้น พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ที่จะนำไปปฏิบัติในสถานศึกษา และเกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

1) ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

1.1) ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันแยกเป็นส่วน ๆ เป็นรายวิชา โครงสร้างเวลาเรียน 800-1,200 ชั่วโมงต่อปี เนื้อหาสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ ใช้เวลาการเรียนรู้มาก เน้นความรู้ความจำ มีการแข่งขันสูง ผู้เรียนเกิดความเครียด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาปฏิบัติตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดรายวิชา เวลาเรียน สาระการเรียนรู้มาให้ สถานศึกษาจึงขาดอิสระในการดำเนินการสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Siphawong, Phatsichirakun & Wirakunthewan, 2015) พบว่า การจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์การพัฒนา และมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ

1.2) ผลการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า มีอุปสรรคในการจัดการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบายส่วนกลางกำหนดไม่ตรงกับความต้องการบริบทของแต่ละพื้นที่ 2) ด้านการบริหารขาดความอิสระในการดำเนินการ 3) ด้านหลักสูตรอัดแน่นด้วยเนื้อหาและเวลาเรียน 4) ด้านการเรียนการสอนยังใช้ความรู้ความจำมากกว่าฝึกปฏิบัติ 5) ด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขาดการประสานงานการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่วนกลางออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับแนวปฏิบัติมาให้สถานศึกษาดำเนินการ ไม่ตรงกับสภาพความต้องการและข้อจำกัดบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Somchai, 2012) พบว่า การกำหนดนโยบายโดยส่วนกลางเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ที่ต้องจัดให้เหมาะสมตามบริบทแต่ละพื้นที่ สถานศึกษาจึงควรมีอิสระสามารถดำเนินการตามเป้าหมาย และกำหนดนโยบายที่เหมาะสมได้

1.3) ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้เกิดผลสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความคิดแบบก้าวหน้า มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี 2) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นหลักการ จุดหมาย เป้าหมาย สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน 3) ด้านสมรรถนะของครูผู้สอนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู มีเทคนิควิธีการและนวัตกรรมการสอน มีแรงจูงใจพัฒนาการสอน 4) ด้านทรัพยากรทางการศึกษาการสนับสนุนทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ภายใน ภายนอกสถานศึกษา 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม การสนับสนุน ส่งเสริม ดูแล พัฒนาการเรียนรู้ ทักษะชีวิต 6) ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษาการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ด้วยการสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภายในตนเอง และปัจจัยภายนอก ส่งผลให้เกิดผลสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านระบบราชการ เกี่ยวกับ 2) ด้านนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบภาครัฐเพื่อการศึกษาควรกระจายอำนาจผ่อนคลายกฎระเบียบ 3) ด้านเศรษฐกิจยุคใหม่ การฝึกทักษะ ฝีมือแรงงาน ฝึกทักษะอาชีพระหว่างเรียน 4) ด้านวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ การเปิดกว้างวัฒนธรรมทางความคิดและวัฒนธรรมการเรียนรู้ 5) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทักษะการใช้

คอมพิวเตอร์ผสมผสานกับภูมิปัญญาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยภายใน ผู้บริหาร ครู หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ kiatchai (2012) พบว่า ปัจจัยสำคัญการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา

2) ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า สถานศึกษาทางเลือกลักษณะอิสระในการดำเนินการด้านนโยบาย ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านเครือข่าย มากกว่าสถานศึกษาแบบก้าวหน้าที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาแบบก้าวหน้าเป็นสถานศึกษาในระบบส่วนใหญ่สังกัดองค์กรภาครัฐ ต้องพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐ ดำเนินการตามนโยบาย โดยส่วนกลางจะมีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่กำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแมคเฟอร์สัน (McPherson, 2017) กล่าวว่า ประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญด้านการศึกษาจากส่วนกลางให้กับท้องถิ่นพร้อมทั้งมีระบบกำกับดูแลความรับผิดชอบ ที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตลอดชีวิต

3) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ส่วนที่ 1 ความเป็นมา ความสำคัญ หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ส่วนที่ 3 แนวทางและเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบรายละเอียดที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (khammani, 2009) เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) ความหมายและวัตถุประสงค์ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) ยุทธศาสตร์ 5) บริบทและตัวป้อน 6) กระบวนการ 7) ผลที่ควรจะได้รับ 8) ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพ 9) การนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Pidchapan, 2021) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมองกลฝังตัวเพื่อพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ตามแนวสะเต็มศึกษา เสนอองค์ประกอบของรูปแบบมี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ส่วนที่ 2 คู่มือการใช้รูปแบบ ส่วนที่ 3 ผลการทดลองใช้คู่มือ อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน แต่ละส่วนมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน จึงมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

4) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ที่จะนำไปปฏิบัติในสถานศึกษา และเกิดประโยชน์ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Buason, 2011) พบว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบการวิจัยที่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับ ขั้นตอนวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนครบถ้วนความสมบูรณ์ จะส่งผลให้รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ควรนำไปกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดความสมดุลด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และสมรรถนะ ด้วยการหลอมรวมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. ระดับสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ไปเป็นแนวทางจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดหลักการ จุดหมาย เป้าหมาย สารการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ได้ตามบริบท
3. เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ควรนำไปเป็นข้อเสนอแนะให้หน่วยงานหรือสถานศึกษา นำไปพัฒนาเยาวชนให้เกิดการบูรณาการโดยไม่แยกส่วนทั้งมิติภายในตัวผู้เรียน และมิติภายนอกที่เป็นสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ที่มีคุณภาพ

References

- Buason, R. (2011). *kānwichai læ kānphatthana nawattakam kānsuksā* [Research and development of educational innovations]. Nakhon Sawan: Rimping Printing Press.
- Khammani, T. (2009). *rūpbæp kān rian kānsōn thāng lūak thī laklāi* [Alternative teaching style]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Kiatchai, A. (2012). *kānsuksā krasæ lak læ kānsuksā thāng lūak* [Mainstream and alternative studies]. *Ramkhamhaeng Research Journal*, Special Issue, Thesis. 29(1), 170-178.
- McPherson, G. (2017). *kānsuksā Niu Silāen (ENZ). māttrathan prokræm læ rōngrian læ khantōn kāndamnoen kān* [Education New Zealand (ENZ). Programs and school's standards and implementation procedures]. Retrieved from <https://campus.campus-star.com/education/145576.html>.
- Office of the Basic Education Commission. (2009). *ekkasan prakōp kān prachum khōngkān lot wēlā rian phōem wēlā rū* [Documents for meeting project to reduce study time, increase learning time]. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Office of the Education Council. (2016). *næōnōm phap 'anāhot kānsuksā læ kānrīanrū khōng Thai* [Trends in the future of education and learning in Thailand]. Bangkok: senchuri.

- Pidchapan, W. (2021). rūpbāep kānprayukchai theknōlōyī samōṅg kon fang tuā phūā phatthana khrōṅ ngān khōmphiutōe tām nāeo sa tem suksā [A model of embedded technology application for developing stem computer project]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*. 15(3), 192-207.
- Somchai, A. (2012). kānbōrihān čatkān kānsuksā thāṅg lūāk nai sathān suksā čhangwat khōṅ kēn: phahu kōṛanī suksā [Management of alternative education in educational institutions in Khon Kaen Province: a multi-case study]. Master of Education Thesis graduate school Khon Kaen University.
- Siphawong, S., Phatsichirakun, C. & Wirakunthewan, S. (2015). rūpbāep kānbōrihān phūā phatthana khrū sathān suksākhan phūnthān nai kānčhat tham nūai kārīanrū samrap laksūt thōṅgthīn dōi kārīanrū būranākān bāep ‘ong rūām. *Burī Ram* [Management model to develop teachers in basic education in the preparation of learning units for local courses by learning holistic integration]. Buriram Rajabhat University.

การพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามโครงการมหาวิทยาลัย
ธนบุรีกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนระดับประถมศึกษา
และขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

THE TEACHERS' DEVELOPMENT OF MAKING LEARNING MEDIA OF THE 21st
CENTURY ACCORDING TO THE PROJECT OF THONBURI UNIVERSITY WITH THE
DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL QUALITY AND LOCAL DEVELOPMENT
OF THE PRIMARY SCHOOL LEVEL AND EXPANDING OPPORTUNITY SCHOOLS
UNDER SAMUTSONGKRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ปฐมพรณ์ อินทรากูร ณ อุตทยา¹ และธนภัทร จันทร์เจริญ²
Pathomphon Inthrangkun Na Ayutthaya¹ and Thanaput Chanchaen²

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี

² หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษาและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Master of Educational Program in Educational Administration, Thonburi University

² Master of Education Program in Educational Management and Learning Management Innovation,
Bansomdejchaopraya Rajabhat University
E-mail: tanaput1090@hotmail.com

Received:	February 20, 2022
Revised:	July 12, 2022
Accepted:	July 12, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาผลการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ
3) ถอดบทเรียนจากการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ
ครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรสงคราม จำนวน 44 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
1) กระบวนการพัฒนาครู 2) แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม 3) แบบประเมินสื่อการเรียนรู้
4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดอบรม และ 5) แบบสอบถามการถอดบทเรียน สถิติที่ใช้
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
มี 7 ขั้นตอน คือ 1.1) ออกแบบหลักสูตรการอบรมแบบมีส่วนร่วม 1.2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม
โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง 1.3) จัดการอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 1.4) นำผลงานสร้างสรรค์

ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ 1.5) นำเสนอผลงานจากการปฏิบัติที่ดี 1.6) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าอบรมและผู้เชี่ยวชาญ และ 1.7) ถอดบทเรียนที่ได้รับจากการฝึกอบรม 2) ผลการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า 2.1) ผู้เข้าอบรมมีคะแนนการสอบหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2) ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เข้าอบรมพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก และ 2.3) ความพึงพอใจต่อการจัดอบรมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 3) ผลการถอดบทเรียน พบว่า 3.1) ข้อดี คือ สิ่งที่ได้รับจากการอบรมได้รับเป็นไปตามความคาดหวังสามารถนำผลที่ได้รับไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน/การพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง/วิชาชีพ และด้านการพัฒนาโรงเรียน/องค์กร มีปัจจัยที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่มุ่งหวัง มีสิ่งที่ทำแล้วได้ผลดี ควรทำต่อไป และการจัดอบรมมีแนวทางการต่อยอดขยายความรู้ไปสู่ความยั่งยืน 3.2) ข้อจำกัด คือ การนำผลงานจากการอบรมไปทดลองใช้พบปัญหาด้านการผลิตหรือการจัดทำสื่อ และด้านการนำสื่อไปใช้ การจัดอบรมยังมีเรื่องที่ต้องปรับปรุง มีสิ่งที่ทำแล้วไม่เกิดประโยชน์ และพบข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

คำสำคัญ

การพัฒนาครู สื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop the process of teachers' development of making instructional media of the 21st century. 2) To study the result of the teachers' development of making instructional media of the 21st century, and 3) to learn about the lessons learned from the teachers' development of the production of learning management media in the 21st century. The purposive samples were 44 teachers' personnel in primary schools and school expansion opportunity under the Samutsongkram Primary Educational Service Area Office are obtained selecting a sample random. The research instruments included 1) the process of the teachers' development, 2) tests before and after training, 3) the assessment form for learning materials, 4) the questionnaires satisfaction towards the training management and 5) the questionnaires of the lesson learned. The statistics used information analyzed by content analysis, frequency distribution, percentage, average standard deviation, and dependent t-test.

The findings were as followed: 1) The process of teachers' development in media production learning management in the 21st century has got 7 steps which were: 1.1) participative training course design, 1.2) development training courses by specialists, 1.3) training both theory and practice, 1.4) take the creations that have been developed to test, 1.5) presenting results from best practices, 1.6) organizes a forum to exchange knowledge between participants and experts, 1.7) the lessons learned

from the project implementation. 2) The result of teachers' development in the production of learning media in the 21st century found that: 2.1) the participants had a statistically significantly higher score after the training than before the training at the .01 level. 2.2) the evaluation results of the learning materials developed by the participants were at a very good level and 2.3) the overall satisfaction with the training was at a very good level. And 3) results of lessons learned found that: 3.1) strength were as followed: what the trainees received met their expectations, the training can be applied to the results of teaching and learning management/learners' development, self-development/profession, and school development/organization, training management has factors to achieve the objectives as expected, training management has good things. It worked and should be continued, and training has a way to extend and expand knowledge to sustainability. 3.2) limitations were as followed: bringing the results from the training to experiment with problems in terms of result face problems in both of production and media preparation in the use of media, training still has issues that need to be improved, training has things that are not useful, and training management also has suggestions on how to be organized for the next activities.

Keywords

Teachers' Development, 21st Century Learning Media

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์อันนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรม เราจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างกำลังคนให้มีทักษะแห่งอนาคต ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สิ่งสำคัญคือครูต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป (Chancharoen, 2019) โดยเฉพาะศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาในโลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างไม่จำกัด แวดวงการศึกษาทั่วโลกจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ตามความแนวคิดนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย ครูจึงต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณภาพที่เหมาะสมกับการเป็นครูยุคใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการสร้างสรรคสื่อการเรียนรู เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ตรงตามที่ต้องการ บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู่มากขึ้น สื่อดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ นับเป็นสิ่งที่มีความค่าและเหมาะสมกับสภาพการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ

เรียนรู้ ปัจจุบันเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสะดวกและตามศักยภาพ สามารถสร้างประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์จริงซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและเทคโนโลยี อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ผลการพัฒนาครูพบว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) (Office of the Education Council, 2009) ระบุว่า การพัฒนาครูยังขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง ทั้งที่ครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง แต่ขาดปัจจัยและระบบการส่งเสริม สนับสนุนที่จูงใจ อีกทั้งระบบประเมินสมรรถนะครูก็ยังไม่ชัดเจน รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูในหลายแหล่งยังใช้วิธีแบบเดิม ๆ สอดคล้องกับข้อมูลของ Board of the Senate Education Committee (2009) ที่กล่าวว่าการพัฒนาครูขาดระบบการพัฒนาครูที่ดี ครูยังไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ จึงไม่ทราบแนวโน้มใหม่ทางวิชาการ การวิจัยเชิงนวัตกรรม และแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน ประกอบกับมีหลายหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นเอกภาพและมีมาตรฐานที่ชัดเจน การพัฒนาเกิดความซ้ำซ้อน ไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ ประการสำคัญคือไม่ตรงกับความต้องการของครู หลักสูตรการอบรมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็นการแยกกันอบรมทีละส่วน ไม่เป็นองค์รวม โดยใช้วิทยากรจากต่างหน่วยงาน อีกทั้งรูปแบบการอบรมก็มุ่งเน้นการบรรยายทฤษฎีมากกว่าการฝึกปฏิบัติ ทำให้การฝึกอบรมครูไม่ได้ผลตามที่มุ่งหวัง หลังการอบรมเสร็จสิ้นแล้วก็ไม่มีการติดตามผล การนิเทศเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำที่จำเป็นในการปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อครูมีปัญหาหรืออุปสรรคในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจึงไม่มีข้อมูลหรือแนวทางของการแก้ไข ปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 พบว่าพฤติกรรมของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้สร้างสื่อการสอนประกอบการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สนใจการเรียนมากขึ้น สร้างและเปลี่ยนเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียน (Chuangjam, Wongpinphet and Petprayoon, 2021) แต่ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาครู คือ ครูส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาและการฝึกอบรม เช่น หลักสูตรนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ และขาดแคลนงบประมาณในการสร้างสื่อนวัตกรรม (Pengkrachang, 2018) ในขณะที่การจัดการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องใช้ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทั้งกิจกรรม วิธีการ หรือสื่อเทคโนโลยีกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนในเรื่องที่ตนสนใจ และมีการชี้แนะแนวทางในการค้นคว้าหาความรู้ (Kaewwana, Makmee, and Muencham, 2015) การพัฒนาครูจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยทั่วไปกระบวนการพัฒนาครูมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การหาความจำเป็นในการพัฒนาครูหรือการสำรวจความต้องการพัฒนาครู 2) การวางแผนการพัฒนาครู 3) การดำเนินการพัฒนาครู และ 4) การประเมินผลการพัฒนาครู (Mongkolvanich, 2012)

ปัจจุบันรัฐบาลมุ่งเน้นความสำคัญของการส่งเสริมบทบาทให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ทั่วประเทศทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างเป็นระบบ และเดินหน้าการพัฒนาไปสู่เป้าหมายในการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งมุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษานำนวัตกรรมทรัพยากร ตลอดจนความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิชาการ และเทคโนโลยีไปช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาการศึกษาของชาติ รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามโครงการมหาวิทยาลัยธนบุรีกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม อันเป็นการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และนำผลมาพัฒนาโครงการมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนอย่างไร
2. ผลของการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร
3. บทเรียนจากการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย
 - 1) คะแนนการทดสอบก่อนและหลังการอบรม
 - 2) ผลการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เข้าอบรมพัฒนาขึ้น
 - และ 3) ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม
3. เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

1” ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร คือ บุคลากรครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 862 คน (Samutsongkram Primary Educational Service Area Office, n.d.)

1.2. กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 44 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากกลุ่มผู้สมัครเข้าร่วมโครงการที่เป็นครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการผลิตสื่อหรือนวัตกรรมจัดการการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือจัดกระทำ คือ กระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พัฒนาขึ้นโดยจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรวบรวม

ข้อมูลความต้องการในการจัดอบรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาครู จากนั้นนำเสนอกระบวนการที่สังเคราะห์ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ร่วมวิพากษ์เพื่อนำข้อเสนอนี้มาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาครูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบประเมินสื่อการเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการฝึกอบรม และแบบสอบถามการถอดบทเรียน ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการวิจัย แนวทางการวัดตัวแปรการวิจัย จากนั้นสร้างเครื่องมือการวิจัยแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนของการใช้ภาษา รวมทั้งความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า เครื่องมือการวิจัยทุกชนิดมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ ซึ่งพบว่า 1) แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน KR-20 เท่ากับ 0.68 2) แบบประเมินและแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณภาพโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค พบว่า แบบประเมินสื่อการเรียนรู้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 และแบบสอบถามการถอดบทเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดย 1) จัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการในการจัดอบรม และจัดให้มีการวิพากษ์กระบวนการฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 2) ทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม 3) นำกระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาใช้ดำเนินการพัฒนาครู 4) ทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบหลังการฝึกอบรม 5) ประเมินผลงานการสร้างสื่อการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินสื่อการเรียนรู้ 6) สอบถามความคิดเห็นต่อการจัดการอบรม โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และ 7) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมแสดงความคิดเห็นด้านต่าง ๆ เพื่อถอดบทเรียนที่ได้รับ โดยใช้แบบสอบถามการถอดบทเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) วิเคราะห์ความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที 3) วิเคราะห์ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดอบรม โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 5) วิเคราะห์ความคิดเห็นการถอดบทเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการจัดกลุ่มความคิด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม ขั้นที่ 2 พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ขั้นที่ 3 จัดอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ขั้นที่ 4 นำผลงานสร้างสรรค์ไปทดลองใช้ ขั้นที่ 5 คัดเลือกผลงานจากการปฏิบัติที่ดีที่สุด ขั้นที่ 6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้าอบรมและผู้เชี่ยวชาญ และขั้นที่ 7 ถอดบทเรียนที่ได้รับจากการฝึกอบรม

2. ผลการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนการสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

จำนวนผู้เข้าอบรม (คน)	คะแนน เต็ม	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม		df	t	p
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
44	15	8.48	1.82	12.84	1.76	43	23.69	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนการสอบวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.82 หลังได้รับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.76 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ (n=16)

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			
	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ระบุรายละเอียดของสื่อ (หน้าปก) คำชี้แจง การใช้และวัตถุประสงค์การเรียนรู้	10	7.92	0.90	ดี
เนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชา ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับสาระ และมาตรฐาน การเรียนของหลักสูตร	10	8.41	0.91	ดีมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			
	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยหรือระดับชั้นของผู้เรียน	10	8.05	0.92	ดีมาก
มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบและเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	10	8.51	0.85	ดีมาก
มีคุณลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่ดี พิจารณาจากแบบและขนาดตัวอักษร การใช้สี เสียง และภาพหรือแผนภูมิประกอบ	10	8.05	0.86	ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยในภาพรวม	10	8.19	0.89	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เข้าอบรมพัฒนาขึ้นภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =8.19, SD=0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้รูปแบบและเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =8.51, SD=0.85) ผู้เข้าอบรมสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชา ทันสมัยเหมาะสม สอดคล้องกับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =8.41, SD=0.91) ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยหรือระดับชั้นของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =8.05, SD=0.92) มีคุณลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่ดี พิจารณาจากการออกแบบและขนาดของตัวอักษร การใช้สี เสียง และภาพหรือแผนภูมิประกอบอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =8.05, SD=0.86) และระบุรายละเอียดของสื่อ คำชี้แจงการใช้และวัตถุประสงค์การเรียนรู้อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ =7.92, SD=0.90)

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (n=38)

รายการ	ระดับของความพึงพอใจ		แปลผล
	พอใจ		
	$\bar{X}$	SD	
ด้านกระบวนการดำเนินงาน			
1. กำระบวนการจัดกิจกรรมตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.74	0.84	มากที่สุด
2. สถานที่ สำหรับจัดการอบรม มีความเหมาะสม สะดวก ปลอดภัย	4.76	0.86	มากที่สุด
3. สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความทันสมัย	4.66	0.76	มากที่สุด
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.47	0.75	มากที่สุด
5. การบริหารด้านการลงทะเบียนมีความเหมาะสม	4.71	0.84	มากที่สุด
6. การบริหารด้านอาหารว่าง อาหารกลางวันมีความเหมาะสม	4.89	0.90	มากที่สุด
7. การบริหาร สิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสม	4.76	0.89	มากที่สุด
รวม	4.71	0.84	มากที่สุด
ด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของการอบรม			
8. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบและลักษณะของการใช้สื่อการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21	4.47	0.75	มาก
9. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความแตกต่างของผู้เรียนกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม	4.47	0.75	มาก
10. มีความสามารถในการออกแบบและการวางแผนการผลิตสื่อการเรียนการสอน	4.39	0.58	มาก
11. มีความสามารถในการประเมินสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ	4.39	0.58	มาก
12. มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยการทำ Infographic	4.18	0.32	มาก
13. มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Scratch	4.37	0.24	มาก
14. มีความสามารถในการนำเสนอผลงานสื่อการสอน Best Practice	4.21	0.36	มาก
15. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความรู้และประสบการณ์กับวิทยากรตลอดการฝึกอบรม	4.45	0.68	มาก
รวม	4.37	0.57	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ	4.53	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการจัดอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $SD=0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.71$, $SD=0.84$) ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.37$, $SD=0.57$)

3. ผลการถอดบทเรียนจากการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการจัดกิจกรรมถอดบทเรียน พบว่า 1) ความมุ่งหวังของผู้เข้ารับการอบรมมี ดังนี้ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่สามารถนำไปต่อยอดในการผลิตสื่อการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการจัดเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ คำแนะนำในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักการ การออกแบบ เทคนิคและวิธีการการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผลงานการผลิตสื่อที่ทันสมัย นำไปใช้ได้จริง เหมาะสมและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และแนวคิดการผลิตสื่อการเรียนรู้และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำสื่อการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูและวิทยากร 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับสิ่งต่าง ๆ ตามความคาดหวัง ดังนี้ ความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ เทคนิค กระบวนการและการเสริมแรงในการสร้างสื่อ รวมทั้งเทคนิคที่นำไปปรับใช้ประโยชน์ได้ ความรู้ด้านการใช้และการออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ใช้โปรแกรมผลิตสื่อใหม่ ๆ และเว็บไซต์ที่น่าสนใจนำมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนได้ดี ผลงานสื่อการเรียนรู้ แนวทางการนำเสนอสื่อการสอนรูปแบบต่าง ๆ คำแนะนำเรื่องการปรับใช้สื่อ การสร้างสื่อที่เกิดประโยชน์สูงสุดและการเข้าถึงเว็บไซต์หรือข้อมูลที่ถูกลิขสิทธิ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและวิทยากร ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาสื่อการสอนและนำไปต่อยอดในการพัฒนาสื่อการสอนในอนาคต และทัศนคติและมุมมองในการผลิตสื่อการสอน โดยเฉพาะเรื่องการออกแบบและการสร้างสื่อการสอนที่ไม่ยากเกินความสามารถและเกิดผลน่าประทับใจ 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติงานแล้วพบปัญหา ดังนี้ 3.1) ด้านการผลิตและการจัดทำสื่อ ได้แก่ ระยะเวลาการจัดทำสื่อน้อยเกินไป แก้ปัญหาโดยระดมความคิดของครูในโรงเรียนและร่วมกันจัดหาโปรแกรมที่สร้างสื่อได้เร็วและง่ายมาใช้ โปรแกรมที่ต้องการใช้ติดลิขสิทธิ์ แก้ปัญหาโดยจัดหาโปรแกรมที่สามารถใช้งานได้ฟรีมาใช้ทดแทน ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไม่เพียงพอต่อการประยุกต์ในการผลิตสื่อ แก้ปัญหาโดยศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ แอปพลิเคชันบางอย่างมีรูปแบบเทมเพลตที่ติดลิขสิทธิ์และยากต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ แก้ปัญหาโดยสร้างรูปแบบขึ้นเองและถ่ายภาพจริงเพื่อนำไปวางในสื่อการสอนแทน ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเรื่องการใช้งานแอปพลิเคชัน ขาดความชำนาญด้านเทคนิคการใช้โปรแกรม และขาดทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำให้ผลิตสื่อได้ค่อนข้างช้า แก้ปัญหาโดยศึกษาเพิ่มเติมจากเพื่อนครูที่เชี่ยวชาญและสื่ออินเทอร์เน็ตแล้วฝึกฝนจนสามารถใช้งานได้ การใช้โปรแกรมมีความหลากหลายและซับซ้อน แก้ปัญหาโดยศึกษาใบความรู้ที่วิทยากรให้มาควบคู่กับการเรียนรู้เพิ่มเติมจากยูทูบ โรงเรียนไม่มีความพร้อมเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แก้ปัญหาโดยการเลือกผลิตสื่อที่สามารถใช้งานได้ง่ายและสามารถสอนได้หลายระดับ 3.2) ด้านการนำเสนอสื่อ ได้แก่ อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน แก้ปัญหาโดยสลับช่วงเวลาการใช้สื่อของผู้เรียนหรือหมุนเวียนกันปฏิบัติ การติดตั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์บางเครื่องไม่ยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันที่จำเป็นต้องใช้ แก้ปัญหาโดยการลงโปรแกรมที่เครื่องสามารถรองรับและใช้งานได้ สื่อที่ผลิตขึ้นนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ดี ผู้เรียนเข้าใจการเล่นและวิธีการใช้ร้อยละ 90 แต่ผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนอยู่ในระดับร้อยละ 75 ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง แก้ปัญหาโดยจะนำเรื่องนี้ไปจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาต่อไป การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่แรงเกิดปัญหาในการใช้งาน แก้ปัญหาโดยแชร์สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์ของครูผู้สอนแทนการใช้สัญญาณของโรงเรียน และผู้เรียนบางคนเรียนรู้ไม่ทันเรื่องการนำเสนอสื่อที่นำเสนอ แก้ปัญหาโดยต้องอธิบาย

เพิ่มเติม และให้ฝึกใช้งานซ้ำ 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะนำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้ใน
อนาคต ดังนี้ 4.1) ด้านการจัดการเรียนรู้/การพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ผลิตสื่อในเนื้อหาอื่นเพื่อยกระดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ปรับการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการปฏิบัติ การเรียนรู้แบบ
Active Learning และเน้นกระบวนการมากกว่าทฤษฎี จัดทำป้ายนิเทศ สื่อการสอน และป้ายความรู้
ในห้องเรียน ปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดสื่อการสอนให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียน
จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่หลากหลายและนำสื่อมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน นำความรู้ไปใช้ในการ
การสอนสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีตัวชี้วัดเรื่อง Coding และปรับแผนการจัดการ
เรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนที่เป็นสื่อมัลติมีเดียเพิ่มมากขึ้น 4.2) ด้านการพัฒนาตนเอง/วิชาชีพ ได้แก่
เผยแพร่ให้เพื่อนครูในโรงเรียน และนำไปต่อยอดทำวิจัยในชั้นเรียน ออกแบบเอกสารประกอบการ
สอนและกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถสร้างสื่อการสอนที่ทันสมัย
เหมาะสมกับผู้เรียน และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง จัดทำ PLC กับเพื่อนครูเพื่อเผยแพร่ความรู้และ
ร่วมกันพัฒนาสื่อการสอน เพื่อให้เพื่อนครูเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้พัฒนาวิชาชีพต่อไป
และนำสื่อที่ได้ไปใช้ประเมินผลงานของโรงเรียน ใช้ประกอบการขอเลื่อนวิทยฐานะ และนำไปเผยแพร่
เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา 4.3) ด้านการพัฒนาหน่วยงาน/สถาบัน ได้แก่ สร้างสื่อประชาสัมพันธ์
โรงเรียน ทำ PLC เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่นำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน บูรณาการ
เพื่อนำเสนองานด้านทักษะอาชีพของโรงเรียน และใช้รับการตรวจประเมินโรงเรียนและส่งแข่งขัน
ผลงานนวัตกรรมการเรียนการสอน 5) ผู้เข้ารับการอบรมคิดว่าสิ่งปัจจัยที่ทำให้การอบรมบรรลุ
วัตถุประสงค์ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาครู ได้รับแนวคิดและการ
เสริมแรงจากวิทยากร ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิทยากรมีความรู้
ความสามารถ ให้คำแนะนำ และสามารถสื่อสารให้ผู้อบรมเข้าใจได้ดี ความตั้งใจของบุคลากรครู
ที่มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และการกำหนดเนื้อหาภาคทฤษฎีที่สอดคล้องกับการฝึกปฏิบัติ
และมีเนื้อหาที่เหมาะสมน่าสนใจ 6) สิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่าทำแล้วได้ผล ควรทำต่อไป ดังนี้
จัดอบรมให้ความรู้ทางทฤษฎีเพื่อให้มีความเข้าใจพื้นฐานก่อนลงมือฝึกปฏิบัติ จัดการอบรมที่ได้รับ
ความรู้ใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการครูผู้สอนและสถานศึกษา นำเสนอเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย ทำ
ให้อัปเดตโปรแกรมที่หลากหลาย และสามารถใช้งานได้จริง การวิพากษ์ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ครู
ทราบข้อบกพร่อง และสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไข และการเปิดเวทีให้ครูได้นำเสนอแนวคิดและ
ผลงาน ทำให้ครูท่านอื่น ๆ นำไปต่อยอดความคิดเพื่อผลิตสื่ออย่างหลากหลาย 7) ผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมคิดว่าการอบรมมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุง ดังนี้ การอบรมควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติมากขึ้น การผลิต
สื่อควรกำหนดระยะเวลาเพิ่มขึ้น เพราะจะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ควรจัดอบรมที่ทับ
ซ้อนกับการอบรมอื่น ๆ ในเครือข่ายเดียวกัน และควรสนับสนุนโปรแกรม แอปพลิเคชัน หรือ
เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวก 8) สิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่าทำแล้วไม่เกิด
ประโยชน์ คือ การประกวดการจัดทำสื่อ เพราะครูแต่ละท่าน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความ
ชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและทักษะการผลิตสื่อการสอนที่ต่างกัน 9) ผู้เข้ารับการอบรมคิดว่าแนว
ทางการต่อยอดความรู้สู่ความยั่งยืนมี ดังนี้ นำความรู้ไปเผยแพร่และขยายผลให้กับเพื่อนครูใน
โรงเรียนและควรร่วมกันผลิตสื่อเพื่อนำมาใช้อย่างจริงจัง ส่งเสริมให้มีการนำสื่อที่สร้างขึ้นสู่
กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นำความรู้ที่ตนได้รับไปต่อยอด

เพื่อให้สามารถพัฒนาสื่อการสอนได้หลากหลาย ต้องหมั่นศึกษาพัฒนาตนด้านเทคนิควิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญและความคล่องแคล่วในการใช้ และหน่วยงานที่จัดอบรมต้องติดตามผลและมีการประเมินผลการนำไปใช้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ 10) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการอบรมครั้งถัดไปมี ดังนี้ จัดอบรมเรื่องนี้อีกอย่างต่อเนื่องและควรเพิ่มระยะเวลาการอบรมภาคปฏิบัติ ให้ครูที่เข้าอบรมจัดเตรียมเนื้อหาและสื่อเดิมที่มีอยู่เพื่อนำมาพัฒนาให้ทันสมัยภายใต้การให้คำแนะนำของวิทยากร และควรเพิ่มวิทยากรดูแลห้องปฏิบัติการอบรมให้ทั่วถึง แบ่งการจัดอบรมเป็นระยะ โดยให้ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปฝึกปฏิบัติ แล้วกลับมาอบรมพัฒนาต่อยอดในขั้นถัดไปจนชำนาญและสามารถนำไปปฏิบัติได้เอง และควรมีตัวอย่างสื่อมานำเสนอเป็นกรณีศึกษาอย่างหลากหลาย ปรับเนื้อหาการอบรมให้มีการใช้โปรแกรมที่ง่ายต่อครูที่ไม่เก่งด้านเทคโนโลยี เพื่อจะได้มีความพร้อมมากขึ้นในการทำสื่อ หากมีการประกวดสื่อต้องจำกัดโปรแกรมที่ใช้ ระยะเวลาการทำจำนวนผู้มีส่วนร่วมให้เหมือนกันเพื่อความเหมาะสม และควรแบ่งการอบรมเป็น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีระดับใช้การได้ดี และผู้ที่มีความรู้ระดับพื้นฐาน

จากบทเรียนข้างต้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แยกเป็นข้อดีและข้อจำกัด ดังนี้ 1) ข้อดี คือ 1.1) สิ่งที่ได้รับจากการอบรมได้รับเป็นไปตามความคาดหวัง 1.2) ผู้เข้ารับการอบรมจะนำผลที่ได้รับไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน/การพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง/วิชาชีพ และด้านการพัฒนาโรงเรียน/องค์กร 1.3) การจัดการอบรมมีปัจจัยที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่มุ่งหวัง 1.4) การจัดการอบรมมีสิ่งที่ดี ทำแล้วได้ผล และควรทำต่อไป และ 1.5) การจัดการอบรมมีแนวทางการต่อยอดและขยายความรู้ไปสู่ความยั่งยืน และ 2) ข้อจำกัด คือ 2.1) การนำผลงานที่ได้จากการอบรมไปทดลองใช้พบปัญหาทั้งในด้านการผลิตหรือการจัดทำสื่อ ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดทำสื่อน้อยเกินไป โปรแกรมที่ต้องการใช้ติดลิขสิทธิ์ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมยังไม่เพียงพอต่อการประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อ แอปพลิเคชันบางอย่างมีรูปแบบเทมเพลตที่ติดลิขสิทธิ์จำนวนมากและยากต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องการใช้งานแอปพลิเคชัน การใช้โปรแกรมมีความหลากหลายและซับซ้อนต้องใช้เวลามากในการศึกษา โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการนำไปใช้ ได้แก่ อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน การติดตั้งโปรแกรมบนเครื่องคอมพิวเตอร์บางเครื่องไม่ยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันที่จำเป็นต้องใช้สื่อที่ผลิตขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดี ผู้เรียนเข้าใจการเล่นและการใช้สื่อ แต่ผลคะแนนความรู้ที่ต้องการวัดเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่แรงเกิดปัญหาในการใช้งานสื่อการสอน และผู้เรียนบางคนเรียนรู้ไม่ทันในเรื่องการใช้งานสื่อที่นำเสนอ 2.2) การจัดการอบรมยังต้องปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ระยะเวลาในการอบรมควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ระยะเวลาในการผลิตสื่อควรกำหนดช่วงเวลาเพิ่มขึ้น เพราะจะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ควรจัดอบรมในเวลาที่ยับยั้งกันกับการอบรมอื่น ๆ ในเครือข่ายเดียวกัน ระยะเวลาการอบรมภาคทฤษฎีนานเกินไป ทำให้มีระยะเวลาฝึกปฏิบัติได้น้อยลง ควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรมกับสายงาน และควรให้การสนับสนุนโปรแกรมแอปพลิเคชัน หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อการสอน 2.3) การจัดการอบรมมีสิ่งที่ทำแล้วไม่เกิดประโยชน์และไม่ควรทำต่อไป คือ การประกวดหรือแข่งขันการจัดทำสื่อ

เพราะครูแต่ละท่าน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและทักษะการผลิตสื่อการสอนที่ต่างกัน และ 2.4) การจัดอบรมมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอบรมในครั้งถัดไป คือ ควรจัดอบรมในเรื่องนี้อีกอย่างต่อเนื่อง แบ่งการจัดอบรมเป็นระยะ ๆ (Phase) เพิ่มเนื้อหาการอบรมโดยกำหนดให้มีการใช้โปรแกรมที่ง่ายต่อครูที่ไม่เก่งในด้านเทคโนโลยี เพื่อจะได้มีความพร้อมมากขึ้นในการทำสื่อ หากมีการประกวดเพื่อเปรียบเทียบสื่อที่ดีและมีคุณภาพ ต้องจำกัดโปรแกรมที่ใช้ ระยะเวลาในการทำ จำนวนผู้มีส่วนร่วมในกลุ่ม ให้เหมือนกันเพื่อความเหมาะสม ควรแบ่งการอบรมเป็น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในระดับใช้การได้ดี และผู้ที่มีความรู้ในระดับพื้นฐาน เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งที่คณะวิทยากรบรรยายได้แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กระบวนการการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสังเคราะห์กระบวนการการพัฒนาครู และมีการนำกระบวนการที่สังเคราะห์ได้นี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ ได้ร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนการนำไปใช้จริง ดังนั้น กระบวนการการพัฒนาครูที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จึงมีความเหมาะสมและมีความเชื่อมั่นที่จะสามารถจะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังได้รับการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewwana, Makmee, and Muenchaem (2015) ที่ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังจากการอบรมที่ระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Muenchaem (2021) ที่ศึกษากระบวนการพัฒนาครูและผลการพัฒนาครูในการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ครูทุกคนมีความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นร้อยละ 27.78 2) ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เข้าอบรมพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ekamaneerot and Srisomphan (2021) ที่ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เรื่องการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า สื่อที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.06/80.20 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ Rawengwan (2021) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย บนสมาร์ตโฟน พบว่า ประสิทธิภาพของสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยบนสมาร์ตโฟน ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาพรวมความพึงพอใจของผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจด้านกระบวนการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewwana, Makmee, and Muenchaem (2015) ที่ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมครูที่ระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Muenchaem (2021) ที่ศึกษากระบวนการพัฒนาครูและผลการพัฒนาครูในการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาครูด้านผลิตสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการถอดบทเรียนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการถอดบทเรียนการฝึกอบรม พบว่า ข้อดี คือ 1.1) สิ่งที่ได้รับจากการอบรมได้รับเป็นไปตามความคาดหวัง 1.2) ผู้เข้ารับการอบรมจะนำผลที่ได้รับไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน/การพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง/วิชาชีพ และด้านการพัฒนาโรงเรียน/องค์กร 1.3) การจัดการอบรมมีปัจจัยที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่มุ่งหวัง 1.4) การจัดการอบรมมีสิ่งที่ดีทำแล้วได้ผล และควรทำต่อไป และ 1.5) การจัดอบรมมีแนวทางการต่อยอดและขยายความรู้ไปสู่ความยั่งยืน และ 2) ข้อจำกัด คือ 2.1) การนำผลงานที่ได้จากการอบรมไปทดลองใช้พบปัญหาทั้งในด้านการผลิตหรือการจัดทำสื่อ ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดทำสื่อน้อยเกินไป โปรแกรมที่ต้องการใช้ติดลิขสิทธิ์ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมยังไม่เพียงพอต่อการประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อ แอปพลิเคชันบางอย่างมีรูปแบบเทมเพลตที่ติดลิขสิทธิ์จำนวนมากและยากต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องการใช้งานแอปพลิเคชัน การใช้โปรแกรมมีความหลากหลายและซับซ้อนต้องใช้เวลามากในการศึกษา โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการนำสื่อไปใช้ ได้แก่ อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน การติดตั้งโปรแกรมบนเครื่องคอมพิวเตอร์บางเครื่องไม่ยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันที่จำเป็นต้องใช้ สื่อที่ผลิตขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดี ผู้เรียนเข้าใจการเล่นและการใช้สื่อ แต่ผลคะแนนความรู้ที่ต้องการวัดเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่แรงเกิดปัญหาในการใช้งานสื่อการสอน และผู้เรียนบางคนเรียนรู้ไม่ทันในเรื่องการใช้งานสื่อที่นำเสนอ 2.2) การจัดอบรมยังต้องปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ระยะเวลาในการอบรมควรจัดให้มีการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ระยะเวลาในการผลิตสื่อควรกำหนดช่วงเวลาเพิ่มขึ้น เพราะจะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ควรจัดอบรมในเวลาที่ยับซ้อนกันกับการอบรมอื่น ๆ ในเครือข่ายเดียวกัน ระยะเวลาการอบรมภาคทฤษฎีนานเกินไป ทำให้มีระยะเวลาฝึกปฏิบัติได้น้อยลง ควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรมกับสายงาน และควรให้การสนับสนุนโปรแกรม แอปพลิเคชัน หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อการสอน 2.3) การจัดอบรมมีสิ่งที่ทำแล้วไม่เกิดประโยชน์และไม่ควรทำต่อไป คือ การประกวดหรือแข่งขันการจัดทำสื่อ เพราะครูแต่ละท่าน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและทักษะการผลิตสื่อการสอนที่ต่างกัน และ 2.4) การจัดอบรมมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอบรมในครั้งถัดไป คือ ควรจัดอบรมในเรื่องนี้อีกอย่างต่อเนื่อง แบ่งการจัดอบรมเป็นระยะ ๆ (Phase) เพิ่มเนื้อหาการอบรมโดยกำหนดให้มีการใช้โปรแกรมที่ง่ายต่อครูที่ไม่เก่งในด้านเทคโนโลยี เพื่อจะได้มีความพร้อมมากขึ้นในการทำสื่อ หากมีการ

ประกวดเพื่อเปรียบเทียบสื่อที่ดีและมีคุณภาพ ต้องจำกัดโปรแกรมที่ใช้ ระยะเวลาในการทำ จำนวนผู้มีส่วนร่วมในกลุ่ม ให้เหมือนกันเพื่อความเหมาะสม ควรแบ่งการอบรมเป็น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับผู้ที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในระดับใช้การได้ดี และผู้ที่มีความรู้ในระดับพื้นฐาน เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งที่คณะวิทยากรบรรยายได้แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jelong (2020) ที่ศึกษาการถอดบทเรียนกิจกรรมนักศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้มนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการจัดการความรู้ที่แฝงฝังอยู่ในการดำเนินงาน ผ่านกระบวนการสกัดความรู้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวน สรุปประสบการณ์ที่ผ่านมาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดชุดความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leewirot, Ninsungnern, and Naklachan (2021) ที่ศึกษาการถอดบทเรียน: การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้กระบวนการวิธีการ เทคนิค และทักษะการทำงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiewju (2015) ที่ศึกษาการถอดบทเรียนเพื่อการจัดการความรู้เรื่องการคำนวณต้นทุนการผลิตสินค้าสำหรับระบบต้นทุนงานสั่งทำ พบว่า หลังจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนจากการถอดบทเรียน นักศึกษาเกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบการทำงานจริง การดำเนินการถอดบทเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สามารถสรุปประเด็นได้ว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงที่เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ของคนทำงานที่มีความรู้ความสามารถจะช่วยให้ นักศึกษาเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งหลังจากใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการถอดบทเรียนทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในกระบวนการผลิตสามารถนำความรู้ ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้จริงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำกระบวนการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ควรมีการปรับเนื้อหาและลักษณะของสื่อให้เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนของการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการการพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการฝึกอบรมให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ และเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาแนวคิดอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสังเคราะห์กระบวนการในการพัฒนาครูที่เหมาะสมกับความต้องการ และบริบท

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักวิจัยและวางแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยธนบุรี ปีงบประมาณ 2563 และสนับสนุนการดำเนินการวิจัยโดยโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

และการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยธนบุรี ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมา ณ โอกาสนี้

References

- Board of the Senate Education Commission. (2009). **Næwthāng p̄t̄irūp kār ṣ̄uks'ā nithṣ̄wrrs' thī s̄xng** [Second decade of education reform approaches]. Bangkok: Secretariat of the Senate.
- Chancharoen, T. (2019). Kānchatkānriānrūsūkānsuksāthai 4.0 [Learning management for Thai education 4.0]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajapat University Under the Royal Patronage**. 13(3), 223-224.
- Chuangjam, M., Wongpinphet, P., and Petprayoon, C. (2021). Phvtikrm kār chī thekhnoloyī s̄ārsntheṣ̄ læa kār s̄ūxs̄ār pheūx prasith̄hiphāph kār s̄xn kh̄xng khrū s̄āngkād s̄ānākn̄ān khet ph̄n̄thī kār ṣ̄uks'ā maṭ̄hymṣ̄uks'ā khet 5: Khwām h̄māy læa p̄accay ngeūxn̄k̄hī. [Usage Behavior of Information and Communication Technology for Teaching Efficiency of the Teachers in Secondary Educational Service Area Office 5: Definition and Conditional Factors]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajapat University Under the Royal Patronage**. 15(3), 104-123.
- Ekamaneerot, T. and Srisomphan, J. (2021). Kār phat'hnā s̄ūx kār reīyn kār s̄xn reūxng kār prakxb kherūxng khxmphiwtex' d̄wy thekhnoloyī khwām cring s̄erim radāb prakāṣ̄nīybatr wichāchīph [Development of Teaching Materials on Computer Assembly with Augmented Reality Technology Professional Certificate Level]. **The 14th National and International Research Presentation Symposium**. 156.
- Jelong, A. (2020). Næwthāng krabwnkār th̄xd bthreīyn kickrm n̄akṣ̄uks'ā pheūx kār phat'hnā thī yāngyūn s̄āh rāb ph̄n̄ n̄ā n̄akṣ̄uks'ā kh̄n̄a withyāṣ̄āst̄r læa thekhnoloyī mh̄āwithyālay s̄ngkh̄lā nkhrinth' withyākhet p̄attānī [Guidelines for the Process of Removing Lessons Learned from Student Activities for Sustainable Development for Student Leaders of the Faculty of Science and Technology Prince of Songkla University, Pattani Campus]. **Interdisciplinary Research Journal: For Graduate School**. 9(2), 1.

- Jiewju, N. (2015). *Kār th̄xd bthreīyn pheṽ kār cạdkār khwām rŭ reṽng kār khảnwṇ t̄nthun kār p̄lit s̄inkhā s̄āhr̄ab rabb t̄nthun ngān s̄ạng thả* [Deletion of Lessons for Managing Knowledge on Calculating Production Costs for a Work Order Costing System]. *Nai witthayākān ch̄atkān prachum san̄e phon ngānwichai radap ch̄at* [National Research Presentation Conference Management Science].
- Kaewwana, P., Makmi, K., and Muenchaem, S. (2015). *Kār phạt'hnā kh̄rŭ đ̄ān kār cạdkār reīyn rŭ tām n̄ew th̄v s̄đī kār reīyn rŭ pheṽ s̄rāngsr̄kh' d̄wy payyā* [Teacher Development in Learning Management According to the Theory of Learning to Create with Intelligence]. *rāingān ch̄āk kān prachum wichākān san̄e phon ngānwichai radap ch̄at l̄e nānā ch̄at* (Proceedings) *kh̄rŭakhāi bandit witthayaīlai mahāwitthayaīlai r̄atchaphat phāk n̄rā kh̄rang th̄i 15* [Reports from the Academic Symposium Presenting National and International Research (Proceedings) The 15th Graduate School Network Northern Rajabhat University]. 939-950.
- Leewirot, P., Nilsoongnern, T., and Naklathan, S. (2021). *Kār th̄xd bthreīyn: Kār cạdkār khwām rŭ cāk th̄v s̄đī s̄ŭ kār p̄t̄b̄ati ngān s̄angkh̄ms̄ngkherāh.* [Lesson Transcript: Knowledge Management from Theory to Social Work Practice]. *Society Piwat Journal*. 12(1), 45.
- Mongkolvanich, J. (2012). *Kār brihār xngkh̄kār l̄eā bukh̄lār th̄āngkār s̄ṽks'ā* [Organization Administration and Educational Personnel]. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.
- Muenchaem, S. (2021). *Kār phạt'hnā kh̄rŭ n̄i kār p̄lit s̄ṽx kār reīyn rŭ pheṽ s̄ngs̄erim th̄aks'ā kār khid wikherāh' kh̄xng n̄akreīyn d̄oy ch̄i ph̄ŭmipayyā t̄h̄xngth̄in* [Development of Teachers in the Production of Learning Materials to Promote Students' Critical Thinking Skills Using Local Wisdom]. *Chiang Mai Rajabhat Research Journal*. 10(1), 114-132.
- Office of the Education Council Secretariat. (2009). *Kār p̄t̄rŭp kār s̄ṽks'ā n̄i th̄s̄wrrs' th̄i s̄xng ph. s̄. 2552–2561* [Education Reform in the Second Decade, 2009 – 2018]. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat.

- Pengkrachang, B. (2018). **Kār phat'hnā khūr dān kār reīyn kār s̄xn nī ṣ̄twrrs' thī 21 k̄hxng rongreīyn s̄ars̄āsn' witheṣ̄ khlxnḡhlwng s̄anḡkəd s̄ān̄kngān kh̄ṇa krrmkār s̄nḡserim kār ṣ̄uks'ā xekchn** [Teacher Development in 21st Century Teaching at Sarasas Witaed Klong Luang School under the Office of the Private Education Commission]. Independent Study According to the Master of Education Degree Program Department of Educational Administration. Bangkok: Kirk University.
- Rawengwan, P. (2021). **Kār phat'hnā s̄ūx xæpphlikhechan kār reīyn rū s̄erim thaks'ā khā ṣ̄aphth' 3 ph̄ārs'ā s̄āhr̄ab d̄ekk p̄t̄hmway bn s̄mā r̄th fon** [Development of Learning Media Applications to Enhance Vocabulary Skills in 3 Languages for Early Childhood on Smartphones]. **Academic and Research Journal Northeastern University**. 11(2), 167.
- Samutsongkram Primary Educational Service Area Office. (n.d.). **K̄hm̄ul ph̄nt̄hān rongreīyn s̄anḡkəd s̄ān̄kngān kh̄et ph̄nt̄hī kār ṣ̄uks'ā prathm ṣ̄uks'ā s̄muthrs̄nḡkhrām**. [Basic information of schools under Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office]. Retrieved from: https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=7501.

การพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

POTENTIAL DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ACADEMICS ON ORGANIC
AGRICULTURAL EXTENSION UNDER THE SUPERVISION OF LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHIANG MAI
AND LAMPHON PROVINCES

ปรารธนา ยศสุข¹ และพงศกร กาวิชัย²
Pradtana Yossuk¹ and Pongsakorn Kawichai²

^{1,2}วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
^{1,2}School of Administrative Studies, Maejo University
E-mail: foon27@hotmail.com

Received:	June 5, 2021
Revised:	December 20, 2021
Accepted:	December 21, 2021

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ความเข้าใจและความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และ 3) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน การศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร แบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 88 คน คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 70 คน และ ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 18 คน ซึ่งการตรวจสอบแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบสามเส้า ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาพรวมนักวิชาการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับที่ดี (คิดเป็นร้อยละ 78.57) และความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อยู่ใน ระดับมาก (คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.91) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตร ได้แก่ (1) ด้านปัญหาและความพร้อมของพื้นที่ (2) ด้านโอกาสการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และ (3) ด้านการขาดศักยภาพของนักวิชาการเกษตร และ 3) แนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตร ได้แก่ (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านนวัตกรรม/องค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจได้จริงในพื้นที่ (2) การพัฒนาความรู้เกษตรอินทรีย์ตามบริบทความสนใจ (3) การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายนักวิชาการเกษตร (4) แผนการพัฒนาหรือระเบียบทางราชการที่ชัดเจน (5) พัฒนากองการส่งเสริมเกษตรท้องถิ่น (6) การเพิ่มอัตรากำลังนักวิชาการเกษตร (7) การมีนโยบายการพัฒนาศักยภาพ

บุคลากร (8) การปรับโครงสร้างการย้ายตำแหน่งนักวิชาการเกษตร (9) การบูรณาการงานด้านเกษตรอินทรีย์ และ (10) การผลักดันเชิงนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

คำสำคัญ

การพัฒนาศักยภาพ เกษตรอินทรีย์ นักวิชาการเกษตร องค์กรปกครองท้องถิ่น

ABSTRACT

This study was conducted to investigate: 1) knowledge, understanding and needs for potential development of agricultural academics on organic agricultural extension; 2) factors effecting potential development of the agricultural academics; and 3) appropriate guidelines for developing potential of the agricultural academics. Data was collected through questionnaire (70 respondents), in-depth interview (18 informants) and focus group discussion conducted with agricultural academics on organic agricultural extension under the supervision of local administrative organizations in Chiang Mai and Lamphun provinces. The questionnaire was checked by using triangular inspection and scholars. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics and content analysis.

Results of the study revealed that, as a whole, 1) the agricultural academics had a high level of knowledge and understanding about organic agriculture (78. 57%). They also needed for potential development on organic agricultural extension at a high level ($\bar{X}$ =3.91). 2) Factors effecting potential development of the agricultural academic were: (1) problems and readiness of the area; (2) opportunity in the development of organic agriculture; (3) lack of potential of the agricultural academics. 3) The following were guidelines for potential development of the agricultural academics: (1) workshop on innovation /new body of knowledge which could be truly adopted; (2) development of organic agriculture knowledge based on interest; (3) establishment of agricultural academic networks; (4) clear development plan/government regulations; (5) development of local agricultural extension division; (6) increasing the number of agricultural academics; (7) having a policy on potential development of Personnel; (8) restructuring of agricultural academic relocation; (9) integration of organic agriculture; and (10) true policy advocacy on organic agriculture.

Keywords

Potential Development, Organic Agriculture, Agricultural Academics, Local Administrative Organizations

ความสำคัญของปัญหา

การกระจายอำนาจด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจากรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีการระบุในหมวดที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่รัฐกับ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง โดยมีการระบุภารกิจที่ส่วนราชการต้องถ่ายโอนให้แก่ อปท. ถือปฏิบัติให้เป็นไปตาม พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. มีผลผูกพันให้ส่วนราชการ 50 กรม (เดิม) ต้องถ่ายโอน 245 ภารกิจ ให้ อปท. ซึ่งในส่วนของรัฐ อันมีกรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจที่ต้องถ่ายโอนให้ อปท. ใน 3 ด้าน จำนวน 11 ภารกิจ ซึ่งภารกิจที่ถ่ายโอนภารกิจในช่วงแรกมีลักษณะ “เลือกทำโดยอิสระ” ที่อปท. เลือกที่จะทำก็ได้หรือไม่ทำก็ได้ (Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee, 2004) จึงทำให้ อปท. บางแห่งที่ให้ความสำคัญด้านการเกษตรยังคงไม่มีนักวิชาการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง หากพิจารณาเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามภารกิจของ อปท. ยิ่งมีน้อย แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญและมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องก็ตาม การดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรของรัฐบาลกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักวิชาการเกษตรทั้งของรัฐระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ไม่มีความสอดคล้องในขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การดำเนินงานพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ถูกเน้นไปที่การดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนกลางมากกว่านักวิชาการเกษตรของ อปท. (Yossuk & Kawichai, 2017) ทำให้ นโยบายเกษตรอินทรีย์ไม่สามารถเชื่อมโยงกับ อปท. ได้โดยตรง ทำให้การส่งเสริมด้านเกษตรอินทรีย์ไม่เป็นที่สนใจและรับรู้ของหน่วยงาน อปท. ทั้งนี้อาจมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การไม่มีตำแหน่งนักวิชาการเกษตร การไม่ให้ความสนใจด้านเกษตรอินทรีย์ของนโยบายผู้บริหารท้องถิ่น หรือ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

แม้ว่าการขับเคลื่อนการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของภาคเหนือตอนบนโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ถือได้ว่าการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ทั้งเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและมีพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ต่อเนื่อง รวมทั้งมีหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนในการสนับสนุนที่ชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นในพื้นที่ยังมีตาบลดต้นแบบของการขับเคลื่อนที่การผลิตอินทรีย์ที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง หากเมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงของการขับเคลื่อนภารกิจของ อปท. กลับพบว่า ยังไม่ค่อยมีหน่วยงาน อปท. หรือเจ้าหน้าที่ใน อปท. เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เท่าที่ควร ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ทั้งการส่งเสริมการผลิต การตลาด มาตรฐานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์เป็นหน่วยงานอื่น เช่น มหาวิทยาลัย องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น มีเพียง อปท. บางส่วน (จำนวนน้อยกว่า 10 แห่ง) ในพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ทั้งที่มี อปท. รวมกันทั้งหมด จำนวน 268 แห่ง (จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 210 แห่ง และลำพูน จำนวน 58 แห่ง) แต่มีตำแหน่งนักวิชาการเกษตร ทั้งหมด 83 คน (จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 64 คน และลำพูน จำนวน 19 คน) (Director of Chiang Mai Provincial Office for Local Administration, 2016) ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดแคลนนักวิชาการเกษตร หรือการให้ความสำคัญของผู้บริหาร อปท. ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรอินทรีย์ และที่สำคัญการขาดการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะความสามารถที่เกี่ยวข้องด้านเกษตรอินทรีย์ของนักวิชาการเกษตร (National Organic Agriculture

Development Board, 2017) จึงทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนการสนับสนุนส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนไม่มีการขยายตัวเท่าที่ควร เพราะการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง (Pongta, 2009)

ดังนั้น อปท. จำเป็นต้องสร้างบุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่มีองค์ความรู้ ทักษะและศักยภาพในด้านเกษตรอินทรีย์อย่างรอบด้าน รวมถึงการเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและ อปท. ในพื้นที่ให้สามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมสนับสนุนด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการผลักดันเข้าสู่นโยบายระดับท้องถิ่นและชี้ประเด็นด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญต่อการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ทั้งการผลิต การตลาด และการบริโภคในพื้นที่อย่างครอบคลุม จากการพิจารณาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรทั้งความรู้ความเข้าใจและความต้องการของนักวิชาการเกษตรต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่สามารถนำมาสู่การวางแผนทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการดำเนินงานของการวางแผนนโยบายการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ให้เกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจและความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง
3. แนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถแบ่งการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ บทความเผยแพร่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาห้าปีท้องถิ่น แผนพัฒนาสี่ปีท้องถิ่น และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) การตอบแบบสอบถาม เป็นการเลือกกลุ่มประชากรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนที่เป็นข้าราชการตำแหน่งนักวิชาการเกษตร จำนวน 70 คน (โดยประชากรมีทั้งหมด 83 คน แต่ไม่สะดวกตอบเนื่องจากความจำเป็นส่วนตัว จำนวน 13 คน) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงในการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยโดยประกอบไปด้วย (1) ตัวแทนข้าราชการตำแหน่งนักวิชาการเกษตร จำนวน 8 คน (2) ตัวแทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จำนวน 2 คน (3) ตัวแทนผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดนโยบายของท้องถิ่น (โดยมีประสบการณ์บริหารงานและกำหนดนโยบายท้องถิ่นประมาณ 4 ปี ขึ้นไป) จำนวน 4 คน และ (4) ผู้แทนนักวิชาการในมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 88 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาร่วมกับการพรรณนาความ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้าทั้งด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Chantavanich, 2013)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถแบ่งตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็น 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจและความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ 1.1 ความรู้ความเข้าใจของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์ และ 1.2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความรู้ความเข้าใจของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์ – เป็นการวัดความรู้และความเข้าใจของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ 1) ด้านเทคนิคการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 2) ด้านการตลาด มาตรฐาน และการจัดการเกษตรอินทรีย์ และ 3) ด้านนโยบายเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์

ประเด็น	ตอบถูก (คน)	ร้อยละ	ตอบผิด (คน)	ร้อยละ
1. ด้านเทคนิคการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์	64	92.86	6	8.57
2. ด้านการตลาด มาตรฐาน และการจัดการ ด้านเกษตรอินทรีย์	59	84.29	11	15.71
3. ด้านนโยบายเกษตรอินทรีย์	41	58.57	29	41.43
ภาพรวมทั้งหมด	55	78.57	15	21.43
จำนวนคนทั้งหมด (ร้อยละ)	70 คน (100.00)			

จากตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อเกษตรอินทรีย์ในระดับที่ดี โดยตอบข้อคำถามข้อที่ถูกต้องจำนวน 55 คน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.86 และตอบข้อคำถามที่ผิด จำนวน 15 คน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 21.43 ทั้งนี้สามารถแบ่งความรู้ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ออกเป็น 3 ด้านหลัก โดยนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคนิคการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.86 รองลงมา ด้านการตลาด มาตรฐาน และการจัดการด้านเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 84.29 และด้านนโยบายเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 58.57 ตามลำดับ

1.2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ – เป็นการสำรวจความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของนักวิชาการเกษตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ด้านหลัก คือ 1) ด้านทักษะอบรมและวิชาการ 2) ด้านการวางแผนงานและโครงการ 3) ด้านการประสานงานและเชื่อมเครือข่าย 4) ด้านการบริการและติดตามประเมินผล 5) ด้านปฏิบัติการและดำเนินงาน และ 6) ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์

รายการ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย (แปลผล)
1. ด้านทักษะอบรม และวิชาการ	20 (28.57)	33 (47.14)	13 (18.57)	2 (2.86)	2 (2.86)	3.96 (มาก)
2. ด้านการวางแผน งานและโครงการ	21 (30.00)	31 (44.29)	15 (21.43)	2 (2.86)	1 (1.43)	3.99 (มาก)
3. ด้านการ ประสานงานและเชื่อม เครือข่าย	17 (24.29)	31 (44.29)	18 (25.71)	2 (2.86)	2 (2.86)	3.84 (มาก)
4. ด้านการบริการและ ติดตามประเมินผล	22 (31.43)	25 (35.71)	18 (25.71)	3 (4.29)	2 (2.86)	3.89 (มาก)
5. ด้านปฏิบัติการและ ดำเนินงาน	20 (28.57)	30 (42.86)	16 (22.86)	2 (2.86)	2 (2.86)	3.91 (มาก)
6. ด้านอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง	22 (31.43)	25 (35.71)	18 (25.71)	3 (4.29)	2 (2.86)	3.89 (มาก)
จำนวนทั้งหมด (ร้อยละ)	100 คน (100.00)					
ค่าเฉลี่ยรวม (แปลผล)	3.91 (มาก)					

จากตารางที่ 2 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์พบว่า ภาพรวมส่วนใหญ่ นักวิชาการเกษตรมีความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 หากแบ่งความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรเป็นรายด้านที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการวางแผนงานและโครงการ อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมา ด้านทักษะอบรมและวิชาการ อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านปฏิบัติการและดำเนินงาน อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ 2.1 ด้านปัญหาและความพร้อมของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ 2.2 ด้านโอกาสการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และ 2.3 ด้านการขาดศักยภาพของนักวิชาการเกษตร รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านปัญหาและความพร้อมของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ – ปัจจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของนักวิชาการเกษตรในพื้นที่ประกอบด้วย 1) เกษตรกรไม่สามารถรวมกลุ่มได้ 2) เกษตรกรขาดความรู้เกษตรอินทรีย์ 3) นักวิชาการเกษตรขาดข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ 4) การขาดงบประมาณที่เพียงพอ 5) นักวิชาการเกษตรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทำงาน 6) ผู้บริหารท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านนโยบายเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างน้อย 7) การใช้สารเคมีในพื้นที่สูง 8) ขาดแหล่งตลาดเกษตรอินทรีย์ 9) ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มีน้อย 10) เกษตรกร

ไม่กล้าปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรในระบบเกษตรอินทรีย์ 11) การไม่ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ
12) ขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างนักวิชาการเกษตรกับเกษตรกรในพื้นที่

“...บางเทศบาล หรือ อบต. มีตำแหน่งผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของเทศบาล หรือ อบต. นั่นๆ การมีข้อจำกัดจำนวน นักวิชาการน้อยหรืออาจจะมีเพียงคนเดียวในเทศบาล หรือ อบต. ส่งผลต่องาน พัฒนาด้านการพัฒนาเกษตรและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่รับผิดชอบมีความล่าช้า ต่อการทำงาน...” (Agricultural academics in Chiangmai Province, 2018)

“...เกษตรกรมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ มีความแตกต่างกัน เกษตรกรบางคนมีความรู้การทำเกษตรอินทรีย์มากแต่บางคนมีความรู้เกษตรอินทรีย์น้อยถึงน้อยมาก...” (Agricultural academics in Chiangmai and Lumphoon Province, 2018)

2.2 ด้านโอกาสการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ – เป็นปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อ ต่อความรับผิดชอบ/หน้าที่ของนักวิชาการเกษตรที่สามารถแสดงศักยภาพหรือ ขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอินทรีย์นำมาสู่โอกาสในการพัฒนาตนเองในพื้นที่ โดยสามารถ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับมาก คือ ท้องถิ่นมีโอกาสหรือความเป็นไปได้ใน การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ค่อนข้างดี และสามารถดำเนินงานกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับด้านเกษตรอินทรีย์ได้ทันทีในพื้นที่ โดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนและ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายในพื้นที่ 2) ระดับปานกลาง คือ ท้องถิ่นมีโอกาส หรือความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยมีปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ แต่สามารถดำเนินงานได้อย่างช้า ๆ อาจจะไม่มีความต่อเนื่อง 3) ระดับน้อย คือ ท้องถิ่นมีโอกาสหรือความเป็นไปได้ในการ ขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์น้อยมาก ซึ่งการดำเนินการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของ นักวิชาการเกษตรต้องใช้ความพยายามอย่างสูงในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ แม้จะมี ความเป็นไปได้เล็กน้อยต่อปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งด้านบริบทพื้นที่ และด้านความ เข้าใจของเกษตรกรหรือประชาชนในพื้นที่

“...การได้พูดคุยกับเกษตรกรและผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาวบ้านและเกษตรกรมีความเข้าใจเกษตรอินทรีย์มากขึ้น แต่บางคนก็ยัง ไม่เข้าใจ...” (Agricultural academics in Lumphoon Province, 2018)

“...เกษตรกรต้องการให้มีคนมารับซื้อถึงที่สวนหรือที่บ้านไม่ต้องการ ออกไปจำหน่ายเอง มองว่าเป็นเรื่องยากและไม่รู้ว่าจะไปขายที่ไหน อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่จะผลิตออกมา...” (Agricultural academics in Chiangmai Province, 2018)

2.3 ด้านการขาดศักยภาพของนักวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ – เป็น ปัจจัยภายในของนักวิชาการเกษตรที่ยังมีข้อจำกัดบางประการ ประกอบด้วย 1) ขาดองค์ความรู้การ ผลิตเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร 2) ขาดประสบการณ์ด้านการสื่อสารหรือการติดต่อประสานงาน 3) ขาดพื้นที่ทดลองหรือพื้นที่การสาธิตแปลงเกษตรอินทรีย์ 4) ขาดการจัดการด้านตลาดเกษตร

อินทรีย์ 5) ขาดทักษะการไถ่มน้ำวเกษตรกร และ 6) ขาดประสบการณ์การทำงานเชิงพื้นที่ด้านเกษตรอินทรีย์

“...ศักยภาพในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย เนื่องจากไม่เคยผ่านการอบรมด้านนี้อย่างจริงจัง และมีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก...” (Agricultural academics in Chiangmai and Lumphoon Province, 2018)

“...ด้านการประสานงาน และการให้บริการวิชาการด้านการสื่อสารเกษตรอินทรีย์ยังมีไม่มากนัก และการพูดคุยกับเกษตรกรในพื้นที่ที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกันด้วย...” (Agricultural academics in Chiangmai Province, 2018)

3. แนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน (โดยเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการระดมความคิดเห็น การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสังเคราะห์เป็นข้อเสนอภาพรวมของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน) ได้แก่

3.1 การสนับสนุนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่ด้านเกษตรอินทรีย์ที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในพื้นที่

3.2 การพัฒนาความรู้ตามบริบทความสนใจเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรหรือประชาชนในพื้นที่

3.3 การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับภาคเหนือตอนบน

3.4 การพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นต้องมีแผนการพัฒนาหรือระเบียบทางราชการที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

3.5 การยกระดับกองส่งเสริมการเกษตรขององค์กรปกครองท้องถิ่นในทุกตำบล

3.6 การให้ความสำคัญกับตำแหน่งนักวิชาการเกษตรและการเพิ่มอัตรากำลังคนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

3.7 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรมีนโยบายการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตำแหน่งนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นของอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3.8 การปรับโครงสร้างหรือระเบียบข้อกฎหมายการย้ายตำแหน่งนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นให้สามารถย้ายไปสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.9 การบูรณาการขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ท้องถิ่นระหว่างนักวิชาการเกษตรท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรระดับอำเภอ

3.10 การให้ความสำคัญต่อการผลักดันการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่อย่างจริงจัง

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้างต้นทำให้สามารถสังเคราะห์การพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการอภิปรายผลที่สะท้อนความรู้ความเข้าใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ส่งผลต่อศักยภาพนักวิชาการเกษตรในการขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอินทรีย์ – การพัฒนาด้านวิชาการนักวิชาการเกษตรถือมีการรับรู้ เรียนรู้ และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน การเรียนรู้ผ่านเกษตรกรในพื้นที่ที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ หรือสื่อต่าง ๆ แต่กระบวนการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้น ๆ ต่อความสนใจและความใส่ใจในประเด็นด้านเกษตรอินทรีย์ รวมถึงบริบทพื้นที่ที่มีการทำเกษตรอินทรีย์และการให้ความสำคัญของผู้บริหารท้องถิ่น โดยสอดคล้องต่อประเภทของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อมุ่งเพิ่มประสบการณ์และการเรียนรู้ให้แก่บุคลากร 2) การพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อมุ่งการปรับปรุงพฤติกรรมบุคลากร 3) การพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อมุ่งพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Phuvitayaphan, 2018) อย่างไรก็ตามแม้ว่านักวิชาการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์หรือเทคนิคในการผลิตเกษตรอินทรีย์ แต่กลับไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ การรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ การพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาแผนงานด้านเกษตรอินทรีย์ หรือการดำเนินงานบูรณาการร่วมกับหน่วยอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้การขาดประสบการณ์ของนักวิชาการเกษตรในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ทำให้การถ่ายทอดและการปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเกษตรกร การสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมในการหนุนเสริมเกษตรกรที่สนใจในพื้นที่ รวมถึงการขาดที่พึ่งทางวิชาการที่เกษตรกรต้องการได้รับคำปรึกษา หรือคำแนะนำจากนักวิชาการเกษตรท้องถิ่น และการสร้างความเชื่อมั่นต่อการหนุนเสริมในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรและการบริโภคของประชาชนในพื้นที่

ขณะเดียวกันการมีเครือข่ายที่เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้ให้กับนักวิชาการเกษตรเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตร ทั้งเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ และการแลกเปลี่ยนรู้ด้านการปฏิบัติการ โดยเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาจจะอยู่ในรูปแบบของทางการหรือไม่เป็นทางการ หรืออาจจะเป็นเครือข่ายตามตำแหน่งนักวิชาการเกษตร หรือเป็นเครือข่ายตามประเด็นหรือพื้นที่ โดยมีความสอดคล้องกับการวิจัย Tooksoon, & Opatpatanakit (2016) ที่มองว่าศักยภาพของเจ้าหน้าที่เกษตรมีความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพ แต่ปัญหาขาดการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับเกษตรกรและกลุ่มเครือข่ายที่ทำให้เกิดช่องว่างปัญหาของเกษตรกรหรือนักวิชาการเกษตรเองมักจะมีข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็น การขาดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขาดการวางแผนการผลิต โดยศักยภาพของนักวิชาการเกษตรหากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันก็สามารถถูกนำมาใช้เพื่อการวางแผนให้เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งนี้ที่ผ่านมามีการรวมกลุ่มเครือข่ายของนักวิชาการเกษตรเป็นเพียงการติดต่อสื่อสารประเด็นทั่วไปเท่านั้น ทำให้นักวิชาการเกษตรขาดโอกาสในการเรียนรู้ที่เป็นปฏิบัติหรือการดำเนินงานที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของท้องถิ่นที่ ที่สำคัญตำแหน่งนักวิชาการเกษตรมีจำนวนไม่มากทำให้การ

ต่อรองในการดำเนินงานหรือการขับเคลื่อนที่เชิงนโยบาย หรือแผนการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดไม่มีพลังในการสะท้อนจากปัญหาและความต้องการ หรือไม่สามารถแสดงออกถึงความเป็นนักวิชาการเกษตร หรือข้อเสนอแนะทางกระบวนการทางนโยบายในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ

2. ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านส่งเสริมเกษตรอินทรีย์-การพัฒนาศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ถือเป็นเรื่องของส่วนบุคคลที่มีความคิดความรู้สึกรู้สีกต่อการผลิตและการบริโภคเกษตรอินทรีย์ โดยมีความสอดคล้องกับองค์ความรู้และการรับรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของนักวิชาการเกษตรแตกต่างกันโดยเฉพาะปัจจัยภายในตัวของนักวิชาการเกษตรไม่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ให้เกิดการขับเคลื่อนการปฏิบัติการได้อย่างจริงจัง แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) ผู้เข้ารับการพัฒนาจำนวนหนึ่งไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการพัฒนา แต่เข้ารับการพัฒนาเพราะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา 2) ผู้เข้ารับการพัฒนาบางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการพัฒนาศักยภาพ อีกทั้งคิดว่าเป็นการเสียเวลาเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์และก็มีหน้าที่การงานทำก็ไม่มีเวลาจำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนา และ 3) บุคลากรบางคนมีประพฤติดำเนินการตามแนวทางเดิมที่เคยยึดถือปฏิบัติมาและไม่ยอมรับจนถึงขนาดต่อต้าน (Sangmanee, 2000) โดยมีหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกสำคัญ ได้แก่ 2.1) ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพ คือ การที่นักวิชาการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรอินทรีย์ แต่ขาดความมั่นใจในการดำเนินงานในพื้นที่ของกับกลุ่มเกษตรกร หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา การไม่คุ้นเคยบริบทพื้นที่ของชุมชน วัฒนธรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิตด้านการเกษตร โดยปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพ และการขับเคลื่อนการสนับสนุนด้านเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ 2.2) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพ คือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของนักวิชาการเกษตร เพราะการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เป็นไปตามปัจจัยภายนอกค่อนข้างสูงไม่ว่าจะเป็นความต้องการของเกษตรกร ความเหมาะสมพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์ ความเข้าใจและการผลักดันของผู้นำท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ หรืองบประมาณในการอุดหนุน และยังถูกมองว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญน้อยที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับ Kawichai & Kaewthip (2017) ที่กล่าวถึงการให้ความสำคัญทางนโยบายเกษตรอินทรีย์ท้องถิ่นและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินนโยบายเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมในอนาคต ได้แก่ ควรให้ความสำคัญและความจริงจังกับนโยบายเกษตรอินทรีย์ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อนโยบายอย่างเป็นระบบ ไม่ควรกำหนดนโยบายอื่นที่ขัดแย้งกับนโยบายการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและควรผลักดันให้เกษตรอินทรีย์บรรจุไว้ในแผนพัฒนา

3. การสร้างและการผลักดันนโยบายการพัฒนา ศักยภาพนักวิชาการเกษตรด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ คือ นอกจากความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ถ้า อปท. ต้องการขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่อย่างจริงจังจำเป็นต้องมีนักวิชาการเกษตรในการดำเนินงานและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ ซึ่งการที่จะให้นักวิชาการเกษตรมีความรู้ความ

เข้าใจในการพัฒนาและประสบการณ์ในการปฏิบัติด้านเกษตรอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับโอกาสจากผู้บริหาร อปท. ที่ต้องให้การสนับสนุนนักวิชาการเกษตรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น การศึกษาต่อในสาขาด้านเกษตรอินทรีย์ การเข้าร่วมอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ที่สำคัญควรต้องเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพ หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ไปสู่สายงานหรือตำแหน่งอื่น ๆ ของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น งานด้านสาธารณสุขตำบลที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารปลอดภัย หรือการลดการใช้สารเคมีในพื้นที่ชุมชน หรือสายการศึกษาในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการหลักสูตรด้านการเกษตรอินทรีย์กับเด็กนักเรียนหรือผู้ที่สนใจ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์เกิดความสอดคล้องกัน โดยมีความสอดคล้องจากการสะท้อนปัญหาดังกล่าว จาก Yossuk, Kawichai, & Mingchai (2014) ที่ให้ทัศนะด้านผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานของผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพบุคคลนักบริหารบางคนมีทัศนคติที่แคบ ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรจึงไม่ให้การสนับสนุนบางคนก็สำคัญผิดว่าการพัฒนาบุคลากรแก้ไขปัญหาก็ได้กลับเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วทันใจตามที่ต้องการก็ต่อต้าน ประการสุดท้ายนักบริหารบางคนคิดว่ามีความรู้ความสามารถมากกว่าเจ้าหน้าที่ที่จัดการพัฒนาบุคลากรจึงเป็นผู้สั่งการและดำเนินการต่าง ๆ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อองค์กรได้ อย่างไรก็ตาม อปท. ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมีค้อยข้างน้อยในการสนับสนุนจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น หรือการสนับสนุนให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรในการขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายต่อโอกาสของเกษตรกรประชาชนในพื้นที่ในการได้รับและสนับสนุนการพัฒนาระบบการเกษตรที่เอื้อต่อความต้องการของตลาด การบริโภค หรือผลกระทบทางบวกทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาวะของคนในพื้นที่ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าการเกษตรของชุมชน นั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ให้สามารถกำหนดเป็นแผนการดำเนินงาน และแผนงบประมาณเพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานและการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตร รวมถึงเป็นแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่ อปท. และเกษตรกรหรือผู้ที่มีความสนใจในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์
2. องค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพของนักวิชาการเกษตรด้านเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร และการประสานงานเป็นภาคีเครือข่ายนักวิชาการเกษตรในพื้นที่ระดับจังหวัด และระดับภาคเหนือ
3. องค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานด้านเกษตรอื่นๆในพื้นที่ ควรสร้างการบูรณาการในการขับเคลื่อนแผนการดำเนินงาน หรือการพัฒนาขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ 2 จังหวัด (จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน) ควรมีการกำหนดพื้นที่ของการเก็บข้อมูลการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น ๆ ให้มีความกว้างขวาง เช่น พื้นที่ภาคเหนือตอนบน หรือพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านภูมิภาค เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เล็งเห็นความสำคัญของการวิจัย และอนุมัติทุนสนับสนุนการทำวิจัยประจำปี พ.ศ. 2561

References

- Agricultural Academics in Chiangmai Province. (2018, October 29). Interview by **P. Kawiciai** [Tape recording]. Maejo University, Chiangmai: School of Administrative Studies.
- Agricultural Academics in Chiangmai and Lumphoon Province. (2018, December 12). Interview by **P. Yossuk** [Tape recording]. Maejo University, Chiangmai: School of Administrative Studies.
- Agricultural Academics in Lumphoon Province. (2018, November 9). Interview by **P. Kawiciai** [Tape recording]. Maejo University, Chiangmai: School of Administrative Studies.
- Agricultural Academics in Chiangmai Province. (2018, October 11). Interview by **P. Kawiciai** [Tape recording]. Maejo University, Chiangmai: School of Administrative Studies.
- Chantavanich, S. (2013). **ngānwīchāi choēng khunnaphāp** [Qualitative Research]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Director of Chiang Mai Provincial Office for Local Administration. (2016). **rāi chū' nakwichākān kasēt** [Agricultural Administration Officer Lists]. Chiang Mai: Bureau of Local Personnel System Development.
- Kawichai, P. & Kaewthip, S. (2017). **pāchāi thī' song phon tō' kānphatthana' nayōbāi kasēt 'insī khōng 'ongkōn pokkhōng thōngthin: kōranī suksā 'ongkān bōrīhānsūan tambon māe thā' amphoe Māe Ōn lāe thēsabān tambon luang nua 'amphoe ō' Saket chāngwat Chāng Mai** [Factors Affecting Development of Organic Agriculture Policy of Local Administrative Organization: Case Studies of Mae Tha Tambon Administrative Organization, Mae On District, and Luang Nuea Tambon Municipality, Doi Saket District, Chiang Mai Province]. **Journal of Community Development and Life Quality**. 5(1), 179-191.
- National Organic Agriculture Development Board. (2017). **yutthasāt kānphatthana' kasēt 'insī hāēng chāt Phō.Sō. 2560-2564** [The second issues of national organic strategic plan from 2017-2021]. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.

- Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee.
(2004). **phæn patibatkān khantōn kārōk ra čhā ya‘am nā čhō hai kae‘
‘ongkōn pokkhrōng sūan thōngthin** [The Determining Plans and Process of
Decentralization]. Bangkok: The Prime Minister's Office.
- Pongta, W. (2009). **khwāmkhithen khōng čhaonāthī songsoēm kān kasēt tō kān
thāi ‘ōn phārakit hai kae‘ongkōn pokkhrōng sūan thōngthin nai čhangwat
hīang Mai** [Extension officers' opinions on transferring task to local
government organization in Chiang Mai Province]. Master's thesis. Chiang Mai
University.
- Phuivitayaphan, U. (2018). **kānčhat tham phæn phatthana bukhalakōn rāi
bukkhon** [Individual development plan]. 3rd. Bangkok: HR Center.
- Sangmanee, V. (2000). **kānbōrihān ngān bukkhon** [Personnel Management]. 2nd.
Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Tooksoon, C. & Opatpatanakit, A. (2016). **kān wikhro sakkayaphāp khōng čhaonāthī
kasēt khōng ‘ongkōn pokkhrōng sūan thōngthin læ klum kasētrakōn phū plūk
khāo phūā kānwāngphāen phatthana thī mōsom** [Potential Analysis of
Agricultural Officers of Local Administrative Organizations and Rice Farmer
Groups for Suitable Development Plan]. **Journal of Community
Development and Life Quality**. 4(2), 200-211.
- Yossuk, P. & Kawichai, P. (2017). **panhā læ nēōthāng kækhai thī mōsom kānnam
nayōbāi kasēt ‘insī sū kān patibat nai prathēt** [Thai Problems and Appropriate
Approaches to Implementing Organic Agriculture Policy in Thailand]. **Journal
of Community Development and Life Quality**. 5(1), 142-154.
- Yossuk, P., Kawichai, P., & Mingchai, J. (2014). **kasēt ‘insī Thai: kānpramoēnphon kān
pai sū kān patibat nai phūnthī khōng kasētrakōn** [Thai Organic Agriculture:
Evaluation of Policy Implementation on the Local Farmers]. In **kān prachum
wichakān kānphatthana chonnabot thī yangyūn** [Rethink: Social
Development for Sustainability in ASEAN Community]. (PP.364-372). Division of
research Khonkean University: Khonkean University.

การประเมินความเสี่ยงในการให้บริการของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน
ในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน

RISK ASSESSMENT IN SERVICE OF ROAD FREIGHT FORWARDING
COMPANIES IN THAILAND CASE STUDY NORTHEASTERN FREIGHT
FORWARDERS ASSOCIATION

ปริญ วีระพงษ์¹ และกิตตินันท์ มากปรังค์²
Prin Weerapong¹ and Kittinun Makprang²

¹ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

² สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Logistics and Supply Chain Management Program, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi

² Logistics and Supply Chain Management Program, Faculty of Management Sciences,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

E-mail: Prin_W@mutt.ac.th

Received:	January 22, 2022
Revised:	May 7, 2022
Accepted:	May 19, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและระดับของปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยง บริษัทและสภาพการดำเนินงาน ปัจจัยภายนอกที่มีต่อความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน 2) เพื่อจัดลำดับความเสี่ยงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการดำเนินงานพัฒนาในการจัดการความเสี่ยง โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน จำนวน 340 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมานและตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุ

ผลการศึกษาพบว่า 1) วิเคราะห์ตัวแบบการวัดปัจจัยกดดันทั้ง 5 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ อำนาจต่อรองของลูกค้า ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ การแข่งขันระหว่างคู่แข่งอุตสาหกรรมเดียวกัน อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ 2) การวัดผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ของความเสี่ยง โดยเรียงลำดับตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากไปหาน้อย คือ ผลกระทบภัยคุกคามจากอำนาจต่อรองของลูกค้า ผลกระทบภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ ผลกระทบการตอบสนองต่อโอกาสของบริษัท ผลกระทบภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ ผลกระทบอำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ ผลกระทบการแข่งขันระหว่างคู่แข่งอุตสาหกรรมเดียวกัน ผลกระทบจุดอ่อนของบริษัท ผลกระทบจุดแข็งของบริษัท ผลกระทบอุปสรรคของบริษัท นอกจากนี้จากผล

วิเคราะห์ พบว่า การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ของความเสี่ยง และการจัดระดับการประเมินความเสี่ยง ระดับความเสี่ยงสูง มี 5 ปัจจัยคือ ภัยคุกคามจากคู่แข่งขั้นหน้าใหม่ อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ จุดแข็งของบริษัท การตอบสนองต่อโอกาสของบริษัท และอุปสรรคของบริษัท ระดับความเสี่ยงปานกลาง มี 3 ปัจจัยคือ อำนาจต่อรองของลูกค้า ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ และจุดอ่อนของบริษัท

คำสำคัญ

การจัดการความเสี่ยง ผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน ปัจจัยกดดันทั้ง 5 และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร

ABSTRACT

The purpose of this research is 1) to investigate the state and level of internal and external risk factors. Context and operating conditions, 2) to prioritize risks and related factors influencing the development of risk management operations. The data was gathered via a questionnaire. The samples used in this investigation were from members of Thailand's Northeastern Freight Forwarders Association (340 company). Data analysis provided consciousness and structural models of causal factors.

The results of the study showed that. 1) Customer bargaining power and threats from new competitors, threats from replacements, or interruptible services are the most essential aspects of the Five Force Model analysis measurement models. Competition between rivals in the same industry, and supplier bargaining power, respectively. 2) As a result of measuring the impact of risk factors, the most important are the threat impact of customer bargaining power and the threat impact of new competitors, the impact of responding to company opportunities, the impact of substitutes or interchangeable services as a threat impact of supplier bargaining power, and competitive impact between competitors in the same industry of company weaknesses, impact on company strengths, impact of company obstacles. according to the analysis showed that business continuity management did not influence impact of risk management. Risk Assessment, high level with 5 factors: threats from new competitors, bargaining power of suppliers, company strengths, responding to company opportunities and obstacles of the company the level of risk is medium, there are 3 factors: the bargaining power of the customer, threats from substitute products or services and weaknesses of the company.

Keywords

Risk Management, Logistics Service Provider (Inland Service), 5 Forces Model and SWOT Analysis

ความสำคัญของปัญหา

การขนส่งเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการโลจิสติกส์เช่นเดียวกับที่เป็นส่วนสำคัญและจำเป็นต่อระบบการผลิต การจัดการซัพพลายเชนการขนส่ง กล่าวคือระบบขนส่งที่ทันสมัยช่วยในการเคลื่อนย้ายสินค้าสำเร็จรูป วัตถุดิบที่ผลิตออกไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันระบบการขนส่งได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นอันมากทำให้ระบบซัพพลายเชนสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Chanyeam & Laptaned, 2020) การขนส่งมีความสำคัญต่อระบบซัพพลายเชนในการให้บรรลุประโยชน์ทางด้านสถานที่และเวลาอย่างมาก อย่างไรก็ตามการขนส่งมีข้อจำกัดในกระบวนการภายในองค์กรเนื่องจากการการวิเคราะห์เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เป็นเป็นการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีหลักการ และป้องกันความหยุดชะงักในการทำงานแต่ละขั้นตอนไว้ล่วงหน้า หรือในกรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด วิเคราะห์ถึงโอกาสที่จะเจอปัญหา และผลกระทบความเสียหายองค์กรหรือหน่วยงานโลจิสติกส์การนำแนวคิดของกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้เพื่อเป็นนโยบายในการจัดการกับเหตุการณ์วิกฤตเหล่านั้น กระบวนการบริหารความเสี่ยงมาทำการวิเคราะห์ เพื่อให้กระบวนการทำงานด้านการจัดการโลจิสติกส์ (การขนส่ง) มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานของบริษัทบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (Weerapong, 2021)

เมื่อพิจารณาถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3 ที่จัดทำขึ้นภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่มีเป้าหมายให้ประเทศไทยสามารถยกระดับระบบโลจิสติกส์ของประเทศไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการค้า การบริการ และการลงทุนในภูมิภาค ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาเพิ่มมูลค่าระบบโซ่อุปทาน (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการดำเนินการลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้มีผลในทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประกอบกับ ในปี 2561 ธุรกิจขนส่งสินค้าทางบก คาดการณ์ว่าจะมีมูลค่าอยู่ที่ประมาณ 145,100 ถึง 147,300 ล้านบาท ซึ่งจะขยายตัวที่ร้อยละ 5.3 - 7.0 จากปีที่ผ่านมา (137,700 ล้านบาท) โดยภาคการขนส่งทางบกคาดว่าจะขยายตัวตามทิศทางเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการลงทุนของภาครัฐและเอกชนประกอบกับแรงหนุนของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ยังมีประเด็นท้าทายจากการส่งออกที่ขยายตัวอย่างชะลอลงจากปี 2560 ที่น่าจะเป็นปัจจัยฉุดรั้งให้ภาคการขนส่งสินค้าทางบกในปี 2561 ยังคงขยายตัวใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา (Kasikorn Research Center, 2017) โดยทิศทางการพัฒนา ระยะ 20 ปีของประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาค ก้าวสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ (Trading and Service Nation) (National Economic and Social Development Council, 2017)

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์ Why Why Analysisปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยง

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายถึงปัญหาของคำถามวิจัยโดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ (Why why analysis) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย คือ

1. ปัญหาการเข้ามาของผู้ประกอบการต่างประเทศนั้น ทำให้คู่แข่งทางการค้าของผู้รับขนส่งเพิ่มขึ้น เนื่องจากการมีนโยบายเป็นศูนย์กลางการค้า HUB Logistics ของรัฐบาล ด้วยองค์การขาดการตอบสนองต่อการจัดการผลกระทบที่ควรจะคำนึงการวิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบจากภายนอกองค์กร
2. ปัญหาต้นทุนการดำเนินงานที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ต้นทุนค่าดำเนินงาน (Operation cost) ที่สูงขึ้น เนื่องจากการแข่งขันของธุรกิจโลจิสติกส์ และปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ต้นทุนค่าแรงและน้ำมันสูงขึ้น เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ขาดการวางแผนเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาและรับมือกับความผันผวนของปัจจัยที่ส่งผลกระทบจากทั้งภายในและภายนอก

3. ปัญหาการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากขาดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการขาดการวิเคราะห์ความเสี่ยง เช่น ขาดแรงจูงใจในการทำงาน การเข้าออกของพนักงานบ่อยครั้ง ขาดกระบวนการวางแผนบริหารทรัพยากรทั้งองค์กร เป็นต้น

โดยการบริหารความเสี่ยงองค์กรนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการวางแผน ทั้งด้านนโยบาย การจัดการ การจัดการ และการกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กร หากองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี จากความสำคัญและการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว บทความนี้จะนำเสนอการประเมินความเสี่ยงในการให้บริการของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าใช้ในการ พัฒนา และปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภัยคุกคามที่ต่อความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน ในประเทศไทย
2. เพื่อจัดลำดับความเสี่ยงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน จำนวน 734 บริษัท กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ การพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยการใช้เครื่องมือทางสถิติ Structural Equation Modeling (SEM) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในงานที่มีการวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เส้นทาง และตัวแบบสมการโครงสร้าง ได้ให้ข้อเสนอแนะขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยกำหนดขอบเขตของตัวอย่าง ควรมีหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาไม่ต่ำกว่า 200 ตัวอย่าง

(Kline, 2010) ควรใช้ขนาดตัวอย่างระหว่าง 15-20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปรทำนาย ซึ่งผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 340 ตัวอย่าง จาก 340 บริษัท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม สมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน โดยข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกของบริษัท (โดยใช้เครื่องมือ Five Force Model) ส่วนที่ 3 การประเมินความเสี่ยงจากปัจจัยภายในของบริษัท (โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis) ส่วนที่ 4 การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ (โดยใช้เครื่องมือ BCM Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้มีพารามิเตอร์ทั้งหมด 34 ตัวแปร (Rule of Thumb) โดยเก็บข้อมูลจากหัวหน้างานขนส่ง ระดับผู้จัดการการขนส่ง ผู้จัดการด้านโลจิสติกส์ ผู้บริหารองค์กรรวม (Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ที่ 0.891 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดี และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

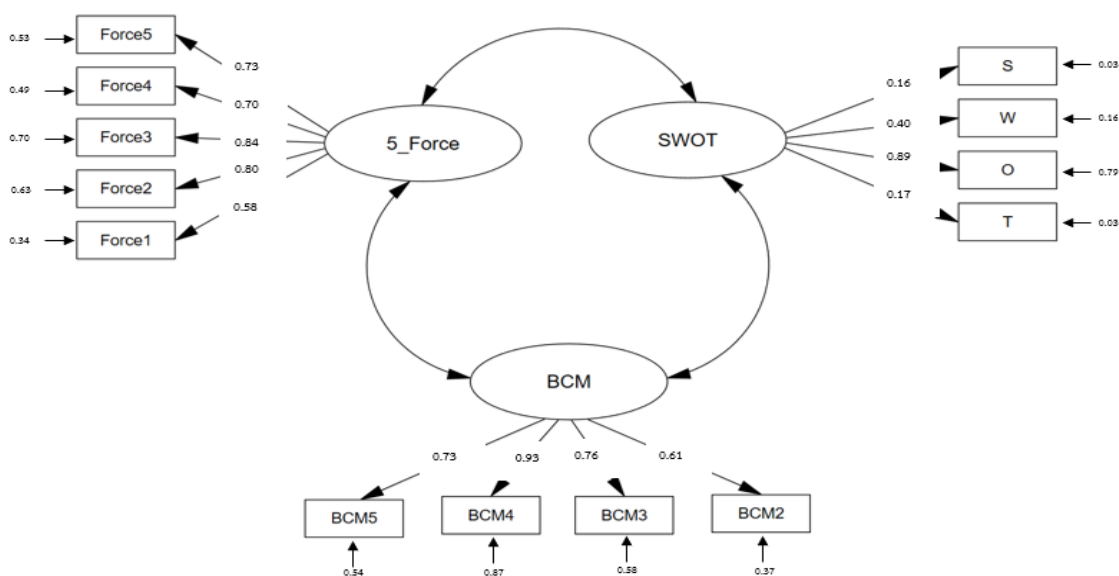
การวิเคราะห์ค่าสถิติพรรณนาลักษณะของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงระดับมากที่สุด (2.36 – 4.45) ซึ่งค่าเฉลี่ยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อข้อคำถามที่ค่า 3.71 ระดับมากและมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) อยู่ระหว่าง 0.65 – 1.34 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายอยู่ใกล้กับค่าเฉลี่ย เนื่องจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังกล่าวมีค่าไม่เกิน 1.5 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของการแจกแจงในภาพรวม พบว่า ตัวแปรที่มีอยู่ในแบบจำลองส่วนมากมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และเมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) หรือความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรที่มีอยู่ในแบบจำลองส่วนมากมีค่าความโด่งต่ำกว่าปกติ (Platy kurtic) โดยค่าความโด่งที่คำนวณได้จะน้อยกว่าศูนย์หรือมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าวมีการกระจายข้อมูลในลักษณะค่อนข้างปานหรือโค้งเล็กน้อยหรือมีการกระจายของข้อมูลมาก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าความเบ้และความโด่งพบว่า ค่าความเบ้และความความโด่งมีความแตกต่างจากศูนย์เพียงเล็กน้อย (ความเบ้ < 3 และความโด่ง < 3) แต่จัดว่าใกล้ศูนย์จึงถือว่าตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างได้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 13 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสัมพันธ์กันและความสัมพันธ์ของตัวแปรมีทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีขนาดของความสัมพันธ์หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.416 – 0.769 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยคุกคามที่ต่อความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน ในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน

ผู้วิจัยได้ทำวิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรปัจจัยกดดันทั้ง 5 และการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS 22 เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างตัวแบบที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ดัชนีค่า Chi-Square, χ^2/df , CFI, GFI, AGFI, และ RMSEA ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบ เป็นดังนี้

Chi-square=46.124, Chi-square/df=1.073, p=0.344, GFI=0.980, CFI=0.998,

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร ปัจจัยกดดันทั้ง 5 และการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบความตรงของตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร ปัจจัยกดดันทั้ง 5 และการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจทางธุรกิจค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความตรงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ

ตัวแปรความสัมพันธ์			น้ำหนักองค์ประกอบ				
			λ	SE	t-value	Sig.	R ²
Force1	<---	5_Force	0.578				0.335
Force2	<---	5_Force	0.795	0.158	11.043	***	0.633
Force3	<---	5_Force	0.837	0.263	9.102	***	0.701
Force4	<---	5_Force	0.700	0.159	8.923	***	0.490
Force5	<---	5_Force	0.728	0.273	8.197	***	0.530
BCM2	<---	BCM	0.609	0.067	12.879	***	0.371
BCM3	<---	BCM	0.761				0.580
BCM4	<---	BCM	0.934	0.081	14.987	***	0.873
BCM5	<---	BCM	0.735	0.085	13.767	***	0.540
S	<---	SWOT	0.162	0.036	2.742	0.006	0.026
W	<---	SWOT	0.396	0.044	5.708	***	0.157
O	<---	SWOT	0.887				0.786
T	<---	SWOT	0.175	0.027	2.995	0.003	0.031

ตารางที่ 2 แสดงการปรับตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร ปัจจัยกดดันทั้ง 5 และการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจทางธุรกิจ

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับ		หลังปรับ	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2 / df	< 2.00	5.912	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.073	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.120	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.015	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.840	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.980	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.772	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.958	ผ่านเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการวัดได้ค่า Chi-Square = 46.124, df = 43, p = 0.344, RMSEA = 0.015, GFI = 0.980, AGFI = 0.958 อธิบายได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ 0.109 ถึง 0.935 และแตกต่างจาก

ศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ทุกตัว โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCM) ได้แก่ การดำเนินงาน (BCM4) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.934 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ได้แก่ จุดแข็ง (S) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.162 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ ตัวแปรสังเกตได้ทุกค่า (R^2) ซึ่งบอกค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ภายนอก มีค่าตั้งแต่ 0.026 - 0.873 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า

การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCM) ตัวแปรที่มีค่าที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การดำเนินงาน (BCM4) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.934 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 87.3 การพัฒนาความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCM3) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.761 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 58 การปรับปรุงความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCM5) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.735 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 54 การวิเคราะห์ความเสี่ยง (BCM2) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.609 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 37.1 ตามลำดับ และการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทรัพยากร (BCM1) เป็นตัวแปรสังเกตได้ที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ปัจจัยกดดันทั้ง 5 (5 forces) ตัวแปรที่มีค่าที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ อำนาจต่อรองของลูกค้า (Force3) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.837 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 70.1 ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ (Force2) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.795 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 63.3 ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ (Force5) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.728 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 53 และอำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ (Force4) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.7 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 49 และการแข่งขันระหว่างคู่แข่งอุตสาหกรรมเดียวกัน (Force1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.578 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 33.5ตามลำดับ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร (SWOT) ตัวแปรที่มีค่าที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การตอบสนองต่อโอกาสของบริษัท (O) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.887 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 78.6 จุดอ่อนของบริษัท (W) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.396 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 15.7 อุปสรรคของบริษัท (T) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.175 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 3.1 จุดแข็งของบริษัท (S) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.162 และมีความแปรผันร่วมกัน ร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ลำดับความเสี่ยงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้รับขนส่งสินค้าทางถนน ในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของบริษัทมาก ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยง เพื่อหาระดับความรุนแรงของแต่ละปัจจัยความเสี่ยงได้ และหาทางป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับบริษัท ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลกระทบความเสี่ยงของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย
กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยโอกาส เกิดความเสี่ยง	ค่าเฉลี่ย ผลกระทบ	ผลคูณของ โอกาสกับ ผลกระทบ	ระดับความรุนแรงของ ความเสี่ยง
การแข่งขันระหว่างคู่แข่งขั้นอุตสาหกรรมเดียวกัน (A)	4.05	4.13	16.73	ระดับความเสี่ยงสูงมาก
ภัยคุกคามจากคู่แข่งขั้นหน้าใหม่ (B)	3.62	3.73	13.52	ระดับความเสี่ยงสูง
อำนาจต่อรองของลูกค้า (C)	3.11	3.19	9.92	ระดับความเสี่ยงปานกลาง
อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ (D)	3.5887	3.62	12.99	ระดับความเสี่ยงสูง
ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ (E)	3.02	3.23	9.74	ระดับความเสี่ยงปานกลาง
จุดแข็งของบริษัท (F)	4.2527	3.24	13.78	ระดับความเสี่ยงสูง
จุดอ่อนของบริษัท (G)	3.00	3.26	9.79	ระดับความเสี่ยงปานกลาง
การตอบสนองต่อโอกาสของบริษัท (H)	4.09	3.56	14.57	ระดับความเสี่ยงสูง
อุปสรรคของบริษัท (I)	4.19	3.48	14.58	ระดับความเสี่ยงสูง

การหาระดับความรุนแรงของความเสี่ยง สามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ความเสี่ยงต่ำ (สีเขียว) ระดับที่ 2 ความเสี่ยงปานกลาง (สีเหลือง) ระดับที่ 3 ความเสี่ยงสูง (สีแดง) ซึ่งสามารถแบ่งระดับความเสี่ยงได้ โดยการนำค่าเฉลี่ยของโอกาส และผลกระทบพล็อตลงในตารางวิเคราะห์ความเสี่ยง ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงระดับความรุนแรงความเสี่ยงของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย
กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน

โอกาส	ผลกระทบ				
5				D	A
4		G	E C	B	H I F
3					
2					
1					
	1	2	3	4	5

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความเสี่ยงสูงมาก มี 1 ปัจจัยคือ การแข่งขันระหว่างคู่แข่งชั้นอุตสาหกรรมเดียวกัน ระดับความเสี่ยงสูง มี 5 ปัจจัย คือ ภัยคุกคามจากคู่แข่งชั้นหน้าใหม่ อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ จุดแข็งของบริษัท การตอบสนองต่อโอกาสของบริษัท และอุปสรรคของบริษัท ระดับความเสี่ยงปานกลาง มี 3 ปัจจัย คือ อำนาจต่อรองของลูกค้า ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกันได้ และจุดอ่อนของบริษัท

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของบริษัทผู้รับขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย กรณีศึกษา สมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสาน ผู้วิจัยสรุปประเด็นการอภิปรายรวม 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยกดดันทั้ง 5 เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เรียงลำดับผลการวิจัยที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบกับบริษัท พบว่าด้านอำนาจต่อรองของลูกค้า สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุด คือ ลูกค้าที่เป็นรายใหญ่ก็มักมีอำนาจในการต่อรองสูงและสามารถที่จะกำหนดเงื่อนไข ข้อตกลงของตนได้ และหากผู้ขนส่งยินยอมที่จะไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าก็อาจจะทำให้ลูกค้าหันไปส่งสินค้าจากเจ้าอื่น และหากผู้ขนส่งยอมลดราคาสินค้าก็ทำให้รายได้ลดลงซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ทางนี้มีผลทำให้กำไรที่ผู้ขนส่งได้รับลดลงไปด้วย โดยเฉพาะขนส่งที่มีความสนใจจากกลุ่มลูกค้าน้อยอยู่แล้วยิ่งจะทำให้ลูกค้ามีอำนาจต่อรองมากยิ่งขึ้น และจะยิ่งน่าเป็นห่วงมากขึ้นหากลูกค้ารวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองในสิ่งที่เจ้าของสินค้าต้องการ อีกทั้งความไม่แน่นอนของจุดรับ – ส่ง ของลูกค้า และความไม่แน่นอนของปริมาณการขนส่งของลูกค้า ก็เป็นส่วนสำคัญที่ผู้ขนส่งต้องพบในการขนส่งสินค้าในปัจจุบัน

ภัยคุกคามจากคู่แข่งชั้นหน้าใหม่ การเข้าสู่ตลาดของผู้ขนส่งรายใหม่ซึ่งมีผลต่อการคุกคามโดยการมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การลงทุนของคู่แข่งหน้าใหม่การลงทุนในเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเข้าถึงช่องทางการตลาดขนส่งที่ปัจจุบันธุรกิจที่กำลังเจริญเติบโตคือ ธุรกิจที่ให้บริการแบบ Door to door service (Islam, 2014) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อโดยตรงในลักษณะของการซื้อขายออนไลน์ ความสัมพันธ์ของธุรกิจหน้าใหม่ การลงทุนของบริษัทโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของโลก ที่เข้ามามีบทบาทของการมีส่วนร่วมในในตลาดการขนส่งระดับภูมิภาค ต่อยอดจากธุรกิจเดิมของตน เช่น บริษัทข้ามชาติต่าง ๆ ยิ่งส่งผลให้ส่วนแบ่งทางการตลาดที่บริษัทเคยได้รับลดน้อยลงไป ในส่วนของธุรกิจขนส่งขนาดเล็กก็ต้องมีกลยุทธ์รับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว เช่น ขนาดเล็กคือเข้าถึงลูกค้าโดยตรงได้มากกว่าก็อาจจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าระยะยาว

ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนหรือการบริการที่ทดแทนกัน ในอุตสาหกรรมการขนส่งนั้น ไม่ได้มีเฉพาะเพียงทางบกเท่านั้น ยังมีทั้งการขนส่งทางอากาศ ทางเรือ ทางรถไฟ เป็นต้น ช่องทางการเลือกใช้บริการขึ้นอยู่กับความต้องการลูกค้าว่าต้องการความรวดเร็วหรือความประหยัด หรือความปลอดภัย ดังนั้นการป้องกันภัยคุกคามจากการบริการทดแทน ทางบริษัทขนส่งต้องรวบรวมความต้องการต่าง ๆ ของลูกค้าให้ตอบโจทย์ให้ได้มากที่สุดสามารถสร้างความปลอดภัยให้กับลูกค้า และราคาที่อยู่ในระดับกลาง และตอบสนองการจัดส่งสินค้าที่รวดเร็วให้แก่ลูกค้าได้

การแข่งขันระหว่างคู่แข่งชั้นอุตสาหกรรมเดียวกัน การแข่งขันที่รุนแรง ไม่เป็นผลดีต่อผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรม เพราะนั่นหมายถึง ส่วนแบ่งตลาดที่ลดลง นอกจากนี้การแข่งขันลดราคาก็จะนำไปสู่การลดผลกำไรที่ต้องหดหายไป ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความรุนแรงของการแข่งขัน แต่ในการศึกษางานวิจัยพบว่าระดับการแข่งขันของธุรกิจขนส่งในกรณีศึกษาสามารถวางแผนและควบคุมการแข่งขันกันได้จากการรวมกลุ่มเป็นสมาคมผู้ประกอบการขนส่ง

อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ ในธุรกิจขนส่งสินค้าผู้ที่เป็นซัพพลายเออร์ของธุรกิจ คือ พนักงานขับรถ และการซ่อมบำรุง ซัพพลายเออร์จึงไม่มีผลต่อธุรกิจมากนัก เนื่องจากพนักงานขับรถทางบริษัทมีจำนวนมาก พนักงานจะสัดส่วนรายได้รับค่าจ้างเป็นเที่ยวที่ขนส่งเป็นหลัก หากพนักงานไม่ได้วิ่งขนส่งสินค้า ก็จะไม่ได้รับค่าจ้าง จากยอดส่งสินค้าที่รับผิดชอบ ดังนั้นหากทางบริษัทมียอดการใช้บริการที่ดีทางศูนย์กระจายสินค้าก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดีเช่นกัน จึงทำให้อำนาจต่อรองจากซัพพลายเออร์จะต่ำ อีกทั้งการซ่อมบำรุงนั้น แต่ละบริษัทก็จะมีจัดหาอะไหล่จากผู้ขายเจ้าประจำที่ผู้ขนส่งไว้วางใจหรือหาจากอะไหล่ที่เป็นสินค้าเทียบเคียงของแท้จากผู้แทนจำหน่ายทั่วไป (Dimić, Pamučar, Ljubojević, & Đorović, 2016)

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กร เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เรียงลำดับผลการวิจัยที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบริษัท พบว่า ด้านจุดแข็งที่บริษัทถูกค่าให้มีความไว้วางใจ และมีความเชื่อมั่นในการรับบริการการขนส่ง (Jović, Tijan, Žgaljić, & Karanikić, 2020) ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าการบริการจัดส่งสินค้าที่รวดเร็วทันต่อการส่งมอบสินค้า และความคุ้นเคยจัดการพนักงานขับรถบรรทุก จุดอ่อน ที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นราคาในการขนส่งเท่ากันกับคู่แข่งรายอื่นในตลาด ลูกค้าสามารถเลือกบริการขนส่งสินค้าของคู่แข่งรายอื่นได้โดยง่ายและไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติได้ ที่เป็นเรื่องของ การเข้าถึงกลุ่มของลูกค้าที่เจาะจง และลึกกว่าผู้ประกอบการปัจจุบัน อีกทั้งการสื่อสารภายในบริษัทที่เป็นสิ่งที่ต้องหาแนวทางปรับปรุงทั้งในด้านของ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง เช่น ใบตราส่ง เอกสารกำกับสินค้า เอกสารค่าขนส่ง ซึ่งเอกสารเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ขนส่งใช้แนบกับเอกสารเรียกรับค่าขนส่ง อีกทั้งสภาพผิวนถนนก็เป็นส่วนสำคัญที่อาจจะทำให้สินค้าเสียหายระหว่างขนส่ง จนบางครั้งสินค้าอาจจะถึงมือผู้รับช้ากว่ากำหนด โอกาส เศรษฐกิจของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทำให้ธุรกิจการขนส่งมีโอกาสไปยังพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ และเริ่มขยายตัวหลังจากวิกฤตโรคระบาด จะทำให้ปริมาณการขนส่งเพิ่มขึ้น แต่ข้อสังเกตหนึ่งคือ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนธุรกิจโลจิสติกส์ บริษัทมองว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายภาพรวมของประเทศ ที่ยังไม่ได้สนับสนุนผู้ประกอบการโดยตรงทั้ง กฎหมายควบคุมหรือผ่อนปรนต่าง ๆ ที่ บริษัทมองว่ายังไม่อำนวยความสะดวกการทำธุรกิจ อุปสรรค ปัญหาการเมืองภายในประเทศ มีความไม่แน่นอน และรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการขนส่งคำนึงเป็นอันดับแรก ที่เป็นผลกระทบทั้งโซ่อุปทานต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตไม่สามารถพยากรณ์การผลิตที่แน่นอนได้ ส่งผลให้วัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่โรงงานผ่านการขนส่งสินค้าได้รับผลกระทบโดยตรง อีกทั้งเมื่อผลิตสินค้าเป็นสินค้าสำเร็จรูป ก็ไม่แน่ใจในตลาดที่จะรองรับสินค้าเหล่านั้น ก็เป็นอีกประการที่เป็นอุปสรรคของการขนส่ง อีกทั้งในต้นปี 2563 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากโรคระบาด ผู้ประกอบการก็มองว่าเป็นปัจจัยหลัก ๆ ของการชะลอตัวของปริมาณการขนส่งสินค้าของไทย

3. การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ที่เป็นการจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อผลกระทบต่าง ๆ ของการขนส่งสินค้าทางบก พบว่าระดับของการวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ ของผู้ขนส่งยังไม่ถึงระดับที่สามารถจัดการกับผลกระทบเหล่านั้นได้ ปัจจัยแรกคือ ผู้ขนส่งยังขาดโครงสร้างขององค์กรที่สามารถจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นทั้งที่สามารถคาดการณ์และไม่สามารถคาดการณ์ได้ เนื่องจากโครงสร้างองค์กรของบริษัทขนส่งเป็นโครงสร้างองค์กรขนาดเล็กที่เกิดมาจากครอบครัวทำให้การแบ่งขอบเขตหน้าที่ไม่ชัดเจน อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ปัจจัยที่สอง คือ บริษัทส่วนใหญ่ยังขาดการจัดหมวดหมู่ ตระหนักถึงความสำคัญ และแก้ปัญหาตามประเภทของความเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรมที่อาจจะส่งผลมาจากปัจจัยแรก ปัจจัยที่สามการชี้แจงการฝึกอบรมและการดำเนินงานของการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นของบริษัทขนส่ง นั้นปัจจุบันเป็นลักษณะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ยังขาดการวางแผนเชิงป้องกัน เช่น การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) ที่จะให้รถบรรทุกใช้ประสิทธิภาพการขนส่งเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะบริษัทเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าภาคอีสานเท่านั้น เพื่อความชัดเจนของข้อมูลที่มากขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะขยายจำนวนกลุ่มประชากรให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ
2. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว การศึกษาในครั้งต่อไปควรมีในแบบผสมผสานเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายและชัดเจนขึ้นมากขึ้น

References

- Chanyeam, T. & Laptaned, U. (2020). *kān yut changak khōng sō ‘uppasong læ sō ‘uppathānṭhī mī phon tō samatthana sō khunkhā læ radap kān bōṛikān lūkṭhā* [Demand chain and supply chain disruption affected to value chain performance and customer service level]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage*. 14(1), 71-90.
- Comrey, A. L. (1973). *A first course in factor analysis*. New York: Academic.
- Dimić, S., Pamučar, D., Ljubojević, S., & Đorović, B. (2016). Strategic transport management models—the case study of an oil industry. *Sustainability*. 8(9), 954.
- Islam, D. M. Z. (2014). Barriers to and enablers for European rail freight transport for integrated door-to-door logistics service. Part 1: Barriers to multimodal rail freight transport. *Transport problems*. 9(3), 43-56.
- Jović, M., Tijan, E., Žgaljić, D., & Karanikić, P. (2020). *SWOT analysis of selected digital technologies in transport economics*. In 2020 43rd International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO) (pp. 1361-1366). IEEE.

- Kasikorn Research Center. (2017). **E - commerce ræ̃ng mai tok dan lō̃chittik tō̃** [E - commerce no pressure to grow logistics]. Retrieved from <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEANalysis/Documents/E-Commerce%Logistics.pdf>.
- Kline, R. B. (2010). **Promise and pitfalls of structural equation modeling in gifted research.**
- National Economic and Social Development Council. (2017). **phæ̃n yutthasāt kā̃nphatthanã rabop lō̃chittik khō̃ng prathēt Thai** [The twelfth national economic and social development plan]. Retrieved from <http://www.nesdb.go.th/download/document/logistic/plan3.pdf>
- Weerapong, P. (2021). Factors affecting the risk of logistics service provider (inland transport service) in Thailand: A Case Study of a Northeastern Transport Association. **Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University.** 15(2), 9-20.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด
สมองเป็นฐาน สำหรับครู ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จังหวัดสกลนคร

THE DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL COMPETENCY-BASED TRAINING
CURRICULUM TO DEVELOP LEARNERS BASED ON BRAIN-BASED LEARNING
CONCEPTS FOR TEACHERS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION SAKON NAKHON PROVINCE

ปณิตา อินทรักษา

Pundita Intharaksa

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University

Author, e-mail: pundita_ink@hotmail.com

Received: February 10, 2022

Revised: June 24, 2022

Accepted: July 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู 3) พัฒนาความรู้ ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร และนักเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร จำนวน 590 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และกลุ่มเป้าหมายเข้าอบรมในหลักสูตร จำนวน 120 คน ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย จำนวน 40 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 40 คน และ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและความต้องการของระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะหลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะประจำสายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการตามสมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้ (1) ความเป็นมาของหลักสูตร (2) หลักการของ

หลักสูตร (3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ (5) โครงสร้างหลักสูตร (6) เนื้อหาสาระของหลักสูตร (7) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (8) วิธีการดำเนินการ (9) สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ (10) สถานที่ฝึกอบรม (11) การวัดและการประเมินผล (12) ตารางการฝึกอบรม และ (13) ภาคผนวก 3) ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรมีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.62$) 4) ผลการศึกษาการพัฒนาความรู้ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอนในแต่ละระดับ พบว่า (1) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีสมรรถนะในระดับพัฒนาการสูงมากมีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 (2) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่มีสมรรถนะในระดับพัฒนาการสูงมากมีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และ (3) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาที่มีสมรรถนะในระดับพัฒนาการสูงมาก มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 และผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า (1) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.50$) (2) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.54$) และ (3) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.49$)

คำสำคัญ

หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

ABSTRACT

This study aims to 1) explore the conditions and needs regarding a professional competency-based training curriculum development, 2) develop a training course based on professional competence in teachers 3) enhancing the target teachers' knowledge and skills in implementing the competency-based learning management according to the core competencies of learners in the elementary level, and 4) examining the satisfaction of the target teachers who used the developed training curriculum. The samples were obtained using the Krejcie & Morgan sample size table. The samples used were teachers, administrators and students under the Office of the Basic Education Commission Sakon Nakhon Province, 590 people. The research tools are questionnaire. And the participants were 120 teachers that 40 childhood level teachers, 40 elementary level teachers, and 40 secondary level teachers were included. The research tools are professional competency-based training curriculum and satisfaction questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research results are presented as follows: 1) The results of a study of the conditions and requirements of the core competency compliance level with a mean of 4.42 at a high-level Line Compliance Level with an average of 4.54 at the highest-level Compliance level with a mean of 4.02 at a high level and the level of demand

according to the performance with an average of 4.55 at the highest level. 2) The components of the developed training curriculum were (1) curriculum background, (2) curriculum principles, (3) curriculum objectives, (4) expected outcomes, (5) curriculum structure, (6) curriculum contents, (7) training time, (8) implementation methods, (9) learning media and innovation, (10) training sites, (11) measurement and evaluation methods, (12) training schedule and (13) appendices. 3) The research finding revealed the quality and suitability of the developed training curriculum that was at the highest level with an average of ($\bar{X}$ = 4.58, SD = 0.62). 4) The research finding revealed a number of teachers who have a development competency in the highest level that were (1) 33 childhood level teachers representing 82.50% (2) 28 elementary level teachers representing 70.00% and (3) 33 secondary level teachers representing 82.50% and the results of the study of satisfaction in using the curriculum The results showed that (1) early childhood teachers satisfaction was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.56, SD = 0.50) (2) primary school teachers satisfaction was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.53, SD = 0.54) and (3) secondary school teachers had the highest level of satisfaction ($\bar{X}$ = 4.51, SD = 0.49).

Keywords

Professional Competency-Based Training Curriculum, Brain-based Learning

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ คือ ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในกระบวนการจัดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ ซึ่งรวมถึงการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้อยู่บนฐานสมรรถนะ โดยปกติครูผู้สอนจะอาศัยการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ซึ่งเป็นความสามารถหรือเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถ้ามองในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะอธิบายถึงการพัฒนาคุณภาพให้คนไทยได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิตและยังเล็งเห็นถึงการศึกษาของคนไทยให้มีการศึกษาที่ดี มีสมรรถนะการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง Office of the National Economics and Social Development Council (2007)

การปฏิรูปหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงานการเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความต้องการ ใหม่ ๆ ของสังคมและโลกสามารถทำได้หลายวิธี การปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะตอบโจทย์ปัญหาของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นรวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ ของโลกในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเองมีอยู่หรือได้เรียนรู้มาแล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะจะใช้ทักษะ (skill) เป็นตัวนำโดยมีความรู้

และเจตคติ/คุณลักษณะ เป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังซึ่งจะแตกต่างจากปัจจุบันที่หลักสูตรและครูมักจะใช้ความรู้ (knowledge) เป็นตัวนำและเนื่องจากความรู้มีจำนวนมากจึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะเจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ รวมทั้ง สมรรถนะในการนำทั้งทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ที่หลากหลายได้ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและทักษะการใช้ชีวิต และระบุไว้ในสมรรถนะสำคัญด้านการคิดของผู้เรียน คือ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ Ministry of Education (2008) ซึ่งทักษะการคิดของผู้เรียนจะเกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สองพื้นฐานทั้งสิ้น

ด้วยเหตุที่หลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากการรู้มาเป็นการทำหรือการปฏิบัติ (ในระดับการประยุกต์ใช้) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย กระบวนการเรียนรู้จะต้องปรับจากการรับ (ความรู้) ซึ่งมีลักษณะเฉื่อย ไม่ตื่นตัว (Passive) มาเป็นการรุก หรือการตื่นตัวที่จะเรียนรู้ (Active) คือ ผู้เรียน ต้องเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้เป็นผู้จัดการกระทำต่อสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สำหรับครู ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะเป็นสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของครูที่ควรได้รับการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ Charinee (2007) การวิจัยนี้เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง/สภาพปัจจุบัน และความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน ในกระบวนการจัดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ เพื่อให้เกิดสิ่งที่ต้องการและความคาดหวัง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ ที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นสำหรับครู สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอนตามสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูสำหรับครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
3. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอนตามสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิจัยโดยการศึกษาสภาพ และความต้องการ พร้อมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ซึ่งประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร จำนวน 10,839 คน นักเรียน จำนวน 132,392 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 150 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan Punyaratabandhu (2013) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามตารางอยู่ที่ 377 คน แต่ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับตามแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 150 ฉบับ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน จำนวน 440 คน รวมทั้งสิ้น 590 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามตารางอยู่ที่ 384 คน แต่ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับตามแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 440 ฉบับ จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อนำไปประกอบในการพิจารณาร่างหลักสูตรจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 ท่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำกรอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง พร้อมอธิบายกรอบการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้พิจารณา ซึ่งการนำเสนอข้อมูลในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ฉบับจริงที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 ท่าน มาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มาพัฒนาเป็นหลักสูตรฉบับร่าง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ความเป็นมาของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 7) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม 8) วิธีการดำเนินการ 9) สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ 10) สถานที่ฝึกอบรม 11) การวัดและการประเมินผล 12) ตารางการฝึกอบรม และ 13) ภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรที่ได้พัฒนาซึ่งได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ฉบับร่าง เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำหลักสูตรฉบับร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 13 ท่าน เพื่อยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูลหลักสูตรอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งหลักสูตรมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.62$)

2. ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้และประเมินหลักสูตร

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการนำหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูไปใช้ และประเมินหลักสูตร โดยวิธีการฝึกอบรมภายใต้หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ได้แก่ ครูผู้สอน

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย จำนวน 40 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 40 คน และ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 40 คน รวม 120 คน การได้มาของกลุ่มเป้าหมายนี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึง เดือน มกราคม 2565

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
- 2) แบบประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู
- 3) แบบทดสอบก่อนการอบรม – หลังการอบรม (ระดับปฐมวัย)
- 4) แบบทดสอบก่อนการอบรม – หลังการอบรม (ระดับประถมศึกษา)
- 5) แบบทดสอบก่อนการอบรม – หลังการอบรม (ระดับมัธยมศึกษา)
- 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม

4. ตัวแปรการวิจัย

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอนตามสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย จำนวน 40 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 40 คน และครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 40 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร เข้าฝึกอบรมตามเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากทดสอบความสามารถของครูผู้สอนที่สามารถจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะวิชาชีพครูด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตร มาวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นรายงานการวิจัย

6. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน ผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะหลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก ภาพรวมของระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะประจำสายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมของระดับความต้องการตามสมรรถนะหลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 อยู่ในระดับมาก ภาพรวมของระดับความต้องการตาม

สมรรถนะประจำสายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร จำนวน 440 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก ภาพรวมของระดับความต้องการตามสมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สำหรับครู ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1) ความเป็นมาของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 7) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม 8) วิธีการดำเนินการ 9) สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ 10) สถานที่ฝึกอบรม 11) การวัดและการประเมินผล 12) ตารางการฝึกอบรม และ 13) ภาคผนวก และผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ในภาพรวมของหลักสูตรมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โครงสร้างของหลักสูตร มีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 0.47$) รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.67$) ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.63$) ตามลำดับ และด้านที่มีระดับคุณภาพความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ฝึกอบรม มีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.63$) สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูมีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงเป็นหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู ที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมได้

3. ผลการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่สะท้อนสมรรถนะของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา และครูระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่สะท้อนระดับสมรรถนะของครูผู้สอน

คะแนน พัฒนาการ สัมพัทธ์ (%)	ระดับสมรรถนะ (ระดับ พัฒนาการ)	ระดับปฐมวัย		ระดับประถมศึกษา		ระดับมัธยมศึกษา	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
76 - 100	สูงมาก	33	82.50	28	70.00	33	82.50
51 - 75	สูง	7	17.50	12	30.00	7	17.50
26 - 50	ปานกลาง	0	0.00	0	0.00	0	0.00
0 - 25	ระดับต้น	0	0.00	0	0.00	0	0.00

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร ที่มีต่อการใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอน

ระดับครูผู้สอน	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ครูผู้สอนระดับปฐมวัย	40	4.56	0.50	มากที่สุด
ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา	40	4.53	0.54	มากที่สุด
ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	40	4.51	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม		4.53	0.51	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะ
วิชาชีพครู รายละเอียดดังนี้

1.1 สมรรถนะหลัก โดยเรียงลำดับสภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
ครู 2) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการบริการที่ดี และ
5) ด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมรรถนะหลักด้านจริยธรรมและ
จรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูมากที่สุด คงเนื่องมาจากคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ
วิชาชีพ เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดในกระบวนการเป็นแม่แบบของความเป็นครู

1.2 สมรรถนะประจำสายงาน โดยเรียงลำดับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านการ
บริหารจัดการชั้นเรียน 3) ด้านภาวะผู้นำครู 4) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
5) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)
ที่มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม
มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา
ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานของความ
เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มุ่งพัฒนานักเรียนให้ม
ีความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต นักเรียนมี
สมรรถนะที่สำคัญ คือ ความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด
สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่าง มีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ ภายใต
้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง
มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

1.3 ผลการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) สมรรถนะที่ 5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 3) สมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด และ 5) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงเป็นบทบาทของครูผู้สอนที่จะต้องสร้างวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ครูผู้สอน ผู้เรียน และสื่อการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สำหรับครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ่า Taba (1962) พบว่า หลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ่าประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวินิจฉัยความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร คัดเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม 4) จัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดลำดับประสบการณ์การฝึกอบรม และ 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล ผู้วิจัยกำหนดสิ่งที่ต้องประเมินและวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสมรรถนะที่ต้องการ ทั้ง 7 ขั้นตอนนี้สะท้อนถึงรายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ความเป็นมาของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 7) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม 8) วิธีการดำเนินการ 9) สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ 10) สถานที่ฝึกอบรม 11) การวัดและการประเมินผล 12) ตารางการฝึกอบรม และ 13) ภาคผนวก

3. ผลการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูผู้สอนตามสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระดับสมรรถนะ (ระดับพัฒนาการ) ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย มีระดับสมรรถนะสูงมาก ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีระดับสมรรถนะสูงมาก และครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา มีระดับสมรรถนะสูงมาก ทั้งนี้ ระดับสมรรถนะ (ระดับพัฒนาการ) ของครูผู้สอน ทุกระดับมีระดับสมรรถนะสูงมาก อาจเนื่องจาก กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้สมองเป็นฐาน จะมีขั้นตอนของกิจกรรมฝึกอบรม 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นขยับกายบริหารสมองเป็นขั้นเตรียมตัวก่อนอบรม ให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้สึกสนุกแบบผ่อนคลายด้วยการใช้กิจกรรมบริหารสมอง การเคลื่อนไหวร่างกาย ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเตรียมความรู้เป็นขั้นการนำเข้าสู่เนื้อหาการอบรม โดยวิทยากรมีการตั้งคำถามปลายเปิดและทบทวนความรู้เดิมโดยใช้สื่อ อุปกรณ์ที่วิทยากรได้เตรียมไว้ มีการแสดงความคิดเห็น ถาม ตอบ มีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรม ขั้นตอนที่ 3 ขั้นปรับ ความรู้เป็น

ขั้นเตรียมสมองให้ซึมซับกับความรู้ใหม่ โดยวิทยากรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่เป็นวัสดุของจริง การดู Power Point คลิปวิดีโอ ทำให้ผู้เข้าอบรมมีความสนใจในเนื้อหาที่อบรม ขั้นตอนที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากการสืบค้นข้อมูล แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ขั้นตอนที่ 5 ขั้นนำเสนอและอภิปราย เป็นขั้นที่วิทยากรจะมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมสร้างความคิดรวบยอด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้นำเสนอผลงานและแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าอบรมอธิบายผลงานพร้อมทั้งนำเสนอและแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล และขั้นตอนที่ 6 ขั้นนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงในชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่ตนเองสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tonmuangjai (2013) ได้ทำการวิจัยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเป็น การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและตั้งใจ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ขั้นลงมือปฏิบัติทำ การทดลองมีการฝึกสร้างคำถามและแสดงความคิดเห็น ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้จนทำให้ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายของผู้เรียน

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ความพึงพอใจของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.50$) ความพึงพอใจของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.54$) และ ความพึงพอใจของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.49$) ซึ่งความพึงพอใจของครูผู้สอนทุกระดับ หลังจากเข้าอบรมตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้อย่างมีความสุขจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรม มีการลงมือปฏิบัติจริง มีการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน และมีการนำเสนอผลงาน ทำให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pianprasit (2010) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเติมเต็มช่องว่างสมรรถนะ หลักสูตรรายวิชาชีพข่างยนต์ พบว่า ผู้บังคับบัญชาและผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้า รับการอบรมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้เรียนรู้อย่างมีความสุขจากการร่วมกิจกรรมการ ฝึกอบรม ได้ความรู้จากการฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสอน การวิเคราะห์ข้อมูล อย่างเหมาะสม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง จึงเกิดความพึงพอใจในการใช้ หลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nithiwutthiphak, Phengsawat, & Koomkhinam (2017) ซึ่งได้ประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็น รายด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมด้านการดำเนินการฝึกอบรมและด้าน ความสามารถของวิทยากร ตามลำดับ แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและ เป็นไปได้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริงที่เป็นเช่นเพราะว่ามีกระบวนการจัดทำและพัฒนาอย่าง เป็นระบบทั้งในส่วนของโครงสร้างหลักสูตร สื่อแผนการจัดฝึกอบรมและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

รวมถึงวิธีการฝึกอบรมให้มีความสำคัญกับการประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ทำให้ผู้รับการอบรมได้ ทบทวนและศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากการปฏิบัติงานเห็นแนวทางและเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูไปใช้

1. ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครูให้เข้าใจ ตลอดจนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ซึ่งในการนำหลักสูตรไปใช้อาจจะมีการปรับกระบวนการ ฝึกอบรมและเนื้อหาบางส่วนให้มีความทันสมัย เพื่อให้การดำเนินการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมฐาน สมรรถนะวิชาชีพครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในการฝึกอบรมให้เป็นกัลยาณมิตร วิทยากรต้องมีความกระตือรือร้น มีความรู้ เป็นที่ยอมรับ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถวิเคราะห์ศักยภาพ ความแตกต่างของผู้เข้ารับการอบรมได้ ให้การช่วยเหลือ ชี้แนะ และสร้างแรงบันดาลใจ หรือแรงจูงใจ ให้กับผู้เข้ารับการอบรมตลอดเวลา

3. หลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดสมอง เป็นฐาน สามารถนำไปใช้กับครูผู้สอนทุกระดับ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ครูผู้สอนระดับประถม ศึกษา และ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา แต่ควรปรับกระบวนการหรือกิจกรรม และเนื้อหาให้ สอดคล้องกับการการศึกษาในแต่ละระดับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด สมองเป็นฐาน ที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดขั้นสูง เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมี วิจารณญาณ หรือเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หรือเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตร ฐานสมรรถนะ

Reference

- Charinee, T. (2007). *Kānphatthana samatthaphāp kānchatkān rian kānsōk khōng khru prathom suksā tām nāekhit dakañ suksā phān botriān* [Development of elementary school teachers' instructional capacity through lesson study approach]. Degree of doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology Faculty of Education Chulalongkorn University.
- Ministry of Education. (2008). *laksut kēn koklāng kānsuksā naphun thān Phō.Sō. sōngphanhārōihasip'et* [The Basic Education Core Curriculum B.E.2551 (A.D.2008)]. Bangkok: Agricultural Cooperative Community Printing House of Thailand Ltd.

- Nithiwutthiphak, N., Phengsawat, W. & Koomkhinam, T. (2017). *kānphatthana laksūt kān fuk 'oprom kānchatkān rianrū bāp khroṅ ngān khōṅ khru sōṅ phāsā 'Angkrit radap prathom suksā sangkat samnakngān khana kammakān kānsuksā naphūn thān* [A Development of Training Curriculum on Project Work of Primary-Level English Teachers Under the Office of the Basic Education Commission]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*. 11(3), 37 -51.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2007). *phān phatthana sēthakit lāe sangkhom hāṅg chat chabap thī 10* [The National Economic and Social Development Plan 10]. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Pianprasit, S. (2010). *kānphatthana laksūt fuk 'oprom khru phūa sāṅ laksūt fuk 'oprom tōm tem chōṅgwāṅ samatthana laksūt rāiwichā chīp chāṅ yon* [Development of a teacher training course to create a training course to fill the gap in the competency of the automotive technician course]. Master's thesis. King Mongkut's University of Technology of North Bangkok.
- Punyaratabandhu, S. (2013). *rabāp withī wīchāi thāṅg ratthaprasāsanasāt* [Research Methodology in Political Science]. Bangkok: sematham.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & world.
- Tonmuangjai, A. (2013). *khwāmsāmāt nai kānsūsān thāṅg witthayāsāt khōṅ nakriān chan prathomsuksā pī thī hā thī rian dōi chai kitkamkān rianrū bāp chai samōṅg pen thān* [Scientific communication abilities of grade 5 students]. Master's thesis. Chiangmai University.

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
กรณีศึกษา โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด

DEVELOPING YOUNG FARMERS TO TAKE ON THE ROLE OF COMMUNITY
LEADERS IN THE UPPER NORTHERN REGION: A CASE STUDY OF RETURN
HOMELAND VOLUNTEER PROJECT

พงศกร กาวิชัย¹ สมคิด แก้วทิพย์² เฉลิมชัย ปัญญาดี³ และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล⁴
Pongsakorn Kawichai¹, Somkit Keawtip², Chalermchai Panyadee³ and Suriyajaras
Techatunminasakul⁴

^{1,2,3,4}วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
^{1,2,3,4}School of Administrative Studies, Maejo University
E-mail: foon27@hotmail.com

Received:	June 10, 2021
Revised:	October 25, 2021
Accepted:	October 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่บทบาทผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และ 2) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนในกรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษากรณีศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ 1) เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นผู้นำชุมชน 20 คน (ผู้นำแบบทางการ 10 คน และผู้นำแบบไม่ทางการ 10 คน) 2) ครอบครัวเกษตรกรรุ่นใหม่ 20 คน 3) คนในชุมชน 20 คน และ 4) เจ้าหน้าที่โครงการฯ 3 คน ทั้งหมด 63 คน เน้นการคัดเลือกแบบเจาะจงใช้เครื่องมือการวิจัยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดอภิปรายกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึกส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ 1.1) การคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่หรือคนรุ่นใหม่ที่สนใจกลับชุมชนบ้านเกิด 1.2) การส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยสร้างการเรียนรู้ 1.3) การสร้างฐานคิดเรื่องบทบาทอาสาสมัครในชุมชน 1.4) การสร้างกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ชุมชน และ 1.5) การสร้างทัศนคติสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ และ 2) ปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ 2.1) ลักษณะภาวะความเป็นผู้นำของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2.2) การมีแนวคิดหรือกระบวนการที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชนสูง 2.3) การสร้างกลุ่ม และการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในชุมชน 2.4) การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกชุมชน 2.5) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการสื่อสารในชุมชน 2.6) การปฏิบัติงานบนฐานการเกษตรอินทรีย์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และ 2.7) การสนับสนุนจากครอบครัวในการทำงานชุมชน

คำสำคัญ

การพัฒนาเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เกษตรอินทรีย์ ภาคเหนือตอนบน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the process of developing the potential of the young farmers to take on the role of community leaders in the upper northern region and 2) to study the success factors of the young farmers to be community leaders in the upper northern region in a case study of the return homeland volunteer project. The qualitative research was to study the case study of the sample group, who provided the important information consisted of 1) young farmers who were the leaders of the community 20 persons, (formal leaders ten persons, and informal leaders ten persons); 2) young farmers' families 20 persons; 3) people in community 20 persons and 4) project staff three persons. There was a total of 63 participated in this research. The researcher took purposive sampling as a method of sampling. The instruments were participant observation, focus group discussion, and in-depth interview. The obtained data were analyzed by using content analysis. The validity of the data was examined by using the triangulation method.

The results of the study revealed that 1) the process of developing the potential of the young farmers to be leaders of the community, consists of 1.1) the selection of young farmers or young generations who are interested in returning to homeland; 1.2) promoting and supporting learning factors; 1.3) providing a principle of idea on the role of homeland volunteer; 1.4) creating a young generation of people in the community area and 1.5) creating important perspectives in understanding organic agriculture. 2) To study the success factors of the young farmers to be community leaders in the upper northern region, consists of 2.1) the leadership characteristics of young farmers; 2.2) a high concept or paradigm for community development; 2.3) creating the group and developing young farmers in community; 2.4) participating operations with outside agencies in the community; 2.5) creating a collaborative learning process and communication in the community; 2.6) the Operations focused on organic agriculture and maintained natural resources in the community and 2.7) getting support from family to work in the community.

Keywords

Developing Young Farmer, Young Farmer, Leadership, Organic Farming, Upper Northern Region

ความสำคัญของปัญหา

ในยุคสมัยที่สังคมไทยมีความผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ในขณะที่ระบบการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับเยาวชน คนรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีการปรับตัว และไม่เพียงพอที่จะหล่อหลอมให้คนรุ่นใหม่สร้างชีวิตตนเองให้อยู่รอด ปลอดภัยและมั่นคงในสังคมหรือชุมชนได้ดีเท่าที่ควร มีหน้าซ้ำในระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองไทยโดยเฉพาะในชนบท ชุมชนท้องถิ่นทั้งหลายยังไม่สามารถโอบอุ้มดูแลคนรุ่นใหม่ในสังคมที่ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการตกงานของเด็กจบใหม่ หรือการจำหน่ายสินค้าเกษตรได้น้อยลงและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำนำมาสู่การเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ของคนรุ่นใหม่มากขึ้น (Khammungkhun, 2019) ทำให้ในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแต่เด็กเล็ก คนชรา และวัยกลางคนที่เป็แรงด้านการเกษตรในพื้นที่ ทำให้ไม่มีคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนหรือเป็นตัวกลางเชื่อมประสานงานทั้งโครงการของภาครัฐหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในชุมชน ส่วนประเด็นปัญหาสำคัญของการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงหรือชายขอบที่ขาดทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ทั้งทรัพยากรบุคคล (เด็ก วัยรุ่น หรือวัยทำงาน) ขาดการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และยิ่งไปกว่านั้นแหล่งการผลิตอาหารหรือการเกษตรกรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของคนรุ่นใหม่ถือเป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมประสานงาน การสื่อสาร (เจรจาพูด สื่อโซเชียล) รวมถึงการเป็นแรงงานในการผลิตสินค้าเกษตรกรรมในพื้นที่ (Sommanasak, 2020) อย่างไรก็ตาม ความเชื่อหนึ่งของคนรุ่นใหม่และครอบครัวในชนบทเห็นว่าการได้ทำงานในระบบอุตสาหกรรมหรือระบบราชการเป็นความสำเร็จของชีวิต ทำให้ชุมชนกลับต้องขาดแคลนแรงงานคนรุ่นใหม่หรือผู้นำรุ่นใหม่เข้ามาขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรกรรมทั้งที่อาชีพหลักของคนในชุมชนและพื้นฐานครอบครัวของคนรุ่นใหม่เหล่านี้มาจากอาชีพการเกษตรที่ถือเป็นอาชีพที่หล่อเลี้ยงในพื้นที่และเป็นอาชีพที่สร้างความมั่นคง ความยั่งยืนให้กับชีวิต ครอบครัว และพื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้

จากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และคนรุ่นใหม่ในการเข้าสู่ภาคการเกษตรกรรมส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรในพื้นที่ ทำให้การทำเกษตรกรรมรายย่อยเริ่มลดลงจากภาคเกษตรกรรมโดยคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญหรือความสนใจด้านการเกษตรกรรมน้อยลง โดยสอดคล้องกับข้อมูลการเปลี่ยนแปลงประชากรภาคการเกษตรของไทยที่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยสูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 60 ปี โดยส่วนของแรงงานเกษตรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 ในปี 2546 เป็นร้อยละ 19 ในปี 2556 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในปี 2560 ที่ประมาณร้อยละ 14 ซึ่งสวนทางกับสัดส่วนของแรงงานอายุน้อย (15-40 ปี) ที่ลดลงอย่างมากจากร้อยละ 48 เป็นร้อยละ 32 ในช่วงเวลาเดียวกัน และสัดส่วนแรงงานสูงอายุได้ปรับเพิ่มขึ้นในทุกพื้นที่ และทุกกิจกรรมการผลิตนั้น (Puey Ungphakorn Institute for Economic Research, 2019) และพื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกรรายย่อยถูกซื้อจากทุนใหญ่เพื่อทำเป็นเกษตรกรรมแปลงใหญ่โดยมีผู้ผลิตเป็นนายทุนที่สามารถดำเนินการในการจัดสรรทุน เช่น ที่ดิน เงิน แรงงาน เทคโนโลยี หรือองค์ความรู้ใหม่ เป็นต้น ที่สำคัญไปกว่านั้นพื้นที่ดังกล่าวมีการให้สารเคมีและการจัดการที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติในการทำเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัญหานี้ถือเป็นรากของปัญหาความอ่อนแอของเกษตรกร (โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย) และการขาดปัญญาชนคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาและต่อยอดอาชีพการเกษตรกรรมที่เริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นสร้างความเสียหายให้กับภาคการเกษตรกรรม รวมถึงภาพรวม

ของผลกระทบทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (Pechmak, 2016) โดยความอ่อนแอของภาคการเกษตรกรรมมีหลากหลายประเด็นไม่ว่าจะเป็นปัญหาโครงสร้างของภาคการเกษตรกรรม (ทั้งระดับที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ในการรวมกลุ่มในการต่อรองหรือการผลักดันนโยบาย การขาดการเชื่อมโยงทั้งระบบห่วงโซ่อุปทาน (การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) การขาดแคลนแรงงานและการเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร การถูกเอารัดเอาเปรียบและการผูกขาดในภาคการเกษตร ปัญหาขาดที่ดินทำกินและปัญหาการใช้ที่ดิน รวมถึงการเสื่อมโทรมของดินเนื่องจากการใช้สารเคมีจำนวนมากในพื้นที่การเกษตร ส่งผลทำให้การขับเคลื่อนภาคการเกษตรกรรมเกิดความอ่อนแอและไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาต่อยอดอาชีพเกษตรกรรม (Chan-aon, 2017)

การพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ในชุมชนเป็นประเด็นร่วมของการทบทวนการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในชนบท ซึ่งภาคเหนือตอนบนมีพื้นที่จำนวนมากกระจายทุกจังหวัด ซึ่งการทำงานพัฒนาภาคเกษตรกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็เริ่มให้ความสำคัญและเห็นปัญหาของการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรที่ถือเป็นแหล่งการผลิตเกษตรกรรม (พืชผักเมืองหนาว และสินค้าอื่น ๆ มากมาย) ทำให้การจูงใจและการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ทำงานให้เมือง หรือทำงานภาคอุตสาหกรรมกลับไปสู่ภาคการเกษตรและกลับมาสร้างฐานอาชีพการเกษตรในชุมชนบ้านเกิดถือเป็นความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง การที่มีปัญญาชนคนรุ่นใหม่ที่ตั้งใจจะกลับไปใช้ชีวิตในบ้านเกิดเมืองนอนเพื่อสร้างชีวิต สร้างสังคมชุมชนไปพร้อมกันนั้น จึงเป็นปณิธานที่น่ายกย่อง เชิดชูอย่างยิ่งกับความสำเร็จความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างมหาศาลกับการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ และการเรียนรู้ร่วมผ่านการทำงานร่วมกับกลุ่มภายในและภายนอกชุมชน (Sawangjit, 2020) จนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้นำชุมชน สร้างงานสร้างอาชีพ และพัฒนาชุมชนไปพร้อมกันบนฐานการสร้างชุมชนเป็นเกษตรเชิงนิเวศหรือเกษตรปลอดภัย รวมไปถึงการรวมกลุ่มชุมชนเพื่อรวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตรจำหน่ายร่วมกันที่สามารถสร้างพลังต่อรองกับกลุ่มทุนหรือการไม่จำหน่ายผ่านคนกลางที่ต้องเสียค่าการจัดการที่ไม่เป็นธรรมต่อชุมชน การดำเนินงานดังกล่าวสร้างความสำเร็จให้กับการกลับไปสู่ชุมชนในการเป็นผู้นำด้านการเกษตรกรรมเชิงนิเวศ และได้รับการยอมรับจากชุมชนให้เป็นผู้นำแบบทางการ (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) และผู้นำไม่เป็นทางการ (ผู้นำกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน/ประธานกลุ่ม) ที่ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และการสร้างกลุ่มเครือข่ายคนรุ่นใหม่กับพัฒนาด้านการเกษตรเชิงนิเวศ ความมั่นคงทางอาหาร และการต่อรองเชิงนโยบายกับหน่วยงานภาครัฐในการเอื้อต่อการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐอย่างเท่าเทียม (School of Administrative Studies, 2017)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กระบวนการ/วิธีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่บทบาทผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด มีขั้นตอนอะไรบ้าง
2. ความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด มีปัจจัยสำคัญอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่บทบาทผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษากรณีศึกษา โดยข้อมูลในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง ได้แก่ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 2) การจัดอภิปรายกลุ่มย่อย 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ 1) เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นผู้นำชุมชน 20 คน (ผู้นำแบบทางการ 10 คน และผู้นำไม่เป็นทางการ 10 คน) 2) ครอบครัวเกษตรกรรุ่นใหม่ 20 คน 3) คนในชุมชน 20 คน และ 4) เจ้าหน้าที่โครงการฯ 3 คน ทั้งหมด 63 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเน้นการคัดเลือกแบบเจาะจงและร่วมศึกษาชุมชนของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องมาประมาณ 1 ปี โดยกระบวนการเก็บรวบรวมด้านปฐมภูมิของงานวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่ง ออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึกเป็นการใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพในการดึงข้อมูลสำคัญที่ไม่สามารถเก็บหรือกำหนดในแบบคำถาม โดยการใช้การสัมภาษณ์เป็นหลัก (การสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งที่เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ) ช่วงที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรรุ่นใหม่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการพูดคุยของตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นผลกระทบจากความสำเร็จหรือสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่เกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทผู้นำของชุมชนและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และช่วงที่ 3 สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา เป็นการประมวลภาพรวมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยนำเอาข้อมูลมาจัดเรียงตามลำดับเนื้อหาสาระและจำแนกจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบและทำการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากข้อความบรรยายที่ได้จากการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และการจดบันทึก ทั้งนี้คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Chantavanich, 2013)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด 2) กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน และ 3) ปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด - เป็นการดำเนินงานภายใต้มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.) ที่ได้รับงบประมาณจากสำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีความร่วมมือการทำงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2) สถาบันการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ) 3) เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน ซึ่งได้เริ่มดำเนินโครงการฯ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2563 พื้นที่การทำงานโครงการฯ แบ่งออกเป็น 2 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน (ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา และจังหวัดน่าน) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดเลย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดเพชรบูรณ์) โดยโครงการฯ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพคนรุ่นใหม่ในการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์ งานพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน และการบ่มเพาะฐานคิด/อุดมคติในการทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคม และ 2) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการสนับสนุนคนรุ่นใหม่กลับไปพัฒนาชุมชนบ้านเกิดด้วยฐานงานเกษตรอินทรีย์ โดยพื้นที่ภาคเหนือตอนบนโครงการฯ ได้เริ่มการรับสมัครเกษตรกรรุ่นใหม่อาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 3 รุ่น รวมทั้งหมดประมาณ 45 คน (ในทั้งหมดประมาณ 20 ชุมชนในชนบท ครอบคลุม ทั้งหมด 6 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน) โดยการดำเนินการในรุ่นที่ 4 ได้รับสมัครคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 15 คน และในปี 2564 จะมีการรับสมัครรุ่นที่ 5 ซึ่งจะทำการเปิดรับสมัครคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจกระจายไปทั่วประเทศทุกภูมิภาค การดำเนินงานโครงการฯ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่มีวาระประมาณ 1 ปี ทั้งนี้โครงการฯ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นอาสาสมัครและสร้างกลุ่มในชุมชน รวมถึงการพัฒนาและดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มหรือชุมชนที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดในการพัฒนางานเกษตรกรรมยั่งยืนและฐานยังชีพให้กับตนเองและกลุ่มในชุมชน

2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน – โครงการฯ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการหรือวิธีการสร้างการเรียนรู้และการความเข้าใจของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดบนฐานการยังชีพด้านเกษตรหรือการประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์ โดยสามารถแบ่งกระบวนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ออกเป็น 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

2.1 การคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่หรือคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจ เป็นการสรรหาเกษตรกรรุ่นใหม่หรือคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจมีความมุ่งมั่นแน่วแน่ที่จะกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดหรือชุมชนในชนบท โดยการกำหนดเกณฑ์สำคัญของคนรุ่นใหม่ต้องมีประสบการณ์หรือเคยการทำงานนอกภาคการเกษตรหรือต้องการเปลี่ยนสายงานอื่นมาเป็นกาประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์ (เช่น งานประจำ บริษัท งานลูกจ้างราชการ หรืออื่น ๆ เป็นต้น) และมีความตั้งใจจะพัฒนาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมกับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

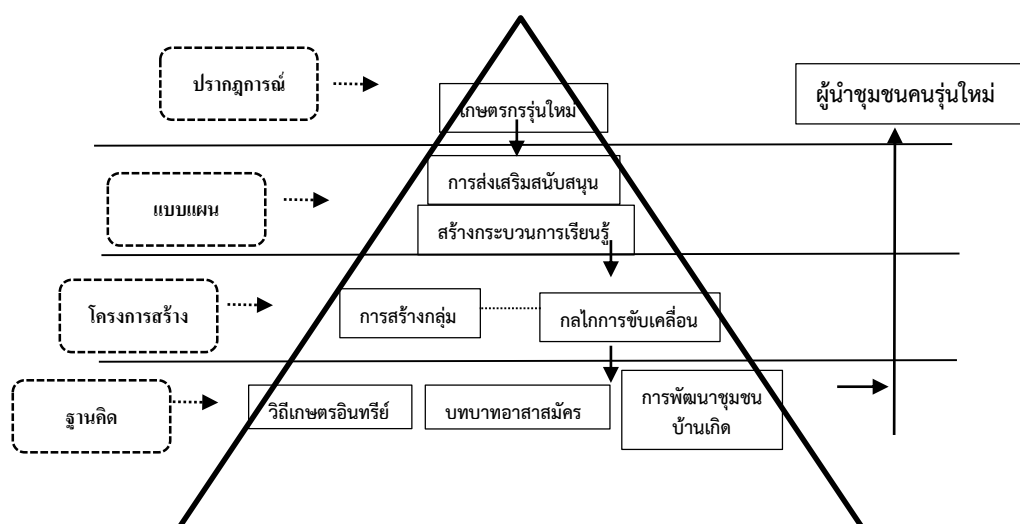
2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยสร้างการเรียนรู้ เป็นการสนับสนุนเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ซึ่งการสนับสนุนของโครงการฯ ได้แก่ ค่ายังชีพ (เดือนละประมาณ 5,000 ถึง 9,000 บาท) การเสริมความรู้โดยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกลับไปใช้ชีวิตในชุมชน และการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์

หรือการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในวิถีเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติจริงที่เกษตรกรรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ผ่านฐานของชุมชนตนเอง

2.3 การสร้างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ชุมชน การที่ชุมชนมีอาสาสมัครเกษตรกรหรือคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์หรือการพัฒนาชุมชนมากกว่า 2 คนขึ้นไปหรือมีกลุ่มคนที่มีความเข้าใจในชุมชนร่วมงานจะทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีกำลังใจและสามารถพัฒนางานไปได้ดี และกลุ่มจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ได้รับการยอมรับในบทบาทหรือการประสานงานของชุมชนทั้งด้านการเกษตรกรรมและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

2.4 การสร้างฐานคิดเรื่องบทบาทอาสาสมัครในชุมชน เป็นการสร้างฐานคิดที่ไม่ได้เน้นการพัฒนาด้านการเกษตรกรรมอย่างเดียว แต่ต้องเข้าใจการพัฒนาแบบองค์รวมในการพัฒนาชุมชน บ้านเกิดของตนเองที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องมีความตระหนักรู้ และสร้างสำนึกร่วมในการกิจที่ต้องทำงานเพื่อชุมชนในประเด็นอื่น ๆ เช่น ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาขยะ ปัญหายาเสพติด และอื่น ๆ เป็นต้น

2.5 การสร้างทัศนะกว้างขวางและการสร้างความเข้าใจด้านวิถีเกษตรอินทรีย์ โดยโครงการจะเน้นการพัฒนากระบวนการเกษตรอินทรีย์หรือวิถีเกษตรอินทรีย์ ซึ่งการสร้างความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นทั้งระบบการเกษตรกรรมและความเชื่อมโยงกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนร่วมกันของเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อการขับเคลื่อนงานในชุมชน รวมถึงจำเป็นต้องสร้างและประสานการดำเนินงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน และองค์กรส่วนท้องถิ่นของพื้นที่เกษตรกรรุ่นใหม่ และยังสามารถเชื่อมโยงนักวิชาการของมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเข้าไปสนับสนุนในงานเกษตรอินทรีย์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนของโครงการ

3. ปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน – การยกระดับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่กำลังมาอยู่ชุมชนบ้านเกิดสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทการเป็นผู้นำของชุมชน ปัจจัยความสำเร็จ

ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่สามารถแบ่งปัจจัยความสำเร็จได้ดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะภาวะความเป็นผู้นำของเกษตรกรรุ่นใหม่ – การเป็นผู้นำของเกษตรกรรุ่นใหม่ นอกจากจะเป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรงที่มีความตั้งใจกลับมาพัฒนาบ้านเกิดบนฐานเกษตรอินทรีย์ ลักษณะส่วนตัวของเกษตรกรรุ่นใหม่ยังมีความโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นส่วนรวม มีความมุ่งมั่นในการทำงาน กระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ คิดเร็ว ทำเร็ว และมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ โดยนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้กับการทำงานร่วมกับกลุ่มในชุมชน และเป็นคนที่ทัศนคติที่เปิดกว้าง รับรู้ รับฟังสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ และอุทิศตนในการทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชน ที่สำคัญมีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ และความไม่แน่นอน ตลอดจนการเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอที่เกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน

3.2 การมีแนวคิดหรือกระบวนทัศน์ต่อการพัฒนาชุมชน – การกลับสู่บ้านเกิดของเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่ได้กลับมาเพื่อการสร้างอาชีพหรือการมาดูแลครอบครัวเท่านั้น แต่เกษตรกรรุ่นใหม่เหล่านี้ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และการเรียนรู้ด้านกระบวนทัศน์ในการกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิดอย่างมีแบบแผนและมีเป้าหมายในการกลับมาดำเนินงานหรือกิจกรรมในชุมชน การเรียนรู้เพื่อสร้างวิสัยทัศน์เป็นการวาดภาพผ่านจินตนาการในการสร้างสรรค์เป็นแผนงาน และโครงการที่จะดำเนินในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น หรือมองเห็นโอกาสในอนาคตได้บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้เห็นว่าการกลับมาพัฒนาบ้านเกิดไม่ใช่แค่ฝันเพื่องเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการคาดการณ์ วาดภาพ ทบทวนความคิด ความหวัง สิ่งที่ยอยากทำร่วมกับชุมชน พร้อมกับพลังกาย และพลังใจจากครอบครัวที่เกื้อหนุนมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง

3.3 การสร้างกลุ่ม และการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในชุมชน – การทำงานพัฒนาชุมชนสิ่งแรกที่เกษตรกรรุ่นใหม่กลับมาเริ่มต้นและแสวงหาเป็นอันดับแรก คือ การหาเพื่อนร่วมอุดมการณ์ในการร่วมคิด ร่วมทำ และเป็นกำลังแรงงานในการทำเกษตรและงานชุมชน การสร้างทีมงานในพื้นที่จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญต่อการกลับมาทำงานในชุมชนบ้านเกิดเป็นอย่างมาก นอกจากการสร้างกลุ่มในการดำเนินงานที่เน้นด้านการเกษตรอินทรีย์ การให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนก็สำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เพราะการสร้างทักษะ ความรู้ และความเข้าใจต่อการสร้างชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างที่ตนเองวางแผนไว้ จนสามารถจัดตั้งกลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ได้สำเร็จ การดำเนินการกลุ่มถือเป็นการสร้างทักษะในการสื่อสารที่ดี มีความเป็นธรรมกับเพื่อนทุกคนในกลุ่ม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เวลาทำงานก็จะเน้นให้ทุกคนร่วมกันทำงาน ไม่มีการทำตัวเด่นเพียงคนเดียว หรือมีความรับผิดชอบในการทำงานที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

3.4 การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกชุมชน – การดำเนินงานเพื่อระดมทรัพยากรหรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์หรือการพัฒนาชุมชน ทำให้สามารถขับเคลื่อนงานให้เกิดรูปธรรมได้อย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชนไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ (ตัวเงิน) องค์ความรู้ งานวิจัย ปัจจัยการผลิตเกษตร หรืองานนโยบาย

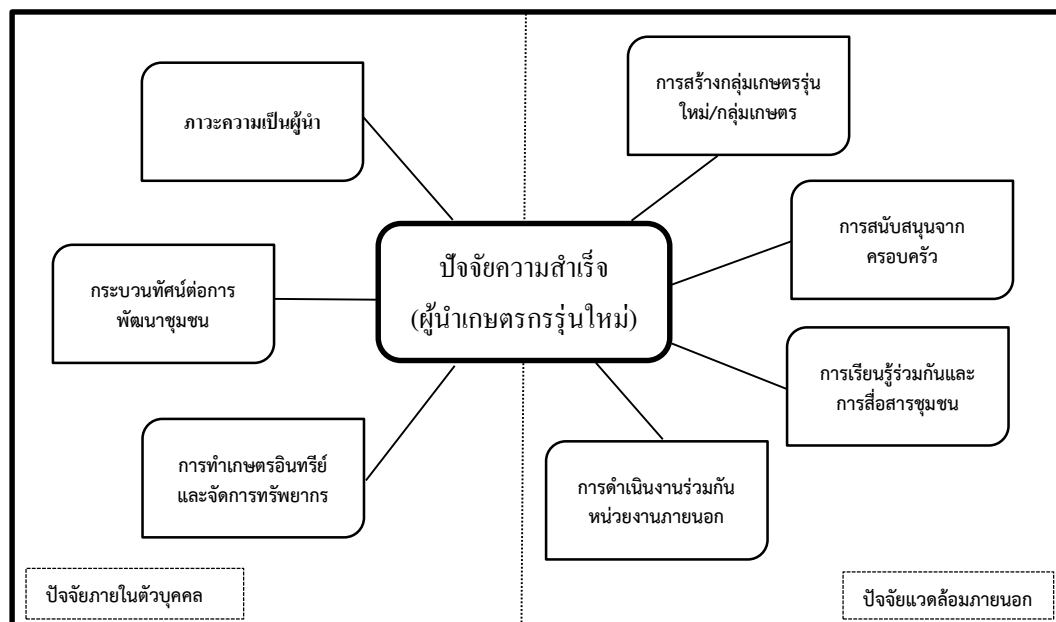
ระดับอำเภอ ผ่านการดำเนินงานโครงการหรือแผนกิจกรรมต่างๆที่ได้กำหนดร่วมกันของกลุ่มและชุมชน โดยกิจกรรมต้องให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการและการแก้ไขปัญหาของตนเอง ส่วนใหญ่เน้นด้านการเกษตรกรรมและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ประสานงาน เสนอแนะ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมให้แก่ชุมชนร่วมกับทางหน่วยงานสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

3.5 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการสื่อสารในชุมชน – การสร้างการเรียนรู้หรือที่เรียกว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ เด็ก คนวัยทำงาน และคนชราในชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะภูมิปัญญาของคนรุ่นพ่อแม่มีความจำเป็นที่ต้องนำมาบูรณาการร่วมกับความรู้สมัยใหม่ที่ได้เล่าเรียนมาอย่างกลมกลืน เช่น การจัดการแหล่งต้นน้ำเพื่อรักษาแหล่งน้ำในการทำเกษตร การดูแลป่าเพื่อชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์หรือเป็นแหล่งอาหารของชุมชน เป็นต้น โดยชุมชนต้องสร้างบทเรียนและพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนตลอดเวลา โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ต้องไม่หยุดนิ่งและแสวงหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้านกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ การแปรรูป การจัดการตลาด หลักการค้าที่เป็นธรรม เรียนรู้การประสานงานเชื่อมต่อกับองค์กร เครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาคประชาสังคม ภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนด้านการสื่อสารได้เริ่มชักชวนชาวบ้านมาช่วยกันทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วม การปรึกษาหารือ และมีการจัดการปัญหาร่วมกัน เกษตรกรรุ่นใหม่ยังให้ความสำคัญด้านเคารพต่อผู้อาวุโสให้เข้ามามีบทบาทเป็นที่ปรึกษาต่อปัญหาของชุมชนที่ได้มีการแก้ไขร่วมกันและประสบผลสำเร็จด้วยดี ชาวบ้านรู้สึกพอใจได้ประโยชน์อย่างมากต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นั้น

3.6 การปฏิบัติงานบนฐานการเกษตรอินทรีย์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน – ความสนใจการทำเกษตรอินทรีย์ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ช่วยรักษาระบบนิเวศของชุมชนและสร้างความปลอดภัยทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและต่อผู้บริโภค ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเกษตรกรรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากการศึกษาดูงานหรือการส่งเสริมสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ ทำให้เข้าใจและรับรู้ถึงผลประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ที่ส่งต่อตัวเกษตรกรรุ่นใหม่เองในการลดต้นทุนการผลิต การได้สินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัย รวมถึงส่งผลดีต่อผู้บริโภคในการได้รับอาหารหรือสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยไม่มีสารเคมีในการบริโภคสินค้า ส่วนการทำงานเพื่อชุมชนถือเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่เกษตรกรรุ่นใหม่ในฐานะอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การตลาด และการแปรรูปในการพัฒนาของกลุ่มของชุมชนให้สามารถพัฒนาความรู้ทักษะในการยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3.7 การสนับสนุนจากครอบครัวในการทำงานพัฒนาชุมชน – ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมคอยสนับสนุนของคนในครอบครัวถือเป็นแรงใจสำคัญอย่างยิ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่กำลังกลับมาชุมชนบ้านเกิด ซึ่งคุณค่าของการกลับมาพัฒนาชุมชนในความคิดของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ การเป็นตัวแทนของชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทนและการทำงานเพื่อส่วนรวมในการพัฒนาชุมชน การได้เห็นครอบครัวมีรอยยิ้ม มีเสียงหัวเราะ ชุมชนมีอาชีพที่ดีเกิดรายได้ที่เป็นธรรม โดยเฉพาะการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลดีต่อตนเอง ครอบครัวที่ได้กลับมากินข้าวพร้อมหน้าพร้อมตากับครอบครัว เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดสำหรับเกษตรกรคนรุ่นใหม่ ส่วนครอบครัวเริ่มเห็นในสิ่งที่กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ ทำหลังกลับมาอยู่ในชุมชนชัดเจนขึ้น เริ่มมีการสนับสนุนในบางเรื่อง แต่บางเรื่องก็มีการตำหนิจาก ครอบครัวกับการทำงานเพื่อส่วนรวมที่ต้องทุ่มเทการทำงานมากเกินไป แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการหัน หน้าที่คุยกันด้วยเหตุผลและการสร้างความเข้าใจร่วมกันของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการทำงาน เพื่อชุมชนของผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่

ภาพที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน

การสะท้อนบทเรียนของการกลับมาสู่บนฐานทรัพยากรและการทำเกษตรกรรมของคนรุ่นใหม่ การพัฒนาจิตใจสู่การเป็นอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชน ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างคนรุ่นใหม่ ให้ฝึกฝนตนเองมีวิถีชีวิตที่อยู่รอดและสร้างสรรค์บทบาทเพื่อชุมชน/สังคมในท่ามกลางสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยม การเมืองที่แบ่งขั้วความคิดโดยไม่เคารพความแตกต่างมุ่งแต่ เอาชนะ หรือเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็วเป็นสิ่งที่ต้องการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัย องค์กรภาคสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน มาร่วมกันคิดใช้ประสบการณ์และบทเรียนที่ผ่านมาให้สร้างสรรค์เพื่อต่อยอดในอนาคต การที่คนรุ่นใหม่กลับมาเป็นเกษตรกรและได้รับเลือกเป็นผู้นำชุมชน จึงมีนัยยะ มีคุณค่า ความหมายอย่างยิ่งใน ระดับบุคคลเป็นการสร้างปัญญาชนพื้นถิ่นกลับคืนบ้านเกิดอันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเป็นระบบต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้างต้นทำให้สามารถสังเคราะห์การพัฒนาเกษตรกรรมใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษา โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการอภิปรายผลที่สะท้อนปัจจัยความสำเร็จและกระบวนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรมใหม่สู่บทบาทผู้นำชุมชน ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรรมใหม่สู่การพัฒนาชุมชน – กระบวนการสำคัญของการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรมใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชนจำเป็นต้องกระตุ้นหรือสร้างภาวะความเป็นผู้นำของเกษตรกรรมใหม่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและมีวิธีการที่หลากหลายในการออกแบบกิจกรรมหรือหลักสูตรของการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรมใหม่ เช่น การวิเคราะห์ชุมชน/สังคม การศึกษาทุนชุมชน การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม การเติมเต็มด้านภายใน (จิตใจ) หรือวิธีคิดวิธีการทำงานจากผู้รู้ และการศึกษาดูงานสร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้น โดยเน้นการเรียนรู้หลักคิดการมองเชิงระบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของเกษตรกรรมใหม่ผ่านการบริหารจัดการแบบครบทั้งวงจร ตั้งแต่การผลิต (ต้นน้ำ) การแปรรูป (กลางน้ำ) และการตลาด (ปลายน้ำ) ที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างตัวเอง ครอบครัว และชุมชนหรือสังคม ขณะเดียวกันการกำหนดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนต่อการขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตนเองสู่การเป็นผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมบนฐานวิถีเกษตรอินทรีย์ที่เป็นฐานของการดำรงอยู่ในชุมชนของเกษตรกรรมใหม่ และที่สำคัญไปกว่านั้นการมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลายถือเป็นการยกระดับความสามารถและภาวะการเป็นผู้นำได้ขึ้นต่อการสร้างความปฏิสัมพันธ์กับองค์กรหรือผู้คนที่อาจนำมาซึ่งโอกาสในการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีความสอดคล้องกับหลักการของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการเป็นผู้นำของเกษตรกรรมใหม่ (Phukowluan, 2014) ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการมีคุณลักษณะพิเศษที่มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารอารมณ์และมีจริยธรรม 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ที่สำคัญหลักสำคัญประการหนึ่งที่เกิดจากการศึกษาวิจัยของการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่สู่การเป็นผู้นำชุมชน คือ การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนให้มีความสอดคล้องกับตัวเองและการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต โดยใช้การมองและการวิเคราะห์เชิงระบบองค์รวมมากขึ้น เพื่อสามารถสร้างการแปลงเปลี่ยนจากฐานชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน และด้านการเมืองท้องถิ่นที่เกษตรกรรมใหม่เข้าไปมีบทบาทและได้รับการยอมรับสู่การเป็นผู้นำชุมชน (Swengam, 2019)

2. การสร้างกระบวนการทัศนคติความเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมของเกษตรกรรมใหม่ในพื้นที่ชุมชน – โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด ที่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาชุมชนให้มีจิตสำนึกด้านการเป็นอาสาสมัครที่ให้ความสนใจหรือการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งด้านสิทธิความเป็นธรรมและเท่าเทียม การเล็งเห็นผลประโยชน์ของส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน หรือด้านความเป็นพลเมืองที่ดีที่สามารถวิเคราะห์ชุมชนและสังคมอย่างเท่าทันไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรมใหม่ก็สามารถพัฒนาระบบเหล่านี้ได้ ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการทัศนคติสำคัญของการสร้างมนานึกความเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม (Thai Volunteer Service, 2019) ประกอบด้วย 1) การสร้างสังคมทางเลือกผ่านการสร้างมนธรรมสำนึก/จิตสำนึกทางสังคม เป็นการพัฒนาจิตใจที่ไม่นิ่งดู

คายต่อสังคมหรือความทุกข์ยากของผู้คนและปรารถนาที่จะเข้าไปให้การช่วยเหลือ ด้วยการเสียสละลงแรงเข้าไปช่วยด้วยจิตใจที่ต้องการให้คนอื่นมีความสุข ถือเป็นการสร้างวัฒนธรรมอาสาสมัครให้เกิดขึ้นกับคนในสังคมทุกเพศทุกวัย ทำให้ความเป็นอาสาสมัครอยู่ในชีวิตประจำวันของเกษตรกรรุ่นใหม่พร้อมที่จะกระทำการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบหรือสิ่งที่เป็นประเด็นปัญหาของชุมชนและสังคม 2) การมองอาสาสมัครเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคม เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่กระบวนการที่ทำให้คนเข้าใจตัวเอง สังคม สิ่งแวดล้อมที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติการในพื้นที่การทำงาน of ชุมชนและการประกอบการเพื่อสังคม 3) การสร้างชุมชน/สังคมที่เอาใจใส่กันและกัน เป็นการคิดถึงเรื่องส่วนรวมและสาธารณะประโยชน์และสร้างชุมชนที่มีความรักความผูกพันของคนในชุมชนในการดูแลทั้งสภาพจิตใจและสภาพแวดล้อม ทำให้ผู้คนในชุมชน/สังคมมีโนธรรมสำนึกร่วมที่สำคัญมีจิตใจที่ปรารถนาที่จะเข้าไปช่วยเหลือหรือไม่จึงเฉยต่อความรุนแรงที่กระทบต่อบุคคลในสังคม และ 4) การสร้างอาสาสมัครที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการมองเรื่องงานอาสาสมัคร/จิตอาสาเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (การเรียนรู้จากการปฏิบัติ) รวมถึงยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบชีวิตวิถีทางเลือกและการพึ่งตนเองเพื่อความยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดลำพูนที่พยายามสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่มีความเป็นพลเมือง หรือสร้างสำนึกพลเมือง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้การเป็นจิตอาสาพัฒนาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาหรือการสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่สร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งในระดับตนเอง ระดับครอบครัว และระดับชุมชน/สังคม ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมสูงสุด (Jina, et al., 2016)

ดังนั้นส่วนความสำเร็จของการเป็นผู้นำชุมชนของเกษตรกรรุ่นใหม่จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการทำงาน การคิดสร้างสรรค์ การประสานทรัพยากร โดยมีทีมคนรุ่นใหม่ช่วยกันคิดและร่วมปฏิบัติการจะทำให้เกิดการยกระดับการทำงานของทีมคนรุ่นใหม่ที่เป็นอาสาสมัครกลับบ้านเกิด และสามารถมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่และการเชื่อมประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นการสร้างโอกาสให้กับตัวเองและชุมชนต่อการยกระดับการทำงานสู่การขับเคลื่อนงานเกษตรอินทรีย์และการพัฒนาชุมชนไปสู่การได้รับเลือกเป็นตัวแทนของชุมชนให้การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ผู้นำแบบทางการ) หรือประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ) การสร้างความสำเร็จของการกลับมาเป็นผู้นำชุมชนจากคนรุ่นใหม่ทำงานเป็นมนุษย์เงินเดือนสู่การเป็นเกษตรกรและผันตนเองเป็นผู้นำชุมชน โดยมีปัญหาอุปสรรคมากมายแต่ก็มีกำลังใจแรงสนับสนุนจากครอบครัว กลุ่มและชุมชนที่ทำเกษตรกรรุ่นใหม่เหล่านี้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ (ด้านกองทุนหรืองบประมาณ และโครงการพัฒนาอาชีพของชุมชน) โดยเฉพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความตั้งใจกลับสู่ภาคการเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชนในชนบท ที่ได้รับเริ่มหรือมีความพร้อมที่จะรวมกลุ่มในชุมชน และมีศักยภาพในการยกระดับสู่การเป็นผู้นำชุมชน (ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ที่มีบทบาทและหน้าที่ประสานงานกับคนในชุมชนและบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่

สามารถสร้างรูปธรรมที่เข้มแข็งและต่อเนื่องทั้งกระบวนการการผลิต การแปรรูป และการจัดการตลาด ที่เน้นหลักการประกอบการเพื่อสังคมบนฐานการเกษตรอินทรีย์

2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ของผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การต่อยอดด้านการประกอบการเพื่อสังคมบนฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้ง เกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิด และเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เป็นผู้ประกอบการทางสังคมบนฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ได้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและสามารถยกระดับการสร้างพื้นที่ชุมชนต้นแบบ

ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเน้นกรณีศึกษาระดับโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดภาคเหนือตอนบน หากสามารถขยายไปสู่โครงการอื่นๆทั้งของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อการเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่ผู้นำชุมชนผลการดำเนินงานน่าจะมี ความหลากหลายและปัจจัยที่สำคัญมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการเพิ่มการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวัดปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการคำนวณทางสถิติ เพื่อสามารถกระจายกลุ่มตัวอย่าง หรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่เล็งเห็นความสำคัญการวิจัยและอนุมัติทุนสนับสนุนทุนประจำปี พ.ศ. 2560 รุ่นที่ 20

References

- Chan-aon, N. (2017). khwāmman̄khong thāng ‘āhān khōng prathēt Thai [Thailand Food Security]. *The Secretariat of the Senate*. 4(2), 1-6.
- Chantavanich, S. (2013). withīkān wichai choeng khunnaphāp [Qualitative Research]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Jina, P., et al. (2016). rūpbāep chīwit withīthāng luāk lāe kān phung ton ‘ēng phuā khwām̄yangyūn khōng kasētrakōṭ run mai nai chāngwat Lamphūn [Alternative lifestyle and self-sufficiency for sustainability of the new generation of farmers in Lamphun Province]. Bangkok. Thailand Science Research and Innovation.
- Khammungkhun, S. (2019). kānsāng lāe phatthanā kasētrakōṭ run mai [Young farmer development]. Retrieved from <https://www.pier.or.th/abridged/2019/13/>
- Pechmak, P. (Ed.). (2016). kān songsoēm kānphatthanā rabop sēthakit thānrāk [Local Economy System]. Bangkok: Community Organizations Development Institute.

- Phukowluan, S. (2014). **kānbōrihān c̣hatkān sapphayākōṇ manut samrap phūc̣hatkān nai sāi ngān nai thotsawat nā** [Human Resource Management in the 21st Century]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Puey Ungphakorn Institute for Economic Research. (2019). **sathanākān sūng wai kap phalit phāp læ kāntham kasēṭ khōṅg khruārūān kasēṭ Thai** [The situation of aging and the productivity and agriculture of Thai agricultural households]. Retrieved from <https://www.pier.or.th/abridged/2019/13/>
- Sawangjit, W. (2020). **kānphatthanā samatthana kasēṭtrakōṇ sū kān pen phū nam kasēṭtrakōṇ run mai** [The Farmer Competency Development Towards New Generation of Farmers]. **Journal of Agri. Research & Extension**. 38(1), 126-134.
- School of Administrative Studies. (2017). **phū nam khon run mai : khunkhā hāng withī kasēṭ 'insī læ phalang klum khon run mai sū kān plianplæng chumchon bān koēt** [New generation leader :Value of organic farming and the power of the new generation to change the hometown community]. Chiang Mai, Wanida Karnpim.
- Sommanasak, W. (2020). **kān soēsāng læ phatthanā kasēṭtrakōṇ run mai : khwām thāthāi nai patchuban - 'anāhot** [Enhancement and Development of A new generation of Innovative Young farmers: Current and Future Challenges]. **Journal of Public Administration**. 4(1), 53 - 67.
- Swengam, W. (2019). **chumchon hāng kān patibat** [Communities of Practice: CoP]. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Thai Volunteer Service. (2019). **phalang khon run mai khapkhluān sangkhom** [Young Moves]. Bangkok. Parbpim.

ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

THE LANDSCAPES OF LEGENDS OF NAGAS' SACRED TALES ON
CULTURAL TOURISM IN NORTHEAST, THAILAND

ระชานนท์ ทวีผล
Rachanon Taweephoh

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
Bachelor of Business Administration Program in Hotel Management, Silpakorn University
E-mail: rachanon@ms.su.ac.th

Received: January 1, 2022
Revised: February 28, 2022
Accepted: March 11, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การวิเคราะห์เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ระดับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเทคนิคเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ร่วมกับการวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้คนยังมีความศรัทธาในพลังอำนาจของพญานาคที่บันดาลความสำเร็จรวมไปถึงการแสดงอิทธิฤทธิ์ตามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นความเชื่อสืบทอดกันมาช้านาน อีกทั้งความเชื่อของพญานาคยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมายังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2) ระดับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคจำแนกรายด้านพบว่า แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ในระดับมากทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยยังพบว่า ด้านบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม และด้านความเชื่อและตำนาน ตามลำดับ

คำสำคัญ

ภูมิทัศน์ตำนาน พญานาค การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ABSTRACT

The research aimed to 1) examine the content of the landscapes of legends of NAGAS' sacred tales on cultural tourism in northeast, 2) study the level of the landscapes of legends of NAGAS' sacred tales on cultural tourism in northeast. This study was conducted utilizing a mixed method approach that included both

quantitative and qualitative data. The information was gathered through content analysis of a documentary, a research paper, and a survey of Thai tourists. The percentage, mean, and standard deviation were used to analyze the data.

The findings revealed that 1) people still believe in the Naga's power, which aided in inspiring achievement, especially the Naga fireballs' performance, a belief that has existed for a long time. It also draws visitors to sacred sites related with Naga belief. 2) the level of the level of the landscapes of legends of NAGAS' sacred tales classified by aspects revealed that each side had the same mean on all high scales. When sorting in descending order, it was also found that the human aspect, facilities aspect, attractions aspect, activities aspect, and beliefs and legends aspect, respectively.

Keywords

Landscapes of Legends, NAGA, Culture Tourism

ความสำคัญของปัญหา

ความหมายของเรื่องราวเหนือธรรมชาติล้วนเกิดมาจากความเชื่อในพลังอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า ภูตผี หรือดวงวิญญาณ มนุษย์ใช้สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของศูนย์รวมจิตใจ พร้อมกับการกราบไหว้บูชาเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองดูแล โดยสัญลักษณ์ทางความเชื่อวิถีชีวิตของผู้คนตะวันออกเฉียงเหนือและผู้ที่อยู่อาศัยริมฝั่งแม่น้ำโขง มีความผูกพันกับเรื่องราวของพญานาค เทพเจ้าผู้เป็นแหล่งกำเนิดของสายน้ำและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ อีกทั้งยังมีสิ่งที่คนทั่วโลกต่างร่วมกันค้นหาคำตอบของ “บั้งไฟพญานาค” เกิดมาจากระบบความเชื่อทางศาสนาและตำนานของพญานาค (Charoenmahavit, 2021) ในขณะที่ความศรัทธาทางศาสนาถูกนำไปเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบทางจิตใจ ควบคู่กับความเป็นสิริมงคลต่อการดำเนินชีวิตด้วยการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สังเกตได้จากกระแสความนิยมการเดินทางของกลุ่มศิลปิน ดารา และนักแสดงที่เดินทางไปตามรอยความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พญานาค ณ อุทยานแห่งชาติภูลัنگา จังหวัดบึงกาฬ ที่มีหินและผนังถ้ำที่มีลักษณะคล้ายงูขนาดใหญ่ (Jansuri, 2021)

อีกหนึ่งจักรวาลคติความเชื่อการบูชาพญานาคกับภูมิทัศน์ตำนานนำมาซึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับตะกอนทับถมกลายเป็นถ้ำน้ำคำชะโนด จังหวัดอุดรธานี พื้นที่ทางจิตวิญญาณ (Spirit space) ของจอมราชันแห่งพญานาคฝั่งประเทศไทย คอยประทานโชคลาภและความสำเร็จแก่ผู้เลื่อมใสศรัทธา (Singusuan & Puaksom, 2020) นักท่องเที่ยวที่สมหวังดังปรารถนาจากพญานาคต้องเดินทางกลับมาเก็บตามตำนานท้องถิ่น นับว่าเป็นการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการสร้างความต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นหันมาประกอบอาชีพบริการแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีธุรกิจบริการสนับสนุนอย่างร้านจำหน่ายดอกไม้ พานบายศรี นางรำ และการบูชาเครื่องรางวัดมุนีวงศ์ที่เกี่ยวข้องกับพญานาค (Sritalai & Na Thalang, 2020) ในขณะที่สถิติกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีมูลค่ามากกว่า 3 พันล้านบาท โดยจังหวัดอุดรธานี หนองคาย มุกดาหาร นครพนม และบึงกาฬ สร้างรายได้ตั้งแต่

หนึ่งร้อยล้านบาท ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่ได้รับความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวปราชญ์ของพญานาค (Ministry of Tourism & Sport, 2022)

ยิ่งไปกว่านั้นเรื่องราวของพญานาคยังเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนาที่นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นผลได้จากงานจิตรกรรมฝาผนังที่เล่าเรื่องพุทธประวัติ และงานสถาปัตยกรรมที่ดัดแปลงพญานาคเป็นส่วนหนึ่งของสะพาน และโครงสร้างอาคารของศาสนสถาน (Vechasat, 2016) ในขณะที่ Chartchaiwong (2015) อธิบายว่า นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านภูมิทัศน์ตำนานพญานาคให้เป็นส่วนหนึ่งด้านสิ่งดึงดูดใจ พร้อมกับหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทดูแลความปลอดภัย การเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติและการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดน (Kenraksa & Wararatchai, (2019)

ตามที่ได้กล่าวมาพบว่า ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยวิถีชีวิต ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏให้เห็นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความคล้ายคลึงหรืออาจแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นกิจกรรมการเดินทางตามความเชื่อและแรงศรัทธา ถึงแม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามาในสังคมปัจจุบัน แต่เรื่องราวของพญานาคยังคงสอดแทรกอยู่กับวิถีชีวิตของผู้คน ช่วยเสริมคุณค่าและเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา “ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย” เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยเนื้อหาหรือตำนานเรื่องเล่าของพญานาคให้แก่หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน ชุมชน และผู้ที่สนใจ ข้อค้นพบจากการวิจัยยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการยกระดับศักยภาพในพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นการสนับสนุนรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวให้เกิดความเชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในภูมิภาคด้วยประสบการณ์ใหม่

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยเป็นอย่างไร
2. ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยแต่ละด้านมีระดับเท่าใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อการค้นหาคำตอบที่แท้จริงและหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อมูลเชิงประจักษ์แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการจัดการแหล่งข้อมูลหัตถ์ภูมิประเภทเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการอุปนัยร่วมกับนิรนัยข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ล่วงหน้า (Intaprom, 2020; Weber, 1990) แบ่งเป็นขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลจากตัวบท (Textual Analysis) ที่เป็นบทความวิจัยจากวารสารที่มีการประเมินคุณภาพวารสารอยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยระดับ 1-2 กำหนดคำสำคัญการค้นหาวรรณกรรมและผลการศึกษา ได้แก่ พยานา ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าพยานา และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2564 เป็นเทคนิคสำหรับการคัดกรองเอกสารเข้า-ออก (Inclusion – Exclusion Criteria) จากเดิม 25 เรื่อง เหลือเพียง 15 เรื่อง เพื่อให้ข้อมูลหัตถ์ภูมิสำหรับนำไปใช้ในการวิจัย จากนั้นเป็นการตัดถอนวรรณกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ทั้งไป

1.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมด้วยทฤษฎีสามเส้า (Triangulation) ตามหลักการของ Oppermann (2000) เพื่อเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบยืนยันการสรุปข้อมูลด้วยการตรวจสอบแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกัน (Theory) พิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา พร้อมกับการตรวจสอบด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่าง (Method) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาจากวรรณกรรมร่วมกับการลงภาคสนามในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

2. ศึกษาระดับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย เป็นการวิจัยปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งภูมิทัศน์ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานา 4 ตระกูล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอ้างอิงจากการปรากฏในงานวิจัยของ Khamson (2018) & Jansuri (2021) ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาที่ไม่ทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Cochran (1977) เท่ากับ 384 คน โดยใช้การสุ่มแบบโควต้า ตามสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่ง แห่งละ 48 คน เท่ากัน ร่วมกับเทคนิคการสุ่มแบบแบบบังเอิญ สามารถอธิบายเพิ่มเติมตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างในขอบเขตพื้นที่การวิจัย

สถานที่ท่องเที่ยว		จังหวัด	จำนวน
1	คำชะโนด	จังหวัดอุดรธานี	48
2	ถ้ำนาคา อุทยานแห่งชาติภูถ้ำกา	จังหวัดบึงกาฬ	48
3	วัดภูมโนรมย์	จังหวัดมุกดาหาร	48
4	ลานแก่งกระเบา	จังหวัดมุกดาหาร	48
5	วัดศรีสะอาด	จังหวัดร้อยเอ็ด	48
6	วัดป่าศรีมงคลรัตนาราม	จังหวัดศรีสะเกษ	48
7	แลนด์มาร์คพญานาค	จังหวัดนครพนม	48
8	จุดชมบั้งไฟพญานาค	จังหวัดหนองคาย	48
รวม			384

2.2 การสร้างรูปแบบสอบถามปลายปิด เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 28 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 5 ด้าน โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อนำมาใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3 การนำรูปแบบสอบถามไปทดสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา (Content Validity) กับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม พบว่า คำถามแต่ละข้อมีค่าอยู่ที่ 0.65-0.88 จากนั้นจึงเข้าสู่การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อพิสูจน์ความน่าเชื่อถือ (Reliability of the Best) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.78-0.89 อยู่ในระดับพอใช้ สามารถนำไปใช้ได้จริง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวด้วยคำร้อยละ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปริมาตรและนิทานชาดกเรื่องเล่าอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่เคยเสวยพระชาติเป็นพญานาคนามว่า “พระภูริทัตต์” เช่นเดียวกับจักรวาลแบบศาสนาพุทธยังกล่าวถึง หนึ่งในสี่ท้าวจุลโลกบาลมีพญานาคนามว่า “ท้าววิรุฬหก” ในอุดมคตินิยม กล่าวว่า “นาคมีอยู่จริง” เพียงแต่มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ถูกนำเสนอลงในวรรณกรรม งานศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม นอกจากนี้ มโนทัศน์พญานาค

มีรูปลักษณะคล้ายงูใหญ่ เรียกว่า “เงี้ยว” หมายถึง ราชานแห่งงู เทพเจ้าผู้ให้กำเนิดแม่น้ำ ภูเขา และถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในอาณาจักรต่าง ๆ ทั้งกัมพูชา นครเวียงจันทน์ และหงสาวดี เช่นเดียวกับสมมติฐานพญานาคมีต้นกำเนิดมาจากอินเดียได้ ที่มีผืนป่าดิบชื้นปกคลุมมีงูอาศัยเป็นจำนวนมากเกิดเป็นลัทธิบูชาเป็นเทพเจ้า สำหรับศาสนาของพราหมณ์ - ฮินดู มีเรื่องราวของ “พญานันตนาราช” บัลลังก์ของพระวิษณุ มีร่างกายใหญ่โตไม่มีสิ้นสุด มีจำนวนพันเศียรแสดงถึงอิทธิฤทธิ์น่าเกรงขามสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “มังกร” ของโลกตะวันตกมีลักษณะคล้ายงูขนาดใหญ่ มีปีก พ่นไฟได้ อีกทั้งมังกรในศาสนาคริสต์ หมายถึง ซาตานที่ชั่วร้าย สำหรับโลกตะวันออก ชาวจีนนับถือมังกรเป็นสัตว์เทพเจ้าที่เสริมสร้างความสิริมงคลให้แก่จักรพรรดิ ทั้งหมดเป็นนิทานปรัมปราที่ถูกเล่าขานต่อกันมาจนถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (Charoenmahavit, 2021)

ความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคจุดบั้งไฟบูชาพระพุทธรูปที่เสด็จไปแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระมารดาบนสวรรค์ครบ 1 พรรษา เสด็จกลับมาในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันออกพรรษาของทุกปี ชาวอำเภอเมืองโพนพิสัย รวมทั้งนักท่องเที่ยวเดินทางมาร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรบูชาพระรัตนตรัยในช่วงเทศกาลบั้งไฟพญานาค ณ บริเวณลำน้ำโขงที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดหนองคายกับเมืองเวียงจันทน์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวกลายมาเป็นจุดขายสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวประจำปี นักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาสัมผัสประวัติศาสตร์และความเป็นพหุวัฒนธรรม งานวิจัย Krutasaen (2015) พบว่า อำเภอโพนพิสัยให้ความสำคัญกับแผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับบั้งไฟพญานาคทุกปี โดยจัดงานแถลงข่าวร่วมกับการจัดพิธีบวงสรวง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดทำป้าย แผ่นพับ แผนที่ โฆษณาวิทยุชุมชน ของที่ระลึก และ เว็บไซต์การท่องเที่ยวจังหวัด

งานวิจัยของ Vechasat (2016) อธิบายว่า ศาสตร์แห่งพญานาค (Nagalogy) คือ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับพญานาคเกิดจากประสบการณ์สัมผัสหรือพบเจอในปรากฏการณ์ อาศัยแตกต่างกันออกไปตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำ ทะเล ป่า เป็นต้น และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความเชื่อหรือเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ อยู่ในโลกเหนือธรรมชาติและโลกบาดาล แบ่งเป็น 4 ตระกูล ได้แก่ (1) ตระกูลวิรูปักษ์ สีทอง (2) ตระกูลเอราปถ สีเขียว (3) ตระกูลฉัพพยาปุตตะ สีรุ้ง (4) ตระกูลกัณหาโคตมะ สีดำ รวมทั้งในพระไตรปิฎกยังกล่าวถึงพญานาคตามลำดับช่วงเวลา เริ่มจาก “พญามุจลินท์นาคราช” ที่แผ่พังพานปกป้องลมฝน และพายุ ในขณะที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญเพียรตรัสรู้ เป็นที่มียของพระพุทธรูป “ปางนาคปรก” เช่นเดียวกันเรื่องราวของพญานาคที่สร้างความเลื่อมใสในพระธรรมคำสอน ได้แปลงกายเป็นมนุษย์ออกบวชติดตามพระพุทธองค์ไปแสวงบุญ เมื่อพญานาคเผลอหลับใหลสติคืนร่างเดิมพระภิกษุสงฆ์ที่พบเห็นเหตุการณ์ได้นำไปกราบทูล เมื่อพญานาคไม่สามารถดำรงสถานะพระสงฆ์ได้จึงทูลขอให้ผู้ที่บวชใช้คำว่า “นาค” นำหน้าก่อนเป็นพระสงฆ์ที่สมบูรณ์ กลายเป็นที่มาของคำว่า “บวชนาค” เพื่อระลึกถึงพญานาคที่มีจิตศรัทธาต่อศาสนา (Thanasompunno, Thitapanyo, & PhraSophonphatthanabandit, 2021) เรื่องราวและตำนานเหล่านี้ถูกผลิตซ้ำผ่านภาพยนตร์ไทยอีกครั้งอย่างเรื่อง “พีนาค” ในปี พ.ศ.2562 พีนาค 2 ในปี พ.ศ. 2563 และพีนาค 3 ในปี พ.ศ. 2565 ตลอดจนยังแสดงให้เห็นปรากฏให้เห็นผ่านทางผลงานจิตรกรรมฝาผนังตามอุโบสถและสถานที่สำคัญทางศาสนาพุทธ

ข้อมูลบางส่วนจากงานวิจัยของ Intisang (2017) ได้นำเสนอข้อมูลตำนานผีจ้างหนัง ในปี พ.ศ. 2532 เมื่อบุคคลปริศนาจ้างบริษัทเร่ฉายหนังแจ่มจันทร์ภาพยนตร์ไปฉายที่คำชะโนด ชาวบ้านใกล้เคียงกับบ้านวังทองยืนยันว่าไม่มีหมู่บ้านคนที่อยู่อาศัย หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีผู้คนจำนวนมากเดินทางมาเยี่ยมชมความมหัศจรรย์วันละหลายพันคน พื้นที่ป่าต้นชะโนดที่เงียบสงบกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 เกิดการขุดลอกเพื่อให้เป็นแอ่งน้ำ สร้างสะพานเสริมคอนกรีตเป็นทางเข้าเมืองคำชะโนด จากผลการวิจัยของ Singsuwan & Puaksom (2020) อธิบายว่า คำชะโนดได้มีเรื่องราวของเจ้าปู่ศรีสุทโธนาคราชเป็นพระโพธิสัตว์ในศาสนาพื้นบ้าน มีศาลตั้งอยู่ใจกลางป่าภายในประดิษฐานรูปเคารพที่ปูนปั้นพญาศรีสุทโธนาคราชและนางพญานาคีศรีปทุมมา โดยพิธีบูชาประจำปีตรงกับวันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 หรือประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์

สำหรับตำนาน “ผาแดงนางไอ่” จากงานวิจัยของ Narin (2015) ได้เล่าถึง ท้าววงศ์ ผู้ตกหลุมรักนางไอ่ได้แปลงกายเป็นกระรอกเผือกเพื่อติดตามไปถึงสวนดอกไม้ เมื่อนางไอ่ได้พบกระรอกเผือกเลยให้นายพรานยิงเพื่อนำมาเป็นอาหาร ก่อนตายท้าววงศ์คืออิฐฐาน ใครก็ตามที่กินเนื้อของตนเองต้องจมน้ำตาย ต่อมาเนื้อกระรอกเผือกถูกแบ่งไปทั่วเมือง เมื่อทราบถึงพญาศรีสุทโธนาคราชผู้เป็นพระบิดาของท้าววงศ์เลยบันดาลให้เกิดน้ำท่วมถล่มเมืองขอม ท้าวผาแดงพานางไอ่ขึ้นม้าควบหนีไปทางทิศเหนือ เหล่ากองทัพพญานาคตามพ่นไฟกลายเป็นห้วยพ่นไฟ พุ่งทะเลบัวแดง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ตำนานบทนี้ถูกดัดแปลงสู่ละครโทรทัศน์เรื่อง “นาศิ” ในปี พ.ศ.2559 ได้รับความนิยมจนสร้างเป็นภาพยนตร์ภาคต่อ ในปี พ.ศ.2561 รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งถูกเลือกใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำละครและภาพยนตร์ชุดนี้ งานวิจัยของ Phomjeen (2020) พบว่า อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากละครและภาพยนตร์เรื่อง “นาศิ” นักท่องเที่ยวเดินทางมาสถานที่แห่งนี้มากกว่า 3 ครั้งต่อปี รายรับที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว นำไปสู่การลงทุนเพื่อเพิ่มเติมยานพาหนะบริการแต่ละประเภทแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าพญานาคในแหล่งท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางกายภาพของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งต้องอาศัยความเชื่อมโยงกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยสังเคราะห์งานวิจัยที่มีค่าสำคัญเกี่ยวข้องภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าพญานาคและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านตามรายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาคที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย

ชื่อ-สกุล	ด้านความ เชื่อและ ตำนาน	ด้าน สถานที่ ท่องเที่ยว	ด้าน กิจกรรม	ด้านสิ่ง อำนวยความสะดวก	ด้าน บุคลากร
Krutasaen (2015)	/	/		/	/
Narin (2015)	/	/	/	/	
Chartchaiwong (2015)	/	/	/		
Vechasat (2016)	/		/		
Aeknarajindawat (2018)	/	/	/	/	
Intisang (2017)	/	/			
Detchatree, Sanpot, Auesriwong, & Turisut (2017)	/	/	/	/	/
Khamson (2018)	/	/	/	/	/
Imnarun & Thonglert (2018)	/	/	/		
Kenraksa & Wararatchai (2019)	/	/	/	/	/
Rithisrithorn, Hongsuwan, & Sangkha phanthanon (2019)	/	/			/
Singsuwan & Puaksom (2020)	/	/	/		
Thanasompunno, Thitapanyo, & Phra Sophonphatthanabandit (2021)	/	/			
Charoenmahavit (2021)	/		/		
Jansuri (2021)	/	/	/		

จากตารางที่ 2 พบว่า ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคเนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย ผ่านการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการการคัดกรองเอกสารเข้า-ออก ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบวิธีการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านความเชื่อและตำนาน (2) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว (3) ด้านกิจกรรม (4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (5) ด้านบุคลากร โดยแต่ละด้านสามารถแบ่งรายละเอียดเป็นข้อคำถามย่อยแต่ละด้านเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณในลำดับต่อไป

2. ระดับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 47.4 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.2 กลุ่ม LGBTQ+ คิดเป็นร้อยละ 18.4 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.4 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 68.9 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.6 เดินทางโดยใช้รถยนต์โดยสารส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 68.9 บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60.7 ค่าใช้จ่ายต่อการท่องเที่ยวต่อวัน 3,001 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.2 สำหรับค่าระดับเนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.92$) จำแนกรายด้านพบว่า แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ในระดับมากทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยยังพบว่า ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.81$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.89$) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.00$, $SD = 0.88$) ด้านกิจกรรม ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.93$) และด้านความเชื่อและตำนาน ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 1.10$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์เนื้อหาภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อและศรัทธาในพลังอำนาจของพญานาคผ่านตำนานของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาทิ บั้งไฟพญานาค เกาะคำชะโนด และถ้ำนาคา มายาคติของระบบความเชื่อที่ถูกผลิตซ้ำตามยุคสมัย หรือแม้กระทั่งการผูกเรื่องราวของพญานาคผ่านละครและภาพยนตร์ จากความสำเร็จดังกล่าวยังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำในแต่ละจังหวัดให้เป็นที่ยุติมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Imnarun & Thonglert (2018) พบว่า เรื่องราวของพญานาคดำรงอยู่ในฐานะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีโครงสร้างระหว่างที่ตั้งของแต่ละชุมชน ปรากฏในลักษณะของงานจิตรกรรมฝาผนัง บอกเล่าเหตุการณ์ของพญานาคกับพระพุทธเจ้า รวมทั้งการนำไปเพื่อประดับทางสถาปัตยกรรม ตลอดจนการนำเอาเรื่องเล่าพญานาคมานำเสนอในรูปแบบของสื่อภาพยนตร์ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Kaewnuch (2022) ได้กล่าวถึง การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว P2RN ที่ประกอบไปด้วย ศักยภาพ (Potential) ทรัพยากร (Resources) ความพร้อมของคน (Readiness) และความต้องการของชุมชน (Need) โดยเฉพาะทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมแก่

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว หากมีการวางแผนการจัดการที่ดีย่อมสร้างมูลค่าที่ยั่งยืนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือเรียกนิยามว่า “VUCA world” ประกอบด้วย ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity)

2. ระดับภูมิทัศน์ด้านานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ทั้งหมด 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า

2.1 ด้านความเชื่อและตำนาน พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ล้วนเกิดขึ้นจากอิทธิฤทธิ์ของพญานาค เช่น บั้งไฟพญานาค เกาะคำชะโนด ถ้ำนาคา เป็นต้น การบูชาพญานาคช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดเป็นความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตไม่ว่าจะเป็นโชคกลางและความสำเร็จในหน้าที่การงาน ในขณะที่แรงศรัทธาพญานาคถูกสานต่อในลักษณะของเครื่องรางนำโชคเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การขอพรจากพญานาคสัมฤทธิ์ผลในเร็ววัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamson (2018) พบว่า พญานาคสามารถประทานสิ่งที่ดี มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่เกิดขึ้น รวมทั้งปาฏิหาริย์ของการบูชาเพชรนาควัตถุมงคลที่เชื่อว่าพญานาคเป็นผู้มอบให้มนุษย์ที่ถูกเลือกเพื่อความสิริมงคล นับว่าอีกหนึ่งความเชื่อที่ถูกขยายไปสู่ธุรกิจเครื่องประดับที่ผสมผสานเรื่องราวของพญานาค

2.2 ด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาและแหล่งชุมชน การเข้ามาท่องเที่ยวควรให้ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนกฎระเบียบหรือข้อบังคับของพื้นที่ เช่น การแต่งกาย ระยะเวลาการเปิด-ปิด เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพและระบบนิเวศที่สวยงามตามธรรมชาติที่เชื่อว่าเป็นแหล่งกำเนิดของพญานาค เช่น ถ้ำ ภูเขา แม่น้ำ ป่า เป็นต้น การดูแลรักษาความสะอาดแก่สถานที่ท่องเที่ยวยังคงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเป็นภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chartchaiwong (2015) พบว่า ความเชื่อของกลุ่มชาวอีสานที่บูชาพญานาคในโลกใต้บาดาล ก่อให้เกิดงานบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นบริเวณลำน้ำโขงทุกวันออกพรรษาของทุกปี การดูแลความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการกำหนดมาตรการดูแลทัศนียภาพทางธรรมชาติที่อาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นในแต่ละปี รวมทั้งควบคุมปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูล

2.3 ด้านกิจกรรม พบว่า การบูชาพญานาคอาจต้องมีการประกอบพิธีกรรมร่วมด้วย เช่น การสวด การบวงสรวง การรำถวาย เป็นต้น นอกจากนี้ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้านศิลปะ จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับพญานาคเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจต่อการเดินทางมาศึกษาเยี่ยมชม รวมทั้งการจัดงานอีเวนต์หรือเทศกาลประจำปีที่เกี่ยวข้องกับพญานาค เป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vechasat (2016) พบว่า มโนทัศน์เรื่องพญานาคเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่มนุษย์ที่กำลังเดือดร้อนสะท้อนให้เห็นได้จากความเชื่อ การบูชาเพื่อแสดงความเคารพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanasompunno, Thitapanyo, & PhraSophonphatthanabandit (2021) พบว่า การจัดงานเทศกาลประจำปีไม่ได้เป็นเพียงแต่การรักษาประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ แต่ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ อีกทั้งตำนาน

เรื่องเล่าพญานาคยังคงถูกนำเสนอในมิติของผลงานศิลปะตามสถานที่สำคัญทางศาสนาของไทยที่พบเห็นได้ทั่วไป

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวก พบว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดเตรียมสิ่งสนับสนุนแก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำสาธารณะ ที่จอดรถยนต์โดยสาร ร้านอาหาร จุดทิ้งขยะ ยานพาหนะรับ-ส่ง ฯลฯ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีความปลอดภัยและสามารถรองรับกลุ่มผู้สูงอายุและพิการที่เดินทางมาพร้อมกับสมาชิกในครอบครัว ควรมีการจัดตั้งป้ายสื่อความหมายที่สามารถมองเห็นได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sritalalai & Na Thalang (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยกำหนดระยะเวลาการซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ หรือแม้กระทั่งการเพิ่มจำนวนของป้ายสื่อความหมายกำกับเอาไว้ในแต่ละจุด เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและการเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางลาดชัน สะพานข้ามลำน้ำ และบริเวณเนินดินที่มีความชัน

2.5 ด้านบุคลากร พบว่า การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาคอยให้บริการ ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นที่เข้ามาทำหน้าที่คอยดูแลนักท่องเที่ยวต้องอาศัยความกระตือรือร้น พร้อมทั้งดูแลบุคลิกภาพภายนอกเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการแนะนำ รวมทั้งการวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับวันหยุดสุดสัปดาห์หรือใกล้กับวันออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kenraksa & Wararatchai (2019) พบว่า เจ้าหน้าที่และชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสุภาพอ่อนโยนต่อนักท่องเที่ยว ช่วยเหลือดูแลแนะนำเกี่ยวกับการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจในช่วงเทศกาล ตลอดจนการให้ข้อมูลการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นการนำเสนอจุดเด่นด้านอัตลักษณ์วิถีชีวิตของชาวโพนพิสัยในฐานะเจ้าบ้านที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า ภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาคของสถานที่แต่ละแห่งมีความคล้ายคลึงกัน หรืออาจแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อในถิ่นกำเนิดและตระกูลของเหล่าพญานาค ประกอบกับประเพณีและเทศกาลของชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ ทางหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการรับจ้ดนำเที่ยวสามารถเรียบเรียงแหล่งข้อมูลวิทยุมุมที่เพิ่มเติมทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถาปัตยกรรม เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมให้กลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพญานาคของแต่ละจังหวัด รวมทั้งการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะของภาคีเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละจังหวัด ที่มีเรื่องตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พญานาค ในอนาคตอาจเพิ่มเติมจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เช่น กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี ปทุมธานี เชียงใหม่ เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาพบว่า การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวในวิถีปกติใหม่หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยด้านอนามัยของนักท่องเที่ยว โดยสถานที่

ท่องเที่ยวที่มีตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาคส่วนใหญ่ยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คงสภาพดั้งเดิม และทรุดโทรมไปตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รวมทั้งสถานที่ที่เป็นลักษณะของลานกิจกรรมกลางแจ้ง หรือแม้กระทั่งสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะของศาสนสถานที่มีความแออัด ควรปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านอนามัยสำหรับด้านการท่องเที่ยว (SHA: Amazing Thailand Safety and Health Administration) อย่างเคร่งครัด เช่น การเว้นระยะห่าง การติดแผ่นกั้นอะคริลิกใส การเพิ่มจุดคัดกรอง การจำกัดเส้นทางการเข้าออก และการจัดทำระบบการลงทะเบียนนักท่องเที่ยวล่วงหน้าสำหรับเกาะคำชะโนด และอุทยานแห่งชาติภูแล้งคา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน SHA ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถเพิ่มเติมเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวที่ช่วยลดการสัมผัสแต่ยังคงสามารถรับรู้เนื้อหาทางการท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน อาทิ การนำเสนอข้อมูลเชิงเสมือน (AR: Augmented Reality) หรือแม้กระทั่งการติดตั้งระบบอินฟราเรดร่วมกับวิทยุเคลื่อนที่เพื่อนำเสนอเรื่องเล่าตำนานพยานาคด้วยเสียงที่คมชัดและรองรับได้หลากหลายภาษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยที่สนใจสามารถขยายผลการศึกษามาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา ในขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความเชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาค เช่น ผู้นำชุมชน ปรารักษ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบพิธีกรรม เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลประกอบการรายงานผลการวิจัยให้มีความสมบูรณ์จากมุมมอง และการให้ความหมายของบุคคล สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล ตลอดจนการนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพยานาคโดยใช้ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน

2. ผู้วิจัยที่สนใจควรศึกษาการทำนายภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาคทั้ง 5 ด้านในฐานะตัวแปรอิสระ ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ รวมทั้งการใช้สถิติเชิงอนุมานในแบบอื่น ๆ ในขณะเดียวกันสามารถเพิ่มเติมกลุ่มตัวแปรอิสระแนวคิดทฤษฎีทางการท่องเที่ยว เช่น ส่วนประสมทางการตลาดท่องเที่ยว ความเชื่อมั่นทางการท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เป็น ซึ่งผลการวิจัยที่ค้นพบสามารถนำเสนอข้อมูลประชากรและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในขอบเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งยังสามารถขยายผลการศึกษาไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์พยานาค ในจังหวัดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภาคอีสาน ตลอดจนการดัดแปลงโครงสร้างภูมิทัศน์ตำนานเรื่องเล่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนฐานความเชื่อและศรัทธาส่วนบุคคล เช่น ตาไข่ พระพิฆเนศวร ท้าวเวสสุวรรณ ตาพรานบุญ เป็นต้น

References

- Aeknarajindawat, N. (2018). k̄nphatthana k̄nthōngthīeo choēng sāngsan thalē b̄uā d̄ēng ‘amphoe kumpha wāpī ch̄angwat ‘Udōn Thānī [The development of creative tourism in Red Lotus Lake, Kumphawapi District, Udon Thani Province]. **Journal of MCU Peace Studies**. 6(3), 1237-1253.
- Charoenmahavit, B. (2021). bangfai phaya n̄ak k̄n s̄u khwām māi nai sangkhom Thai [Naga fireballs “Bang Fai Phaya Nak”: The interpretation in Thai society]. **Journal of Business Administration & Social Sciences Ramkhamhaeng University**. 4(1), 16-26.
- Chartchaiwong, K. (2015). k̄nchātkan khwām ch̄uā rūāng phaya n̄ak khōng ch̄ao ‘Isān l̄ae sing thī khūān thopthūān mai [The management of northeastern Thai people’s belief in NAGA and some issues that should be reviewed]. **Mekong Chi Mun Art & Culture Journal**. 1(1), 59-82.
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.
- Detchatree, N., Sanpot, K., Auesriwong, A., & Turisut, T. (2017). yutthasāt k̄nchātkan l̄ēng thōngthīeo nai phūnthī saksit chanōt b̄āndung ch̄angwat ‘Udōn Thānī [The Management Strategy for Tourist Attractions at the Sacred Site of Khamchanod, Bandung District, Udon Thani Province]. **Humanities & Social Sciences**. 34(3), 224-246.
- Imnarun, N., & Thonglert, K. (2018). k̄n dān ngoyū khōng san rūp h̄ēng n̄ak bon ngān phāp chittrakam fā phanang Thai [The existing of NAGA Icon on Thai mural paintings]. Rangsit University: in **the 13th RSU National Graduate Research Conference**. (2084-2093). Nonthaburi: Graduate School, Rangsit University.
- Intaprom, W. (2020). k̄n wikhr̄ l̄ae k̄nnam sancē phonlakā rawi khōng khōmūn choēng khunnaphāp [Analysis & presentation of qualitative data analysis]. **Academic Journal Phanakhon Rajabhat University**. 10(2), 314-333.
- Intisang, S. (2017). sutthōnāk h̄ēng kham chanōt: phūnthī sakkā khōng sangkhom nai bōribot khwām thansamai [Sutthonak of Khamchanod: a sacred space of society in a modern context]. **nai k̄n prachum wichākā mahāwitthayalai Mahā Sārakhām wichai khrang thī sipsām: mahāwitthayalai Mahā Sārakhām** [In Mahasarakham University: The 13th Mahasarakham University Research Conference]. (127-131). Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Jansuri, A. (2021). mutēlu: khwām ch̄uā kap k̄nthōngthīeo [Mutelu: Beliefs and Tourism]. **Journal of Arts & Cultural Perception**. 20(1), 220-240.

- Kaewnuch, K. (2022). **kānchatkān kānthōngthīeo læ kānphatthana chumchon kānthōngthīeo phaītai phonlawat lōk** [Tourism management and community development in dynamic world: issues trend and tools]. Bangkok: Pimdee.
- Kenraksa, R., & Wararatchai, P. (2019). **rabop kānchatkān lōchittik nai kānthōngthīeo khōng prākottakān bangfai phayā nāk ‘amphœ phōn phisai chāngwat Nōng Khai** [The tourism logistics management’s system of NAGA fireballs’ Phenomonon in Phon Phisai District Nong Khai Province]. **Social Science Journal of Prachachuen Research Network**. 1(2), 38-51.
- Khamson, A. (2018). **sūn watthanatham phayā nāk** [Payanak cultural center]. Bachelor’s thesis. Sripatum University.
- Krutasaen, W. (2015). **prākottakān bang fai phayā nāk: kānsāng nawattakam phūā kān songsoēm kānthōngthīeo choēng watthanatham chāngwat Nōng Khai nakhōn luāng wīang chān læ khwāng bōlikhāsai** [Naga fireballs phenomenon: innovation to promote cultural tourism in Nong Khai Province, Vientiane Capital and Bolikhamxai Province]. **Veridian E-Journal**. 7(2), 1611- 1626.
- Ministry of Tourism & Sport. (2022). **sathanakān kānthōngthīeo nai prathēt rāi chāngwat pī sōngphanhārōihoksipha** [Domestic tourism statistics: Classify by region and province 2022]. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=657
- Narin, N. (2015). **næothāng kānphatthana læng thōngthīeo choēng ‘anurak kōrānī suksā thalē būa dāng** [Directions of Ecotourism Development: A Case Study of Bua Daeng Sea]. **kān prachum wichakān radap chāt mahāwitthayalai kasetsat kamphaeng sǎn khrang thī sip‘et: mahāwitthayalai kasetsat** [In Kasetsart University: The 11th National Kasetsart University Kamphaeng Saen Conference]. (675-684). Bangkok: Kasetsart University Research and Development Institute.
- Oppermann, M. (2000). Triangulation a methodological discussion. **International Journal of Tourism Research**. 2(2), 141-145.
- Phomjeen, J. (2020). **khwāmsamphan khōng sakkayaphāp læng thōngthīeo kap khwāmphungphōchāi khōng nakthōngthīeo chāo Thai ‘utthayān hǎng chāt namtok chet sāonōi chāngwat Saraburi** [The Relationship of tourism attraction potential & Thailand’s tourist satisfy in Nam Tok Chet Sao Noi National Park, Saraburi Province]. Master’s thesis. Silpakorn University.

- Rithisrithorn, O., Hongsuwan, P., & Sangkhaphanthanon, T. (2019). *chāk ngu klāi pen khon chāk khon klāi pen ngu: khwām laklan khōng khwāmpen manut læ khwāmpen sat nai nawaniyāi rūang nākhi* [From “Snake” to “Human”, from “Human” to “Snake”: ambiguity of humanity and animality in the novel Na-kee]. **Manutsayasat Wichakan**. 26(1), 153-178.
- Singsuwan, A., & Puaksom, D. (2020). *chāk chaopu thung phayāsīsutthōphōthisat: kām prap plān chakkrawān witthayā nai khwām chūa rūang phayānāk khōng phūkhn khā chanōt* [From “Jao Poo” to “Phaya Sri Suddho Bodhisattva”: A modification of naga cosmology belief of Kham Chanot people]. **Humanity and Social Science Journal, Ubon Ratchathani University**. 11(1), 146-175.
- Sritalalai, A., & Na Thalang, C. (2020). *kām thōng thiāo choēng watthanatham nai dān khwām chūa rūang phayā nāk khōng nakthōngthiēo chāo Thai nai phāk tawan ‘ōk chiāng nūa (chāngwat ‘Udōn Thānī - chāngwat Nōng Khāi - chāngwat Bung Kām - chāngwat Nakhōn Phanom) prathēt Thai* [Cultural tourism in the belief about “Naga” of Thai tourists in the northeast (Udon Thani Province, Nongkhai Province, Bueng Kan Province, and Nakhon Phanom Province) Thailand]. **Dusit Thani College Journal**. 14(1), 53-74.
- Thanasompunno, P. P., Thitapanyo, P. M. & PhraSophonphatthanabandit. (2021). *suksā wikhro khwām chūa læ phithikām rē ūng phayā nāk nai phraphut satsana thērawāt thī mī khwāmsamphan kap ‘ong phra thāt phanom* [An Analysis of Beliefs and Rituals on the Serpent in Theravada Buddhism Related to Phra That Phanom]. **Journal of Arts Management**. 5(2), 340-352.
- Vechasat, K. (2016). *manō that rūangnāk khōng chon chāt thai* [The Reflection of Naga in the Tai Concepts]. **Veridian E – Journal, Silpakorn University**. 9(1), 1099-1116.
- Weber, R. P. (1990). **Basic content analysis**. Sage, London.

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี

THE DEVELOPING LEARNING MATERIALS TO STIMULATE LEARNING FOR LEARNERS THROUGH REALITY TV PROGRAMS

รันทา ขนาศักดิ์¹ และศิริเรือง พัฒนช่วย²
Randa Kanabsak¹ and Siriruang Phatchuay²

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนและนวัตกรรมการสื่อสาร คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

² สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

¹ Major of Mass Communication of Technology and Communication Innovation,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus

² Major of Computer Engineering Technology, Rajamangala University of Technology
Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus

E-mail: Tarntip.kan@rmutr.ac.th

Received:	January 25, 2022
Revised:	October 5, 2022
Accepted:	November 9, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี 2) ประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี 3) ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สื่อการเรียนรู้แบบรายการเรียลิตี้ทีวี จำนวน 11 ตอน แบบประเมินสื่อ แบบทดสอบคะแนนก่อนและหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี สำหรับการเรียนในรายวิชาการเขียนบทวิทยุและโทรทัศน์ โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าเป็นค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลค่าคะแนนของค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่า = 0.5175 มีผลคือ ผ่านเกณฑ์ 2) ผลประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี มีค่า = 0.93 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ไม่ต่ำกว่า 0.50 ถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ดีสามารถนำไปใช้ได้ 3) ผลคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.00$, $t = 21.77$) และ 4) ผลการ

วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย = 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54

คำสำคัญ

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ รายการเรียลิตีทีวี

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) developing learning materials to stimulate learning for learners through reality TV programs, 2) assess learning materials to stimulate learning of learners through reality TV, 3) compare students' Student's t-test scores through reality TV programs, and 4) study students' satisfaction with learning through reality TV programs. The sample group used in the research were 15 third-year students enrolled in the radio and television advertising program. The research instrument was a learning media based on a reality TV program of 11 episodes, media assessment form, pre-test / post-test, satisfaction assessment form. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation and t-test, independent testing.

The results were as; 1) The efficiency of the developing learning materials to stimulate learning for learners through reality TV programs for studying in radio and television script writing. The acceptable criterion was that the Effectiveness Index was valued at 0.50 or higher, which the score of the Effectiveness Index was = 0.5175, resulting in passing the criteria. 2) The media assessment results Learning to stimulate learners' learning through reality TV with the value = 0.93, the value is between 0.67 – 1, and the consistency index is not less than 0.50 is considered a media. 3) The Pre- and post-study test scores of students through reality TV statistically significant at the 0.05 level ($p = 0.00$, $t = 21.77$) and 4) The results of the analysis of students' satisfaction with online lessons revealed that the students' satisfaction with learning was at the highest level, with mean = 4.51 and standard deviation = 0.54.

Keywords

Learning Materials Development, Active Learning, Reality TV Programs

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อกำลังถึงวงการการศึกษาไทย (Sethakul & Utakrit, 2019) ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ควรได้รับการผลักดันในเรื่องของสื่อการเรียนรู้ที่ควรมีคุณภาพและมีความทันสมัย เพราะปัจจุบันสื่อการสอน (Gleason & Von Gillern, 2018) มีการพัฒนาที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการ

เรียนรู้มากที่สุดแก่ผู้เรียน ทำให้ครูผู้สอนต้องพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพื่อให้มีความทันสมัย ดังนั้นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการผสมผสานเทคนิคต่าง ๆ เพิ่มเติมเข้าไปในสื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นรายการเรียลิตี้ทีวี (Reality TV) (Feltwell et al., 2019) ที่มีความเป็นไฮบริด (hybrid) หรือมีลักษณะผสมระหว่างเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอกระจายรายการแบบคอนเทนต์ โดยเป็นรูปแบบรายการความจริงบันเทิง (Factual Entertainment) ที่มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสารสาระข้อเท็จจริง พร้อมกับดึงดูดคนดูได้หลากหลายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน ทั้งการเป็นรายการคุณภาพ และรายการยอดนิยม ลักษณะการเป็นลูกผสมในรายการเรียลิตี้ทีวี (Reality TV) นั้น มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบรายการอยู่แล้ว ทำให้รายการน่าดู แปลกใหม่ เกิดรูปแบบรายการที่หลากหลาย น่าติดตาม เหมือนการสร้างนวัตกรรมให้วงการโทรทัศน์ อีกทั้งปัจจัยบางอย่างที่ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเรียนซึ่งเกิดจากประเด็นของพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กยุคศตวรรษที่ 21 (Wongkongdech, Wongkongdech & Goolprom, 2018) อาทิเช่น ด้านพฤติกรรมการใช้สื่อหรือการเล่นเกมส์ และใช้สื่อออนไลน์ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดจาก (Phramaha Chaichana Buddhameedee (Kiram), 2020). ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์เป็นสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกิจกรรมแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อให้เกิดการกระตือรือร้นในขณะที่เรียน

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ คือ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ผู้เรียนไม่สนใจเรียน โดยมีพฤติกรรมในการนั่งคุยนั่งหลับขณะเรียนหรือทำกิจกรรมอื่น เช่น ผู้เรียนเล่นโทรศัพท์มือถือและเกมส์ในเวลาเรียน หรือแม้แต่การไม่จดจำเนื้อหารายละเอียดที่ผู้สอนได้สอนในคาบเรียนนั้น ด้วยแนวคิดการสร้างสื่อรูปแบบใหม่ขึ้นมาในครั้งนี้ ผู้สอนหวังว่าการสร้างสื่อให้หน้าสนใจ เปลี่ยนรูปแบบการสอน จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น กระตุ้นให้เกิดความสนใจแบบต่อเนื่องในแต่ละตอนของสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ได้ โดยการวิจัยในครั้งนี้เริ่มตั้งแต่กระบวนการถ่ายทำวิดีโอ โดยทำการถ่ายทำจากสถานการณ์จริง ชีวิตจริงของคนไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดใกล้เคียง อาทิ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และชุมพร มีแหล่งงานฝีมือพื้นเมือง รวมไปถึงอาหารไทย ขนมต่าง ๆ ศิลปะวิทยาการทางวิชาชีพที่เคยมีกำลังจะสูญหาย ไร้ผู้สืบทอดหรือผู้สืบสาน โดยลงพื้นที่ถ่ายทำเป็นตอน ๆ ทำให้เกิดจุดเด่นของเรียลิตี้ทีวีที่สามารถทำให้การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ และการนำเสนอข้อเท็จจริงเกิดประสิทธิภาพต่อการคิดของคนได้ดี โดยพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี และศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี อีกทั้งประเมินสื่อการเรียนแบบกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อนำผลจากวิจัยที่ได้ไปพัฒนาวิธีการสอนและปรับเปลี่ยนวิธีการของรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อไปในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวีควรเป็นอย่างไร
2. สื่อการเรียนรู้จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและทำให้คะแนนหลังเรียนได้ดีขึ้น
3. เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนว่าดีขึ้นหรือไม่
4. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตี้ทีวีอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี
2. เพื่อประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จำนวนทั้งหมด 29 คน โดยกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ห้อง 2 จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 สื่อการเรียนรู้แบบรายการเรียลิตี้ทีวีเป็นตอน ๆ
- 2.2 แบบประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี
- 2.3 แบบทดสอบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี

ประกอบด้วยข้อสอบแบบปรนัย 10 ข้อ

- 2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- 3.1 สื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยกระบวนการสร้าง 3 ขั้นตอนดังนี้

1. กระบวนการวางแผนก่อนการผลิตรายการ (Pre – production) เป็นขั้นตอนการดำเนินการถ่ายทำตามขอบเขตของบทของรายการที่ได้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ รายการ The reality We are go มีการเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ต่าง ๆ ที่มีศิลปะวิทยาการในด้านของความรู้พื้นบ้าน อาหาร สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นองค์ความรู้ดั้งเดิมในแหล่งชุมชนจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัด สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้เคียงสามารถติดตามถ่ายทำรายการได้ค่อนข้างสะดวก และเป็นแหล่งที่มีองค์ความรู้เก่าแก่อยู่รวมกันมากพอสมควร จึงเป็นตัวอย่างที่ดีในการถ่ายทำรายการ

2. กระบวนการผลิตรายการ (Production) สำหรับนำสื่อที่ได้ไปใช้ในส่วนของการ
กระบวนการออกแบบพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบของรายการเรียลิตี้ ทั้งหมด 11 ตอน
ประกอบด้วยการทำรายละเอียดสคริปต์ของแต่ละตอนแสดงดังตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างกระบวนการผลิตรายการ (Production)

ลำดับ	ภาพ	เสียง	ภาพ	เวลา
1	Fade in Logo “The Reality We are go” Fade out	เสียงเพลงประจำ รายการ		00.00.02
2	Dissolve ภาพ การทำภารกิจตัด เข้ารวมกันเป็น ภาพตัวอย่างการ ทำกิจกรรมของแต่ละ คน	เสียงเพลงประจำ รายการ		00.00.10
3	Cut in MS – พิธีกรแนะนำ ตัว Effect + CG ชื่อ พิธีกร	- เสียงพิธีกร - เสียงดนตรีคลอ เบา ๆ - เสียง Effect (ที่ ทำให้พิธีกรดู น่าสนใจ)		00.01.08 00.01.12 00.01.18
4	Cut in, Fade in แนะนำตัว ใบหน้า มองกล้อง/พูดกับ กล้อง	- เสียงดนตรีประจำ รายการ - เสียงผู้ร่วมภารกิจ - เสียงคนถาม คำถาม		00.03.00

3. กระบวนการหลังการผลิตรายการ (Post - production) เป็นขั้นตอนการตัดต่อ
ลำดับภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของรายการในแต่ละตอน ซึ่งขั้นตอนนี้จะมี
การใส่เทคนิคพิเศษต่าง ๆ เช่น การทำกราฟิก การแต่งภาพ การย้อมสี การเชื่อมโยงภาพ
มีการบันทึกเสียงในห้องบันทึกเสียงใส่เสียงพูด เสียงบรรยากาศต่าง ๆ เพิ่มเติม มีการนำดนตรีมา

ประกอบเรื่องราว เพื่อเพิ่มรรถรสในการรับชม โดยทำการจัดเก็บเป็นไฟล์ .AVI หลาย ๆ ไฟล์ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ จากนั้นนำไฟล์ .AVI ตัดต่อภาพโดยตัดต่อแบบ Non-Linear Editing โดยใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอโดยเฉพาะ สามารถเพิ่มเทคนิคพิเศษปรับแต่งภาพให้สวยงาม สามารถตัดต่อได้อย่างรวดเร็วและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

3.2 แบบประเมินสื่อการเรียนรู้ เป็นการหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย 3 ท่านจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัยการตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

เมื่อได้ผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญต่อไปเป็นขั้นตอนการคำนวณหาค่า IOC โดยมีเกณฑ์ดังนี้

1. ถ้าข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

2. ถ้าข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

3.3 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของรายวิชาการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกอบด้วยทั้งหมด 10 ข้อ แบบปรนัย

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วยทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนทำก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกันชนิด Dependent Samples และวิเคราะห์การประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (Junkorn et al., 2020)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.01 – 1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ผู้วิจัยใช้ ภาษา PHP และออกแบบฐานข้อมูลด้วย MySQL รวมทั้งการเขียนโปรแกรมร่วมกับภาษา JavaScript และใช้แพลตฟอร์ม Google Firebase Authentication เข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบเพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก โดยมีหน้าที่การทำงานดังนี้ คือ

1.1 อาจารย์ผู้สอน

- สามารถจัดการข้อมูล การเพิ่ม ลบ แก้ไข บทเรียนและเนื้อหาบทเรียน
- สามารถจัดการคำถาม และ ลบคำถาม
- สามารถจัดการและเพิ่ม ลบ รายการเรียลิตีทีวีเป็นตอน ๆ
- สามารถดูรายการเรียลิตีทีวีทั้งหมดที่มีอยู่ในบทเรียน
- สามารถกำหนดจุดที่ต้องการให้ระบบแสดงคำถามขึ้นมาระหว่างการเล่นวิดีโอ

รายการเรียลิตีทีวี

- สามารถเพิ่มใบงานในบทเรียนได้
- สามารถสร้างโพสต์เพื่อใช้เป็นช่องทางในการระดมความคิดเห็นได้
- สามารถดูข้อมูลผู้เรียนในบทเรียนได้ 2 แบบได้แก่ ไฟล์ PDF และ ไฟล์ Excel

1.2 ผู้เรียน

- สามารถดูข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลสถิติ สถิติการทำแบบทดสอบ บทเรียนของฉัน และ บทเรียนยอดนิยม

- สามารถดูเมนูต่าง ๆ สำหรับบทเรียนจะประกอบด้วย เนื้อหา โพสต์ รายการเรียลิตีทีวี และใบงาน

- สามารถเริ่มทำการทดสอบและดูคะแนนแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน ได้
- สามารถเข้าเรียนตามบทเรียนแบบรายการเรียลิตีทีวีได้

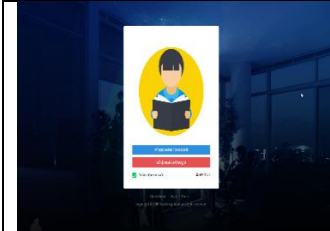
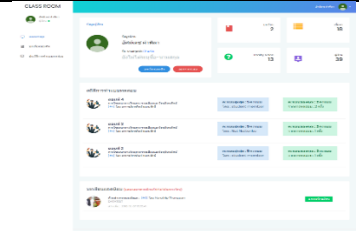
1.3 ผู้ดูแลระบบ

- สามารถจัดการเมนูควบคุมการเข้าสู่ระบบได้จาก 2 ช่องทางคือ Facebook หรือ Google

- สามารถจัดการระดับผู้ใช้งานแต่ละคน
- สามารถจัดการข้อมูลของระบบ อาทิการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ การแก้ไข การลบ การรีเซ็ตรหัสผ่านเข้าเรียน

โดยผู้วิจัยนำเสนอตัวอย่างการทำงานของระบบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการทำงานของระบบ

การเข้าสู่ระบบ	ระบบผู้เรียน	บทเรียนแบบรายการเรียลิตีทีวี
		

2. ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวี พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินด้านเนื้อหา มีระดับค่าคะแนนทุกรายการย่อย ภายในด้านเนื้อหาแต่ละข้อมีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 0.93 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งถือว่า คุณภาพของสื่อการเรียนรู้ด้านเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้สำหรับการเรียนการสอนได้ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวี

ลำดับที่	รายการ	ค่าความคิดเห็น			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
1	เนื้อหาสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ความเหมาะสมของการแบ่งเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ลำดับของการนำเสนอเนื้อหา	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
4	ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ความทันสมัยของเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	ความทันสมัยของรายการเรียลิตีทีวี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
9	ความเหมาะสมในการนำไปเผยแพร่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	เนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
รวม					0.93	

3. ผลการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวี สำหรับการเรียนในรายวิชาการเขียนบทวิทยุและโทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ยผลทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 และคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนหลังเรียน เท่ากับ 6.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ผู้เรียนมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.00$, $t=21.77$) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียน (n=15)

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	2.67	0.47	21.77	0.0000
หลังเรียน	6.47	0.50		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้แบบกระตุนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี ในภาพรวมสำหรับการเรียนในรายวิชาการเขียนบทวิทยุและโทรทัศน์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย = 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54 แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้แบบกระตุนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี (n=15)

ลำดับที่	รายการ	ผลการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	SD	
1	การแสดงผลหน้าจอโดยรวม	4.60	0.51	มากที่สุด
2	การป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบ	4.40	0.51	มาก
3	ขั้นตอนการทำงานระบบ	4.47	0.64	มาก
4	ความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบ	4.47	0.52	มาก
5	การใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ของหน้าจอ	4.33	0.62	มาก
6	การนำเสนอข้อมูลรายการแต่ละตอนที่ยื่น	4.53	0.52	มากที่สุด
7	สีของตัวอักษรโดยรวม	4.53	0.52	มากที่สุด
8	การแสดงผลการทดสอบแต่ละตอนที่ยื่น	4.67	0.49	มากที่สุด
9	ความเร็วของการประมวลผลระบบ	4.60	0.51	มากที่สุด
10	ความถูกต้องกับภาษาที่ใช้ระบบมีเนื้อหาสมบูรณ์	4.53	0.52	มากที่สุด
รวม		4.51	0.54	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบกระตุนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตี้ทีวี ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการผลิตกลุ่มการเรียนรู้ที่เป็นรายการเรียลิตี้ทีวี สอดคล้องใน (Hwang, Arora, Goldstein, Yang & Story, 2017) ที่สามารถออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนแบบพื้นฐานที่มีอยู่ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ให้เป็นแบบแผนสำหรับวงการการศึกษาที่สนใจเพื่อพัฒนาให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีความน่าเชื่อถือโดยเลือกตัวอย่างการผลิตรายการสมัยใหม่เป็นการผลิตรายการสมัยใหม่เป็นแบบ “เรียลิตี้ทีวี (Reality TV)” โดยมีขั้นตอนการสร้างรายการที่ถูกออกแบบโดยการนำเสนอเนื้อหาสาระและความบันเทิงผสมเข้าด้วยกัน 3 ขั้นตอน คือ กระบวนการวางแผน

ก่อนการผลิตรายการ (Pre – production) กระบวนการผลิตรายการ (Production) และกระบวนการหลังการผลิตรายการ (Post – production)

2. ด้านการประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวี โดยผลการประเมินสื่อการเรียนรู้แบบกระดานการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวี พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินด้านเนื้อหา มีระดับค่าคะแนนทุกรายการย่อยภายในด้านเนื้อหาแต่ละข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Objective Congruence) เท่ากับ 0.93 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งถือว่าคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ด้านเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม มีคุณภาพสูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Jitsangworn, 2019) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง หลักสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้ได้ โดยมีค่าความสอดคล้องด้านเนื้อหา เท่ากับ 0.96 อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และด้านสื่อและการนำเสนอ เท่ากับ 0.93 อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3. ด้านการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนผ่านรายการเรียลิตีทีวีโดยขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 (ห้อง 2) ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ของสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน จำนวน 15 คน โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น การเข้าศึกษาตัวระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยทั้งหมด 11 ตอน เพื่อให้เข้าถึงเป้าหมายได้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงออกแบบรายการให้ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากบทเรียน และสนุกกับการลุ้นการทำภารกิจของผู้เข้าร่วมภารกิจ ในรายการจะแฝงไปด้วยการปลูกจิตสำนึกรักวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทย ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบของรายการที่มีการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในรายวิชาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น มีการเก็บข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้เรียน เพื่อนำมาปรับแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ต่อไป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการวัดระดับค่าคะแนนจากงานวิจัยของ (Nontapa, 2022) โดยใช้สถิติทดสอบ t – test (Dependent t – test) ด้วยการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เรื่องเชิงคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ทดสอบกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง 15 คน โดยแสดงผลการทดสอบค่าคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 และคะแนนเฉลี่ยทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนเท่ากับ 6.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และค่า t-test เท่ากับ 21.77 หลังเรียน ของผู้เรียนถือว่ามีความระดับค่าคะแนนที่สูงขึ้น

4. ด้านศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านรายการเรียลิตีทีวี โดยมีข้อคำถามในการสอบถามผู้เรียนจำนวน 10 ข้อ ซึ่งในภาพรวมสำหรับการเรียนในรายวิชาการเขียนบทวิทยุและโทรทัศน์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย = 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Jarusawat, 2020) การศึกษาความพึงพอใจในการสอนวิชาการรู้สารสนเทศ ด้วยวิธีการเรียนแบบมีส่วนร่วมและการสอนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนแบบมีส่วนร่วมและการสอนแบบร่วมมือผ่านการจัดกิจกรรมโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหาความรู้ 2) ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 3) ด้านผู้สอน และ 4) ด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนผลจากการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนแบบมีส่วนร่วมและการสอน

แบบร่วมมือหัวข้อด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนมีค่าเฉลี่ย (4.44) และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านเนื้อหาความรู้มีค่าเฉลี่ย (4.49) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Wongthong & Thaksin, 2022) ซึ่งได้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ โดยรวมคะแนนทุกการประเมิน มีค่าเฉลี่ย = 3.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการคัดเลือกข้อมูลของทางด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่สามารถเข้าถึงและสามารถถ่ายได้ครบทุกอย่าง เนื่องจากสภาพแวดล้อมและอากาศ อีกทั้งการจำกัดบางอย่างที่ไม่สามารถเข้าถึงได้
2. ควรมีการวางแผนการเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอข้อมูลรายการเรียลลิตีทีวี แต่ละตอน ที่เรียนมีการครอบคลุมในหน้าจอแสดงรวมที่สามารถดูได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะของการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) สำหรับการใช้งานที่สะดวก และทันสมัยเพิ่มขึ้นอีกทั้งเพื่อสร้างแรงจูงใจต่อผู้เรียน
2. ควรสอบถามความต้องการของผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสนใจเพื่อจะได้นำไปวางแผนการวิจัยที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับหลักสูตร ตลอดจนคำอธิบายรายวิชาต่อไปในอนาคต
3. ควรมีการพัฒนารายการเรียลลิตีทีวี ที่มีการดำเนินเรื่องเป็นตอน ๆ สำหรับการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ขึ้นมาเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ก็จะสามารถทำให้ได้รับความสนใจมากกว่าการสอนแบบบรรยาย
4. ควรมีการศึกษาและพัฒนารายการเรียลลิตีทีวี ที่มีการดำเนินเรื่องเป็นตอน ๆ ณ สถานที่ที่มีศิลปะวิทยาการทางวิชาชีพของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดที่กำลังจะสูญหาย ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ต่อยอดจนกระทั่งสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร ชุมชน หรือสถานประกอบการให้ดีขึ้น โดยการลงพื้นที่ถ่ายทำเรียลลิตีทีวีเป็นรายตอน เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบรายการเรียลลิตีทีวีไปใช้สอนให้ผู้เรียนที่มีความสนใจผ่านช่องทางอื่นได้เป็นไฟล์วิดีโอ .avi , mp4 โดยผ่าน YouTube

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่สนับสนุนทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2561 สัญญาเลขที่ A-2/2561 ในครั้งนี้

References

- Feltwell, T., Wood, G., Rowland, S., Long, K. S., Elsdon, C., Brooker, P., & Lawson, S. (2019). **Designing Second-Screening Experiences for Social Co-Selection and Critical Co-Viewing of Reality TV**. Paper presented at the Proceedings of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems.
- Gleason, B., & Von Gillern, S. (2018). Digital citizenship with social media: Participatory practices of teaching and learning in secondary education. **Journal of Educational Technology & Society**. 21(1), 200-212.
- Hwang, D. C., Arora, A., Goldstein, D. S., Yang, S. C., & Story Jr, G. A. (2017). **Managing related digital content**. In: Google Patents.
- Jarusawat, P. (2020). k̄ansuks̄a khwāmphungphō̄chai nai k̄ansō̄n wichākān rū s̄ārasonthēt duāi withī k̄ān rīān b̄āp mī s̄uān rūām l̄āe k̄ansō̄n b̄āp rūāmmū phūā phatthana thaksa h̄āng satawat thī 21 [Students' satisfaction of the information literacy course using the collaborative learning and collaborative teaching approaches to enhance the 21st century skills]. **Journal of Human Sciences**. 21(3), 43-62.
- Jitsangworn, W. (2019). k̄ānphatthana botriān 'ōnlai rūāng lak samkhan khō̄ng theknō̄yī s̄ārasonthēt samrap naksuks̄a parinya trī Khana Witthayasāt l̄āe Theknō̄yī mahāwitthayalai r̄atchaphat Thon Buri [Development of online lesson on principle of information technology for undergraduate students, Faculty of Science and Technology, Dhonburi Rajabhat University]. **Dhonburi Rajabhat University Journal**. 13(2), 92-104.
- Junkorn, A., Palwisut, P., Rodjan, M. & Muangpool, T. (2020). k̄ānphatthana rabop sanapsanun k̄ān tatsinchai samrap khonsong phalittaphon thāngkān kasēt sū talāt chumchon dōi chai withīk̄ān choēng phanthukam [The development of decision support systems for transporting agricultural produce to local market using genetic algorithm]. **Journal of Applied Information Technology**. 6(1), 29-37.
- Nontapa, N. (2022). k̄ānphatthana krabuānkān ch̄atkān rīānrū dōi 'ōng choēng khanittasāt tām thr̄itsadī k̄ānrīānrū khō̄ngwaikō̄tsakī thī mī k̄ān chuāi sōēm samatthana phūā songsoēm manō that thāng khanittasāt khō̄ng nakriān thī mī phon samrit thāngkān rīān tam [A development of learning management process using mathematics stories based on Vygotsky's theory with scaffolding to enhance mathematics concepts of low achievement students]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 16(2), 112-122.

- Phramaha Chaichana Buddhameedee (Kiram), (2020). kanchat kitchakam songsoem kanrianru nai yuk thailaen si. su 4.0 [Organizing activities promote learning in the Thailand 4.0]. **Journal of Teaching Social Studies**. 2(01), 133-148.
- Sethakul, P., & Utakrit, N. (2019). Challenges and future trends for Thai education: conceptual framework into action. **International journal of Engineering Pedagogy**. 9(2), 8-16.
- Wongkongdech, R., Wongkongdech, A. & Goolprom, W. (2018). phruttikam kanchai su khong dek yuk satawat thi yisip'et [Social media using skill of child in 21st centuries]. **Nakhon Lampang Buddhist's Journal**. 7(2), 26-36.
- Wongthong, P. & Thaksin, S. (2022). kansuksa khwam phrom phruttikam kanrianru lae khwamphungphochai khong nakrian radap chan matthayommasuksa rongrian sahit Mahawitthayalai Srinakharinwirot 'ongkharak thi mi to kanchatkan rianru nai chuang kan phrae rabat khong rok kho wit-19 [A study of the readiness, learning behavior and satisfaction of high school students of Ongkarak Demonstration School Srinakharinwirot University towards online learning management during covid-19 outbreak]. **Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University**. 12(2), 166-180.

การพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
และระบบพี่เลี้ยง

THE DEVELOPMENT OF TEACHER PRODUCTION AND TRAINING SYSTEM
ON TEACHING MATHEMATIC THROUGH CONTEMPLATIVE EDUCATION
RESEARCH BASED LEARNING AND COACHING & MENTORING SYSTEM

รุ่งทิwa คนการณั
Rungthiwa Khonkarn

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chiangmai Rajabhat University
E-mail: Rungthiwa_kho@g.cmru.ac.th

Received: February 20, 2022
Revised: August 2, 2022
Accepted: August 4, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง 2) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่เรียนรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง 2) แบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง 3) บันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา และ 4) บันทึกการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน 5) วิเคราะห์บันทึกการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยงทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมก่อนสอน เป็นการเตรียมความพร้อมเชิงวิชาการ การวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความรู้ ความพร้อมก่อนเรียน และการเตรียมสื่ออุปกรณ์ 2) ระหว่างการสอน ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) หลังการสอน เป็นการสะท้อนผลจากผู้เรียน และการสะท้อนผลจากผู้สอน รวมทั้งช่วยส่งเสริมความเป็นครู 2) ผลการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมทุกด้าน

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ และข้อมูลสะท้อนผลพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาพบว่าร้อยละ 100 นักศึกษายอมรับผลการประเมินจากเพื่อนร่วมชั้นและอาจารย์มากที่สุด นอกจากนี้ นักศึกษามีความสุขที่ได้เรียนรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ และไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

คำสำคัญ

วิธีสอนคณิตศาสตร์ จิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ระบบพี่เลี้ยง

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) develop the learning model method of teaching in mathematics course by integrating the concepts of contemplative education, research-based learning and coaching & mentoring system 2) study the results of learning management method of teaching in mathematics course which integrating the concepts of contemplative education, research-based learning and coaching & mentoring system. The subjects were 30 fourth year students of Faculty of Education, Chiangmai Rajabhat University who were enrolled Methods of Teaching in Mathematic in the first semester of academic year 2018. Research tools were 1) students' opinions surveys on learning management in Method of Teaching in Mathematics course which integrating the concepts of contemplative education, research-based learning and coaching & mentoring system 2) students' learning behavior reflection toward the method of Teaching in Mathematics course form 3) student's learning log 4) teacher's teaching log and 5) video recording of learning management. Data was analyzed using frequency, percentage and content analysis.

The results of the research were the following showed 1) curriculum development of Method of Teaching in Mathematics course by integrating the concepts of contemplative education, research-based learning and coaching & mentoring system develop the learning management model in 3 aspects: 1) preparation before teaching this is academic preparation, analysis of learners in knowledge, readiness before school and preparation of media and equipment 2) during the teaching use an active learning management model 3) after teaching, it reflects the results of learners and reflections from teachers including helping to promote teacher and promotes effective teacher 2) the overall learning management results were the most at appropriate level. The 100% score was found from the determination of purpose and learning design. The data reflecting on students' learning behavior found that 100% of the students accepted the assessment results from classmate and teachers. Moreover, students were happy to study Method of Teaching in Mathematics

course and there were no major problems or obstacles that affected the learning management process by integrating the concept of contemplative education, research-based learning and coaching & mentoring system.

Keywords

Teaching Mathematic, Contemplative Education, Research- Based Learning, Coaching & Mentoring System

ความสำคัญของปัญหา

พันธกิจสำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการผลิตและพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 เพื่อให้บัณฑิตนำความรู้ไปพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น คณะครุศาสตร์เป็นหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีภารกิจสำคัญในการผลิตและพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศ ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง พัฒนาระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูสู่ความเป็นเลิศโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง (The Thailand Research Fund, 2018) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานบัณฑิตสาขาการศึกษาออกไปรับใช้สังคมท้องถิ่นของประเทศชาติตามพันธกิจของคณะครุศาสตร์ (Chiang Mai Rajabhat University, 2019)

การพัฒนาระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง มีความสำคัญต่อการผลิตครูให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ เพราะแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาความตระหนักรู้ การเรียนรู้ และการรู้เท่าทันมิติโลกภายในของตนเองที่ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติปัญญา โดยจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาร่วมกัน (TRF, 2018) กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เน้นให้ผู้เรียนฟังอย่างลึกซึ้ง มีสุนทรียสนทนา การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ สามารถสร้างเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครู (Namsawat, 2015) ดังที่ Wasi (2008) ได้กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ภายใน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงสอดคล้องกับ Miller & Nozawa (2005) ที่พบว่าครูที่ปฏิบัติสมาธิแบบจิตตปัญญาศึกษามีการรับรู้ตนเองที่สูงขึ้น สอนได้อย่างเป็นธรรมชาติ และมีคุณลักษณะความเป็นครู สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้การพัฒนาครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐานจะช่วยฝึกทักษะการคิดเชิงระบบของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยการคิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผ่านการทำโครงงานและกระบวนการวิจัยด้วยตนเองของผู้เรียน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Panich, 2016) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Prasertsan, 2012) ดังที่ Sittichinda (2010) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจวิชาที่เรียนมากขึ้น ทำให้ได้เผยแพร่ศักยภาพของตนเอง และการ

เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เปลี่ยนมุมมองของบุคคลให้คิดเป็น มีคุณธรรมจริยธรรม โดยการเรียนรู้แบบนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คือ 1) เปลี่ยนรูปแบบจาก Teaching-Based เป็น Learning-Based 2) เปลี่ยนลักษณะการเรียนรู้จาก Passive เป็น Active 3) เปลี่ยนจากวิชาเป็นปัญญา 4) นักศึกษาได้เรียนรู้ (Learning) มากกว่าการรู้ (Knowing) 5) ได้เปลี่ยนแปลงตัวนักศึกษาโดยใช้งานวิจัยเป็นวิถีของการเรียนรู้ สอดคล้องกับ พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (Paweenbampen, 2017) ที่พบว่าการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นการสอนเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นหัวใจสำคัญของนักศึกษาเพราะส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสนับสนุนแนวคิดของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และ Wichadee (2011) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นการนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอันนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

อย่างไรก็ตามกระบวนการผลิตครูนอกจากการได้รับความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ จากหนังสือหรือตำราที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนแล้ว การให้ผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สำคัญสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนที่เรียนครูได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการสอนและคำแนะนำต่าง ๆ เพื่อนำไปพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนการเป็นครูที่ดี ซึ่งกระบวนการเป็นพี่เลี้ยงหรือเรียกว่า “ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)” เป็นความร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการสอนจากมหาวิทยาลัยและครูประจำการในสถานศึกษามาเรียนรู้และกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Laorueandee, 2011) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา (Knight, 2015) สอดคล้องกับ สมเกียรติ ทานอก และคณะ (Thanok et al., 2013) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาครูโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงสามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการพัฒนาระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยงมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความรู้ด้านวิธีการสอนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เมื่อออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพ เป็นบัณฑิตครูที่มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานบัณฑิตสาขาการศึกษาออกไปรับใช้สังคมท้องถิ่นของประเทศชาติต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง มีรูปแบบอย่างไร

2. ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้
ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง จำนวน 30 คน
กลุ่มตัวอย่าง

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 8 คน เป็นตัวแทนกลุ่มสาขาวิชาคณิตศาสตร์จากแต่ละมหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3)
2. แบบประเมินรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. รายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) มีวิธีการดังนี้
 - 1.1 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการของอาจารย์กลุ่มสาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เพื่อออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์

1.2 สร้างรายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้ในข้อ 1.1 กำหนดกรอบเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยบูรณาการรูปแบบจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

2. แบบประเมินรายละเอียดของรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) มีวิธีการดังนี้

ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับอาจารย์กลุ่มสาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เพื่อสร้างแบบประเมินรายละเอียดของรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยพิจารณาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญในโครงการวิจัยทำแบบประเมินโดยพิจารณารายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง พบรายละเอียดของรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มีสามขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรม ขั้นสรุปบทเรียน และด้านการวัดและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

2) แบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

3) บันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) ของนักศึกษา

4) บันทึกการจัดการเรียนรู้ (Teaching Log) ของผู้สอน

5) วิดีทัศน์บันทึกการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการของอาจารย์กลุ่มสาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เพื่อออกแบบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา บันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา บันทึกการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และแบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

2) นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา บันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา บันทึกการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และแบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ให้ผู้เชี่ยวชาญในโครงการวิจัยพิจารณา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3) จากการสร้างกรอบกำหนดเนื้อหาวิชาจากรูปแบบจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ไปใช้จัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์

2) นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์จำนวน 30 คน ซึ่งการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

ใน มคอ.3 ของรายวิชา โดยระหว่างเรียนในแต่ละบทเรียนนักศึกษาจะเขียนสะท้อนผลในบันทึกการเรียนรู้และครูสอนจะบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนผ่านแบบบันทึกการจัดการเรียนรู้ของครูสอน และเมื่อผู้เรียนเรียนจบในรายวิชา จะมีการทำแบบสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์

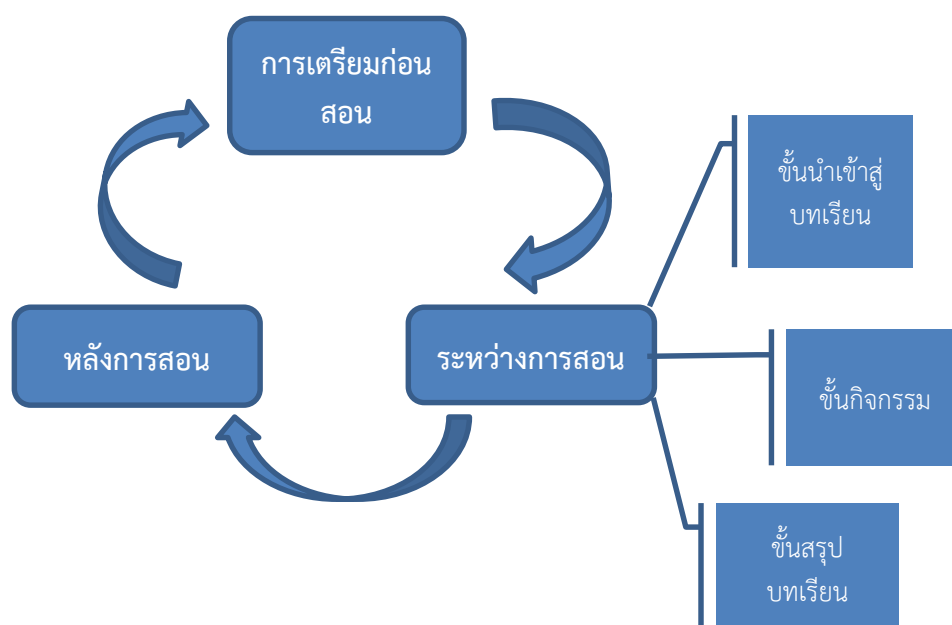
การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ และนำบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา บันทึกการสอนของครูสอน มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจำแนกประเด็นออกเป็นหมวดหมู่ และนำมาแปลความวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างข้อสรุปเพื่อนำไปสรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง มีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมก่อนสอน เป็นการเตรียมความพร้อมเชิงวิชาการ การวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความรู้ ความพร้อมก่อนเรียน และการเตรียมสื่ออุปกรณ์

2. ระหว่างการสอน ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้โดยการนั่งสมาธิ เป็นกระบวนการเรียนรู้ภายใน เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจในการเรียนรู้

2) ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่นำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียน

3) ขั้นสรุปบทเรียน เป็นขั้นที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้โดยการฟังเพลงทำสมาธิ พร้อมเสียงระฆัง เป็นกระบวนการเรียนรู้ภายใน เพื่อให้จิตใจผ่อนคลาย ระลึกถึงสิ่งที่เรียนมาก่อนหน้านี้

3. หลังการสอน เป็นการสะท้อนผลจากผู้เรียน และการสะท้อนผลจากผู้สอน

2. ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ดังตารางที่ 1-3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ	96.67%	3.33%	96.67%	3.33%	100%	0%
2. มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	93.33%	6.67%	96.67%	3.33%	83.33%	16.67%
3. แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	80%	20%	90%	10%	96.67%	3.33%
4. ปฏิบัติกิจกรรม/ภาระงานที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง	96.67%	3.33%	100%	0%	100%	0%
5. จัดทำผลงาน/ชิ้นงานที่คิดและลงมือทำด้วยตนเอง	96.67%	3.33%	93.33%	6.67%	93.33%	6.67%
6. ส่งงานตรงเวลา/ก่อนเวลาเสมอ	96.67%	3.33%	100%	0%	93.33%	6.67%

จากตารางที่ 1 พบว่าครั้งที่ 1 และ 2 มีนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 96.67 และนักศึกษาที่ไม่มีส่วนร่วมร้อยละ 3.33 โดยให้ความร่วมมือและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขณะเพื่อนสอนตอบคำถามแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน ทำกิจกรรมกับเพื่อนในห้องเรียน มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนในห้องเรียน พยายามตอบคำถามในห้องเรียน สนใจในการเรียนการสอนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้จริง ชอบได้ตอบและทำกิจกรรมในห้องเรียน มีส่วนร่วมทุกกิจกรรม การร่วมกิจกรรมภายในห้องเรียน

และรับฟังความคิดเห็นหลังจากการสอนแบบจุลภาค ครั้งที่ 3 พบว่ามือนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 100 และมีนักศึกษาที่ไม่มีส่วนร่วมร้อยละ 0 โดยให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง ตอบคำถามในชั้นเรียน ให้ความร่วมมือและทำกิจกรรมกลุ่มขณะสอนแบบจุลภาค แสดงความคิดเห็นในกิจกรรม การทำงานคู่ เดี่ยว และกลุ่ม ในระหว่างการทำกิจกรรมจะมีความสนใจและมีส่วนร่วม

ข้อ 2 พบว่าครั้งที่ 1 มีนักศึกษาที่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 93.33 และนักศึกษาที่ไม่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 6.67 โดยศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน บันทึกวิธีการ ขั้นตอน ที่จะนำมาปรับใช้ในการทดลองสอนคณิตศาสตร์ของตนเองให้ดีขึ้น ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองในเรื่องที่อยากรู้ มีการหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ เช่น การทำแผนการจัดการเรียนรู้ หาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ ทบทวนสาระโครงสร้างคณิตศาสตร์ ศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการค้นคว้าในกูเกิ้ล ผู้สอนมีกิจกรรมที่ให้นักศึกษาศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ครั้งที่ 2 มีนักศึกษาที่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 96.67 และนักศึกษาที่ไม่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 3.33 โดยนักศึกษาค้นหาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ คลิปวิดีโอเพื่อไปสอนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง หรือค้นความหมายทางพจนานุกรม ศึกษาแผนงานและโครงสร้างของคณิตศาสตร์ในการสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น โครงสร้างของจำนวน สืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต ค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์คณิตศาสตร์ในห้องเรียน และการทำสื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ครั้งที่ 3 มีนักศึกษาที่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 83.33 และนักศึกษาที่ไม่มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 16.67 โดยศึกษาข้อมูลสิ่งที่นำเสนอด้วยตนเอง มีการศึกษาธรรมชาติและโครงสร้างของคณิตศาสตร์ ดูวิธีการจัดการเรียนรู้ทางเว็บไซต์ ยูทูบ ทั้งความรู้ที่ศึกษาจากหนังสือ ศึกษาเนื้อหาวิธีการจัดการเรียนรู้ และหากิจกรรมทางคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ ศึกษาการทำแผนการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบของงานต่าง ๆ

ข้อ 3 พบว่านักศึกษามีแนวโน้มแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่มหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มขึ้นโดยครั้งที่ 1 พบร้อยละ 80 ไม่พบร้อยละ 20 ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 90 ไม่พบร้อยละ 10 ครั้งที่ 3 พบร้อยละ 96.67 ไม่พบร้อยละ 3.33 มีการสะท้อนผลแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน มีการขอคำแนะนำเพื่อนร่วมชั้นเรียนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม แสดงความคิดเห็นในขณะทำงานกลุ่ม มีการเสนอความคิดเห็นในการสอนของเพื่อนต่างกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมที่แนะนำให้เพื่อนได้ระดมความคิดกับเพื่อนในกลุ่มทุกครั้ง ก่อนทำงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและข้อผิดพลาดก่อนวางแผนปฏิบัติงานจริง มีการแสดงความคิดเห็นเมื่ออาจารย์เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนแนวคิดในห้องเรียน

ข้อ 4 นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรม/ภาระงานที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง ครั้งที่ 1 พบร้อยละ 96.67 ไม่พบร้อยละ 3.33 เมื่อได้รับภาระงานก็จะปฏิบัติงานทุกครั้ง รับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเอง ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลาที่กำหนดทุกครั้ง ทำตามขั้นตอนที่ได้รับมอบหมาย การทำงานกลุ่มก็จะช่วยเหลือแบ่งปันร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทุกครั้ง ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 100 ไม่พบร้อยละ 0 นักศึกษาทำงานที่ได้รับมอบหมาย และให้เพื่อนช่วย

ตรวจงานสม่ำเสมอ ก่อนการปฏิบัติกิจกรรมมีการตรวจสอบขั้นตอนว่าผู้ที่ได้รับมอบหมายงานเตรียมสิ่งใดในเรื่องที่จะสอน ทุ่มเทและตั้งใจให้ภาระงานออกมาดี ส่งงานตรงเวลา ครั้งที่ 3 พบร้อยละ 100 ไม่พบร้อยละ 0 นักศึกษาทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจทำกิจกรรม ส่งงานทันเวลาทุกครั้ง สร้างสรรค์กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ส่วนที่ได้รับในการสอนแบบจุลภาค

ข้อ 5 นักศึกษาจัดทำผลงาน/ชิ้นงานที่คิดและลงมือทำด้วยตนเอง ครั้งที่ 1 พบร้อยละ 96.67 ไม่พบร้อยละ 3.33 ชิ้นงานที่ผู้สอนมอบหมายจัดทำด้วยตนเองและงานกลุ่ม เป็นงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ ผลงานส่วนมากเป็นการทำกิจกรรมในใบงานที่ครูแจกให้ด้วยตนเอง ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 93.33 ไม่พบร้อยละ 6.67 เมื่อให้งานจะคิดและลงมือทำด้วยตนเอง จัดทำสื่อการเรียนรู้ทุกครั้ง เพราะชอบงานออกแบบประดิษฐ์สื่อคณิตศาสตร์ ครั้งที่ 3 พบร้อยละ 93.33 ไม่พบร้อยละ 6.67 นักศึกษาคิดวิธีการทำสื่อให้ตรงกับประเด็นที่จะสอนได้ด้วยตนเอง ทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำสื่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และงานที่ได้รับมอบหมาย ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ สาระ กิจกรรม และนำไปทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสอนในห้องเรียนได้

ข้อ 6 นักศึกษาส่งงานตรงเวลา/ก่อนเวลาเสมอ ครั้งที่ 1 พบร้อยละ 96.67 ส่งงานไม่ตรงเวลาร้อยละ 3.33 ทุกครั้งที่ได้ภาระงานจะทำงานส่งตรงเวลาเสมอ ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 100 ส่งงานไม่ตรงเวลาร้อยละ 0 นักศึกษารับผิดชอบกับงานที่ได้รับโดยส่งตรงเวลาเสมอ ครั้งที่ 3 พบร้อยละ 93.33 ส่งงานไม่ตรงเวลาร้อยละ 6.67 เนื่องจากติดปัญหาสถานศึกษาที่ไปทดลองฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ด้านการประเมินการเรียนรู้และนำผลการประเมินไปใช้

การจัดการเรียนรู้	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1. ประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	23 คน 76.67%	7 คน 23.33%	26 คน 86.67%	4 คน 13.33%	27 คน 90%	3 คน 10%
2. ยอมรับผลการประเมินจากเพื่อนหรืออาจารย์	30 คน 100%	0 คน 0%	30 คน 100%	0 คน 0%	30 คน 100%	0 คน 0%
3. นักศึกษานำผลประเมินไปปรับปรุง/พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	29 คน 96.67%	1 คน 3.33%	28 คน 93.33%	2 คน 6.67%	29 คน 96.67%	1 คน 3.33%

จากตารางที่ 2 ข้อ 1 นักศึกษาประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยครั้งที่ 1 พบร้อยละ 76.67 ไม่พบร้อยละ 23.33 ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 86.67 ไม่พบร้อยละ 13.33 และครั้งที่ 3 พบร้อยละ 90 ไม่พบร้อยละ 10 นักศึกษาทำการประเมินตนเองจากผลงานและนำเสนอปรับปรุงสิ่งที่แก้ไข มีการประเมินตนเองทุกครั้งหลังจากการทำกิจกรรมสอนแบบจุลภาค โดยประเมิน

ตนเองจากการย้อนดูวิดีโอที่ทำการกิจกรรมเสร็จ เพื่อแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น มีการเขียนประเมินตนเองหลังการสอนแบบจุลภาคทุกครั้ง

ข้อ 2 นักศึกษายอมรับผลการประเมินจากเพื่อนหรืออาจารย์ ครั้งที่ 1-3 พบร้อยละ 100 ไม่พบร้อยละ 0 เท่ากันทั้งสามครั้ง โดยเมื่อส่งงานเสร็จแล้วอาจารย์เสนอแนวทางให้ปรับปรุง นักศึกษานำข้อมูลมาปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างตั้งใจ ยอมรับในคำแนะนำข้อมูลย้อนกลับของเพื่อนและอาจารย์อย่างเต็มใจ และพร้อมนำเอาข้อเสนอแนะมาปรับในการสอนของตนเอง นักศึกษาแสดงความคิดเห็นชอบทำกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ เพราะทำให้ทราบข้อมูลย้อนกลับของตนเอง รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนและอาจารย์พร้อมทั้งจดบันทึกข้อเสนอแนะไว้ทุกครั้ง รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะหลังการสอนแบบจุลภาคจะมีการสะท้อนผล และการตอบสนองจากเพื่อน ยอมรับข้อเสนอแนะของอาจารย์และเพื่อนแล้วนำไปปรับปรุง เป็นการนำข้อมูลย้อนกลับมาประยุกต์พัฒนาตนเอง

ข้อ 3 นักศึกษานำผลประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ครั้งที่ 1 พบร้อยละ 96.67 ไม่พบร้อยละ 3.33 มีการนำเอาข้อเสนอแนะจากเพื่อนต่างกลุ่ม และความคิดเห็นของอาจารย์มาปรับปรุงในการสอนแบบจุลภาคครั้งต่อไป หากการทำงานมีข้อเสนอแนะก็จะบันทึกไว้แล้วนำไปปรับปรุง และหาแนวทางใหม่ที่ทำให้งานพัฒนาขึ้น ครั้งที่ 2 พบร้อยละ 93.33 ไม่พบร้อยละ 6.67 มีการนำผลประเมินการสอนแบบจุลภาคมาพัฒนาตัวเอง นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาขั้นตอนต่อไป เช่น คำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ที่ไม่ชัดเจน นักศึกษาจะเปิดพจนานุกรม ทำความเข้าใจแต่ละสาระต่อไป ครั้งที่ 3 พบร้อยละ 96.67 ไม่พบร้อยละ 3.33 มีการนำข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง และนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากเพื่อน ๆ มาปรับปรุงการสอนของตนเองในครั้งต่อไปอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

รายการ	การดำเนินการ ครั้งที่ 1	การดำเนินการ ครั้งที่ 2
1. การเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้		
1.1 การเตรียมความพร้อมเชิงวิชาการ	กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่เตรียมสอดคล้องกับเนื้อหา แต่มีการปรับเอกสารและกระบวนการให้หลากหลายขึ้น	กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน ขั้นตอนเข้าใจง่าย
1.2 การวิเคราะห์ผู้เรียน (ด้านความรู้ ความพร้อมก่อนเรียน)	จากการทำกิจกรรมสะท้อนความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของผู้เรียนเพื่อหาคำแนะนำในการปรับปรุงทักษะทางคณิตศาสตร์ให้ดีขึ้น	ผู้เรียนสนุกกับกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ ถ้าแสดงออก มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรม ทำให้ผู้สอนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้
1.3 การเตรียมสื่อ/อุปกรณ์	ในเอกสารประกอบคำบรรยายที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ได้ปรับให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน	สื่อการเรียนรู้ใช้ง่าย สะดวก มีการใช้สื่อที่ดึงดูดใจผู้เรียน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	การดำเนินการ ครั้งที่ 1	การดำเนินการ ครั้งที่ 2
2. ระหว่างการจัดการเรียนรู้		
2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน	ผู้เรียนสนุกกับกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ ได้เห็นขั้นตอนที่ชัดเจนจากการได้ ทดลองตามกิจกรรมที่ผู้สอนออกแบบ	ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นทำให้ เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ และนำไปใช้ได้
2.2 ขั้นกิจกรรม	ผู้เรียนให้ความร่วมมือเตรียมการจัดการ เรียนรู้ ทำสื่อการเรียนรู้ และแผนการ จัดการเรียนรู้ตามเวลาและหัวข้อที่ กำหนดผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้นเวลาอยู่บน ห้องเรียน แต่ก็สามารถนำเสนอได้อย่าง เข้าใจและสนุกสนาน	ผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้สามารถ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้และ ดำเนินการจัดกิจกรรมได้ดีกว่าครั้งที่ผ่าน มา เห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีการเตรียม ความพร้อมมาก่อน
2.3 ขั้นสรุปบทเรียน	ผู้เรียนสามารถสะท้อนจุดเด่นและจุดที่ควร ปรับปรุงของตนเองได้ รวมทั้งสามารถให้ ข้อเสนอแนะแก่เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้โดย ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อม นำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น
3. หลังการจัดการเรียนรู้		
3.1 การสะท้อนผลจาก ผู้เรียน	ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถสะท้อนผลของ ตนเองได้ มีบางส่วนที่ไม่สามารถเขียน สะท้อนผลได้เข้าใจ ผู้สอนให้สะท้อนผล โดยการพูดเพิ่มเติม	ผู้เรียนสามารถสะท้อนผลได้อย่างชัดเจน การเขียนบันทึกลงในแบบสะท้อนผล ทำ ให้ผู้เรียนเสนอมุมมองต่าง ๆ ได้อย่าง อิสระ
3.2 การสะท้อนผลจาก ผู้สอน/ทีมนักวิจัย	กิจกรรมการสอนแบบจุลภาคเป็น กิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงอีกทั้งการ สะท้อนผลโดยเพื่อน ทำให้ผู้เรียนพัฒนา ตนเองได้	ผู้เรียนสนุกกับการลงมือทำในทุกขั้นตอน เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยและ เข้าใจกระบวนการ

จากตารางที่ 3 ผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ครั้งที่ 1 พบผู้เรียนจำนวน 30 คน ร่วมกัน
แบ่งปันข้อมูลกันอย่างครบถ้วน และทุกคนตั้งใจฟังการสะท้อนผลของเพื่อนอย่างตั้งใจ นอกจากนี้ยังมี
การวิเคราะห์องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มและให้หาแผนการ
จัดการเรียนรู้มากลุ่มละ 1 แผน โดยกิจกรรมที่ผู้เรียนทำนั้นให้ผู้เรียนหาองค์ประกอบของแผนการ
จัดการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มเตรียมมาโดยลงรายการในกระดานขบรูฟเพื่อนำเสนอ ในระหว่างที่กลุ่ม
ช่วยกันวิเคราะห์ ผู้สอนให้คำแนะนำแต่ละกลุ่มอย่างละเอียด ซึ่งผู้เรียนสะท้อนผลได้ถึงความเข้าใจ
ความชัดเจน และเห็นความสำคัญของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทำให้บรรยากาศใน
การเรียนรู้เป็นไปในทางที่ดี ผู้เรียนสนุกกับการลงมือปฏิบัติ ผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ครั้งที่ 2
พบว่าการเตรียมการก่อนสอน กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน ขั้นตอนง่ายต่อการเข้าใจ
ผู้เรียนสนุกกับกิจกรรม กล้าแสดงออก มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรม ทำให้ผู้สอนสามารถสังเกต
พฤติกรรมของผู้เรียนได้ชัดเจน สื่อการเรียนรู้เข้าใจ สะดวก มีการใช้สื่อที่ให้ง่ายผู้เรียน ในระหว่าง

การสอน ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นทำให้เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ และนำไปใช้ได้ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และสอนได้ดีกว่าครั้งที่ผ่านมา ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้และพร้อมนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งจากการทำการสะท้อนผลโดยเพื่อน (Peer response) ครั้งแรกให้พูดคุยกันในเชิงอภิปราย พบว่าไม่ค่อยมีผู้เรียนแสดงความคิดเห็น จึงปรับเป็นแบบสะท้อนผลโดยเพื่อน (Peer response sheet) ทำให้ได้ข้อมูลที่มากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วยกัน

สรุปผลการวิจัย

1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ทำให้เกิดการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมความเป็นครู

2) ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง พบว่า ชั้นเตรียมการก่อนสอน กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน ขั้นตอนง่ายต่อการเข้าใจ ผู้เรียนสนุกกับกิจกรรม กล้าแสดงออก มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ใช้ง่ายสะดวก มีการใช้สื่อที่แสดงระหว่างรูปธรรมกับนามธรรม ขั้นระหว่างการสอน ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นทำให้เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ และนำไปใช้ได้ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และสอนได้ สามารถวิเคราะห์ตนเองและนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น หลังการจัดการเรียนรู้ จากการสะท้อนผลพบว่าผู้เรียนสนุกกับการลงมือทำในทุกขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ทำให้เกิดรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนสามารถระบุรายละเอียดรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ (มคอ.3) ได้อย่างละเอียด เนื่องจากมีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินโดยนักศึกษาทั้ง 3 ระยะ ทำให้ผู้สอนสามารถนำคำแนะนำจากการประเมินมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ โดยปรับ มคอ.3 ก่อนเปิดภาคการศึกษา และนำความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ได้ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนให้กับผู้สอน ซึ่งเป็นการประเมินรอบด้านที่ช่วยให้เกิดการพัฒนา เนื่องจากการประเมินแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ ผู้เรียนประเมินตนเอง ประเมินเพื่อน และผู้สอนเป็นผู้ประเมิน มีการสะท้อนผลการทำงานเชิงบวก โดยประเมินจากการสังเกต การประเมินตามสภาพจริง ประเมินจากผลงาน มีการอภิปรายเพื่อประเมินการเรียนรู้ในขั้นสรุป และผู้เรียนได้มีโอกาสเสนอแนวทางในการปรับปรุงตนเองผ่านการสะท้อนผล ทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นครูของตัวผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลักษณะนี้สอดคล้องกับการสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้นำไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีความสุขทั้งผู้เรียน ผู้สอน นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างร่วมกัน ดังที่ Panich (2016) ได้อธิบายเรื่องชุมชนการเรียนรู้เพื่อวิชาชีพไว้ว่า

ชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ คือ กระบวนการต่อเนื่องที่ผู้สอนและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจรของการร่วมกันตั้งคำถาม และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของผู้เรียน โดยเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูสอนและนักการศึกษา สอดคล้องกับ Wongkitrungruang & Chittaruek (2015) ที่ได้กล่าวถึง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนไปอย่างสิ้นเชิง และบทบาทของครูสอนก็ต้องเปลี่ยนไป ผู้สอนเพื่อผู้เรียนต้องเปลี่ยนจุดสนใจไปเน้นที่การเรียนรู้ทั้งของผู้เรียนและของตนเอง เรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทตนเองจาก “ครูสอน” ไปเป็น “ครูฝึก” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” และเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าทึนี้ โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เรียกว่า PLC หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการรวมตัวกันทำงานไปพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนเพื่อผู้เรียนโดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรง ทำให้การทำงานที่เป็นการทำงานเป็นทีม ซึ่งอาจเป็นทีมในโรงเรียนเดียวกัน ต่างโรงเรียนกัน หรืออาจอยู่ห่างไกลกันก็ได้ PLC เป็นเครื่องมือให้ผู้สอนเป็นผู้ลงมือกระทำ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่วงการศึกษ หรือเป็นเครื่องมือปลดปล่อยผู้สอน ออกจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจสู่ความสัมพันธ์แนวราบเพื่อร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่การศึกษา รวมทั้งสร้างการรวมตัวกันของผู้สอนเพื่อทำงานสร้างสรรค์ ได้แก่ การนำประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่มีนวัตกรรมที่ทดลองใช้เอามาแลกเปลี่ยนแบ่งปันกัน เกิดการสร้างความรู้และยกระดับความรู้ในการทำหน้าที่ครูจากประสบการณ์ตรง และห้องเรียนเปลี่ยนจากห้องสอนมาเป็นห้องทำงาน ในเวลาเรียนส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเรียนรู้เป็นกลุ่มโดยการทำงานร่วมกัน อาทิ การเรียนรู้แบบโครงงาน การศึกษาเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครู มาเป็นเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้เปลี่ยนจากเน้นแบบปัจเจก มาเป็นเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เปลี่ยนการเรียนรู้แบบแข่งขัน มาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน

2. ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ของอาจารย์ ในภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการออกแบบการเรียนการสอน และข้อมูลสะท้อนผลพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า ร้อยละ 100 นักศึกษายอมรับผลการประเมินจากเพื่อนหรืออาจารย์มากที่สุด นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเห็นได้ชัด การลงมือปฏิบัติงานจริง นักศึกษามีความตั้งใจ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ประทับใจในการดำเนินการสอน กล่าวคือ การใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจเพื่อน ให้กำลังใจกันและกัน นักศึกษารู้สึกมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น เช่น นักศึกษาสะท้อนว่า “ข้อความหรือบทกลอนที่เป็นแรงบันดาลใจที่อาจารย์เอามานำเสนอในห้องทุกครั้งค่ะ หนูชอบมากเลย อ่านแล้วมีกำลังใจ” การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานและระบบพี่เลี้ยง ในกิจกรรมเป็นการใช้คำถามให้ผู้เรียนชวนคิด ตั้งประเด็น วิเคราะห์สถานการณ์ หาคำตอบด้วยตัวเอง มีการแนะนำทางออกประกอบด้วย ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักศึกษารู้จักถกคิด พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ มากขึ้น คิดหาเหตุผลประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sinlarat (2014) ที่ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการหาคำตอบ

การแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ และคิดค้นสิ่งใหม่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้สอนได้ทำหน้าที่ใช้คำถามเพื่อให้ข้อมูลสะท้อนกลับไปยังนักศึกษา โดยให้นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์ความคิดของตนเองว่า ตั้งอยู่บนหลักเหตุและผลหรือไม่ กิจกรรมส่วนนี้พบว่านักศึกษาให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนอย่างจริงใจ ทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น การใช้ระบบงานวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง อาจจะมีอุปสรรคในเรื่องของห้องเรียนที่ไม่มีห้องฝึกปฏิบัติการสอนที่เหมาะสม ห้องเรียนที่ใช้สอนจริงมีขนาดเล็ก ประกอบกับกระดานเลื่อนกับจอโปรเจกเตอร์อยู่ซ้อนกันทำให้ลำบากในการจัดกิจกรรมและส่งผลต่อการบริหารจัดการเวลา แต่ภาพรวมในการดำเนินการนั้นใช้เทคโนโลยีช่วยในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้มือถือในการถ่ายวิดีโอแล้วอัปโหลดลงในกูเกิ้ลคลาสรูม (Google Classroom) การส่งงานบันทึกการเรียนรู้ (Learning log) และการสะท้อนผลโดยเพื่อน (Peer response) สามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ในชั้นเรียนสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับได้ด้วยตนเอง ผลที่ออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuroda (2014) พบว่าการเรียนการสอนโดยใช้จิตตปัญญาศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาความสนใจ ความเข้าใจ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเอาใจใส่ ความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมที่ส่งเสริมและเปลี่ยนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งการสร้างจุดแข็งและทักษะภายในตนเองที่ดีขึ้น และจากงานวิจัยของ Moore & Teather (2013) พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาพิจารณาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตัวนักเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเองในด้านงานวิชาการและในโลกแห่งความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้สอนสามารถนำแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ไปใช้ในการออกแบบการจัดการกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการเรียนรู้จากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยงไปในรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ 3

References

- Chiang Mai Rajabhat University. (2019). *raīngān khroṅkān wīchai læ phatthanaṁ rabop læ krabuānkaṁ phalit læ phatthanaṁ khruṁ dōi būranākaṁ nāēkhīt chitta panyaṁ suksaṁ rabop phīlīāng læ kānwīchai pen thaṁ* [Report of the research and development project of the system and the production process and teacher development by integrating the concept of contemplative

- education research base learning and coaching & mentoring system]. Chiang Mai: Northern Group of Rajabhat University.
- Knight, J. (2015). 3 steps to great coaching: A simple but powerful instructional coaching cycle nets results. **The Learning Forward Journal**. 36(1), 11-18. Retrieved from <https://learningforward.org/docs/default-source/jsd-february-2015/feb-2015-jsd.pdf>
- Kuroda, A. (2014). Contemplative education approaches to teaching teacher preparation program. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 116(1), 1400–1404.
- Laorueandee, W. (2011). **kān nithet kāsōṇ sākha wicha laksut læ kān nithet** [Teaching supervision. Curriculum and Supervision Department]. Nakhon Pathom: Silpakorn University Printing House.
- Miller, J. & Nozawa, A. (2005). Contemplative practices in teacher education. **ENCOUNTER**. 18(1), 42-48.
- Moore, C. & Teather, S. (2013). Engaging students in peer review: Feedback as learning. **Issues in Educational Research**. 23(2), 196-211.
- Namsawat, W. (2015). **phonkānchai chitta panya suksa phua sāngsoem khunnalaksana khwāmpen khru samrap naksuksa Khana Kharusat mahawitthayalai ratchaphat** [The effect of using contemplative education to enhance teacher characteristics for students of the Faculty of Education Rajabhat University]. **Graduate Studies Journal Sakon Nakhon Rajabhat University**. 12(57), 7-20.
- Panich, W. (2016). **banthoeng chiwit khru su chumchon kanrianru** [Entertaining teacher's life to learning community]. Bangkok: S.R.Printing Mass Products Co., Ltd.
- Paweenbampen, P. (2017). **kanchatkan rianru doī chai wichai pen than** [Research-Based Learning]. **CMU Journal of Education**. 1(2), 62-71. Retrieved from <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/65964>
- Prasertsan, S. (2012). **khroṅg ngan than wichai: krabuankan rianru mai khōṅg kāsuksa Thai** [Research Base Project: New Learning Process of Thai Education]. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Sinlarat, P. (2014). **lak læ theknik kāsōṇ radap 'udomsuksa** [Principles and techniques of teaching at the higher education level]. Bangkok: V.Print (1991) Co., Ltd.
- Sittichinda, P. (2009). **prap kan rian plian kāsōṇ duai . . . wichai nok chan rian** [Adjusting learning and teaching with...out-of-class research]. Bangkok: Center for Contemplative Education Mahidol University. Retrieved from <http://www.node.rbru.ac.th/article/article31.pdf>.

- Thanok, S. et al. (2013). **kānphatthanā khrū doī chai krabūankān sāng rabop phīliāng** [Teacher Development using the Coaching and Mentoring System Creation Process]. Nakhon Ratchasima: Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University.
- The Thailand Research Fund. (2018). **rāingān chabap sombūn khroṅkān wīchai lāe phatthanā rabop lāe krabūankān phalit lāe phatthanā khrū doī būranākān nāekhit čitta panyā suksā rabop phīliāng lāe kānwīchai pen thān** [The complete report. Project of research and development of systems and production processes and teacher development by integrating the concept of contemplative education research base learning and coaching & mentoring system]. Lampang: Northern Group of Rajabhat University.
- Wasi, P. (2008). **nangsū rūapruām botkhwām kān prachum wīchakān pračham pī sōṅphanhārōjīhāsip‘et rūāng čitta panyā suksā kānsuksā phūā phatthanā khwāmpen manut** [A book collecting articles from the 2008 academic conference on contemplative education and study education for human development]. Bangkok: An autonomous research institution in Thailand.
- Wichadee, S. (2011). **kānsuksā nai krabūan that mai: kān rīan doī chai kānwīchai pen thān** [Education in a new paradigm: research-based learning]. **Executive Journal**. 31(3), 26-30.
- Wongkitrungruang & Chittaruek (2015). **thaksa hæng ‘anākhōt mai: kānsuksā phūā sata ra wat thī yīsip‘et = yīsip‘et st century skills: rethinking how students learn** [Skills for the New Future: Education for the 21st Century = 21st century skills: rethinking how students learn]. Bangkok: Open Worlds.

การสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนท่าเตียน
และย่านปากคลองตลาดเพื่อสร้างความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

THE GUIDELINES TO CREATE ARTS INTERVENTION IN TOURISM ROUTES
THA TIEN COMMUNITY AND PAK KLONG MARKET AREA AND ITS
INFLUENCE ON FOREIGN TOURISTS GROUPS

วีรินทร์ภัทร์ บูรณะสระแก้ว¹ อภิขยา อังคะวิภาต² เอกลักษณ์ โภคทรัพย์ไพบูลย์³ และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์⁴
Weerinphat Boornasakawee¹, Apichaya Aungkavipart², Akekalak Poksupphiboon³ and Suppakorn
Disatapundhu⁴

¹ สาขาวิชานิติศาสตร์บูรณาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ สาขาวิชาภูมิสถาปัตย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Integrated Communication, Faculty of Arts, Maejo University

^{2,3} College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University

⁴ Creative Arts, Faculty Fine and Applied arts, Chulalongkorn University

E-mail: ratchakorn_pp@mju.ac.th¹, apichayaa@g.swu.ac.th², akekalak@g.swu.ac.th³,
suppakorn.d@chula.ac.th⁴

Received: February 21, 2022
Revised: May 20, 2022
Accepted: July 16, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกี่ยวกับการสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด และ 2) พัฒนาแนวทางการสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด จำนวน 51 คนและผู้ประกอบการในพื้นที่ 5 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสอบถามโดยใช้คำถามแบบปลายปิด และแบบคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลสู่การออกแบบผลงานทางด้านประยุกตศิลป์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกี่ยวกับการสอดแทรกประยุกตศิลป์ในชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด ทางด้านรูปแบบนิทรรศการภาพถ่ายเกี่ยวกับวิถีชีวิตตลาดดอกไม้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 ต้นไม้แห่งความทรงจำ โดยเอาถุงข้าวสุกเหลือใช้จากการผลิตชาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.73 และสัญลักษณ์การ์ตูนหรือตัวนำโชค มีค่าเฉลี่ย 3.98 อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) แนวทางพัฒนาการสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท่า

เตียนและย่านปากคลองตลาด คือ นิทรรศการภาพถ่ายความทรงจำ ด้วยการมีส่วนร่วมถ่ายทอดวิถีชีวิตในพื้นที่ตลาดดอกไม้ โดยการที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องผ่านภาพถ่าย ต้นไม้แห่งความทรงจำ ที่มาจากวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชาแทนการค้าขายของชาวจีน และดอกไม้ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของชาวไทย จีน และญวนที่มีมายาวนานแต่ครั้งอดีต และสัญลักษณ์ตัวการ์ตูนนำโชค มีการใช้สัญลักษณ์โดดเด่นจากพื้นที่ชุมชนท่าเตียน และปากคลองตลาด

คำสำคัญ

การสอดแทรก ประยุกต์ศิลป์ ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the opinions of foreign tourists about the insertion of applied arts along the tourism route of Tha Tian community and Pak Klong market area, and 2) to develop an approach to inserting applied art works. Along the tourism route of Tha Tian community and Pak Khlong market area. The samples used in this research were 51 foreign tourists visiting Tha Tian community and Pak Khlong market area, and 5 local entrepreneurs. The sampling method was convenient sampling. Research tools include in-depth interviews, closed-ended questionnaire and a 5-level estimation scale questionnaire; statistics and data analysis. The frequency, percentage, mean and standard deviation were analyzed for the purpose of designing works of applied art.

The results of the research found that 1) the opinions of foreign tourists about the insertion of applied arts in Tha Tian community Pak Khlong market area. The photo gallery about the flower market lifestyle was at a high level with an average of 4.02. The tree arts use of tea bags from tea production was at a high level, an average of 3.73, and mascot symbol had an average of 3.98 at a moderate level, and 2) an approach for developing applied art insertion along the tourism route of Tha Tian community and Pak Khlong market area is a photo gallery of memories. By participating in conveying the way of life in the flower market area where tourists participate in storytelling through photographs tree arts which comes from waste materials from tea production instead of Chinese trade and flowers, which can represent the ethnic diversity of Thai, Chinese and Vietnamese people that have existed for a long time in the past, and mascot there is a distinctive sign from the Tha Tian community area. and Pak Khlong market area.

Keywords

Intervention, Applied Arts, Tourism, Tourists

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยจากการเปิดเผยข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวในประเทศไทยในปี จะอยู่ที่ประมาณ 4 ล้านคน ซึ่งสามารถสร้างรายได้ได้ถึง 2.4 แสนล้านบาท มีแนวโน้มที่ดีขึ้น และยังกระตุ้นเศรษฐกิจสำหรับภาคการท่องเที่ยว (Prachachat, 2022) การท่องเที่ยวจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ อาทิ ภาพยนตร์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลในการท่องเที่ยวแก่ชาวต่างชาติ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ภาพยนตร์จีนเรื่องล่องหนในไทยแลนด์ (Lost in Thailand) ที่นำเสนอในปี พ.ศ. 2555 โดยมีประเทศไทยเป็นฉากหลัง ได้กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวและใช้จ่ายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ใกล้เคียงแก่นักท่องเที่ยวชาวจีนมากกว่าเดิมเป็นเท่าตัว (Matichon, 2012) จนมาสู่ภาพยนตร์เรื่องไชน่าทาวน์ดีเทคทีฟ (Chinatown Detective) ในปี พ.ศ. 2559 ที่ใช้ย่านเยาวราชเป็นฉากหลัง อย่างไรก็ตาม ยังมีปรากฏการณ์ไทยที่สะท้อนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ ของไทย อยู่อีกหลากหลายเรื่อง รวมถึงภาพยนตร์ไทยเรื่องท่าเตียน ออกฉายเมื่อปี พ.ศ. 2516 เป็นภาพยนตร์ในแนวแฟนตาซี จากการกำกับและอำนวยการสร้างของ บริษัท ไชโย จำกัด เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนเอาตำนานการกำเนิดของพื้นที่ท่าเตียนที่เกี่ยวกับการต่อสู้กัน ของยักษ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามหรือวัดโพธิ์ กับยักษ์วัดอรุณราชวรารามหรือวัดแจ้ง จนทำให้พื้นที่โล่งเตียน โดยมีพื้นที่ที่เป็นฉากสำคัญ คือ ริมแม่น้ำเจ้าพระยาละแวกย่านท่าเตียน และปากคลองตลาด จนกลายเป็นสัญลักษณ์และภาพจดจำเกี่ยวกับยักษ์ ให้ปรากฏสู่สายตาทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ควรค่าแก่การค้นหาความเป็นมา และสร้างความหลากหลายทั้งในด้านวิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในพื้นที่นั้น

กรุงเทพมหานคร เป็นเป้าหมายหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อท่องเที่ยว นอกจากกรุงเทพมหานคร จะเป็นศูนย์กลางการเดินทางที่เชื่อมโยงประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ยังเป็นศูนย์รวมความเจริญด้านต่าง ๆ มีความสะดวกสบายทั้งที่พักและการเดินทาง อีกทั้งยังแฝงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ภายในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ทั้งภายในและโดยรอบ ของกรุงเทพมหานคร เนื่องด้วยกรุงเทพมหานคร คือ เมืองหลวงของประเทศไทยที่มีอายุมากกว่า 200 ปี จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2022) พบว่าในเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 กรุงเทพมหานครมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวมากถึง 5,651,833 คน สร้างรายได้ถึง 31,635 ล้านบาท กรุงเทพมหานครจึงเป็นเป้าหมายอันดับต้น ๆ ที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสู่สายตานักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้รู้ตื้นที่ตามกระแสของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนไปแบบก้าวกระโดด แต่โดยขอบเขตของการท่องเที่ยวที่ยังคงความงามในรูปแบบไทย และความหลากหลายของเชื้อชาติ และวัฒนธรรมอยู่ทุกหนแห่ง

ในมิติเชิงพื้นที่ชุมชนท่าเตียนจนถึงปากคลองตลาดมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครอย่างมาก เป็นแหล่งก่อเกิดความเป็นชุมชนพาณิชย์กรรม ตั้งแต่ยุคตอนต้นรัตนโกสินทร์จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยการสอดคล้องและแปลเปลี่ยนเส้นทางคมนาคมทางน้ำไปสู่ทางบก เป็นชื่อที่หลายคนรู้จักว่าเป็นตลาดดอกไม้แหล่งใหญ่ในประเทศ และยังเป็นตลาดดอกไม้ที่ใหญ่ อันดับที่ 4 ของโลก ซึ่งปากคลองตลาดเดิมเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญของกรุงเทพฯ เพราะทำเล

ที่ตั้งที่เป็นจุดตัดของแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองคูเมืองเดิม จนกลายเป็นชุมชนแลกเปลี่ยนสินค้าของพ่อค้าแม่ค้ามากมาย ทั้งพ่อค้าแม่ค้าคนไทยและคนจีน จนสภาพปัจจุบันมีความแออัด จนไม่สามารถรองรับการค้าขายได้ ทำให้เกิดการขยายตัวของตลาดไปยังพื้นที่อื่น ๆ ส่งผลให้ตลาดผักและผลไม้ชบเซา แต่ตลาดดอกไม้กลับสวนกระแส มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้พื้นที่ปากคลองตลาดจึงมีการขยายและปรับปรุงพื้นที่ตลอดเวลา จนกระทั่งมีภาพยนตร์ต่างชาติ เรื่องทอมอร์โรว์เดย์ส (Tomorrow never die) ปี 1997 ใช้พื้นที่ปากคลองตลาดจำลองเป็นเมืองไซงอน (Seigon) ในการถ่ายทำ และภาพยนตร์ไทย เรื่องหลวงพี่กับผีขุน นิตยสารคลีโอ (Cleo) ที่มาถ่ายทำเพื่อเป็นการบันทึกความทรงจำของย่านปากคลองตลาดก่อนที่จะเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2559 กรุงเทพฯ มีการจัดระเบียบตลาดในพื้นที่ขึ้น ซึ่งหนึ่งในนั้น ปากคลองตลาด คือ พื้นที่เป้าหมายในการจัดระเบียบด้วย หลังจากการจัดระเบียบ ส่งผลให้ความวุ่นวายในพื้นที่ย่านปากคลองตลาดก็ลดน้อยลง ส่งผลให้กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติลดน้อยลงไปด้วย

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ย่านปากคลองตลาด ว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากหลากหลายในด้านวิถีชีวิต ความคิด และการอยู่ร่วมกันของพ่อค้าชาวจีนและพ่อค้าชาวไทยได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งจากงานวิจัยอื่น ๆ เช่น เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยในตึกแถว: กรณีศึกษาตึกแถวบริเวณท่าเตียน กรุงเทพฯ ของ พิริยา บุญประสงค์ (Boomprasong, 2017) และเรื่อง รอยไทยแปร ญ ท่าเตียน : สถาปัตยกรรมเชิงทดลอง ของ ฤทธิภา ศรินารัง (Srinarang, 2011) ล้วนทำการวิจัยในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ หากแต่มุมมองทางด้านการสร้างชิ้นงานเชิงศิลปะยังพบได้น้อย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอแนวทางสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ในเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อจะกระตุ้นดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ในการช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางตรงและทางอ้อม ภาคธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจเครื่องสำอางค์ ธุรกิจโรงแรมที่พัก เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมถึงการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งยังสามารถนำเสนออัตลักษณ์และความเป็นตลาดใหญ่ของประเทศให้กลับมามีชีวิตดังเดิมมากขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

จากการลงพื้นที่สำรวจของกลุ่มผู้วิจัย พบว่า ย่านปากคลองตลาดเป็นพื้นที่เศรษฐกิจทางด้านพาณิชยกรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์ของพื้นที่นี้ โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้มีการปรับภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมให้เป็นพื้นที่ในการชมวิถีชีวิต แต่ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับย่านปากคลองตลาด เช่น ท่าเตียน พระบรมมหาราชวัง ฯลฯ ทำให้ย่านปากคลองตลาดมีนักท่องเที่ยวต่างชาติค่อนข้างน้อยกว่าในพื้นที่ใกล้เคียง ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงต้องการหาแนวทางในการสอดแทรกงานประยุกตศิลป์เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาในพื้นที่มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับการสอดแทรกงานประยุกตศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการสอดแทรกงานประยุกต์ศิลป์ตามเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด

สมมุติฐานของการวิจัย

การสอดแทรกงานประยุกต์ศิลป์ในพื้นที่ของเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด จะช่วยกระตุ้นดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มากขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประยุกต์ศิลป์ (Applied arts) หมายถึง ศิลปะที่ผสมผสานจากหลายแขนง แล้วสร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอย ในหลายด้าน รวมไปถึงด้านอุตสาหกรรมบริการ และให้ความพอใจอันเกิดจากความประณีตสวยงาม ความกลมกลืน แก่ประสาทสัมผัสควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย

การกระตุ้นความสนใจ หมายถึง การสร้างแรงกระตุ้นความสนใจที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน และปากคลองตลาด โดยผ่านการสอดแทรกศิลปะแนวประยุกต์ศิลป์ ที่ได้มาจากแนวคิดที่หลากหลายในพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา แนวทางสอดแทรกศิลปะแนวประยุกต์ศิลป์ ซึ่งสร้างสรรค์จากแนวคิด และทฤษฎีของการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ และ ศิลปะแนวกิจกรรม แสดงความหลากหลายทางด้านต่างๆ ในพื้นที่ท่าเตียนและปากคลองตลาด

ด้านพื้นที่ เริ่มต้นเส้นทางตั้งแต่วัดเลียบ ย่านปากคลองตลาด ยอดพิมานริเวอร์วอล์ค ตลาดยอดพิมาน สิ้นสุดที่ชุมชนท่าเตียน มิวเซียมสยาม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร

ด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 51 คน ซึ่งเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของบริเวณท่าเตียนและปากคลองตลาด และผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 5 คน

ด้านเวลา งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2562 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีสัญลักษณ์ศาสตร์ (Semiotic Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแทนความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีรากศัพท์มาจากศาสตร์แห่งสัญลักษณ์ (Science of sign) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ วัตถุ และความหมาย โดยศึกษาจากระบบของความหมายที่ส่งผลต่อการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งอาจมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมด้านคุณค่า เช่น ความรัก ความรู้สึกในวัยเยาว์ หรือความรู้สึกต่าง ๆ ทางอารมณ์ได้ (Songsam, 2008) เช่น การใช้แหวน หรือรูปหัวใจ แทนความรักต่อกัน นอกจากนี้การใช้สัญลักษณ์ยังมีความเชื่อมโยงทั้งในรูปแบบของภาษามีความเกี่ยวข้องกับบริบทช่วงเวลา

นอกจากนี้ยังมีการใช้กระบวนการออกแบบทางสัญลักษณ์ทางการออกแบบเพื่อการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ตุ๊กตานาโชค (Mascot) เพื่อการประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยว หรือมหกรรมทางกีฬา จากการใช้สัญลักษณ์ในพื้นที่กำเนิดเพื่อนำเสนอความเป็นอัต

ลักษณะและวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ทำให้เกิดเป็นผลงานในรูปแบบวัฒนธรรมนิยม (Pop Culture) ออกมาผ่านรูปลักษณ์ นิสัย และการสื่อสาร เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและต่อพื้นที่ ดังเช่น การสร้างตัวตนให้กับตุ๊กตาทมิคุมะมง เพื่อประชาสัมพันธ์และเป็นตัวแทนข้าราชการประจำจังหวัดคุมาโมโตะ โดยใช้หมีสีดำเป็นตัวแทนหมีญี่ปุ่น ใช้แก้มที่เป็นสีแดงเพราะมาจากดินแดนแห่งไฟ หรือแม้กระทั่งนิสัยที่ดูสนุกสนาน มีความอ่อนโยน เข้าถึงง่าย และขี้แกล้งโดยมาจากนิสัยของเด็กผู้ชายที่อาศัยในเขตคิวชู แสดงความเป็นมิตรต่อผู้คนจนประสบความสำเร็จ (Han-gla, 2015)

ทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) คือรูปแบบการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาจใช้ศิลปะทางการสื่อสารเข้าร่วมเพื่อให้การสื่อสารนั้นมีความน่าสนใจ Fisher (1984) ได้เสนอว่า การเล่าเรื่องใด ๆ ควรจะมีการตีความ และนำเสนอเรื่องที่มีความหมายแก่ผู้ฟังอย่างมีศิลปะ มีคุณค่าในข่าวสารนั้น ๆ และโน้มน้าวใจเพื่อให้ผู้ฟังมีปฏิสัมพันธ์ตอบรับที่ดีด้วย โดย Lucaites & Condit (1985) กล่าวว่า ในทุกช่วงเวลาของชีวิต การเล่าเรื่องเปรียบเสมือนสื่อกลางอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสนใจจากผู้ฟัง สังเกตได้จากตั้งแต่รูปแบบการสนทนา การอ่านข่าว เนื้อหาในนวนิยาย หรือโฆษณาต่าง ๆ อย่างมีโครงสร้าง ทั้งนี้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง ยังมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ เนื้อเรื่อง วากรรม และการจัดลำดับเนื้อหา เพื่อที่จะให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Srisumanan, 1998) นอกจากนี้ยังวิชา ปิ่นแก้ว (Pinkeaw, 2011) ยังกล่าวว่า การสื่อสารอาจคำนึงถึงการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง แลกเปลี่ยน หรือสลับบทบาทการเป็นผู้เล่าและผู้ฟังได้อีกด้วยจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกันอีกด้วย

ศิลปะแนวกิจกรรม (Activist art) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลอันหนึ่งของแรงกระตุ้นทางสุนทรียภาพ สังคมการเมืองและเทคโนโลยี ทั้งในด้านรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เป็นกระบวนการมากกว่าจะเป็นตัววัตถุหรือความสนใจในผลิตภัณฑ์แล้วมันเกิดขึ้นมาในพื้นที่สาธารณะมากกว่าภายในบริบทหรือที่ทางต่าง ๆ ของโลกศิลปะ เช่น ตามหอศิลป์ หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นการเอารูปลักษณะของการแสดง (Performance) ต่าง ๆ มาใช้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่วางอยู่บนพื้นฐานการนำเสนอ เหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสื่อ (Media events) นิทรรศการ (Exhibitions) และการติดตั้งศิลปะ (Installations) มาเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการ (Tankman, 2014) ซึ่งการใช้ศิลปะแนวกิจกรรมเชื่อมโยงกับพื้นที่ สุธี คุณาวิชยานนท์ (Kunawitchayanon, 2003) จัดโครงการศิลปะแนวกิจกรรมโดยใช้พื้นที่ตึกร้างแถวเขตห้วยขวางที่กำลังจะถูกทุบ รื้อ ทำลาย มาจัดทำงานศิลปะและมีการชักชวนศิลปินหลายคนเข้ามาร่วมสร้างให้เกิดเป็นห้วยขวางเมืองใหม่

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัยได้นำมาศึกษา เพื่อหาแนวทางในการสอดแทรกสร้างสรรค์งานศิลปะในหลากหลายแขนง นำมาประยุกต์ โดยบูรณาการศาสตร์ (Interdisciplinary) สร้างสรรค์ชิ้นงานศิลปะ อันจะนำไปสู่การกระตุ้นความสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาในพื้นที่ชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดรายได้ให้คนในชุมชนได้ดีอีกด้วย

กรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เส้นทางท่องเที่ยว ประยุกต์ศิลป์ (Applied arts) กิจกรรมภายในพื้นที่ (Theoretical theory) สัญญาศาสตร์ (Semiotic theory) และ การเล่าเรื่อง (Narrative theory)

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แนวทางในการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์ และการกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาค้นคว้าเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร และผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม โครงการต่าง ๆ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบความคิด (Conceptual framework) และดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด จำนวน 51 คน และผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ งานวิจัยชิ้นนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิดและแบบคำถามประมาณค่า (Ranking Scale) 5 ระดับ กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนท่าเตียนและย่านปากคลองตลาด จำนวน 51 คน โดยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ จำนวน 2 ท่าน ประกอบไปด้วย ดร.ดุจหทัย วงษ์กะพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ เมทะนี แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนที่ 3 ความสนใจเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์ในชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบสอบถามปลายปิดและแบบคำถามประมาณค่า กับกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าทางสถิติพื้นฐาน ประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์ในชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสู่การออกแบบผลงานทางด้านประยุกต์ศิลป์

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีทั้งหมด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนที่ 3 ความสนใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์ ในชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด การวิเคราะห์ข้อมูลแบบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าร้อยละ โดยได้รายละเอียด (ตารางที่ 1) ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน เพศชาย จำนวน 26 คน คิดเป็น 51.00 และเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็น 49.0 พบว่ามีอายุระหว่าง 26-35 ปี 58.8 อายุระหว่าง 36-45 ปี 17.6 ด้านสถานภาพโสด 66.7 แต่งงาน 27.5 และมีบุตร 5.9 ด้านภูมิลำเนาโซนยุโรป 64.7 โซนอเมริกา 17.6 และโซนเอเชีย 15.7 ด้านระดับการศึกษาปริญญาโท 47.1 ปริญญาตรี 33.3 มัธยมศึกษา 15.7 และสูงกว่าระดับปริญญาโท 3.9 ด้านอาชีพพนักงานบริษัท/เอกชน 54.9 ธุรกิจส่วนตัว 17.6 นักเรียน หรือนักศึกษา 7.8

2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 51 คน ชื่นชอบการท่องเที่ยว ด้านความถี่ในการท่องเที่ยวจะเที่ยว 4 เดือนต่อหนึ่งครั้ง คิดเป็น 39.2 ทุก ๆ 6 เดือน 35.3 ด้านสถานที่ชอบท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ อันดับหนึ่ง 56.9 โบราณสถานเป็นอันดับสอง 23.5 และแบบชุมชนอันดับสาม 25.5 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างท่องเที่ยวกับเพื่อน 39.2 ครอบครัว 27.5 ซึ่งมีมูลค่าการใช้จ่ายโดยประมาณในการท่องเที่ยวจำนวนเงิน 40,001-50,000 บาท คิดเป็น 27.5 จำนวนเงิน 20,001-30,000 บาท 25.5

3. ความสนใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 51 คน ส่วนใหญ่ไม่รู้จักย่านปากคลองตลาด 54.9 และรู้จักย่านปากคลองตลาด 45.1 ซึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่รู้จักย่านปากคลองตลาด จะนึกถึงเป็นแหล่งขายสินค้า 17.6 ท่าเรือและชุมชนเก่าแก่มีค่าที่เท่ากัน 11.8 จะมาย่านปากคลองตลาดเป็นครั้งแรก คิดเป็น 33.3 สองครั้ง 7.8 สาเหตุที่มาย่านปากคลองตลาด คือ มาชมวิถีชีวิต 19.6 ซื้อสินค้า 9.8 เมื่อมาย่านปากคลองตลาดจะมาที่ร้านดอกไม้เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็น 43.1 ร้านคาเฟ่ อันดับสอง 29.4 พักผ่อนริมน้ำอันดับสาม 21.6 ตามลำดับ ด้านความรู้สึกระประทับใจย่านปากคลองตลาด 43.1 และไม่ประทับใจ 2.0

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์ในชุมชนท่าเตียน-ย่านปากคลองตลาด จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่า งานประยุกต์ศิลป์ทางด้านสัญลักษณ์การ์ตูนหรือตัวนำโชค (Mascot) ที่ผสมผสานระหว่างเอกลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนกับย่านปากคลองตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.98 อยู่ในระดับปานกลาง ในรูปแบบนิทรรศการภาพถ่าย (Photo gallery) เกี่ยวกับวิถีชีวิตตลาดดอกไม้ มีค่าเฉลี่ย 4.02 ระดับมาก ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree art) การเอาถุงชาวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.73 ในการจัดงานศิลปะในพื้นที่ย่านปากคลองตลาด หากมีกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนี้เกิดขึ้นจะมีการบอกต่อมากที่สุด คิดเป็น 82.4

ตารางที่ 1 ค่าทางสถิติของข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นการสอดแทรกประยุกต์ศิลป์
ในชุมชนท่าเตียน – ย่านปากคลองตลาด

ลำดับ	คำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าร้อยละ (SD)	แปล ความหมาย
สัญลักษณ์ตัวนำโชค (Mascot)				
1	มีสัญลักษณ์เฉพาะของปากคลองตลาดที่ผสมผสานระหว่างยักษ์วัดโพธิ์ของชุมชนท่าเตียนกับดอกไม้ย่านปากคลองตลาด	3.98	0.86	มาก
2	ตัวการ์ตูนเพิ่มความน่าสนใจทั้งต่อเด็กและผู้ใหญ่	3.00	1.31	ปานกลาง
3	ใช้สัญลักษณ์ที่เป็นตัวการ์ตูนแนะนำเส้นทางควรท่องเที่ยว	2.86	1.18	ปานกลาง
4	ตัวการ์ตูนช่วยให้เกิดการจดจำ	2.76	1.31	ปานกลาง
5	ตัวการ์ตูนติดตั้งอยู่ในพื้นที่หน้าร้านอาหาร	2.71	1.17	ปานกลาง
6	ตัวการ์ตูนติดตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณะของรัฐและเอกชน	2.67	1.07	ปานกลาง
7	นักท่องเที่ยวสามารถเก็บภาพที่ระลึกกับตัวการ์ตูน	2.63	1.36	ปานกลาง
นิทรรศการภาพถ่าย (Photo Gallery)				
8	แกลลอรีภาพแห่งความทรงจำมีภาพถ่ายเกี่ยวกับวิถีชีวิตตลาดดอกไม้	4.02	0.99	มาก
9	ใช้พื้นที่ด้านบนยอดพิกานในการจัดแกลลอรีภาพถ่าย	3.80	1.06	มาก
10	แกลลอรีภาพแห่งความทรงจำมีภาพถ่ายเกี่ยวกับแหล่งค้าขายชา	3.65	1.15	มาก
11	ใช้ร้านขายชาเป็นหนึ่งในแกลลอรีภาพถ่าย	3.63	1.06	มาก
12	แกลลอรีภาพถ่ายจะกระจายอยู่ตามพื้นที่บ้านในชุมชนที่เข้าร่วมและพื้นที่สาธารณะ	3.61	1.10	มาก
13	แกลลอรีภาพแห่งความทรงจำมีภาพถ่ายเกี่ยวกับชุมชนท่าเตียน	3.53	1.06	มาก
14	ในแกลลอรีภาพถ่ายมีภาพละคร ภาพยนตร์ และหนังสือที่เคยมาถ่ายที่ปากคลองตลาด	3.33	1.09	ปานกลาง
15	นักท่องเที่ยวสามารถนำภาพถ่ายของตัวเองไปเป็นส่วนหนึ่งในแกลลอรีภาพแห่งความทรงจำ	3.31	1.17	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	คำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าร้อยละ (SD)	แปล ความหมาย
ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts)				
16	ถูกชาทำมาจากวัสดุเหลือทิ้งจากแหล่งผลิตชา	3.78	1.11	มาก
17	มีการจัดงานศิลปะตามพื้นที่ในชุมชน ปากคลองตลาด	3.73	1.14	มาก
18	ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) จุด ถ่ายภาพที่ระลึก	3.71	1.19	มาก
19	นักท่องเที่ยวสามารถเขียนชื่อบนธงชาซึ่งผูก กับดอกไม้แห่งแล้วนำไปสร้างสรรค์ที่ Tree arts	3.67	1.16	มาก
20	ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) อยู่ใน พื้นที่จุดสำคัญ (Land mark) ริมน้ำที่ยอด พิมาน	3.53	1.03	มาก
21	มีต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) ที่จุด ยอดพิมาน	3.43	1.17	ปานกลาง
22	ดอกไม้และใบไม้แห่งเป็นวัสดุที่เหลือทิ้งจาก ย่านปากคลองตลาด	3.29	1.14	ปานกลาง

การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ผู้ประกอบการในพื้นที่ นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่จะมาจากไชนูปยุโรป นิยมมากับเพื่อนวัยรุ่น และใช้เวลาในการอยู่กับสถานที่ท่องเที่ยวแบบชั่วขณะ ช่วงที่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ก็ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เยอะขึ้น ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมถนนดอกไม้เพื่อพ่อที่จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2560 ก็มีนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาชมในพื้นที่จำนวนมาก กิจกรรมวันสงกรานต์จัดขึ้นที่ยอดพิมานริเวอร์วอล์คมียอดขายเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวจับจ่ายใช้สอยจำนวนมาก

จากการศึกษาโดยมีจุดเริ่มต้นจากภาพยนตร์เรื่องท่าเตียน ขยายผลร่วมกับการศึกษาข้อมูลและสังเกตจากการลงพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนงานการออกแบบทางศิลปะเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในกลุ่มชาวต่างชาติ ร่วมกับภาครัฐและผู้ประกอบการเอกชน เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์และเรื่องราวของความหลากหลายทางอาชีพและชาติพันธุ์ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน และปากคลองตลาด โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ ทฤษฎีการเล่าเรื่องแบบมีส่วนร่วม และงานศิลปะแนวกิจกรรม ใน 3 รูปแบบ (ภาพที่ 1) ได้แก่ สัญลักษณ์ตัวนำโชค นิทรรศการภาพถ่าย และต้นไม้แห่งความทรงจำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 งานศิลปะแนวกิจกรรม 3 รูปแบบ
ที่มา: Author et al. (2019)

1. สัญลักษณ์ตัวนำโชค (Mascot) ได้รับความสนใจในระดับปานกลาง ซึ่งปรากฏในภาพที่ 1 งานศิลปะแนวกิจกรรม 3 รูปแบบ ด้านขวามือสุด โดยกลุ่มเป้าหมายเชื่อว่าการใช้สัญลักษณ์นำโชคที่มีการใช้สัญลักษณ์จากพื้นที่ชุมชนท่าเตียน และปากคลองตลาดด้วยแรงบันดาลใจจากยักษ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และดอกไม้ จะสามารถดึงดูดความสนใจในเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มที่มาเป็นครอบครัวได้มากที่สุด พื้นที่ชุมชนท่าเตียน และปากคลองตลาดนั้น มีสัญลักษณ์ที่สำคัญที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ ยักษ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือวัดโพธิ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของท่าเตียน และดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของปากคลองตลาด มาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบตัวการ์ตูน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งรูปยักษ์ของจริงที่เฝ้าประตูเข้าพระมณฑป เพื่อความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง หรือใช้ร่วมกับลัคนัน หุ่นประติมากรรมจีนที่เป็นนายทวารบาลของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพื่อความหลากหลาย ร่วมกับสีและรูปแบบของดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ซึ่งหุ่นตัวการ์ตูนเหล่านี้จะมีรูปแบบ เครื่องแต่งกาย ลวดลายที่แตกต่างกัน และกระจายตัวติดตั้งอยู่ในพื้นที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวบริเวณท่าเตียนและปากคลองตลาด จำนวน 10 แห่งในเบื้องต้น เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในบริเวณนั้น ๆ และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในการค้นหา ถ่ายภาพเป็นที่ระลึก เกิดการใช้จ่ายเงิน และกระจายรายได้สู่พื้นที่ในบริเวณที่ติดตั้ง นอกจากนี้ รูปแบบของหุ่นยังสามารถเปลี่ยนได้ทุกปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมาเที่ยวในพื้นที่ซ้ำอีกครั้ง

2. นิทรรศการภาพถ่าย (Photo Gallery) ได้รับความสนใจอยู่ในระดับมาก กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมถ่ายทอดวิถีชีวิต โดยเฉพาะในพื้นที่ตลาดดอกไม้และมีการจัดนิทรรศการอยู่บริเวณพื้นที่ยอดพิมานริเวอร์วอล์ค โดยการที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายช่วยทำให้เกิดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น นำเสนอศิลปะภาพถ่ายวิถีชีวิตของชุมชนท่าเตียนและปากคลองตลาด โดยอาจมีรูปแบบของแนวคิดที่แตกต่างกันไปแต่ละปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดความหลากหลายในมุมมองต่อพื้นที่ โดยจัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับแสดงผลงานภาพถ่ายจาก

นักท่องเที่ยว ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมทั้งงานศิลปะงูชา ถ่ายภาพร่วมกับตัวการ์ตูน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ผ่านการโพสต์ลงบนสังคมออนไลน์ และติดแฮชแท็ก (Hashtag) ที่กำหนดไว้ โดยจัดนิทรรศการในพื้นที่ของยอดพิมานริเวอร์วอล์ค

3. ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) (ภาพที่ 2) ได้รับความสนใจในระดับมาก โดยกลุ่มเป้าหมายเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ปากคลองตลาด ที่ทำมาจากวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชา และดอกไม้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้เป็นจุดถ่ายภาพจะช่วยดึงดูดความสนใจได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน เป็นผลงานศิลปะสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของชาวไทย จีน และญวน ที่มีมายาวนานแต่ครั้งอดีต ผ่านสัญลักษณ์ของการใช้ใบชาอบแห้งแทนการค้าขายของชาวจีน ดินหอมแทนวิถีชีวิตการทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวญวน ดอกไม้แห้งและลวดลายดอกไม้ชนิดต่างๆ ที่อยู่บนงูชา แสดงถึงวิถีการขายดอกไม้ของชาวไทย ที่อบอุ่นและรวมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว เรียงร้อยอยู่บนโครงสร้างร่วมกันอย่างสวยงาม เปรียบเสมือนความงดงามของชุมชนแห่งนี้ โดยติดตั้งผลงานอยู่บริเวณพื้นที่ชั้น 2 ของยอดพิมานริเวอร์วอล์ค ใช้การวางโครงสร้างในรูปแบบต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เขียนความประทับใจ ใส่ลงในใบชาอบแห้ง แขนงประดับรวมกันไว้บนโครงสร้างรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจมีรูปแบบแตกต่างกันในแต่ละปี เป็นผลงานศิลปะริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอกและส่งกลิ่นหอมที่อ่อนละมุนกระจายไปทั่วพื้นที่ โดยเน้นการนำวัสดุเหลือใช้จากพื้นที่ปากคลองตลาดเป็นวัตถุดิบหลัก

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการออกแบบต้นไม้แห่งความทรงจำ

ที่มา: Author et al. (2019)

อภิปรายผล

จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความสนใจต่อแนวทางการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ โดยภาพรวมมีความเห็นสอดคล้องกับการใช้งานประยุกตศิลป์ภายในพื้นที่อื่น ๆ ดังเช่น

1. ต้นไม้แห่งความทรงจำ (Tree Arts) ในหลายประเทศได้ทำกิจกรรมลักษณะคล้ายกันนี้ คือ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น มาโกโตะ อาซุมา (Makoto Azuma) ศิลปินชาวญี่ปุ่นผู้หลงใหลในการสร้างงานศิลปะโดยดึงเอาความโดดเด่นของดอกไม้และต้นไม้แต่ละชนิดมาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ที่มีความล้ำสมัยและแปลกตา โดยทุกผลงานเชื่อมโยงเกี่ยวกับดอกไม้ ต้นไม้ และพืชพันธุ์ธรรมชาติ ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักคือ โครงการที่เขาได้ร่วมมือกับบริษัทยานอวกาศ ในการส่งช่อดอกไม้และต้นบอนไซออกไปสู่ชั้นบรรยากาศ และได้มีการบันทึกภาพการเดินทางผ่านกล้องโกโปรและกล้องถ่ายรูปในปี 2014 (Designboom, 2017) และโครงการเลิฟล็อก (Love Lock) ประเทศเกาหลี เป็นผลงานประยุคศิลป์ที่แสดงถึงความรักรูปแบบหนึ่ง เกิดจากตำนานคู่รัก ชื่อนาดา (Nada) และเรลจา (Relja) ในประเทศเซอร์เบีย ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ความรักของเธอ หลังจากนั้นหญิงสาวในหมู่บ้านจึงเริ่มนำกุญแจไปล็อกติดบนสะพานแห่งความรัก ซึ่งเป็นสถานที่ ๆ ทั้งคู่เคยใช้เวลาด้วยกัน โดยบนกุญแจจะเขียนชื่อคู่รักไว้เพื่อให้มั่นใจว่าจะทำให้ความรักมั่นคง สัญลักษณ์แห่งความรักนี้มีอยู่ ณ จุดสำคัญหลากหลายประเทศทั่วโลก (Lockmasters, 2015)

2. นิทรรศการภาพถ่าย (Photo Gallery) มีหลายโครงการที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น โครงการนิทรรศการภาพถ่ายวันเดอร์ฟูลอินโดนีเซีย (Wonderful Indonesia) ของเดวิด เล้า (Laow, 2019) สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสีสัน ความงดงาม ธรรมชาติ ที่สอดประสานเข้ากับศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนอินโดนีเซียที่งดงามด้อย่างลงตัว และเป็นเอกภาพ ซึ่งได้รับความสนใจจากหลากหลายกลุ่มเป็นจำนวนมาก และงานวิจัยของภัทริยา ลูกจันทร์สุข และกุลชัย กุลตวนิช (Lookjansuk & Kultawanich, 2019) เรื่องนิทรรศการภาพถ่ายเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการเกษตรเสมือนออนไลน์ สำหรับเยาวชนรุ่นใหม่ มีความพึงพอใจในระดับมาก หลังจากรับชมสื่อนิทรรศการภาพถ่ายเสมือนจริง สามารถช่วยสร้างความเพลิดเพลิน ประสพการณ์ และอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับชมได้ดีอีกด้วย

3. สัญลักษณ์ตัวนำโชค (Mascot) ซึ่งสอดคล้องกับโครงการเมืองบิสตอล ประเทศอังกฤษ โครงการโกรมิตอัลลีเชส (Gromit Unleashed) มีการใช้ตัวละครสุนัขจากการ์ตูนเรื่องวอลเลทแอนด์โกรมิต (Wallace and Gromit) ขนาดสูง 5 ฟุต ที่ทำร่วมกับศิลปินทั่วประเทศ ติดตั้งไว้ตามจุดต่าง ๆ ทั่วเมือง ซึ่งสามารถสร้างรายได้เข้าสู่เมืองได้มากกว่า 75 ล้านปอนด์จากการท่องเที่ยว และเกิดการบริจาคกว่า 2.3 ล้านปอนด์เข้าสู่โรงพยาบาลเด็กอีกทางหนึ่ง (BBC News, 2013) ศักยภาพของสัญลักษณ์ตัวนำโชค (Mascot) เปรียบเสมือนตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างให้เกิดการจดจำที่ดีสู่พื้นที่สาธารณะ ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลากหลายพื้นที่ ทั้งยัง สร้างสีสันให้กับกิจกรรมต่าง ๆ สัญลักษณ์ตัวนำโชคยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์โครงการหรือการรณรงค์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Wongkam, 2021) จากศักยภาพที่หลากหลายจึงเป็นเหตุให้ในปัจจุบันหลายภาคส่วนเริ่มให้ความสนใจ นำสัญลักษณ์ตัวนำโชคมาเป็นสิ่งสำคัญในการประชาสัมพันธ์มากขึ้นเพราะลักษณะพิเศษ (Character) ของตัวการ์ตูนไม่เพียงแต่สามารถทำให้บรรลุจุดประสงค์ในการเผยแพร่ข้อมูลเป้าหมายสู่สาธารณะได้ง่ายขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังสร้างเสน่ห์ ความเป็นอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ออกมาผ่านรูปลักษณ์ นิยาย และการสื่อสาร ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

ทั้งสามความคิดเห็นนี้จะนำสู่แนวทางการสอดแทรกงานประยุกต์ศิลป์ตามเส้นทางท่องเที่ยว ทำให้สามารถกระตุ้นความสนใจต่อนักท่องเที่ยวให้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับภายในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น และอยู่ในพื้นที่ได้นานขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแนวทางในการสอดแทรกงานประยุกต์ศิลป์ลงในพื้นที่ ยังสามารถนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดเป็นผลงานในรูปแบบวัฒนธรรมนิยม (Pop Culture) ออกมาผ่านรูปลักษณ์ นิสัย และรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ศิลปะ เข้าเกิดความน่าสนใจ และมีกิจกรรมร่วม ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยวไปด้วย นั้น ประสบผลสำเร็จในหลายพื้นที่ เช่นเดียวกับจังหวัดราชบุรี ได้จัดทำโครงการปกติศิลป์ (Arts normal) ด้วยแนวคิด ทุกบ้านคือแกลลอรี่ ทุกที่คือหอศิลป์ (Huntrakool, 2012) ทำให้เป็นที่รู้จักสนใจของคนชาวราชบุรีและคนทั่วประเทศผู้ชื่นชอบในงานศิลปะ ให้มองว่าทุกพื้นที่ คือ หอศิลป์ฯ เริ่มเป็นการขยับพื้นที่จัดแสดงทางศิลปะจากโรงงานเถาธังไถ ให้เข้ามาใกล้ตัวเมืองและผู้คนมากขึ้น เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างศิลปะ และชีวิตประจำวันของคนในเมืองลง ทำให้การนำพื้นที่ ที่ธรรมดาสามัญมาใช้จัดแสดงงานศิลปะ โดยเริ่มจากการชักชวนชาวบ้าน ชุมชนท้องถิ่น ชาวชน ในราชบุรี รวมไปถึงศิลปิน ที่ไม่เคยทำงานศิลปะมาก่อนในชีวิต ให้เข้ามาสัมผัส มาเรียนรู้ มาทำความเข้าใจกับศิลปะในมุมมองที่สามารถค้นหาได้ในชีวิตประจำวัน นับว่าประสบความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนที่อยู่โดยรอบยอมรับงานศิลปะเหล่านี้เข้าไปไว้ในสถานที่สามัญในชีวิตได้ ถึงแม้ว่าบางคนอาจไม่ได้ลงมือทำงานศิลปะด้วยตนเองแต่ก็ยินยอมให้ใช้พื้นที่ ที่ยังสามารถสร้างรายได้คนในพื้นที่ได้ดี ที่สำคัญ หากมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแสดงความคิดเห็น รวมถึงการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้า และจัดกิจกรรมก็เป็นหนึ่งในการช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจ และจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (Kupkitaphun, Bunjongmanee, 2020) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจในงานประยุกต์ศิลป์ โดยเฉพาะการใช้จิตรกรรมภาพถ่าย เพราะเชื่อว่าจะทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ สามารถมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมและเกิดการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างทางออนไลน์ได้ง่าย แม้ว่านักท่องเที่ยวจะกลับประเทศไปแล้วก็ตาม ขณะที่การใช้ตัวละครสัญลักษณ์ถ้าเป็นตัวละครที่มีความสวยงาม น่าสนใจ ก็มีความต้องการที่จะนำมาไว้บริเวณร้านค้าของตนเอง แต่ก็ควรกระจายตัวอย่างเสมอภาค เพื่อให้เป็นจุดสนใจจากนักท่องเที่ยวต่อยอดรายได้มาสู่ร้านค้า ขณะที่การใช้ต้นไม้แห่งความทรงจำอาจมีวิธีการที่ซับซ้อนและใช้งบประมาณสูงซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องใช้ระยะเวลาในการร่วมทำกิจกรรมที่ยอดพิมานริเวอร์วอล์คเพียงแห่งเดียว ทั้งนี้อาจจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจากภายในพื้นที่จึงจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควรมีการจัดทำตัวอย่างจำลอง (Model) ของสัญลักษณ์ตัวนำโชคที่จะนำมาใช้ และมีภาพตัวอย่างของงานประยุกต์ศิลป์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเห็นรูปแบบ และทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่และผู้นำชุมชน เพื่อนำความคิดเห็นมาประกอบ วิเคราะห์ ให้ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เหมาะสมและดึงดูดความน่าสนใจทั้งของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติมากขึ้น

References

- BBC News. (2013). Gromit Unleashed 'seen by more than one million people'. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/uk-england-bristol-24471519>
- Boonprasong, P. (2017). *krabūankān plianplāeng prayōt chaisōi nai tukthāo: kōranī suksā tukthāo bōriwēn thātian Krung Thēp* [Use transformation process of shophouses: a case study of THA TIEN'S shophouse, Bangkok]. Thesis, Doctor of Philosophy, Chulalongkorn University, Bangkok
- Designboom. (2017). *Azuma Makoto*. Retrieved from <https://www.designboom.com/tag/azuma-makoto>
- Fisher, W. (1984). The Narrative Paradigm: In the Beginning. *Journal of Communication*. 34, 74–89.
- Han-gla, M. (2015). *kān sāngsan nawattakam nai kān songsōem khwāmkhēmkhæng khōng thōngthin: kōranī suksā kānchai tukkatā namchōk khōng changwat khu mā mō tō prathēt Yīpun* [Innovative Creation to Promoting Local Empowerment: A Case study of Mascot Character “KUMAMON” of Kumamoto Prefecture, Japan]. Thesis, Master of Political Science Program in Politics and Government, Chiang Mai University, Chiang Mai.
- Huntrakool, H. (2012). *samrūat phāksanām wan thī 10 Mithunāyon 2555 rī wīw khōng hōsin rūamsamai thao hong thai dīkhun* [Field Survey June 10, 2012 Review of Tao Hong Tai Contemporary Art Gallery Deekun]. Retrieved from http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember_Detail.php?id=430&CID=38749.
- Kunawitchayanon, S. (2003). *chāk Sayām kao sū Thai mai: wādūai khwām phlik phan khōng sinlapa chāk praphēnī sū samai mai læ rūamsamai* [From the old Siam to the new Thai: about the turning of art from tradition to modern and contemporary]. (2st ed.). Bangkok: Ban Hua Lam.
- Kupkitaphun, K., & Bunjongmanee, P. (2020). *nāothāng kānphatthanā 'ongprakōp kānthōngthīeo chōeng sukkhaphāp khōng nakthōngthīeo chāo Yurōp nai chāngwat Pračhūap Khīrī Khan* [The guidelines of health tourism

- development of european tourist in Prachuap khiri khan province]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat Univesity**, 14(1), 2-13.
- Laow, D. (2019). **nithatsakān phāpthāi thīsut hāeng khwām ngām “Wonderful Indonesia”** [The most beautiful photo exhibition “Wonderful Indonesia”]. Retrieved from https://www.matichon.co.th/publicize/news_1590832
- Lockmasters, A. (2015). **Love Locks: The Appeal and the History**. Retrieved from <http://www.Atlantalockmasters.com/love-locks-the-appeal-and-the-history>
- Lookjansuk, P., & Kultawanich, K. (2019). **nithatsakān sadāeng phāpthāi phūa songsōm phāplak thāngkān kasēt samūan ‘ōnlāl samrap yaowachon run mai** [Exhibition showing photos to promote the image of virtual agriculture online for the young generation]. **Journal of Rattana Bundit University**. 14(2), 1-16.
- Lucaites, J., & Condit, C. (1985). Re-constructing Narrative Theory: A Functional Perspective. **Journal of Communication**. 35, 90–108.
- Mathichon. (2012). **Lost in Thailand nang thī thamhai chāo Čhīn hāe thīeo Thai kwā sām lān knon** [Lost in Thailand, the movie that made more than 3 million Chinese people flock to Thailand]. Retrieved from <http://movie.sanook.com/33370>
- Ministry of Tourism and Sports. (2022). **Sathiti nakthōngthīeo phāinai prathēt pī 2559** [Statistics of domestic tourists in 2022]. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=657
- Pinkeaw, W. (2011). **Čharyatham kānnamsanōe rāikān lao khāo banthōeng khōng sathānī thōrathat phān dāothām** [Broadcasting narrative entertainment news and morality via satellite television]. Thesis, Master Master of Arts Program in Mass Communication Administration, Thammasat University, Bangkok.
- Prachachart. (2022). **kasikōn Thai khāt pōet prathēt dung tāng chāt thīeo Thai dūan lamaitamkwā sām sāen khon** [Kasikornbank expects to open the country to attract foreigners to travel to Thailand at least 300,000 people per month]. Retrieved from <https://www.prachachat.net/finance/news-919755>
- Songsam, N. (2008). **thōt rahat “lung” dūai thrītsadī san ya witthayā** [Deciphering the “phallic” with semiotic theory]. Retrieved from <http://www.artgazine.com/shoutouts/viewtopic.php?t=2207>
- Srinarang, K. (2011). **rōi Thai prāe Na thātīan: sathāpattayakam chōeng thotlōng kōranī suksā yān thātīan** [Experimaental architecture: case study Tha_tien community]. **Veridian E-Journal SU**. 4(1), 308-327.

- Srisumanan, R. (1998). **kān wikhro kān lao rū'ang thāng thōrathat nai rāikān samphāt** [An analysis of televisual narrative in interview program]. Thesis, Master of Arts in Mass Communication, Chulalongkorn University, Bangkok.
- Tankmano, S. (2014). **Sinlapa nāo kit'chakam: Sinlapa phū'a chumchon læ sangkhom** [Activity art: art for community and society]. Retrieved from <http://v1.midnightuniv.org/midnight2545/document9740.html>
- Wongkam, K. (2021). “**mātkhōt**” **kā rāek thōe tua kātūn songsōem kānthōngthīeo chōeng watthanatham thōngthin** ["Mascot" cartoon characters promote local cultural tourism]. Retrieved from <http://www.ias.chula.ac.th/article/มาสคอต-คาแรกเตอร์ตัวก/>

การพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วย ไมโครซอฟท์เอ็กเซล

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING PROGRAM FOR TEMPLES IN PREPARING FINANCIAL REPORTS WITH MICROSOFT EXCEL

ศรินฉากรณ์ โชคพิริยะภิญโญ¹ และกชพร นรมาศย์²

Sarinchakorn Chokphiriyapinyo¹ and Kodchaporn Noramart²

^{1,2}หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2}Doctor of Philosophy Program in Public Management, Graduate School of Commerce,
Burapha University

Email: nuchon2006@gmail.com

Received:	June 7, 2021
Revised:	August 20, 2021
Accepted:	September 1, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล การศึกษาเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่สำรวจบริบทต้นแบบตามมาตรฐานบัญชีสำหรับวัด แล้วนำโปรแกรมงานบัญชีกับคู่มือการใช้งานไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างวัด หลังการปรับปรุงแก้ไขร่างโปรแกรมนำไปทดลองใช้กับผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ใช้การจัดกลุ่มประเด็นข้อมูลในแต่ละด้านออกมา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การนำร่างโปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งานที่พัฒนาขึ้น นำไปทดลองใช้เพื่อจัดทำรายงานทางการเงินสำหรับวัด มีผลประเมินค่าเฉลี่ยโดยรวมหลังการปรับปรุงที่ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมสามารถอำนวยความสะดวกในการใช้งานและง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม การจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสมของการเชื่อมโยงกับแบบฟอร์มในการบันทึกข้อมูลรายรับ-รายจ่ายประจำวัน สามารถคำนวณและประมวลผลข้อมูลทางบัญชีได้แม่นยำ ความน่าเชื่อถือของการแสดงผลรายงานและประมวลผลรวดเร็ว สามารถออกรายงานทางการเงินได้ตามความต้องการ โปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งานของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการจัดทำบัญชีสำหรับวัด อันจะนำไปสู่ความโปร่งใสในการบริหารจัดการของวัดต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ

โปรแกรมบัญชีสำหรับวัด รายงานทางการเงิน ไมโครซอฟท์เอ็กเซล

ABSTRACT

The objective of this research was to study the development of accounting program for temples in preparing financial reports with Microsoft excel. The study was qualitative research by using data collection methods by analyzing relevant document data and surveying the context of the prototype temples as a model according to the accounting temples standards, and then applying the accounting program and the manual to experiment with the sample group. After the revision of the draft program to be tested with the subjects which not temples, the content analysis used grouping of data points in each aspect to obtain data for research objectives.

The results showed that the draft accounting program and the developed manual, were used as an experiment to prepare financial reports for temples, had an overall mean after improvement was 4.60 at the highest level. The program is convenient to use and easy to learn and understand in using the program. The proper arrangement of the elements of linkage with the form to record the daily income - expenses can calculate and process accounting information accurately, the reliability of the report display, and the processing speed can be issued financial reports as required. The accounting program and manual of this study are useful in the preparation of accounting for temples, which will lead to transparency in the management of temples in the future.

Keywords

Accounting Program for Temples, Financial Reports, Microsoft Excel

ความสำคัญของปัญหา

วัดเป็นองค์กรหลักของสังคมไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการเป็นผู้นำต้นแบบขององค์กรต่าง ๆ ในการบริหารจัดการที่ดีโดยยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักด้านความโปร่งใสซึ่งประกอบด้วย การไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล และการตรวจสอบได้ จากการที่วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายจึงต้องจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เพื่อให้วัดมีแนวทางและถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2511 ว่าด้วยการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปด้วยดี (National Buddhism Office, 2017) ซึ่งการจัดทำบัญชีของวัดนั้นต้องมีการเปิดเผยข้อมูลต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งนี้ข้อมูลที่แสดงในรายงานทางการเงินควรมีความถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Commissioner's Office, 2017) และการนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการวางแผนหรือตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (Secretariat of the Sangha Council, 2017) แม้จะมีข้อบังคับให้วัดจัดทำบัญชี แต่วัดส่วนใหญ่ก็ดำเนินการจัดทำบัญชีด้วยมือ ทำการบันทึกข้อมูลลงในสมุดบัญชีหลายเล่ม สร้างความยุ่งยากให้กับผู้จัดทำบัญชีของวัดเป็นอย่างมาก เนื่องจากมี

ขั้นตอนการจัดทำที่ค่อนข้างซับซ้อน เช่น การรวบรวมเอกสารเพื่อการบันทึกบัญชี การบันทึกรายการในสมุดรายวัน การผ่านรายการจากสมุดรายวันไปยังบัญชีแยกประเภท การรวบรวมข้อมูลจากบัญชีแยกประเภท เพื่อนำไปจัดทำรายงานทางการเงิน นับเป็นอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและเกิดความยุ่งยากรวมถึงต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำบัญชีค่อนข้างนาน เพื่อให้มีรายงานทางการเงินที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการได้ วัดจึงจำเป็นต้องมีการจัดการข้อมูลที่ดี สามารถรวบรวมข้อมูลที่มีปริมาณมากและหลากหลายประเภท เพื่อให้สามารถสืบค้น สืบหา วิเคราะห์และสังเคราะห์และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยทางเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน สำหรับโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลนั้นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูล การคำนวณ การแปลงอักษรให้เป็นข้อมูลเพื่อการคำนวณ ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานในการจัดทำบัญชีของวัดรวดเร็ว ง่ายขึ้น ถูกต้อง และลดความผิดพลาดที่เกิดจากการจัดทำบัญชีด้วยมือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลนั้น หลายคนอาจมองว่ามีความสามารถจัดการข้อมูลได้แค่พื้นฐาน หรือใช้ทำงานกับงานง่าย ๆ เพียงเท่านั้น แต่ถ้าหากทำการศึกษาการใช้งานของโปรแกรมสามารถตอบโจทย์ความต้องการใช้งานในด้านการคำนวณ และสะดวกต่อการนำข้อมูลหรือรายงานไปประยุกต์ใช้กับงานด้านต่าง ๆ ซึ่งโปรแกรมนี้อาจเป็นเครื่องมือช่วยจัดการฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและมีราคาต้นทุนไม่สูงมาก (Cheewapat, 2019) นอกจากนี้ โปรแกรมยังมีความโดดเด่นด้านฟังก์ชันที่ใช้ในการคำนวณ คือ อำนวยความสะดวกในการทำงานเกี่ยวกับการคำนวณข้อมูล แสดงข้อมูลในลักษณะเป็นคอลัมน์ หรือเป็นช่องตาราง ซึ่งสามารถบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ทั้งสามารถใส่สูตรลงในเซลล์บางเซลล์เพื่อให้โปรแกรมทำการคำนวณหาผลลัพธ์จากข้อมูล ช่วยให้คำนวณตัวเลขในตารางได้ง่าย ๆ ตั้งแต่คณิตศาสตร์ขั้นพื้นฐานไปจนถึงสูตรทางการเงินที่ซับซ้อน และยังสามารถใช้เอ็กเซลในการจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สร้างรายงาน และสร้างแผนภูมิในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแสดงการเปรียบเทียบข้อมูลได้หลายรูปแบบอีกด้วย (Pulungroj, 2011) จากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำบัญชีมากยิ่งขึ้น ซึ่งโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลสามารถทำได้ครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การบันทึกรายการในสมุดรายวันผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท งบดุลและงบการเงิน อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลหรือรายงานที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดทำบัญชีด้วย ไมโครซอฟท์เอ็กเซลจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงานเป็นปกติอยู่แล้ว และโปรแกรมมีความสามารถในการคำนวณตัวเลขที่ให้ผลลัพธ์ได้ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ โดยพื้นที่การทำงานทั้งหมดในไมโครซอฟท์เอ็กเซลจะอยู่ในรูปแบบของตาราง ทำให้ง่ายต่อการจัดการข้อมูลตัวเลขจำนวนมากในระบบบัญชีได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่ไมโครซอฟท์เอ็กเซล มีลักษณะไฟล์เป็นสมุดงานจะช่วยให้สามารถจัดการระบบบัญชีได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้นการนำโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลมาใช้กับงานด้านบัญชี จะช่วยลดระยะเวลาในการทำงาน ช่วยให้การเก็บข้อมูลทางด้านบัญชีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Jumlong, 2019)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล ตามแนวทางมาตรฐานทางบัญชีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดทำบัญชีของวัดเป็นไปด้วยความถูกต้องตาม

มาตรฐานทางบัญชี ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้จัดทำบัญชีเบื้องต้นที่ถูกต้อง เพิ่มประสิทธิภาพการบันทึกข้อมูล และการประมวลผลรายงานทางการเงินให้เป็นไปอย่างมีระบบ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้ข้อมูลร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อน มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สามารถนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลไปใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำรูปแบบโปรแกรมดังกล่าว ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีสำหรับวัดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เกิดความความโปร่งใส จึงจะทำให้วัดเป็นที่เชื่อมั่นศรัทธา ได้รับการยอมรับต่อประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน และเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การจัดทำรายงานทางการเงินด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซลสำหรับวัดอย่างง่าย ควรมีรูปแบบโปรแกรมงานบัญชีอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่สำรวจบริบทของวัดต้นแบบเพื่อจัดเก็บข้อมูลการจัดทำบัญชีที่เป็นมาตรฐาน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแนวทางและขั้นตอนการจัดทำรายงานทางการเงินของวัด ภาระเบี่ยงข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีวัดตามมาตรฐาน องค์ประกอบระบบบัญชีและการจัดทำรายงานการเงิน

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่สำรวจบริบทของวัดต้นแบบ ทำการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมงานบัญชีด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซลตามมาตรฐานบัญชีสำหรับวัด 6 แบบ เพื่อใช้บันทึกข้อมูลทางบัญชีและจัดทำรายงานทางการเงินพร้อมคู่มือการใช้งาน เพื่อนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 ทำการทดสอบการทำงานของร่างโปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งาน ก่อนการปรับปรุงโดยการทดลองใช้กับวัดในจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 15 แห่ง หลังจากทำการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม แล้วนำร่างโปรแกรมงานบัญชีไปทดลองใช้กับผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในการใช้งานของโปรแกรม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผลระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งาน เพื่อทำการประเมินประสิทธิภาพของการใช้โปรแกรม

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัยจากการทดสอบโดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจัดทำข้อเสนอแนะต่อวัดและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการด้านการใช้โปรแกรมงานบัญชีด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล ในการจัดทำบัญชีของวัด พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรมงานบัญชี

สำหรับวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับวัด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การลงพื้นที่สำรวจบริบทของวัดต้นแบบตามมาตรฐานบัญชีสำหรับวัด โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วัดดาวดึงษาราม ตามมติมหาเถรสมาคมเป็นวัดนาร่อง ทดลองจัดทำบัญชีตามรูปแบบที่กำหนดใหม่

2. ทดลองใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งาน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วัดในจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 แห่ง และผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินผลความเข้าใจในการทดลองใช้ร่างโปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งานในการจัดทำรายงานการเงินสำหรับวัดที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับวัด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่สำรวจบริบทของวัดต้นแบบ เพื่อทำการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการเงินสำหรับวัดตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำการวิเคราะห์และออกแบบพัฒนาร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล

2. นำร่างโปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งานในการจัดทำรายงานทางการเงินสำหรับวัดที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับวัด ก่อนปรับปรุงไปทดลองใช้กับวัดจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา หลังปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมนำไปทดลองใช้กับผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด โดยการอธิบายรายละเอียดการใช้ร่างโปรแกรมงานบัญชีและคู่มือการใช้งานการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานสำหรับวัด พร้อมทั้งตอบข้อซักถาม จากผู้ทดลองใช้เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยในการใช้ จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินผลความเข้าใจในการใช้งาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจบริบทของวัดต้นแบบ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ใช้การจัดกลุ่มประเด็นข้อมูลในแต่ละด้านออกมา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2. การวิเคราะห์แบบประเมินผลความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งานในการจัดทำรายงานทางการเงินสำหรับวัด โดยผลการประเมินความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานสำหรับวัดที่ปฏิบัติงานจริงตามมติมหาเถรสมาคม ซึ่งค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก การรายงานผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ยและแปลผลค่าเฉลี่ยแบบประเมิน กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามการประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับความเข้าใจตามช่วงคะแนน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

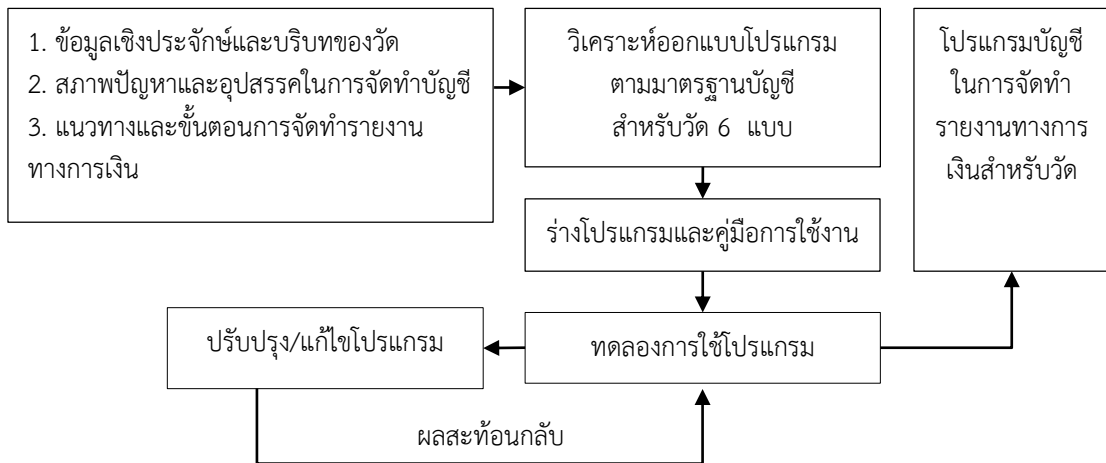
ระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความเข้าใจน้อยที่สุด

ระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความเข้าใจน้อย

ระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความเข้าใจปานกลาง

ระดับ 4 ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความเข้าใจมาก

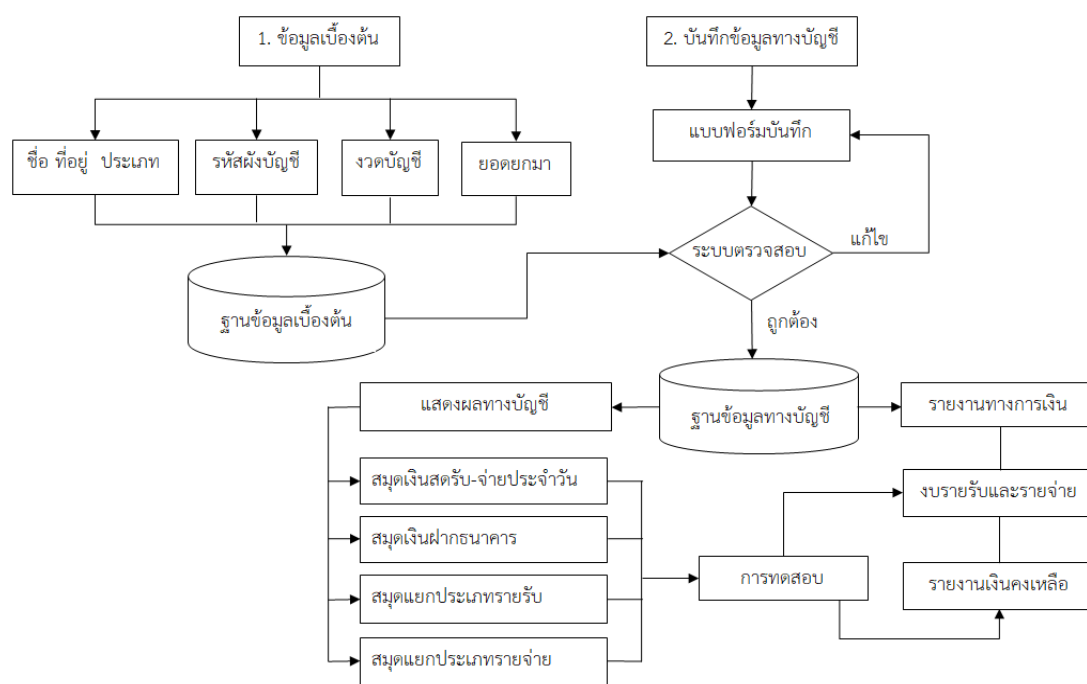
ระดับ 5 ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความเข้าใจมากที่สุด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเชิงประจักษ์และบริบทของวัดต้นแบบ พบว่า วัดมีการนำระบบบัญชีที่มีมาตรฐานบัญชีที่กำหนดโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้ง 6 แบบ ประกอบด้วย สมุดเงินสดรับจ่ายประจำวัน สมุดเงินฝากธนาคาร สมุดแยกประเภทรายรับและรายจ่าย งบรายรับและรายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ มาใช้ปฏิบัติในการจัดทำบัญชีทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์เงินสด กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานคือ มีการจดบันทึกข้อมูลรายรับ-รายจ่ายประจำวัน ลงในสมุดบัญชีด้วยมือ แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำเป็นรายงานนำเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เนื่องจากสภาพปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญจากการที่วัดขาดผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และไม่ได้รับการอบรมด้านการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของวัด มองว่าระบบบัญชีมาตรฐานทั้ง 6 แบบ มีความซับซ้อนมากเกินไป ยากต่อการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ และวัดประสบปัญหาขาดอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น โปรแกรมการจัดทำบัญชีอย่างง่ายสำหรับวัด การสร้างแผนผังทางเดินเอกสารทางบัญชีอย่างชัดเจน เป็นประเด็นที่วัดต้องการให้สร้างแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติงานให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเอกสาร และยังพบว่ากฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎกระทรวง ที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุง เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในปัจจุบัน จากผลการลงพื้นที่สำรวจบริบทวัดต้นแบบตามมาตรฐานบัญชี ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาสร้างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล บัญชีสำหรับวัดอย่างง่าย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด

จากภาพที่ 2 ร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด จัดทำขึ้นตามแนวทางและมาตรฐานทางบัญชีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. หน้าหลักของโปรแกรมระบบบัญชีสำหรับวัด เป็นแผ่นงานที่ต้องกรอกข้อมูลตั้งค่าก่อนเริ่มบันทึกข้อมูลทางบัญชี เนื่องจากหน้าหลักของโปรแกรมเป็นฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังการแสดงผลของรายงานข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมด เพื่อให้ผู้ใช้งานสะดวกในการเลือกแผ่นงานต่าง ๆ ที่ต้องการใช้งานได้อย่างรวดเร็ว โดยผู้ใช้งานสามารถคลิกที่ชื่อแผ่นงานที่ต้องการเลือก ระบบจะลิงค์ไปยังแผ่นงานที่ต้องการ และสามารถคลิกกลับมายังแผ่นงานหน้าหลัก ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ส่วนแรก คือ ชื่อวัด ที่อยู่ ประเภท รหัสวัด และประจำปี ซึ่งข้อมูลจะไปแสดงผลในแบบฟอร์มบันทึกบัญชี แสดงผลทางบัญชีและรายงานทางการเงิน

1.2 ข้อมูลเบื้องต้น คือ เมื่อเริ่มต้นใช้งาน ต้องกำหนดรหัสผังบัญชีให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมของวัด ซึ่งการกำหนดเลขที่บัญชี จะใช้ตัวเลขเป็นชื่อหมวดและกลุ่มของบัญชี การกำหนดงวดบัญชีตามปีงบประมาณ และยอดยกมาต้องยกยอดคงเหลือของปีที่ผ่านมา นำมากรอกในข้อมูลยอดยกมาในปีปัจจุบัน

1.3 บันทึกข้อมูลทางบัญชี ในแบบฟอร์มบันทึกรายรับ-รายจ่าย

1.4 การแสดงผลทางบัญชี และรายงานทางการเงิน ตามมาตรฐานบัญชี 6 แบบ คือ สมุดเงินสรับจ่ายประจำวัน สมุดเงินฝากธนาคาร สมุดแยกประเภทรายรับรายจ่าย งบรายรับและรายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ แสดงดังภาพที่ 3

โปรแกรมระบบบัญชีสำหรับวัด

1.1

ชื่อ: วัดคั่นแบบระบบบัญชีมาตรฐาน ประเภท: วัดราษฎร์

ที่อยู่: ตำบลบึง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230 รหัสวัด: 532695

ประจำปี: 2562

1.2

ข้อมูลเบื้องต้น

รหัสส่งบัญชี

งวดบัญชี

ยอดยกมา

1.3

บันทึกข้อมูลทางบัญชี

ฟอร์มบันทึกรายรับ-รายจ่าย

1.4

การแสดงผลทางบัญชี

สมุดเงินสดรับ-จ่ายประจำวัน

สมุดเงินฝากธนาคาร

สมุดแยกประเภทรายรับ

สมุดแยกประเภทรายจ่าย

รายงานทางการเงิน

ทดสอบ

งบรายรับและรายจ่าย

รายงานเงินคงเหลือ

ภาพที่ 3 หน้าหลักของร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด

2. บันทึกข้อมูลทางบัญชี ในแบบฟอร์มบันทึกการทั้งด้านการรับเงิน และด้านการจ่ายเงินประจำวัน ตามเมนูคำสั่งสำหรับการบันทึกข้อมูล แสดงดังภาพที่ 4

วัดคั่นแบบระบบบัญชีมาตรฐาน ตำบลบึง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230		แบบฟอร์มบันทึกบัญชี	
เลขที่รายการ	28	งวดบัญชี	
วันที่	2/10/2563	หน้าบัญชี	
อ้างอิงเอกสาร		ประเภท	
คำอธิบาย			
เลขที่บัญชี	ชื่อบัญชี	จำนวนเงิน	จำนวนเงิน
แสดงรายการทางบัญชีที่ทำการบันทึกข้อมูล			
ศูนย์บาทถ้วน		0.00	0.00
ผู้บันทึก/วันที่	ผู้ตรวจสอบ/วันที่	ผู้อนุมัติ/วันที่	

ล้างข้อมูลบันทึกบัญชี

ฟอร์มบันทึกรายรับ-รายจ่าย

บันทึก ล้างแบบฟอร์ม

ค้นหา ลบ

ตัวอย่างก่อนพิมพ์

กลับไปหน้าหลัก

เมนูคำสั่งสำหรับบันทึกข้อมูล

ภาพที่ 4 แบบฟอร์มบันทึกบัญชีร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด

สำหรับรายงานเพื่อแสดงผลทางบัญชี ประกอบด้วย สมุดเงินสดรับ-จ่ายประจำวัน สมุดเงินฝากธนาคาร สมุดแยกประเภทรายรับและรายจ่าย แสดงดังภาพที่ 5

วันที่เริ่มระบบบัญชีรวมทาง
ศูนย์บัญชีรวมของ - จำนวนเงิน

เลขบัญชี

1001

ปีบัญชี

ปีงบประมาณ

วัน

1

เดือน

ตุลาคม

2562

ปีแรก

30

เดือน

ตุลาคม

2562

ยื่นขอตั้งศูนย์รวม

หมวด

ปีงบปี

ประเภท

ปีงบปี

วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	จำนวนเงิน	วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	จำนวนเงิน	ปีงบการเงิน	ยอดคงเหลือรวม
01/10/2019	01.000001	ยอดรายการเปิดระบบ	฿	3,000.00							3,000.00
01/10/2019	01.000001	รับเงินจากศูนย์บัญชีรวมอื่นโอน	฿	1,000.00	01/10/2019	01.000001	รับเงินจากศูนย์บัญชีรวมอื่นโอน	฿	4,000.00		4,000.00
01/10/2019	01.000002	รับเงินฝากเงินโอน	฿	10,000.00	01/10/2019	01.000002	รับเงินฝากเงินโอน	฿	11,000.00		11,000.00

วันที่เริ่มระบบบัญชีรวมทาง
ศูนย์บัญชีรวมของ

เลขบัญชี

1002

ปีบัญชี

ปีงบประมาณ

วัน

1

เดือน

ตุลาคม

2562

ปีแรก

30

เดือน

ตุลาคม

2562

ยื่นขอตั้งศูนย์รวมของ

หมวด

ปีงบปี

ประเภท

ปีงบปี

วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	จำนวนเงิน	วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	จำนวนเงิน	ปีงบการเงิน	ยอดคงเหลือรวม
01/10/2019	01.000001	ยอดรายการเปิดระบบ	฿	10,000.00							10,000.00
01/10/2019	01.000001	รับเงินฝากเงินโอน	฿	10,000.00	01/10/2019	01.000001	รับเงินฝากเงินโอน	฿	80,000.00		80,000.00
01/10/2019	01.000002	รับเงินฝากเงินโอน	฿	10,000.00	01/10/2019	01.000002	รับเงินฝากเงินโอน	฿	80,000.00		80,000.00

วันที่เริ่มระบบบัญชีรวมทาง
ศูนย์บัญชีรวมของ

เลขบัญชี

4004

ปีบัญชี

ปีงบประมาณ

วัน

1

เดือน

ตุลาคม

2562

ปีแรก

30

เดือน

ตุลาคม

2562

ยื่นขอตั้งศูนย์รวม

หมวด

ปีงบปี

ประเภท

ปีงบปี

วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	ยอดคงเหลือ	จำนวนเงิน	ยอดคงเหลือ
01/10/2019	01.000001	รับเงินค่าขายออกในรูปเงินเป็นเงินสด	฿	-	1,200.00	1,200.00
08/11/2019	01.000002	รับเงินค่าขายออกในรูปเงินเป็นเงินสด	฿	1,200.00	1,300.00	2,500.00

วันที่เริ่มระบบบัญชีรวมทาง
ศูนย์บัญชีรวมของ

เลขบัญชี

5013

ปีบัญชี

ปีงบประมาณ

วัน

1

เดือน

ตุลาคม

2562

ปีแรก

30

เดือน

ตุลาคม

2562

ยื่นขอตั้งศูนย์รวม

หมวด

ปีงบปี

ประเภท

ปีงบปี

วันที่	เลขที่เอกสาร	รายการรับ	หน่วยบัญชี	ยอดคงเหลือ	จำนวนเงิน	ยอดคงเหลือ
16/10/2019	01.000001	หักบัญชีรวมทางฝ่ายค่าใช้ฟรี ประจําเดือนกันยายน 2562	฿	-	3,000.00	3,000.00
13/11/2019	01.000001	หักบัญชีรวมทางฝ่ายค่าใช้ฟรี เดือนตุลาคม 2562	฿	3,000.00	2,900.00	5,900.00
		รวมเงินเป็นเงินสดคงเหลือ		-	5,900.00	5,900.00

ภาพที่ 5 แสดงผลรายงานทางบัญชีของร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด

รายงานทางการเงิน ประกอบด้วย งบรายรับและรายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ เป็นแผนงานแสดงผลข้อมูลอัตโนมัติในรูปแบบรายงานทางการเงิน แสดงดังภาพที่ 6

วัดต้นแบบระบบบัญชีมาตรฐาน งบรายวันและรายจ่าย คำหรับฉบับนี้..... ถึง หน่วย: บาท <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <th style="text-align: left; width: 60%;">รายรับ</th> <th style="width: 20%;"></th> <th style="width: 20%;"></th> </tr> <tr> <td>เงินรับบริจาค</td> <td align="right">42,000.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>เงินกัลยาณมิตร</td> <td align="right">1,500.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>เงินรับค่าบริการ</td> <td align="right">1,500.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>เงินรับจากการขาย</td> <td align="right">2,500.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>เงินรับจากการจัดกิจกรรม</td> <td align="right">20,990.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>เงินรับดอกเบี้ย</td> <td align="right">4,000.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ดอกเบี้ยอื่น</td> <td align="right">200.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>รายวันอื่น ๆ</td> <td align="right">500.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td align="right">73,190.</td> </tr> </table> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <th style="text-align: left; width: 60%;">รายจ่าย</th> <th style="width: 20%;"></th> <th style="width: 20%;"></th> </tr> <tr> <td>ค่าแรงงานเงินเดือน</td> <td align="right">900.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ค่าอาหารอุปโภค</td> <td align="right">6,900.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ค่าวัสดุค้ำ</td> <td align="right">5,000.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ค่าอุปกรณ์วัสดุสิ้นเปลือง</td> <td align="right">6,200.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ค่าก่อสร้าง</td> <td align="right">40,000.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ</td> <td align="right">500.00</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td align="right">59,500.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td align="right">13,690.</td> </tr> </table> รายรับสูง (ถ้า) กว่ารายจ่าย ควรชดเชยด้วยเงิน ผู้ทำบัญชี	รายรับ			เงินรับบริจาค	42,000.00		เงินกัลยาณมิตร	1,500.00		เงินรับค่าบริการ	1,500.00		เงินรับจากการขาย	2,500.00		เงินรับจากการจัดกิจกรรม	20,990.00		เงินรับดอกเบี้ย	4,000.00		ดอกเบี้ยอื่น	200.00		รายวันอื่น ๆ	500.00				73,190.	รายจ่าย			ค่าแรงงานเงินเดือน	900.00		ค่าอาหารอุปโภค	6,900.00		ค่าวัสดุค้ำ	5,000.00		ค่าอุปกรณ์วัสดุสิ้นเปลือง	6,200.00		ค่าก่อสร้าง	40,000.00		ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	500.00				59,500.			13,690.	วัดต้นแบบระบบบัญชีมาตรฐาน รายงานเงินคงเหลือ ณ วันที่..... หน่วย: บาท <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%;">เงินสดในมือ</td> <td align="right">3,000.00</td> </tr> <tr> <td>เงินฝากธนาคาร กรุงไทย สาขา تهران ประเทศอมรินทร์</td> <td align="right">63,490.00</td> </tr> <tr> <td>เงินฝากธนาคาร กสิกร ไทย สาขา تهران ประเทศเงินฝากประจำ</td> <td align="right">5,200.00</td> </tr> <tr> <td>รวมเงินคงเหลือ ณ</td> <td align="right">71,690.00</td> </tr> </table> ตรวจถูกต้องแล้ว ผู้ทำบัญชี ลงชื่อ..... ลงชื่อ..... เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร	เงินสดในมือ	3,000.00	เงินฝากธนาคาร กรุงไทย สาขา تهران ประเทศอมรินทร์	63,490.00	เงินฝากธนาคาร กสิกร ไทย สาขา تهران ประเทศเงินฝากประจำ	5,200.00	รวมเงินคงเหลือ ณ	71,690.00
รายรับ																																																																		
เงินรับบริจาค	42,000.00																																																																	
เงินกัลยาณมิตร	1,500.00																																																																	
เงินรับค่าบริการ	1,500.00																																																																	
เงินรับจากการขาย	2,500.00																																																																	
เงินรับจากการจัดกิจกรรม	20,990.00																																																																	
เงินรับดอกเบี้ย	4,000.00																																																																	
ดอกเบี้ยอื่น	200.00																																																																	
รายวันอื่น ๆ	500.00																																																																	
		73,190.																																																																
รายจ่าย																																																																		
ค่าแรงงานเงินเดือน	900.00																																																																	
ค่าอาหารอุปโภค	6,900.00																																																																	
ค่าวัสดุค้ำ	5,000.00																																																																	
ค่าอุปกรณ์วัสดุสิ้นเปลือง	6,200.00																																																																	
ค่าก่อสร้าง	40,000.00																																																																	
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	500.00																																																																	
		59,500.																																																																
		13,690.																																																																
เงินสดในมือ	3,000.00																																																																	
เงินฝากธนาคาร กรุงไทย สาขา تهران ประเทศอมรินทร์	63,490.00																																																																	
เงินฝากธนาคาร กสิกร ไทย สาขา تهران ประเทศเงินฝากประจำ	5,200.00																																																																	
รวมเงินคงเหลือ ณ	71,690.00																																																																	

ภาพที่ 6 แสดงรายงานทางการเงินของร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัด

หลังจากผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาร่างโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซล และคู่มือการใช้งานเรียบร้อยตามแนวทางและมาตรฐานทางบัญชีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนด จากนั้นนำร่างโปรแกรมไปทดสอบโดยการทดลองใช้ในพื้นที่วัดจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 แห่ง และผู้ที่ทดลองใช้ไมโครซอฟท์เอ็กเซล จำนวน 10 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสองกลุ่มมีระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมบัญชีสำหรับวัดและคู่มือการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาร่างโปรแกรมงานบัญชีสำหรับวัดด้วยไมโครซอฟท์เอ็กเซลและคู่มือการใช้งานเรียบร้อยตามแนวทางและมาตรฐานทางบัญชีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด จากนั้นนำร่างโปรแกรมไปทดสอบครั้งที่ 1 โดยการทดลองใช้ในพื้นที่วัดจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งานกลุ่มตัวอย่างวัด

หัวข้อประเมิน	ผลรวมแบบประเมินผลกลุ่มตัวอย่างวัด	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเข้าใจ
ความง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม	4.47	มาก
ความเหมาะสมของการเชื่อมโยงทุก ๆ หน้าต่างการทำงาน	4.40	มาก
ความสะดวกในการใช้งาน	4.47	มาก
รูปแบบของหน้าต่างการทำงานเหมาะสมและน่าสนใจ	4.33	มาก
การแสดงผลรายงานตรงตามความต้องการ	4.53	มากที่สุด
ปริมาณเนื้อหาและการอธิบายความหมายคู่มือใช้งานชัดเจน	4.40	มาก
รูปแบบโปรแกรมมีการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.40	มาก
ความน่าเชื่อถือของการแสดงผลรายงานและประมวลผลรวดเร็ว	4.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.44	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรม อันดับที่ 1 การแสดงผลรายงานตรงตามความต้องการ และความน่าเชื่อถือของการแสดงผลรายงานและประมวลผลรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 ความง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม และความสะดวกในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 ความเหมาะสมของการเชื่อมโยงทุก ๆ หน้าต่างการทำงาน ปริมาณเนื้อหาและการอธิบายความหมายคู่มือใช้งานชัดเจน และรูปแบบโปรแกรมมีการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในระดับมาก และอันดับที่ 4 รูปแบบของหน้าต่างการทำงานเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 4.44 อยู่ในระดับมาก

นำผลประเมินระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมจากการทดสอบครั้งที่ 1 มาทำการปรับปรุงแก้ไขร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 2 โดยการทดลองใช้กับผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด จำนวน 10 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งานกลุ่มตัวอย่างผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด

หัวข้อประเมิน	ผลรวมแบบประเมินผลกลุ่มตัวอย่างผู้ทดลองที่ไม่ใช่วัด	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเข้าใจ
ความง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม	4.50	มากที่สุด
ความเหมาะสมของการเชื่อมโยงทุก ๆ หน้าต่างการทำงาน	4.60	มากที่สุด
ความสะดวกในการใช้งาน	4.50	มากที่สุด
รูปแบบของหน้าต่างการทำงานเหมาะสมและน่าสนใจ	4.40	มาก
การแสดงผลรายงานตรงตามความต้องการ	4.77	มากที่สุด
ปริมาณเนื้อหาและการอธิบายความหมายคู่มือใช้งานชัดเจน	4.50	มากที่สุด
รูปแบบโปรแกรมมีการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.70	มากที่สุด
ความน่าเชื่อถือของการแสดงผลรายงานและประมวลผลรวดเร็ว	4.80	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมหลังการปรับปรุงแก้ไข อันดับที่ 1 ความน่าเชื่อถือของการแสดงผลรายงานและประมวลผลรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 การแสดงผลรายงานตรงตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 3 รูปแบบโปรแกรมมีการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 4 ความเหมาะสมของการเชื่อมโยงทุก ๆ หน้าต่างการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 5 ความง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม ความสะดวกในการใช้งาน และปริมาณเนื้อหาและการอธิบายความหมายคู่มือใช้งานชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับที่ 6 รูปแบบของหน้าต่างการทำงานเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า วัดมีการนำระบบบัญชีที่มีมาตรฐานบัญชีที่กำหนดโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้ง 6 แบบ ประกอบด้วย สมุดเงินสดรับจ่ายประจำวัน สมุดเงินฝากธนาคาร

สมุดแยกประเภทรายรับและรายจ่าย งบรายรับและรายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ มาใช้ปฏิบัติในการจัดทำบัญชีทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์เงินสด มีขั้นตอนการปฏิบัติงานคือ มีการจดบันทึกข้อมูลรายรับ-รายจ่ายประจำวัน ลงในสมุดบัญชีด้วยมือ แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อจัดทำเป็นรายงานนำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เนื่องด้วยสภาพปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญจากการที่วัดขาดผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และไม่ได้รับการอบรมด้านการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของวัด มองว่าระบบบัญชีมาตรฐานทั้ง 6 แบบ มีความซับซ้อนมากเกินไป ยากต่อการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ และวัดประสบปัญหาขาดอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น โปรแกรมการจัดทำบัญชีอย่างง่ายสำหรับวัด เป็นประเด็นที่วัดต้องการให้สร้างแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติงานให้เกิดความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัย Mamah & Chankaew (2021) พบว่า วัดเมืองยะลาพระอารามหลวงส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีไม่ได้รับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีวัด ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของระบบบัญชี และการจัดทำบัญชียังคงใช้ระบบบันทึกด้วยมือ ซึ่งทางวัดมีการจัดทำบัญชี บันทึกบัญชีโดยไม่มีการนำใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกบัญชี ดังนั้นเพื่อให้วัดสามารถบันทึกบัญชีได้ง่ายและไม่ซับซ้อน มีความต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดทำบัญชีสำหรับวัด

หลังจากการนำเอาร่างโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซลบัญชีสำหรับวัดและคู่มือการใช้งาน โดยมีรูปแบบบัญชี 6 แบบ ไปทดลองใช้แล้ว พบว่า ผลการประเมินระดับความเข้าใจในการใช้ร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้งานโดยรวมหลังจากการปรับปรุงโปรแกรมที่ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะโปรแกรมช่วยเพิ่มความสะดวกในการบันทึกข้อมูลและลดขั้นตอนการกรอกข้อมูล ช่วยให้ผู้ใช้งานลดงานที่ซ้ำซ้อนลงได้ อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการประมวลผล เนื่องจากการแสดงผลรายงานทางการเงินเป็นแบบอัตโนมัติซึ่งตรงตามความต้องการและ มีความถูกต้องมากกว่าการทำงานด้วยคน สามารถตรวจสอบข้อมูลได้สะดวก ทำให้ทราบผลการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srichangao & Phakdeeying (2020) พบว่า การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้สามารถช่วยลดเวลาการทำงาน ลดการจับเก็บเอกสาร และลดความยุ่งยากความซับซ้อนของการปฏิบัติงานด้วยมือได้อย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tungjai, Kunnakote, Vongseetape & Phakdeeying (2020) พบว่า การทดสอบโปรแกรมเอ็กเซล วิบีเอ ที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถแก้ปัญหาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการประมวลผลสรุปรายรับและรายจ่ายประจำปีจากวิธีดั้งเดิมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการพัฒนาโปรแกรมบัญชีนั้นควรพิจารณาถึงปัจจัยหลายด้าน ๆ เช่น รูปแบบขนาดของวัด กระบวนการปฏิบัติงานและการบริหารงาน ความรู้ด้านบัญชีของบุคลากร และเครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุน เป็นต้น เพื่อให้มีการพัฒนาโปรแกรมบัญชีให้มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับวัดทุกพื้นที่ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยโดยการประยุกต์ใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นกับวัดในแต่ละพื้นที่ เพื่อทดสอบความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมบัญชีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาทางด้านการดำเนินงานและทางการเงินของวัด และยังสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเภทของวัด เพื่อให้ทราบว่าควรจะต้องปรับปรุงโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นว่ามีส่วนใดบ้าง

References

- Cheewapat, J. (2019). *khūmū chai ngān sūt læ fangchan Excel chabap sombūn sām nd edition* [Complete Guide to Excel Formulas and Functions 3rd Edition]. Nonthaburi: IDC Premier.
- Commissioner's Office. (2017). *rāingān phonkān suksā rūāng kānphatthana rabop kānboṛihān sapsin khoṅg wat hai penpai tān mātrathān* [Report of the study on the development of the temple's asset management system to be in accordance with the standards]. Retrieved from https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_sport/download/article/article_20170627134831.pdf
- Jumlong, N. (2019). *kān prayuk prokræm tārang ngān phūā ngān banchī* [Application of work schedule program for accounting work]. Bangkok: Se-Education.
- Mamah, L., & Chankaew, N. (2021). *kānboṛihān nawattakam rabop banchī samrap sāsanasathanā nai phūnthī chāngwat ya lā* [Accounting System Innovation Management for Religious Place in Yala Province]. *Journal of MCU Social Science Review*. 10(1), 277-289.
- National Buddhism Office. (2017). *mati mahā then samākhom khrang thī yīsiphā / sōṅgphanhāroṛhoksip mati thī hāroṛkaōsipsōṅg / sōṅgphanhāroṛhoksip rūāng kānphatthana rabop banchī mātrathān samrap wat* [Resolution of the Supreme Sangha Council No. 25/2017, Resolution No.592/2017 on the Development of Standard Accounting System for Temples]. Bangkok: National Buddhism Office.
- Pulrungrajt, W. (2011). *Advance Excel rūām sutyoṭ theknik kānchai ngān thānkhōmūn* [Advanced Excel combines the best techniques for using databases]. Bangkok: Se-Education.
- Secretariat of the Sangha Council. (2017). *phraratchabanyat khana song (chabap thī sām) Phō, Sō, 2560* [The Sangha Act (No.3) B.E.2560]. Bangkok: National Buddhism Office.

- Srichangao, T., & Phakdeeying, R. (2020). patchai thī mī phon tō kān patibat ngān dān banchī duāi rabop GFMS khōng nuāingān sān nai sangkat samnak sān yuttitham pracham phāk sī [Factors that affects accounting operation from using miffs under the administrative office of the court of justice, region 4]. **Academic and research journals Northeastern university**. 10(1), 88-98.
- Tungjai, K., Kunnakote, T., Vongseetape, P., & Phakdeeying, R. (2020). kānphatthana prōkrēm pramuān phon rāidai khōng phanakngān duāi 'ek sēn wībī ē nai sathanprakōpkān namman [Development of Excel VBA Employee Revenue Processing Program in Oil Establishments]. **Journal of Modern Learning Development**. 5(5), 42-55.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมิน
ป้อนกลับโดยเพื่อน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนเชิงวิชาการ
ของนักศึกษาครู

USING ACTIVE READING STRATEGIES AND FORMATIVE PEER FEEDBACK
TECHNICS TO DEVELOP ACADEMIC READING AND WRITING ABILITIES OF
STUDENT TEACHERS

ศึกษา เรืองดำ
Sueksa Rueangdam

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Education Faculty, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Email: suksa_reu@nstru.ac.th

Received: June 7, 2021
Revised: October 6, 2021
Accepted: October 9, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของ
นักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษาที่มีผลต่อการ
พัฒนาการอ่านเชิงวิชาการ และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน วิธีการวิจัยกึ่งทดลอง แบบแผนการ
วิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ
ความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบทดสอบความสามารถในการเขียน
เชิงวิชาการ ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและ
คุณภาพ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กล
ยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลการ
ศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุก
จำนวน 12 กลยุทธ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลยุทธ์อภิปัญญา (2) กลยุทธ์การอ่านเพื่อสร้าง
ความรู้ความเข้าใจ (3) กลยุทธ์การอ่านเพื่อขยายความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์
ในการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการ 10 องค์ประกอบ
และมีผลต่อการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาในด้าน (1) การใช้กลยุทธ์การอ่าน
ที่หลากหลาย (2) การปรับตัว ควบคุม ชื่นนำตนเองในการอ่าน (3) การอ่านอย่างหลากหลาย (4) การ
จัดการเวลาการอ่าน (5) การอ่านอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ 3) ความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ

ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน
สูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ

การอ่านเชิงรุก เทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับ การอ่านเชิงวิชาการ การเขียนเชิงวิชาการ

ABSTRACT

This research has the objectives to 1) compare academic reading abilities of student teachers before and after learning 2) study active reading strategies which student teachers were used that effected to academic reading development of students and 3) compare academic writing abilities of student teachers before and after learning. The target group was 3th year 30 students in second semester of academic year 2017, bachelor of Faculty Education in Thai major. Research method is quasi-experimental research and research design is one group pretest-posttest design. Research instruments consist of learning management plans, academic reading test, group discussion topics and academic writing test to conduct data collection and analysis by mixed method both qualitative and quantitative research methods that use percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results revealed that 1) academic reading abilities of student teachers after learning by using active reading strategies and formative peer feedback technics was higher than before learning 2) the results of active reading strategies which student teachers were used consist of 12 strategies divided 3 groups in descending order; (1) meta-cognitive strategies (2) constructive strategies (3) expanding knowledge strategies. Student teachers were used active reading strategies to support 10 components of academic reading abilities effected to academic reading development of students in descending order; (1) using various active reading strategies (2) adjust and self-directed learning for reading (3) expanding a wide variety of reading (4) time management for reading and (5) continuous reading 3) academic writing abilities of student teachers after learning by using active reading strategies and formative peer feedback technics was higher than before learning.

Keyword

Active Reading, Formative Peer Feedback Technics, Academic Reading, Academic Writing

ความสำคัญของปัญหา

การอ่านและการเขียนในระดับอุดมศึกษาเป็นทักษะขั้นสูงที่สำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาการของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้อ่านเพื่อเรียนรู้ศาสตร์สาขาวิชาในสาขาที่ศึกษาและเพิ่มพูนพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นก็เป็นผู้เขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจ เรียนรู้ศิลปะการใช้ภาษา กระบวนการคิด การสร้างและสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นนักอ่าน นักคิด นักเขียน จึงเป็นการเสริมรากฐานและยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มแข็ง เพิ่มพลังการเรียนรู้ในบรรยากาศทางสังคมวัฒนธรรมวิชาการที่เข้มข้น โดยเฉพาะนักศึกษาครูภาษาไทย ที่นอกจากต้องเชี่ยวชาญในการอ่านและการเขียนระดับสูงแล้ว ยังต้องสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนสำหรับผู้เรียน และการทำงานวิชาการอย่างมีคุณภาพในอนาคต

จากสภาพการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ผู้เรียนคือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย ต้องศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลความรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ จากการอ่านเชิงวิชาการ (Academic Reading) เช่น การอ่านตำรา เอกสารทางการศึกษา บทความวิชาการ บทความวิจัย ตลอดจนงานวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งงานเขียนประเภทนี้มีลักษณะเนื้อหาสาระที่กว้างและลึก ประกอบกับผู้เรียนต้องอ่านในปริมาณมาก และอ่านจากหลายแหล่งข้อมูล จึงต้องใช้การอ่านเชิงวิเคราะห์และอ่านอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา ใช้กระบวนการทางปัญญาขั้นสูงในการพิจารณา แยกแยะ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักการ แนวคิด ประเด็นสำคัญ ตลอดจนสามารถสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการได้ (Anderson, 2015)

หากแต่ปัญหาที่พบคือเมื่อผู้สอนมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ความรู้จากการอ่านบทอ่านที่ดี หรือให้ผู้เรียนอ่านและค้นคว้าความรู้ที่สำคัญจำเป็นในการเรียนรู้รายวิชานี้ที่ดี ผู้เรียนยังมีลักษณะเป็นผู้อ่านเชิงรับ (Passive Reader) กล่าวคือ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดภาระงานให้ผู้เรียนอ่านหรือบังคับให้อ่าน ปัญหาเบื้องต้นคือผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้น ทำให้มีปัญหามาตามคือผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านได้ ไม่สามารถอ่านทำความเข้าใจ วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ดีเท่าที่ควร เป็นผลให้การเรียนรู้ถูกจำกัดด้วยเรื่องของความรู้ที่ไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ด้านเวลาที่ต้องใช้ในการศึกษาค้นคว้ายาวนานมากขึ้น และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ เป็นอย่างมาก

ในขณะที่การเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning) ได้เปลี่ยนผ่านมาเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน การอ่านเชิงรับ (Passive Reading) จึงปรับเปลี่ยนเป็นการอ่านเชิงรุก (Active Reading) ด้วยในแนวทางเดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้อ่านเป็นผู้เรียนรู้ เกิดการพัฒนาระดับสติปัญญา อ่านอย่างหลากหลาย มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ประเมินผลการอ่านได้ มีวิจารณญาณ มีความสนใจในการอ่านและอ่านอย่างต่อเนื่อง (Sun, 2020) ความเป็นมาของการอ่านเชิงรุก (Active Reading) คือแนวทางการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เริ่มต้นแนวคิดโดย Mortimer Adler ในปี ค.ศ. 1940 ซึ่งได้เขียนหนังสือ How to Read a Book

จากนั้นเริ่มใช้อย่างแพร่หลายช่วงปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ในวงการสอนภาษาอังกฤษในประเทศอังกฤษและอีกหลายประเทศทั่วโลก (Jennifer, 2017; Inie & Barkhuus, 2021)

การศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านเชิงรุกมีอยู่อย่างกว้างขวาง และใช้แตกต่างกันไปตามลักษณะผู้เรียน เนื้อหาสาระหรือตัวบท ปัจจุบันนิยมใช้ในการส่งเสริมการอ่าน ทั้งการอ่านจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ลักษณะสำคัญของการอ่านเชิงรุกคือการอ่านที่ในขณะที่อ่านมีการคิดและเกิดการเรียนรู้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง ตัวบท และโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย มีองค์ประกอบสำคัญคือ อกิปัญญาด้านการรู้คิด (meta-cognitive function) ที่ช่วยนำส่งเนื้อหาไปสู่ความเข้าใจที่คงทน ด้วยการกำกับติดตามความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกในกระบวนการอ่านที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบ วิธีการอ่านตามแนวนี้อยู่บนฐานของการอภิปรายและการวิเคราะห์ เน้นการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) หรือร่วมมือเรียนรู้กับผู้อื่น (Cooperative or Collaborative Learning) มีการใช้กลยุทธ์ เทคนิคต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาอย่างละเอียดและสามารถประมวลสิ่งที่ได้อ่าน มีการแสดงผลการอ่านออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบให้มั่นใจว่าได้รับสาระจากการอ่านอย่างครบถ้วนชัดเจน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับการอ่านอย่างกระตือรือร้นและอ่านอย่างต่อเนื่องจนบรรลุผลสำเร็จ (Jennifer, 2017; Miller, Lukoff & Mazur, 2018; Roy, Torre, Gadiraju, Maxwell & Hauff, 2021)

ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุก ตามแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ หน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน (Corrigan, 2014; Western Sydney, 2017; Abdelhalim, 2017; Anderson, 2020) ที่น่าสนใจนำไปประยุกต์ใช้ ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่าน 2) การให้ความสำคัญกับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิม 3) การวางแผนและกำหนดการปฏิบัติการอ่าน ก่อน ระหว่าง หลัง 4) การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ 5) การใช้กลยุทธ์การอ่าน 6) การฝึกฝนทักษะการอ่าน 7) การจัดเวลาสำหรับการอ่าน 8) การเขียนเชื่อมโยงคำตอบและบูรณาการความรู้ 9) การแสดงความรู้เกี่ยวกับการอ่านให้เห็นเป็นรูปธรรม 10) การอภิปรายกลุ่ม 11) การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ 12) การบันทึกการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง 13) การประเมินและสะท้อนผลการอ่านด้วยตนเอง 14) การฝึกปฏิบัติการอ่านที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 15) การปลูกฝังนิสัยรักและผูกพันกับการอ่าน

อย่างไรก็ตาม การอ่านเป็นการปฏิบัติการที่ซับซ้อน ผู้อ่านต้องประสงค์ที่จะอ่านและเรียนรู้ อย่างมีจุดมุ่งหมาย มีความสามารถพื้นฐานในการรับรู้และเข้าใจคำศัพท์ เข้าใจตัวบท สามารถแปลความ ตีความ ขยายความ จนพัฒนาไปสู่ระดับของการคิดขั้นสูงอย่างการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น การอ่านต้องอาศัย 1) กระบวนการทางปัญญา ประกอบกับ 2) มีแรงจูงใจในการอ่าน และ 3) มีกลยุทธ์ในการอ่าน เพื่อให้การอ่านแต่ละครั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ การฝึกทักษะการใช้กลยุทธ์ในการอ่านที่สอดคล้องกับลักษณะบทอ่านแต่ละประเภทจนชำนาญ ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนเชื่อมโยงทักษะในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ โดยเฉพาะกิจกรรมการอ่านแบบผสมผสาน (Hybrid) ในยุคดิจิทัล หากผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านได้โดยอัตโนมัติ จะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Douglas, Barnett, Poletti, Seaboyer & Kennedy, 2016; Manarin, 2019)

กลยุทธ์การอ่านเชิงรุก (Active Reading Strategies) จึงเป็นเทคนิคเชิงวิธีการที่ผู้เรียนสามารถเลือกใช้ในขั้นตอนก่อน-ระหว่าง-หลังการอ่านบทอ่านแต่ละประเภท ในงานวิจัยนี้เจาะจงใช้ในการอ่านบทอ่านเชิงวิชาการ ซึ่งจากการศึกษาของงานวิจัยของ Liu, Gu & Jin (2021) พบว่า การใช้กลยุทธ์การอ่านในการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ในการอ่านเชิงวิชาการ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมต่อการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า นอกจากการใช้กลยุทธ์การอ่านจะส่งผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ผู้สอนยังสามารถศึกษาวิธีการทำความเข้าใจตัวบทอ่านในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการอ่านได้อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกที่นิยมใช้ ได้แก่ 1) การทำนายหรือคาดคะเน (Predicting) 2) การตั้งคำถาม (Questioning) 3) การตรวจสอบ (Determining) 4) การระบุคำสำคัญหรือคำศัพท์ (Identifying key, Vocabulary word) 5) การสรุปย่อ (summarizing) 6) การติดตามความเข้าใจ (Monitoring comprehension) ทั้งนี้ กลยุทธ์การอ่านอื่น ๆ ที่ใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension) ก็มีการนำมาประยุกต์ใช้เป็นหนึ่งขั้นตอนการอ่านเชิงรุก เช่น 1) การเชื่อมโยง (Cohesion) 2) การอ้างอิง (Quotation) 3) การกำหนด/ลำดับความสำคัญ (determining Importance) 4) การประเมินโครงสร้างงานเขียน (Evaluating) 5) การใช้แผนผังความคิด (Graphic organizer) 6) การอนุมาน (Inferring) 7) การถอดความ (paraphrasing) 8) การพิจารณาภาพรวมก่อนการอ่าน (Previewing) 9) การทบทวนความรู้เดิม (Prior knowledge) 10) การค้นหาความหมายจากบริบท (Reading on) 11) การอ่านซ้ำ (Re-reading) 12) การอ่านแบบค้นหาข้อมูลสำคัญ (Scanning) 13) การสังเคราะห์ (Synthesizing) 14) การแสดงเป็นภาพ (Visualizing) 15) การอธิบายเพิ่มรายละเอียด (Elaborating) 16) การให้เหตุผล (Reasoning) 17) การใช้พจนานุกรม (Using dictionary) เป็นต้น (Snow, Jacobina, Jackson & McNamara, 2016; Abdelhalim, 2017; Lumen, 2020; Liu, Gu & Jin, 2021)

จากการศึกษาของงานวิจัยของ Saengpakdeejit (2011) สำนวณกลวิธีที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิชาการ พบว่า กลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ในการอ่านบทความทางวิชาการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1) กลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และ 2) กลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่าน มีกลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ทั้งหมด 39 กลวิธี และยังพบว่ากลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้มากที่สุดเป็นกลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ในทางตรงกันข้าม นักศึกษายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับกลวิธีที่นักศึกษานิยมใช้ในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่านมากนัก ส่วนงานวิจัยของ Sukavatee (2017) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิจารณ์ โดยผ่านการเรียนแบบผสมผสานของนิสิตครูศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานวิจัยนี้มีการสอนการใช้กลยุทธ์การอ่านจำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การทำนายความ (Previewing) 2) การตั้งคำถาม (Questioning) 3) การทำให้กระจ่าง (Clarifying) และ 4) การสรุปย่อ (Summarizing) แต่ผลการสำรวจการใช้กลยุทธ์การอ่านของนิสิต พบว่า นิสิตใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิจารณ์ 3 กลยุทธ์ เรียงตามลำดับมากน้อย ได้แก่ 1) การทำให้กระจ่าง (Clarifying) 2) การตั้งคำถาม (Questioning) และ 3) การสรุปย่อ (Summarizing) และไม่

ใช้กลยุทธ์การทำนายความ (Previewing) ในการอ่านเชิงวิจารณ์ ซึ่งการใช้กลยุทธ์การอ่านดังกล่าวช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การอ่านช่วยพัฒนาการคิดและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเขียน เพื่อแสดงความคิดความรู้ ตรวจสอบความเข้าใจและสื่อสารความหมายใหม่ที่ได้จากการอ่าน โดยเฉพาะการเขียนเชิงวิชาการ (Academic Writing) ในระดับอุดมศึกษา นอกจากเป็นทักษะหลักที่ใช้ในการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญในฐานะเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกสาขาวิชา ผู้สอนจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเขียนได้ดี ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงานตามสถานการณ์และรูปแบบ นั่นคือ ผู้เรียนต้องสามารถเขียนเชิงวิชาการได้อย่างมีคุณภาพทั้งทางด้านเนื้อหา การเรียบเรียงนำเสนอความคิด ความรู้ การใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม โดยผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงการเขียนกับกระบวนการทางปัญญา มุ่งเน้นการใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างแรงจูงใจและสื่อนในการเรียนรู้ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด สะท้อนผลงาน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) (Dirgeyasa, 2016) ตัวอย่างกิจกรรม เช่น 1) การนำกรอบแนวคิดจากตัวบทอ่านไปประยุกต์ใช้ (Application of frameworks to texts) 2) การประเมินแนวทางหรือวิธีการทางเลือก (Evaluations of alternative approaches and methods) 3) การสะท้อนผล (Reflections) 4) การวิพากษ์ (Critiques) 5) การเปรียบเทียบ (Comparisons) 6) การเขียนข้อเสนอ (Proposals) 7) การสรุปย่อรายงาน (Brief reports) 8) การรายงานความก้าวหน้า (Progress reports) เหล่านี้เป็นต้น (Satjapiboon, 2010; Bean, 2011; Singh, 2015; Goctu, 2017; Giltrow, Gooding & Burgoyne, 2021)

กระบวนการหลักในการสอนการเขียนที่ใช้กันโดยทั่วไปประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการเขียน (Pre-writing) 2) ขั้นตอนการเขียน (Writing) และ 3) ขั้นทบทวนและแก้ไขปรับปรุง (Reviewing and revising) (Zemach & Rumisek, 2010) ซึ่งครูผู้สอนต้องพิจารณาถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น ควรให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การจัดระบบ การเสริมแต่งให้ละเอียดสมบูรณ์ และการสะท้อนผล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของและกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประเมินค่าและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep Learning) (Frey, Fisher & Hattie, 2016; Torshizi & Bahraman, 2019) ในขณะที่ Anderson, Anson, Gonyea & Paine (2016) ได้นำเสนอข้อสรุปจากการวิจัยของ National Survey of Student Engagement (NSSE) และ The Council of Writing Program Administrators (WPA) จากผลวิจัยดังกล่าวได้มีข้อเสนอสำคัญคือ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการกำหนดภาระงานเขียนด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผลประเมินป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงวิชาการในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ 1) การให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน (Peer feedback) 2) การเปรียบเทียบผลการเขียนระหว่างผู้เรียน 3) การเปรียบเทียบผลการประเมินป้อนกลับจากตนเอง เพื่อน และครูผู้สอน ทั้งนี้ ต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ผู้เรียนหรือกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การวิธีการตรวจสอบ แนวทางการวัดประเมินผล และพัฒนาวิธีการให้ข้อมูลป้อนกลับ คำชี้แนะ การแนะนำต่าง ๆ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนาผลงานและการเรียนรู้ของตนเองผ่านกระบวนการกลุ่ม ทั้งยัง

สามารถนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนกิจกรรมการให้ข้อมูลป้อนกลับได้หลากหลายรูปแบบ (Sackstein, 2017; Hu, 2019)

การให้ผลประเมินป้อนกลับ (Feedback) เป็นเทคนิคเสริมที่ช่วยผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านผู้สอนต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก สร้างแรงจูงใจ เป็นต้นแบบ สานิต หรือเสนอตัวอย่าง ทางเลือก ให้ผู้เรียนได้ประจักษ์ถึงวิธีการเรียนรู้ ในด้านผู้เรียนต้องมีเป้าหมายและวางแผนการเขียนให้สำเร็จ มีความพร้อมในการบอกเล่าความรู้ (Knowledge telling) ที่ได้จากการอ่าน ซึ่งก็คือกระบวนการสร้างความหมาย (Meaning construction) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อใช้ในการวางแผนหรือตรวจสอบทบทวนการเขียน โดยพิจารณาโครงสร้างสาระเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา ไวยากรณ์ การร้อยเรียงสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง ความหมายของการสื่อสาร รวมถึงการร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงวิธีการเขียนและกระบวนการสร้างความหมาย การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลป้อนกลับทั้งทางตรง (Direct) จากการระบุจุดวางตำแหน่งอย่างชัดเจน หรือทางอ้อม (Indirect) ในการชี้ชวนให้ร่วมตั้งคำถาม วินิจฉัยข้อปัญหา ถกแถลงข้อนำเสนอ สงสัย การแนะนำ เสนอแนะ หรือการตั้งประเด็นมาสนทนาอย่างจริงจัง (Critical open suggestion) เสนอตัวอย่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างงานตามสถานการณ์และรูปแบบ ตลอดจนการปรับแต่งงานให้สมบูรณ์มากขึ้นหรือการตัดสินใจที่จะสร้าง งานเขียนใหม่ (Chitez & Kruse, 2012; Kunwongse, 2013; Shulin & Lee, 2016; Huisman, Saab, Driel & Broek, 2018)

การใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน จึงนับเป็นประสบการณ์ที่น่าสนใจนำมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการอ่านและเขียนเชิงวิชาการ ด้วยผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่พัฒนาควบคู่กันไป เพราะในกระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกร่วมกับเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน จึงเป็นการพัฒนาการอ่านการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาให้สามารถพัฒนาการอ่านด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง มีแรงจูงใจใฝ่รู้ อันเป็นการเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้ง ควบคู่กับการพัฒนาการเขียน การประเมินผล การสื่อสาร และสมรรถนะเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในอนาคตอันใกล้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
2. กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกที่นักศึกษาเลือกใช้มีแบบใดบ้าง ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด และมีผลต่อการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร
3. ความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน
2. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 กลุ่มเรียน 02 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน จำนวน 4 แผน ระยะเวลา 16 ชั่วโมง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรายการคำถาม 2 ส่วน ได้แก่ รายการคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และรายการคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 4.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.42 มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนของกิจกรรม ความเชื่อมโยงของกิจกรรมการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ และปรับเวลาในการจัดแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม ก่อนนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) แบบทดสอบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการก่อน-หลังเรียน และเกณฑ์การประเมิน โดยทั้งสองฉบับเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน เนื้อหาประกอบด้วยบทความวิชาการด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นแบบวัดอัตนัย ฉบับละ 10 ข้อ ใช้เวลาสอบ 60 นาที ซึ่งมีการระบุความสอดคล้องสัมพันธ์ตามองค์ประกอบของความสามารถของการอ่านเชิงวิชาการ ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับนิยามความหมายขององค์ประกอบย่อยความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการ เพื่อความชัดเจนในการนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้คำที่แสดงความแตกต่างของแต่ละระดับอย่างชัดเจน และปรับภาษาให้สอดคล้องตรงกันทุกรายการประเมินก่อนนำไปใช้จริง

- 2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยสังเคราะห์ประเด็นจากกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นำนักเนื้อหาสาระในการจัดสนทนากลุ่มไปที่กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกที่นักศึกษาใช้ในการอ่านเชิงวิชาการ เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการที่ได้รับการพัฒนาหลังจากการ

จัดการเรียนรู้ ประเด็นหลักที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ การใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษา ในกระบวนการอ่าน วัตถุประสงค์ในการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุก และแนวทางการพัฒนาการอ่านของตนเอง

3) แบบทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการก่อน-หลังเรียน และเกณฑ์การประเมิน เป็นแบบทดสอบอัตนัย ฉบับละ 1 ข้อ ใช้เวลาสอบ 90 นาที มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ประเมินพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์หรือคุณลักษณะที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยมีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการพิจารณาระดับคะแนนและเกณฑ์พิจารณาในการให้คะแนนเป็นร้อยละ และปรับภาษาให้สอดคล้องตรงกันทุกรายการประเมินก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเก็บข้อมูลก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการทบทวนวรรณกรรม (Corrigan, 2014; Western Sydney, 2017; Abdelhalim, 2017; Anderson, 2020 Satjapiboon, 2010; Zemach & Rumisek, 2010; Bean, 2011; Singh, 2015; Goctu, 2017; Giltrow, Gooding & Burgoyne, 2021) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ARAW 7 Steps มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างบรรยากาศเชิงบวก ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการอ่านอย่างมีส่วนร่วม ขั้นที่ 4 บันทึกผลการอ่านและสร้างงานเขียน ขั้นที่ 5 ตรวจสอบและให้ผลประเมินป้อนกลับ ขั้นที่ 6 ฝึกปฏิบัติหลากหลายด้วยตนเอง ขั้นที่ 7 ประเมินผลเพื่อการเรียนรู้สามารถแสดงให้เห็นขั้นตอนได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ARAW 7 Steps

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทำการเปรียบเทียบข้อมูล พิจารณาแปลผลการพัฒนา (D) เป็นค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน ในภาพรวม (N = 30)

ความสามารถในการอ่าน เชิงวิชาการ	ก่อนเรียน		ระดับ	หลังเรียน		ระดับ	D	D ร้อยละ
	($\bar{X}$)	(SD)		($\bar{X}$)	(SD)			
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.11	0.53	พอใช้	4.17	0.53	ดี	2.06	41.2

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 2.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับ พอใช้ หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลคะแนนโดยภาพรวม พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการสูงขึ้น โดยพิจารณาจากค่าผลการพัฒนา อยู่ที่ 2.06 คิดเป็นร้อยละ 41.2 ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ผู้วิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกตามองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน จำแนกตามองค์ประกอบ (N = 30)

ความสามารถในการอ่านเชิง วิชาการ	ก่อนเรียน		ระดับ	หลังเรียน		ระดับ	D	D ร้อยละ
	($\bar{X}$)	(SD)		($\bar{X}$)	(SD)			
1. ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์	1.96	0.31	พอใช้	4.06	0.52	ดี	2.10	42.0
2. ความสามารถในการระบุประเด็นสำคัญ	1.70	0.46	พอใช้	4.46	0.50	ดี	2.76	55.2
3. ความสามารถในการแยกแยะข้อมูล	2.30	0.59	พอใช้	4.63	0.49	ดีมาก	2.33	46.6
4. ความสามารถในการอธิบาย/ขยายประเด็นสำคัญ	2.16	0.46	พอใช้	3.96	0.61	ดี	1.80	36.0
5. ความสามารถในการคาดคะเนคำตอบ	1.96	0.49	พอใช้	3.80	0.48	ดี	1.84	36.8
6. ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์	2.20	0.53	พอใช้	3.90	0.30	ดี	1.70	34.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความสามารถในการอ่านเชิง วิชาการ	ก่อนเรียน		ระดับ	หลังเรียน		ระดับ	D	D ร้อยละ
	($\bar{X}$)	(SD)		($\bar{X}$)	(SD)			
7. ความสามารถในการ เปรียบเทียบข้อมูล	2.23	0.56	พอใช้	4.06	0.36	ดี	1.83	36.6
8. ความสามารถในการ อนุมานและสรุปผล	1.93	0.36	พอใช้	3.96	0.18	ดี	2.03	40.6
9. ความสามารถในการ นำเสนอผล	2.06	0.44	พอใช้	4.30	0.46	ดี	2.24	44.8
10. ความสามารถในการ ตรวจสอบผลกับวัตถุประสงค์	2.63	0.49	ปาน กลาง	4.53	0.50	ดีมาก	1.90	38.0
รวม	2.11	0.53	พอใช้	4.17	0.53	ดี	2.06	41.2

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการเพิ่มสูงขึ้นทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ความสามารถในการระบุประเด็นสำคัญเพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมาคือ ความสามารถในการแยกแยะข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 46.6 และความสามารถในการนำเสนอผล คิดเป็นร้อยละ 44.8 ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 42.0 ความสามารถในการอนุมานและสรุปผล คิดเป็นร้อยละ 40.6 ความสามารถในการตรวจสอบผลกับวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 38.0 ความสามารถในการคาดคะเนคำตอบ คิดเป็น ร้อยละ 36.8 ความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 36.6 ความสามารถในการอธิบาย/ขยายประเด็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 36.0 ตามลำดับ ส่วนความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.0

2. ผลการศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา สามารถนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ผลการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษา ผู้วิจัยกับนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการตรวจบันทึกการอ่านของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีการเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกจำนวน 12 กลยุทธ์ แต่ละกลยุทธ์มีวัตถุประสงค์การใช้ในกระบวนการอ่านเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการทั้ง 10 องค์ประกอบตามที่ได้นำเสนอในตารางที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลยุทธ์การอ่านเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ กลยุทธ์การอ่านเพื่อขยายความรู้ความเข้าใจ และกลยุทธ์อภิปัญญา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สถิติการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษา

กลยุทธ์การอ่านเชิงรุก	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่ 1 กลยุทธ์การอ่านเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ	20	66.67
1) การเน้น (Emphasis)	30	100.00
2) การแสดงเป็นภาพ (Visualizing)	17	56.67
3) การคาดคะเน (Prediction)	13	43.33
4) การสร้างแผนผังความคิด (Mind map)	26	86.67
5) การสรุปย่อ (Summarizing)	14	46.67
กลุ่มที่ 2 กลยุทธ์การอ่านเพื่อขยายความรู้ความเข้าใจ	13.5	45.00
6) การเชื่อมโยงความ (Cohesion)	18	60.00
7) การเรียนรู้และขยายคำศัพท์ (Vocabularies learning strategies)	16	53.33
8) การอธิบาย (Annotation)	11	36.67
9) การสังเคราะห์ (Synthesis)	9	30.00
กลุ่มที่ 3 กลยุทธ์อภิปัญญา	23.33	77.77
10) การตั้งคำถามด้วยตนเอง (Self-questioning)	19	63.33
11) การอ่านซ้ำ (Re-reading)	26	86.67
12) การตรวจสอบ (Determining)	25	83.33

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกที่นักศึกษาเลือกใช้มากที่สุดจัดอยู่ในกลุ่มกลยุทธ์อภิปัญญา คิดเป็นร้อยละ 77.77 รองลงมาคือกลุ่มกลยุทธ์การอ่านเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และกลุ่มกลยุทธ์การอ่านเพื่อขยายความรู้ความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 45.00 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณากลยุทธ์ย่อย กลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ 1) การเน้น (Emphasis) คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ 4) การสร้างแผนผังความคิด (Mind map) และ 11) การอ่านซ้ำ (Re-reading) คิดเป็นร้อยละ 86.67 ส่วนกลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุด คือ 9) การสังเคราะห์ (Synthesis) คิดเป็นร้อยละ 30.00

2.2 ผลการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาจากการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุก ผู้วิจัยกับนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์จากจำนวนคำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เรียงตามลำดับมาก-น้อย ได้แก่ 1) การใช้กลยุทธ์การอ่านที่หลากหลาย (ร้อยละ 100) 2) การปรับตัว ควบคุม ชี้นำตนเอง ในการอ่าน (ร้อยละ 83.33) 3) การอ่านอย่างหลากหลาย (ร้อยละ 63.33) 4) การจัดการเวลาการอ่าน (ร้อยละ 53.33) และ 5) การอ่านอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 40.00)

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน ในภาพรวม (N = 30)

ความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		D	D ร้อยละ
	($\bar{X}$)	(SD)	($\bar{X}$)	(SD)		
ค่าคะแนนเต็ม 100 คะแนน	57.10	2.23	82.26	3.92	25.16	25.16

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 57.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.23 หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการหลังการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 82.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.92

เมื่อพิจารณาผลคะแนนโดยภาพรวม พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการสูงขึ้น โดยพิจารณาจากค่าผลการพัฒนาอยู่ที่ 25.16 คิดเป็นร้อยละ 25.16

ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นผลการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ผู้วิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกตามองค์ประกอบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกตามองค์ประกอบ (N = 30)

ความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		D	D ร้อยละ
	($\bar{X}$)	(SD)	($\bar{X}$)	(SD)		
1. ด้านการนำเสนอเนื้อหาสาระ (30 คะแนน)	15.70	1.89	24.60	1.71	8.90	29.66
2. ด้านการเรียบเรียง เชื่อมโยง และขยายความคิด (30 คะแนน)	15.40	1.52	23.8	1.73	8.40	28.00
3. ด้านการใช้ภาษา (20 คะแนน)	14.50	0.97	16.63	0.96	2.13	10.65
4. ด้านการอ้างอิงข้อมูล (20 คะแนน)	11.46	1.38	17.23	1.04	5.77	28.85
รวม	57.10	2.23	82.26	3.92	25.16	25.16

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการเพิ่มสูงขึ้นทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการนำเสนอเนื้อหาสาระเพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.66 รองลงมาคือด้านการอ้างอิงข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 28.85 ด้านการเรียบเรียง เชื่อมโยง

และขยายความคิด คิดเป็นร้อยละ 28.00 ส่วนความสามารถด้านการใช้ภาษาเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.65 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้นทุกองค์ประกอบ โดยความสามารถในการระบุประเด็นสำคัญเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือความสามารถในการแยกแยะข้อมูล และความสามารถในการนำเสนอผล สามารถอธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน เน้นพัฒนาตั้งแต่ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านเชิงวิเคราะห์และการอ่านอย่างละเอียด สามารถเชื่อมโยงเข้ากับการพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อนำเสนอผลการอ่าน สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสมกับลักษณะผู้เรียน เนื้อหาสาระของตัวบทอ่านเชิงวิชาการ ส่วนความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดนั้น อาจเนื่องด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จะต้องบูรณาการความรู้ทั้งภายในและภายนอกตัวบท ซึ่งนักศึกษาต้องใช้เวลาในการพัฒนาความรู้ สะสมประสบการณ์ เพื่อนำมาบูรณาการการอ่านได้กว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นักศึกษาสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านทำความเข้าใจข้อมูลความรู้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้อย่างเป็นระบบ ขยายขอบเขตความรู้ พร้อมสรุปและนำเสนอผลการอ่านได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งประยุกต์ใช้ความรู้จากการอ่านในการปฏิบัติที่หลากหลายได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องตามที่ Jennifer (2017) Miller, Lukoff & Mazur (2018) Roy, Torre, Gadiraju, Maxwell & Hauff (2021) ได้อธิบายคุณลักษณะสำคัญของการอ่านเชิงรุกไว้ในเบื้องต้นอย่างชัดเจน

2. ผลการศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาการอ่านเชิงวิชาการของนักศึกษา

ผลการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกของนักศึกษา แบ่งได้ 3 กลุ่ม รวม 12 กลยุทธ์ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและส่งเสริมกระบวนการอ่านให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งการใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกมีผลต่อการพัฒนาการอ่านของนักศึกษาใน 5 ด้านดังกล่าว ผลการวิจัยมีทั้งส่วนที่สอดคล้องและส่วนเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ Saengpakdeejit (2011) ส่วนที่สอดคล้องตรงกัน คือพบว่ามีการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจและกลวิธีเพิ่มพูนความเข้าใจ แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่ากลยุทธ์อภิปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอ่านและเป็นกลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้มากที่สุดเพื่อกำกับและเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukavatee (2017) คือนักศึกษามีการเลือกใช้กลยุทธ์ลักษณะเดียวกัน ส่วนที่แตกต่างคือกลยุทธ์การทำนายความ (previewing) ที่ไม่มีการเลือกใช้ในการอ่านเชิงวิจารณ์ แต่ในการวิจัยนี้ นักศึกษาเลือกใช้เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการอ่านเชิงวิชาการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ การเลือกใช้กลยุทธ์แตกต่างกันตามตัวบทอ่านและสื่อวัสดุการอ่าน สอดคล้องตามที่ Douglas, Barnett, Poletti, Seaboyer & Kennedy (2016) และ Manarin (2019) ต่างได้เสนอไว้ว่า การใช้กลยุทธ์ในการอ่านที่สอดคล้องกับลักษณะบทอ่านแต่ละประเภท ทำให้การอ่านมี

ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Liu, Gu & Jin (2021) ที่พบว่า การใช้กลยุทธ์การอ่านจะส่งผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถศึกษาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการอ่านเชิงรุกเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายได้อย่างชัดเจน สอดคล้องตามที่ Jennifer (2017) ได้เสนอไว้ และมีกลยุทธ์ที่สำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน การตรวจสอบและประเมินผลการอ่านด้วยตนเอง นั่นคือ กลยุทธ์อภิปัญญา ที่ช่วยส่งเสริมนำเนื้อหาไปสู่ความจำที่คงทน การกำกับติดตามความเข้าใจ การช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเฉพาะ ที่จะต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากกลยุทธ์การอ่านอื่น ๆ อย่างหลากหลายร่วมด้วย ซึ่งผู้สอนสามารถนำกลยุทธ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาปรับใช้ในกระบวนการอ่าน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมแรงจูงใจ สติ สมาธิในการอ่านของผู้เรียนในขณะอ่าน การชี้แนะ ควบคุมตนเอง เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในกระบวนการอ่าน เช่น ความเบื่อหน่ายเหนื่อยล้า ความสับสน ขาดแรงจูงใจในการอ่าน ตลอดจนการอ่านอย่างกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับตัวบทอ่านและบริบทแวดล้อม การอ่านอย่างต่อเนื่อง การใช้กลยุทธ์การอ่านต่าง ๆ ประสานกัน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านให้อ่านได้โดยอัตโนมัติอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษายังมีแนวทางในการสรุปความรู้ความเข้าใจ ประเมินผล และสะท้อนผลการอ่านในรูปแบบการเขียน ทำให้การอ่านง่าย เร็ว และดีขึ้น ใช้เวลาอ่านน้อยลง สนุกกับการอ่านมากขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อน

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านเชิงรุกและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับโดยเพื่อนเพิ่มสูงขึ้นในทุกองค์ประกอบ แม้ความสามารถด้านการใช้ภาษาจะเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ด้วยอาจเป็นเพราะนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มีพื้นฐานความสามารถในการใช้ภาษาที่ดีในระดับหนึ่ง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประการแรก การออกแบบและกระบวนการใช้เทคนิคการประเมินป้อนกลับ ตั้งแต่การวางแผน การทบทวนตรวจสอบ การจัดวางองค์ประกอบงานเขียน การประเมิน ตลอดจนการแก้ไขปรับปรุง โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากจะพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษา ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้โดยตรงแล้ว ยังเอื้อประโยชน์แก่นักศึกษาในการพัฒนาทักษะความเป็นนักวิชาการ นั่นคือ นักศึกษาสามารถประเมิน ให้ข้อมูล เสนอทางเลือก ชี้แนะการพัฒนาคุณภาพงานและแนวทางการปฏิบัติที่ทำให้สำเร็จได้ นับเป็นการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ บูรณาการความรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องตามแนวคิดของ Frey, Fisher & Hattie (2016) และ Torshizi & Bahraman (2019) ที่ได้เสนอไว้

ประการที่สอง จากการที่ Kunwongse (2013) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องที่มักเกิดขึ้นในเรื่องของเวลาและกระบวนการที่ซับซ้อนในการให้ผลประเมินป้อนกลับในการเขียนเชิงวิชาการ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามจัดสรรเวลา และให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติที่หลากหลายด้วยตนเอง มีการวางแผน และกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกันก่อนการให้ผลประเมินป้อนกลับ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการอย่างชัดเจน ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและความสับสนซับซ้อนในการใช้เทคนิคได้ดีในระดับหนึ่ง ผลกระทบเชิงบวกที่ได้ค้ำค่าการเรียนรู้ค่อนข้างมาก เพราะจากการใช้เทคนิคการให้ผลประเมิน

ป้อนกลับโดยเพื่อน ผู้เรียนสามารถตรวจสอบและประเมินงานของตนเองและแก้ไขพัฒนาให้สมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง

ประการสุดท้าย ผลการวิจัยในภาพรวมได้สะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถในการอ่านคือความสามารถในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนอ่านได้เพิ่มขึ้น ก็ยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้มากขึ้น การใช้กลยุทธ์การอ่านจึงเป็นการใช้กลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วย トラบที่นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง จนมีความรักและผูกพันกับการอ่าน ก็จะช่วยเพิ่มความสนใจใคร่รู้ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ต่อยอดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการอ่านเชิงรุกมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนผูกพันกับการอ่านอย่างหลากหลายในชีวิตประจำวัน โดยใช้กลยุทธ์การอ่านต่าง ๆ ประสานกันในการอ่านตัวบทแต่ละประเภท สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน ทั้งยังส่งเสริมทักษะการคิด การเขียน การสื่อสาร โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักอ่านที่ดีนั้น อาจได้ผลลัพธ์พิเศษคือผู้เรียนจะกลายเป็นนักเขียนที่ดีด้วย ซึ่งการเขียนจะเสริมแทรกกระบวนการอ่านและการใช้กลยุทธ์การอ่าน ตั้งแต่การบันทึก การสรุปและตอบสนองผลการอ่าน การจัดลำดับและระบบความคิด การเรียบเรียงความคิดเป็นถ้อยคำเพื่ออธิบายความรู้ความเข้าใจ การเสนอข้อโต้แย้ง การนำเสนอผลการอ่านด้วยภาษาของตนเอง ทำให้สามารถตรวจสอบผลการอ่าน พิจารณาการใช้ภาษา วิพากษ์กระบวนการอ่าน-คิด-เขียน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนผูกพันกับการอ่านการเขียน เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนสั่งสมองค์ความรู้และความเข้าใจที่คงทนในการเรียนรู้ และตระหนักรู้ความหมายของการเรียนรู้เล็กใหญ่ว่ามีประโยชน์มหาศาลในการสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับตนเอง จนพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ จากการประสานการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม เข้าด้วยกันในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนในสาขาวิชาเฉพาะ หากเป็นผู้เรียนในสาขาอื่น ๆ ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมด้านผู้เรียนและด้านตัวบทอ่าน โดยเลือกบทอ่านให้สอดคล้องกับสาระวิชา ความสนใจหรือพัฒนาการของผู้เรียน และควรบูรณาการบทอ่านที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องต่อเนื่องกัน รวมถึงเตรียมชุดกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับลักษณะบทอ่านไว้ในเบื้องต้นด้วย เพื่อใช้เป็นต้นแบบหรือตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกการใช้กลยุทธ์การอ่าน
2. ผู้สอนสามารถเลือกกลยุทธ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก มาปรับหรือประยุกต์ใช้ในการสอนอ่านเชิงรุก เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้
3. ผู้สอนควรวางแผนการบริหารจัดการเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยเฉพาะเวลาสำหรับการอ่านการคิดของผู้เรียน ที่อาจใช้มากน้อยไม่เท่ากัน และตรวจสอบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสมกับเวลา
4. ผู้สอนควรมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการอ่านและการให้ผลประเมินป้อนกลับที่เหมาะสมและเพียงพอ รวมทั้งสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่าย สะดวก และสนุกยิ่งขึ้น

5. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการอ่านเชิงรุกในสถานศึกษา โดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาเป็นหลักสูตรเสริม รายวิชาเพิ่มเติม โครงการ กิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. แนวคิด กระบวนการ และกลยุทธ์การอ่านในงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการอ่านตัวบทประเภทอื่น ๆ และอาจเปรียบเทียบหรือทดลองใช้ระหว่างการอ่านจากสื่อสิ่งพิมพ์กับการอ่านผ่านสื่อเทคโนโลยี

2. การวิจัยนี้มีแนวทางและตัวอย่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยอาจเลือกปรับกลยุทธ์การอ่านและเทคนิคการให้ผลประเมินป้อนกลับให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

3. เทคนิคการให้ข้อมูลป้อนกลับ สามารถนำไปใช้ประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านผลงาน กระบวนการ การใช้กลยุทธ์ การกำกับหรือประเมินตนเอง และควรมีการศึกษาอย่างเป็นระบบในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว

Reference

- Abdelhalim, S. M. (2017). Developing EFL students' reading comprehension and reading engagement: effects of a proposed instructional strategy. **Theory and Practice in Language Studies**. 7(1), 37-48.
- Anderson, Anson, Gonyea & Paine. (2016). How to create high impact writing assignments that enhance learning and development and reinvigorate WAC/WID Programs: What Almost 72,000 Undergraduates Taught Us. **A Journal of Language, Learning and Academic Writing**. Retrieved from <https://doi.org/10.37514/ATD-J.2016.13.4.13>
- Anderson, N. J. (2015). **Academic reading expectations and challenges. esl reader and writers in higher education**. New York: Routledge.
- Anderson, N. J. (2020). **Promoting Reading with the ACTIVE framework for the american english live teacher professional development series**. Retrieved from https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/ae_live_8.1_active_reading-presentation.pdf
- Bean, J. C. (2011). **Engaging ideas: The professor's guide to integrating writing, critical thinking, and active learning in the classroom**. 2nd ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Chitez, M. & Kruse, O. (2012). Writing cultures and genres in European higher education in Montserrat Castello & Christiane Donahue (Ed.), **University Writing: Selves and Texts in Academic societies**. UK: Emerald group Publishing Limited.

- Corrigan, P. T. (2014). Attending to the act of reading: critical reading, contemplative reading and active reading. **Essays in Reader Oriented Theory, Criticism, and Pedagogy**. 63(64), 146-173.
- Dirgeyasa, M. H. (2016). **College academic writing a genre-based perspective**. Jakarta: KECANA.
- Douglas, K., Barnett, T., Poletti, A. Seaboyer, J. & Kennedy, R. (2016). Building reading resilience: Re-thinking reading for the literary studies classroom. **Higher Education Research & Development**. 35(2), 254-266.
- Frey, N., Fisher, D. & Hattie, J. (2016). Surface, deep, and transfer? considering the role of content literacy instructional strategies. **Journal of Adolescent & Adult Literacy**. 60(5), 567-575.
- Giltrow, J., Gooding, R. & Burgoyne, D. (2021). **Academic writing an introduction**. 4th ed. Ontario: Broadview Press.
- Goctur, R. (2017). Metacognitive strategies in academic writing. **Journal of Education in Black Sea Region**. 2(2), 82-96.
- Hu, G. (2019). Culture and peer feedback. In K. Hyland & F. Hyland (Eds.), **Feedback in second language writing: Contexts and issues** (45-63). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Huisman, B., Saab, N., Driel, J. V. & Broek, P. V. D. (2018). Peer feedback on academic writing: undergraduate students' peer feedback role, peer feedback perceptions and essay performance. **Assessment & Evaluation in Higher Education**. 43(6), 955-968.
- Inie, N. & Barkuus, L. (2021). Developing evaluation metrics for active reading support. **In Proceedings of the 13th International Conference on Computer Supported Education (CSEDU 2021)**. 1, 177-188.
- Jennifer, A. P. (2017). Multimedia active reading: a framework for understanding learning with tablet textbook. in Terry Kidd & Lonnie R. Morris, Jr. (Ed.), **Handbook of Research on Instructional systems in educational Technology** (pp. 153-163). United States of America: IGI Global.
- Kunwongse, S. (2013). Peer feedback, benefits and drawbacks. **Thammasat Review**. Special Issue, 277-288.
- Liu, X., Gu, M. M. & Jin, T. (2021). Strategy use in collaborative academic reading: Understanding how undergraduate students co-construct comprehension of academic texts. **Language Teaching Research**. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/13621688211025688>

- Lumen. (2020). **Active reading strategies**. Retrieved from <https://courses.lumenlearning.com/>
- Manarin, K. (2019). Why Read?. **Higher Education Research & Development**. 38(1), 11-23.
- Miller, K., Lukoff, B. & Mazur, E. (2018). Use of a social annotation platform for pre-class reading assignment in flipped introductory physics class. **Frontiers in Education**. 3, 1-12.
- Roy, N., Torre, M. V., Gadiraju, U., Maxwell, D., & Hauff, C. (2021). **How do active reading strategies affect learning outcomes in web search?**. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-030-72240-1_37
- Sackstein, S. (2017). **Peer feedback in the classroom: empowering students to be the experts**. Virginia: ASCD.
- Saengpakdeejit, R. (2011). Use of reading strategies in English academic reading. **RMUTP Research Journal**. 5(1), 76-90.
- Satjapiboon, S. (2010). **Development of an instructional model by integrating process-based, content-based, and genre-based approach for enhancing academic writing and critical thinking ability of undergraduate students**. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.
- Shulin, Y. & Lee, I. (2016). Peer feedback in second language writing (2005-2014). **Language Teaching**. 49(4), 461-493.
- Singh, M. K. M. (2015). International graduate student' academic writing practices in malaysia: challenges and solutions. **Journal of International Students**. 5(1), 12-22.
- Snow, E. L., Jacobina, M. E., Jackson, G. T. & McNamara, D. S. (2016). iSTART-2 A Reading comprehension and strategy instruction tutor. In S. A. Crossley & D.S. McNamara (Eds.) **In Adaptive educational technologies for literacy instruction** (104-121). New York: Taylor & Francis.
- Sukavatee, P. (2017). The use of reading strategies to enhance critical reading ability through a blended learning environment of English major students at the faculty of education. **Journal of Education Studies Chulalongkorn University**. 45(2), 72-89.
- Sun, T. T. (2020). Active versus passive reading: How to read scientific paper?. **National Science Review**. 7(9), 1422-1427.
- Torshizi, D. M. & Bahraman, M. (2019). I explain, therefore I learn: Improving students' assessment literacy and deep learning by teaching. **Studies in Educational Evaluation**. 61, 66-73.

Western Sydney. (2017). **How to read effectively**. Retrieved from
westernsydney.edu.au/studysmart

Zemach, D. E. & Rumisek, L. A. (2010). **Academic writing from paragraph to essay**.
Berlin: Hueber Verlag GmbH.

การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์
โดยการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง

THE DEVELOPMENT OF PRE-SERVICE SCIENCE TEACHERS' BLACKBOARD
WRITING SKILL BY EXPLICIT LEARNING MANAGEMENT

สุวิกรม มาประณีต¹ ศศิเทพ ปิติพรเทพิน² และสหรัฐ ยุกย่อง³
Suvikrom Mapraneat¹, Sasithev Pitipornthepin² and Saharad Yokyong³

¹โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
²ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
³ครูโรงเรียนสิรินธร

¹Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development

²Division of Science Education, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart

³Sirirattathorn School

E-mail: fedustp@ku.ac.th

Received: June 10, 2021

Revised: September 26, 2021

Accepted: September 29, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ และ 2) พัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง กลุ่มที่ศึกษาเป็นนิสิตครูระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา จำนวน 21 คน ที่ได้รับการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินทักษะการเขียนกระดานดำ อนุทินสะท้อนคิดของนิสิต แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนร้อยละของการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ มีดังนี้ (1) การทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำร่วมกับการสืบค้นข้อมูลทำให้ปัญหาในการเขียนกระดานดำของนิสิตลดลง (2) การสะท้อนการปฏิบัติจากผู้สอนและเพื่อนทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนกระดานดำของตนเอง และ (3) การใช้เวลาอย่างเพียงพอในการฝึกฝนทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ปรับปรุงทักษะการเขียนกระดานดำดีขึ้น และ 2) การจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์จากระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.86$, $SD=0.68$) เป็นระดับดี ($\bar{X} = 3.06$, $SD = 0.69$)

คำสำคัญ

ทักษะการเขียนกระดานดำ การจัดการเรียนรู้แบบชัดเจน นิสิตครูวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The classroom action research aimed: 1) to study best practices for explicit learning management of develop pre-service science teachers' blackboard writing skill, and 2) to develop pre-service science teachers' blackboard writing skill by explicit learning management. The participants selected by purposive selection were 21 masters' students in Science Education division. The research instruments included blackboard writing skill tests, students' reflective journals, semi-structured interview protocols, and teachers' reflective journals. Qualitative data were analyzed by inductive analysis and quantitative data were analyzed by descriptive statistics; mean, standard deviation, and gain score.

The findings revealed that 1) best practices for explicit learning management to develop pre-service science teachers' blackboard writing skill were: (1) providing their directed experience about blackboard writing and searching for information led them have less blackboard writing problems; (2) reflecting on practice from their teachers and peers provided them with useful information about blackboard writing skill; and (3) providing enough time for their practicing could improve their blackboard writing skill, and 2) the explicit learning management could develop their blackboard writing skill from intermediated level ($\bar{X} = 1.86$, $SD = 0.68$) to good level ($\bar{X} = 3.06$, $SD = 0.69$).

Keywords

Blackboard Writing Skill, Explicit Learning Management, Pre-service Science Teachers

ความสำคัญของปัญหา

สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าสื่อมีหลากหลาย ตั้งแต่สื่อทำมืออย่างง่ายจนกระทั่งเป็นสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่สื่อเทคโนโลยียังมีข้อจำกัด เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ในพื้นที่ห่างไกล ผู้สอนจึงไม่สามารถใช้สื่อดังกล่าวในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Panich, 2016)

กระดานดำเป็นสื่อการเรียนรู้หลักที่มีในชั้นเรียน ผู้สอนสามารถใช้กระดานดำส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระดานดำช่วยลดความเร็วในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาบนกระดานดำไปทีละส่วน ทำให้ผู้เรียนสามารถติดตามบทเรียนได้ทัน อย่างไรก็ตามผู้สอนหลายคนหลีกเลี่ยงการเขียนกระดานดำด้วยเหตุผลว่ากระดานดำไม่ใช่สื่อที่ทันสมัย จึงทำให้ไม่มีทักษะการเขียนกระดานดำ (Panich, 2016) ดังที่ Suwannatat (2017) ระบุ

ว่าการใช้กระดานดำของผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอนไปพร้อมกับผู้สอน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการติดตามเพื่อทบทวนจุดที่ไม่เข้าใจ ผู้เรียนยังศึกษาความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ บนกระดานดำได้ชัดเจน เข้าใจง่าย ผ่านการขีดเส้นด้วยชอล์ก การที่ผู้สอนอยู่หน้ากระดานเป็นจุดสนใจของผู้เรียน สามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนได้ และการเขียนด้วยลายมือบนกระดานดำ อาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นกันเองมากขึ้น เนื่องจากมีบุคลิกภาพและความเป็นตัวตนของผู้สอนแฝงอยู่ในนั้น มากกว่าสิ่งที่พิมพ์บนสไลด์ อีกทั้ง Ud-inkaew & Saengpun (2013) ระบุว่ากระดานดำเป็นพื้นที่ในเชิงกายภาพที่ผู้สอนสามารถออกแบบและวางแผนระบบการเขียนกระดานดำเพื่อสื่อสารเนื้อหาของบทเรียนให้กับผู้เรียนติดตามอย่างเป็นระบบ และกระดานดำก็ยังเป็นพื้นที่ในเชิงความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา อภิปราย และเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี

จากที่ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำเป็นระยะเวลายาวนาน (Prolonged engagement) ให้กับนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า นิสิตครูวิทยาศาสตร์ไม่มีประสบการณ์การเขียนกระดานดำมาก่อน นิสิตครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่มักเขียนตัวอักษรบนกระดานดำตัวเล็กไป ระยะห่างของตัวอักษรน้อยไป ระยะห่างของบรรทัดไม่เท่ากัน ลายมือไม่ดี เขียนกระดานแล้วไม่สวยงาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์ไม่มีทักษะการเขียนกระดานดำซึ่งเป็นความสามารถในการเขียนกระดานดำด้วยชอล์ก โดยพิจารณาจากลายมือ ขนาดของตัวอักษร ความตรงบรรทัด และการเว้นระยะห่างตัวอักษร (ช่องไฟ) (Mapraneat, 2021)

จากการตรวจเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit learning management) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนและทันที่ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทบทวนและตรวจสอบบทเรียนเดิม (Review, check previous day's work) 2) การนำเสนอบทเรียนใหม่ (Present new content/skills) 3) การฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน (Guided student practice) 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and correctives) 5) การให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ (Independent student practice) และ 6) การทบทวนเป็นรายสัปดาห์ (Weekly reviews) (Rosenshine & Stevens, 1986) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนในการเรียนรู้จนเกิดความชำนาญในการฝึกปฏิบัติ (Rosenshine, 1987) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนได้ (Michamnan, Yahakorn & Lekwilai, 2015) อย่างไรก็ตามยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำผ่านการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ รวมทั้งใช้การจัดการเรียนรู้แบบชัดแจ้งในการพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ใช้กระดานดำเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ควรเป็นอย่างไร
2. การจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มที่ศึกษา คือ นิสิตครูระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 21 คน ประกอบด้วยนิสิตชาย จำนวน 4 คน และนิสิตหญิง จำนวน 17 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาและวัฒนธรรมสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งนิสิตทั้งหมดได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง จากความสนใจในการให้ข้อมูล ไม่มีประสบการณ์การเขียนกระดานมาก่อน และการเข้าเรียนเต็มเวลา

รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1998) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) วางแผน (Plan, P) 2) ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (Act, A) 3) สังเกต (Observe, O) และ 4) สะท้อนการปฏิบัติ (Reflect, R) ซึ่งงานวิจัยนี้เน้นการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติของผู้วิจัยในการจัดการเรียนรู้ทุกครั้งตามวงจร PAOR โดยอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่นำมาสู่คำตอบของคำถามวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำตามกรอบแนวคิดที่พัฒนามาจาก Rosenshine & Stevens (1986) ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การทบทวนและตรวจสอบบทเรียนเดิม คือ ขั้นที่ผู้สอนทบทวน และตรวจสอบความรู้เดิม รวมทั้งจัดการเรียนรู้สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ก่อนที่จะเรียนเรื่องใหม่ ขั้นที่ 2 การนำเสนอบทเรียนใหม่ คือ ขั้นที่ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เรื่องใหม่ พร้อมทั้งนำเสนอความรู้และทักษะการเขียนกระดานให้กับผู้เรียน เช่น การเขียนตัวอักษรหัวกลม หัวตัด ขนาดของตัวอักษร ความสวยงามของอักษร การเว้นระยะห่างระหว่างตัวอักษร การเขียนตรงบรรทัด และระยะห่างระหว่างบรรทัด ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน คือ ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการเขียนกระดานดำในกระดานก่อนเขียนบนกระดานดำจริงตามคำแนะนำของผู้สอนอย่างใกล้ชิด ขั้นที่ 4 การให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง คือ ขั้นที่ผู้สอนกับ

ผู้เรียนร่วมกันให้ข้อมูลย้อนกลับและปรับแก้ข้อบกพร่องในการฝึกเขียนกระดานดำในกระดานของเพื่อนให้ถูกต้อง ขั้นที่ 5 การให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ คือ ขั้นที่ผู้เรียนฝึกที่บ้านหรือที่ชั้นเรียนที่มีกระดานดำเพิ่มเติมด้วยตนเอง และขั้นที่ 6 การทบทวนเป็นรายสัปดาห์ คือ ขั้นการทบทวนความรู้และการปฏิบัติการเขียนกระดานดำจากที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมดในรูปแบบการประชุมสัมมนาเป็นรายสัปดาห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลและสะท้อนผลของการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป

2.2 อนุทินสะท้อนคิดของนิสิต คือ เครื่องมือที่ช่วยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์สามารถสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้สึกเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำ และสะท้อนผลของการจัดการเรียนรู้

2.3 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง คือ เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นิสิตครูวิทยาศาสตร์ที่มีการล้วงคำตอบอย่างละเอียดมากขึ้น ซึ่งมีการวางแผนการเตรียมข้อคำถามไว้ล่วงหน้า แต่คำถามมีลักษณะยืดหยุ่น สามารถดัดแปลงคำถามจนกว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์จะเข้าใจคำถามระหว่างกันด้วยดี เพื่อให้ผู้วิจัยได้คำตอบที่สอดคล้องกับคำตอบของนิสิตครูวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

2.4 แบบประเมินทักษะการเขียนกระดานดำ คือ แบบประเมินความสามารถในการเขียนกระดานด้วยชอล์กของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาเป็น 5 องค์ประกอบ คือ ขนาดของตัวอักษร ความสวยงามของอักษร การเว้นระยะห่างระหว่างตัวอักษร การเขียนตรงบรรทัด และระยะห่างระหว่างบรรทัด โดยปรับมาจากแนวคิดของ Mapraneat (2021)

ผู้วิจัยดำเนินการส่งเครื่องมือวิจัยทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา นักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ และครูที่มีประสบการณ์การใช้กระดานดำในการจัดการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ทั้งนี้เครื่องมือทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็น ที่สอดคล้องกันตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Kanjavasee, 2009) ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งหมดในงานวิจัยนี้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50-1.00 อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการปรับภาษาที่ใช้ในเครื่องมือวิจัยให้กระชับและชัดเจนมากขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขเครื่องมือวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนเสร็จสิ้น แล้วนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มที่ศึกษาจำนวน 1 ห้องเรียน จากนั้นนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความยินยอมในการให้ข้อมูลจากนิสิตครูวิทยาศาสตร์และรักษาความลับของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ทุกคนที่เกิดขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อผู้วิจัยต่อผู้ถูกวิจัยตามจรรยาบรรณในการทำวิจัย

ก่อนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ทำแบบประเมินทักษะการเขียนกระดานดำ จากนั้นผู้วิจัยจึงจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้นจำนวน 3 แผน คือ 1) ความรู้

และเทคนิคพื้นฐานในการเขียนกระดาน 2) การเขียนคำและประโยคบนกระดานดำ และ 3) การใช้กระดานดำในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยจัดการเรียนรู้แผนละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง พร้อมทั้งเขียนบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ทุกครั้งที่ได้สังเกตจากพฤติกรรม การเรียนรู้ของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ และเมื่อเสร็จสิ้นแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์เขียนอนุทินสะท้อนคิดส่งในคาบเรียนถัดไป จากนั้นผู้วิจัยสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำผลการจัดการเรียนรู้ที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาในแผนการจัดการเรียนรู้ถัดไป จนกระทั่งจัดการเรียนรู้ครบ 3 แผน

หลังจากจัดการเรียนรู้ครบตามที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ทำแบบประเมินทักษะการเขียนกระดานดำเพื่อศึกษาพัฒนาการของทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ตลอดการดำเนินงานวิจัยนี้ เมื่อผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยในกรณีที่นิสิตครูวิทยาศาสตร์ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะดำเนินการนัดหมายนิสิตครูวิทยาศาสตร์เพื่อทำการสัมภาษณ์จนกว่าผู้วิจัยจะเข้าใจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับคำตอบของนิสิตครูวิทยาศาสตร์มากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยวิเคราะห์ด้วยวิธีการแบบอุปนัย ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลมาจาบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ อนุทินสะท้อนคิดของนิสิต และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบสามเส้าเพื่อแสดงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Chantavanich, 2000) จากนั้นผู้วิจัยร่วมกับผู้ร่วมวิจัยจำนวน 2 ท่าน ในฐานะเพื่อนผู้วิพากษ์ (Critical friends) นำข้อมูลมาตีความและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลเพื่อให้เกิดความหมาย แล้วนำมาหาลักษณะร่วมกันของกลุ่มข้อมูลเพื่อจัดเป็นแก่นเรื่อง (Theme) ของแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ (Faikhamta, Charoensuk, Srinakharin & Boriboon, 2016)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งผู้วิจัยตรวจให้คะแนนทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์จากแบบประเมินทักษะการเขียนกระดานดำ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับดีมาก 4 คะแนน ระดับดี 3 คะแนน ระดับปานกลาง 2 คะแนน และระดับควรปรับปรุง 1 คะแนน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ทั้งหมดและพิจารณาแยกแต่ละองค์ประกอบของทักษะการเขียนกระดานดำ และใช้เกณฑ์คุณภาพในการแบ่งระดับคะแนนเฉลี่ยของทักษะการเขียนกระดานดำ แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับดีมาก คือ 3.50 – 4.00 คะแนน 2) ระดับดี คือ 2.50 – 3.49 คะแนน 3) ระดับปานกลาง คือ 1.50 – 2.49 คะแนน และ 4) ระดับควรปรับปรุง คือ 1.00 – 1.49 คะแนน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์คะแนนร้อยละของพัฒนาการทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดของ Kanjanavasee (2009) โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$GS\% = \frac{(Y-X)}{(F-X)} \times 100$$

เมื่อ $GS\%$ = คะแนนร้อยละของพัฒนาการ, X = คะแนนที่วัดก่อนการจัดการเรียนรู้, Y = คะแนนที่วัดหลังการจัดการเรียนรู้ และ F = คะแนนเต็มของแบบประเมิน

จากนั้นนำคะแนนร้อยละของพัฒนาการมาแปลความหมายเป็นระดับพัฒนาการทักษะการเขียนกระดานดำ โดยมีเกณฑ์ดังนี้ 1) ระดับสูงมาก คือ ร้อยละ 75.01 – 100.00 2) ระดับสูง คือ ร้อยละ 50.01 – 75.00 3) ระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 25.01- 50.00 4) ระดับเริ่มต้น คือ ร้อยละ 00.01 - 25.00 และ 5) ระดับไม่มีพัฒนาการ คือ ร้อยละต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ และ 2) การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง โดยผลการวิจัยแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ มี 3 แนวปฏิบัติ โดยแต่ละแนวปฏิบัติมีรายละเอียด ดังนี้

แนวปฏิบัติที่ 1 การทำให้นิสิตมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำร่วมกับการสืบค้นข้อมูลทำให้ปัญหาในการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ลดลง

จากการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ในขั้นการทบทวนและตรวจสอบบทเรียนเดิม ผู้วิจัยเริ่มต้นให้นิสิตระบุปัญหาในการใช้กระดานดำในการจัดการเรียนรู้โดยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยพบว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์ทั้งหมดยังไม่ค่อยมีความมั่นใจในการใช้กระดานดำ และต้องการรู้ว่า จะเขียนกระดานดำได้อย่างไร ดังนั้นในขั้นการนำเสนอบทเรียนใหม่ ผู้วิจัยจึงให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์สืบค้นข้อมูลเรื่องหลักการเขียนกระดานดำทางอินเทอร์เน็ต จากนั้นในขั้นการฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน ผู้วิจัยจึงให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ลองเขียนชื่อ นามสกุล บนกระดานดำที่ละคน พบว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์ยังเขียนกระดานดำไม่ถนัด โดยเฉพาะการจับชอล์กที่จับเหมือนจับปากกา ตัวอักษรไม่สม่ำเสมอ เขียนไม่ตรงบรรทัด ตัวอักษรใหญ่มีขนาดใหญ่ไป เล็กไป การย่นบังกระดานขณะเขียนกระดานดำ ผู้สอนจึงให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ลองฝึกเขียนข้อความที่กำหนดให้ โดยใช้ปากกาเมจิก เขียนข้อความลงบนกระดาษ A4 จากนั้นในขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยจึงให้เพื่อนในชั้นเรียนร่วมวิพากษ์การเขียนของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยระบุว่า “ตัวอักษรติดกันเกินไป ไม่เว้นช่องไฟเลย” และ “ขนาดตัวอักษรทำไม่เหมือนกัน ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง” ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์เริ่มทราบปัญหาในการเขียนกระดานดำของตนเองแล้ว ต่อมาในขั้นการให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ ผู้วิจัยจึงให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ลองใช้กระดานดำ โดยเขียนข้อความที่เหมือนในกระดาษ แล้วให้เพื่อนวิพากษ์ ซึ่งนิสิตครูวิทยาศาสตร์ระบุว่า “ข้อความที่เขียนไม่เห็นสวยเหมือนเขียนในกระดาษ” และ “เขียนข้อความไม่ตรงบรรทัด เขียน ๆ ไปแล้วบางคนก็เขียนขึ้นสูงหรือต่ำลงจากบรรทัดเดิม” ทั้งนี้จากการให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้ลองเขียนตัวอักษรลงใน

กระดาศและกระดานดำ นิสิตครูวิทยาศาสตร์พบข้อแตกต่างแล้วว่าการเขียนตัวอักษรบนกระดาศกับการเขียนบนกระดานดำอาจใช้วิธีการเดียวกันไม่ได้ เช่น การจับชอล์กกับจับปากกา การเขียนบนกระดาศที่เป็นแนวนอน การเขียนกระดานที่เป็นแนวตั้ง

ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งในครั้งต่อมา ผู้วิจัยจึงให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำร่วมกับการสืบค้นข้อมูลหลักการเขียนกระดานดำจากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อเสร็จแล้วให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์เลือกข้อความใหม่เขียนบนกระดานดำ ซึ่งพบว่าปัญหาในการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ลดลง ดังที่ผู้วิจัยบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับตัวอย่างการสะท้อนความคิดของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ในอนุทินที่ระบุว่า “การจับชอล์กโดยใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้เป็นหลักทำให้เขียนกระดานดำได้ดีขึ้น” และ “เราสามารถควบคุมและกดน้ำหนักเวลาเขียนตัวอักษรได้ดี”

แนวปฏิบัติที่ 2 การสะท้อนการปฏิบัติจากผู้สอนและเพื่อนทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนกระดานดำของตนเอง

จากการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ในขั้นการนำเสนอบทเรียนใหม่ ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้โดยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์สืบค้นหลักในการเขียนกระดานดำเพื่อแก้ปัญหาที่พบแล้วมานำเสนอร่วมกันในชั้นเรียน จากนั้นในขั้นการฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน ผู้วิจัยมอบหมายให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์สืบค้นเนื้อหาที่ต้องการจัดการเรียนรู้มาเขียนบนกระดานดำพร้อมอธิบายสื่อสารความรู้โดยใช้เวลาในการคิดเรื่องที่จะจัดการเรียนรู้ 15 นาที และลองจัดการเรียนรู้คนละ 5 นาที แล้วให้เพื่อนวิพากษ์ในขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยพบว่าเมื่อนิสิตครูวิทยาศาสตร์จัดการเรียนรู้โดยใช้กระดานดำ นิสิตครูวิทยาศาสตร์ไม่แน่ใจว่าต้องเขียนอะไรบนกระดานดำ ดังตัวอย่างการสะท้อนความคิดของนิสิตจากการสัมภาษณ์ที่ระบุว่า “เนื้อหาที่นำมาเขียนกระดานดำละเอียดไป” และ “บางคนรีบเขียนจนอ่านลายมือไม่ออกเลย” หลังจากนั้นนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับการวิพากษ์จากเพื่อนแล้วให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์นำไปแก้ไขปรับปรุงแล้วมาเขียนกระดานดำพร้อมการอธิบาย นิสิตครูวิทยาศาสตร์สามารถเขียนข้อความสำคัญ ๆ และอธิบายได้ดี แต่ก็ยังมีการย่นบังกระดาน และเขียนด้วยลายมือที่อ่านยาก ดังตัวอย่างที่บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยที่ว่า “นิสิตเขียนกระดานดำโดยหันหลังให้นักเรียน เป็นการย่นบังกระดาน และนิสิตก็ไม่เห็นนักเรียนในขณะที่เขียน” และสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นิสิตที่ว่า “เพื่อนยังเขียนกระดานด้วยลายมือที่อ่านไม่ค่อยออก ไม่มีหัว” อย่างไรก็ตามเมื่อนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับการสะท้อนกลับจากผู้สอน และเพื่อนวิพากษ์แล้ว ผู้วิจัยพบว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์มีความมั่นใจในการเขียนกระดานดำและปรับปรุงการเขียนกระดานดำของตนให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างการสะท้อนความคิดของนิสิตในอนุทินที่ระบุว่า “หนูมีความมั่นใจที่จะเขียนกระดานมากขึ้นแล้วค่ะ เพราะได้ลองเขียนแล้ว ได้รับ feedback ว่าหลักการเขียนกระดานดำที่ถูกต้องเป็นอย่างไร” และสอดคล้องกับข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์นิสิตครูวิทยาศาสตร์ที่ว่า “การได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากอาจารย์และเพื่อนทำให้ทราบว่า ผมพยายามปรับปรุงการเขียนกระดานให้ดีขึ้น”

ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ในครั้งถัดไป ผู้วิจัยจึงเปิดโอกาสให้มีการสะท้อนการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์จากผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนในทุกมิติ ได้แก่ การย่นบัง

หน้ากระดาน การเขียน การเลือกสีชอล์ก การจับชอล์ก ฯลฯ ทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเขียนกระดานดำของตนเองมากขึ้น

แนวปฏิบัติที่ 3 การใช้เวลาในการฝึกเขียนกระดานดำอย่างเพียงพอช่วยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ปรับปรุงทักษะการเขียนกระดานดำดีขึ้น

จากการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ในขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์เขียนข้อความตามที่ตนอยากเขียนลงบนกระดานดำ โดยมีเวลาให้เขียนคนละ 5 นาที แล้วให้เพื่อนในชั้นเรียนช่วยกันวิพากษ์ ผู้วิจัยพบว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เขียนกระดานได้เหมาะสมทั้งในด้านขนาดของตัวอักษร ความสวยงามของอักษร การเว้นระยะห่างระหว่างตัวอักษร และระยะห่างระหว่างบรรทัด แต่นิสิตครูวิทยาศาสตร์บางคนยังไม่ทราบว่าขนาดตัวอักษรควรมีขนาดเท่าไรถึงจะเหมาะสม หรือระยะห่างระหว่างบรรทัดควรเป็นเท่าไร ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์นิสิตพบว่า นิสิตครูวิทยาศาสตร์ต้องการเวลาในการฝึกฝนการเขียนกระดานมากขึ้น ดังตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์นิสิตที่ว่า “หนูยังกะขนาดตัวอักษรและระยะห่างระหว่างบรรทัดไม่ได้ว่าควรเป็นเท่าไรถึงดี หากมีเวลาฝึกมากกว่านี้หนูคงทำได้ดีขึ้น”

ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งในครั้งต่อมา ผู้วิจัยจึงใช้เวลาในขั้นการให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น และเปิดโอกาสให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ฝึกเขียนกระดานดำนอกเวลาเรียน ผู้วิจัยพบว่านิสิตครูวิทยาศาสตร์ที่มีปัญหาในการเขียนกระดานดำจากครั้งก่อนหน้า มีทักษะการเขียนกระดานดำได้ดีขึ้น ดังข้อมูลที่บันทึกไว้ในบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยที่ว่า “นิสิตใช้ตัวอักษรขนาดที่เห็นชัด เขียนไม่เอียง และระยะห่างระหว่างบรรทัดส่วนใหญ่ห่างเท่ากัน” และสอดคล้องกับการสะท้อนของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ในอนุทินที่ระบุว่า “การฝึกเขียนกระดานบ่อย ๆ ทำให้ผมเขียนกระดานได้ดีขึ้นกว่าเดิม”

ตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง

จากการวิเคราะห์ทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

รายการ	ก่อนการจัดการเรียนรู้			หลังการจัดการเรียนรู้		
	($\bar{X}$)	SD	ระดับ	($\bar{X}$)	SD	ระดับ
ทักษะการเขียนกระดานดำ	1.86	0.68	ปานกลาง	3.06	0.69	ดี

จากตารางที่ 1 หลังจัดการเรียนรู้เรื่องสุดท้ายเสร็จสิ้น นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีคะแนนทักษะการเขียนกระดานดำ ($\bar{X} = 3.06$, $SD=0.69$) สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 1.86$, $SD = 0.68$) ซึ่งนิสิตสามารถพัฒนาการเขียนกระดานดำในภาพรวมจากระดับปานกลางเป็นระดับดี

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้ทุกองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนร้อยละของพัฒนาการแต่ละองค์ประกอบของทักษะการเขียนกระดานดำ

ลำดับที่	องค์ประกอบ	คะแนนร้อยละของพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ
1	ขนาดของตัวอักษร	57.94	ระดับสูง
2	ความสวยงามของอักษร	65.37	ระดับสูง
3	การเว้นระยะห่างระหว่างตัวอักษร	53.70	ระดับสูง
4	การเขียนตรงบรรทัด	40.08	ระดับปานกลาง
5	ระยะห่างระหว่างบรรทัด	75.19	ระดับสูงมาก

จากตารางที่ 2 องค์ประกอบของทักษะการเขียนกระดานดำที่นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการมากที่สุด อยู่ในระดับสูงมาก คือ ระยะห่างระหว่างบรรทัด (ร้อยละ 75.19) องค์ประกอบที่นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการรองถัดมาอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย คือ ความสวยงามของอักษร (ร้อยละ 65.37) ขนาดของตัวอักษร (57.94) และการเว้นระยะห่างระหว่างตัวอักษร (ร้อยละ 53.70) และองค์ประกอบที่นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือ การเขียนตรงบรรทัด (ร้อยละ 40.08)

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ และ 2) การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้ง โดยอภิปรายผลการวิจัยแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยพบแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการเขียนกระดานดำรวมกับการสืบค้นข้อมูลทำให้ปัญหาในการเขียนกระดานดำของนิสิตลดลง และการสะท้อนการปฏิบัติจากผู้สอนและเพื่อนทำให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนกระดานดำของตนเองเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบขัดแจ้ง สอดคล้องกับ Kulik & Kulik (1979) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลที่ย้อนกลับทันทีหลังการสำรวจและดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองโดยเร็วที่สุด นอกจากนี้งานวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า การให้เวลาอย่างเพียงพอทำให้นิสิตปรับปรุงทักษะการเขียนกระดานดำดีขึ้น สอดคล้องกับ Rosenshine & Stevens (1986) ระบุว่า

แต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน จำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติทักษะที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้สูงขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับดี รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้ทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อย คือ ระยะห่างระหว่างบรรทัด ความสวยงามของอักษร ขนาดของตัวอักษร ช่องว่างระหว่างตัวอักษร และการเขียนตรงบรรทัด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้ง ผู้สอนติดตามการเรียนรู้ของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ตลอดทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด โดยผู้สอนคอยตรวจสอบความรู้เดิม สร้างความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อนำไปเชื่อมโยงสู่ความรู้เรื่องใหม่ ซึ่งเน้นให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์เข้าใจจริงและฝึกฝนทักษะเป็นสำคัญ นิสิตครูวิทยาศาสตร์จึงได้ฝึกฝนการปฏิบัติการเขียนกระดานดำตามคำแนะนำของผู้สอนและด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อสะท้อนการปฏิบัติการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์จากผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อปรับแก้ไขข้อบกพร่องของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ponpan (2013) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะอยู่ตลอดเวลา โดยได้รับคำแนะนำจากผู้สอน ซึ่งจะคอยให้ข้อมูลป้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนโดยการอภิปรายร่วมกัน ทำให้รู้ข้อบกพร่องและสามารถแก้ไขให้ถูกต้อง นอกจากนี้ผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Michamnan, Yahakorn, & Lekwilai (2015) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำหลังจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบขัดแย้งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Rosenshine & Stevens, 1986)

อย่างไรก็ตาม การเขียนตรงบรรทัด เป็นองค์ประกอบที่นิสิตครูวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มที่ศึกษาเป็นนิสิตครูวิทยาศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมาจากคณะวิทยาศาสตร์ทุกคน จึงไม่มีประสบการณ์การเขียนกระดานดำในชั้นเรียนมาก่อน โดยเฉพาะการเขียนตรงบรรทัดที่มีปัญหามากที่สุด ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นการฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน ยังไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์พัฒนาการเขียนตรงบรรทัดได้ดีขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เวลานิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้รับการฝึกฝนมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ของทักษะการเขียนกระดานดำ ซึ่ง Rosenshine & Stevens (1986) ระบุว่าผู้เรียนที่มีผลการเรียนระดับต่ำ ผู้สอนควรนำเสนอเนื้อหาในแต่ละครั้งที่น้อยลง และให้เวลาฝึกปฏิบัติทักษะตามคำแนะนำของผู้สอนมากขึ้น และผู้เรียนที่มีผลการเรียนระดับสูง ผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาในแต่ละครั้งได้มากขึ้น และควรลดการฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำ

ของผู้สอนให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ฝึกฝน ทบทวน และตรวจสอบการปฏิบัติของตนเองมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งสามารถพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำให้กับนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้ ผู้วิจัยเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตครูวิทยาศาสตร์ใช้กระดานดำผ่านการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล สะท้อนการปฏิบัติด้วยตนเอง ให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนทันที และให้เวลาที่เพียงพอในการฝึกเขียนกระดานดำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยเรื่องนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มศึกษาเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้งที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนกระดานดำของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบชุดแจ้ง ผู้สอนจำเป็นต้องติดตามการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องอย่างทันที สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study) จะช่วยให้เห็นผลการวิจัยเชิงลึกมากขึ้นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

References

- Chantavanich, S. (2000). **withī wīchai choēng khunnaphāp** [Qualitative Research Methodology]. 9th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Faikhamta, C., Charoensuk, C., Srinakharin, D. & Boriboon, P. (2016). **kānwīchai patibatkān nai chan rīan witthayasāt** [Science classroom action research]. Bangkok: Institute of Academic Development (IAD).
- Kanjanavasee, S. (2009). **thritsadi kānpramoēn** [Classical test theory]. 7th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Publications.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). **The action research planner**. 3rd ed. Gee-long, Victoria: Deakin University.
- Kulik, J. A., & Kulik, C. C. (1979). College teaching. In P. L. Peterson & H. J. Walberg (Eds.), **Research on teaching: Concepts, findings, and implications** (pp. 70-93). Berkeley, Ca.: McCutchan.
- Mapraneat, S. (2021). **kradāndam sū kānrīanrū thī mai thammadā** [A blackboard is extraordinary for learning media]. In Division of Promoting Research and Academic Standing of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development (Eds.), **Prasopkān sāng sit khru**

- sāthit kasēt lem sī** [Sathit teachers' Experiences for improving students, Volume 4.] (pp. 63-71). Bangkok: Siamprint Co., Ltd.
- Michamnan, O., Yahakorn, S., & Lekwilai, S. (2015). phonkānchai rūpbāep kānsōn bāep 'ek phlisithō thī mī tō khwāmsāmāt nai kān 'ān lāe khīan sakot khamkhō ngo nakriān chan prathomsuksā pī thī nung rōngriān sap yai wittayākhom chāngwat Chaiyaphūm [The effects of using the explicit teaching model on reading and spelling abilities of prathom suksa i students at subyai wittayakom school in chaiyaphum province]. **Journal of Educational Measurement Mahasarakham University**. 21(2), 77-87.
- Panich, V. (2016). **sōn yāng mū chan khru** [Teaching at Its Best]. Nakhon Pathom: Amarin Printing & Publishing Public Co., Ltd.
- Ponpan, S. (2013). phon khōng kānchatkān riānrū duāi rūpbāep kānsōn bāep 'ek phlisithō thī nēn kānchai tuāthāen rūang rabop chān won tem thī mī tō phon samrit thāngkān riān lāe thaksa kānsūsān thāng khanittasāt khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī nung [The effect of explicit learning management emphasizing on representation in "integer system" on academic achievement and mathematical communication skill of mathayomsuksa I students]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**. 6(3), 211-227.
- Rosenshine, B. (1987). Explicit teaching and teacher training. **Journal of Teacher Education**. 38(3), 34-36.
- Rosenshine, B., & Stevens, R. (1986). Teaching functions. **Handbook of research on teaching**. 3, 376-391.
- Suwannatat, P. (2017). **'āep sōng MOOCs khōng Stanford lāe MIT** [Peep at MOOCs of Stanford and MIT]. Retrieved from <https://celt.li.kmutt.ac.th/km/index.php/lurking-moocs-stanford-mit/>
- Ud-inkaew, C. & Saengpun, J. (2013). kānchai kradāndam bāep Yīpun phūa songsoēm kān 'aphiprāi lāe priāpthiāp rūam kan nai chan riān khanittasāt thī sōn duāi withikān bāep pōet [Using Japanese blackboard writing to enhance whole-class discussion and comparison in Mathematics classroom taught by open approach]. **Journal of Research Methodology**. 26(1), 91-108.

นวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่น
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน

INNOVATION OF COMMUNITY TOURISM ROUTE MANAGEMENT FROM
KHAO WANG TO KHAO DAEN BY THE PARTICIPATION PROCESS OF
COMMUNITY NETWORK

โสภพร กล่ำสกุล¹ และกฤตชน วงศ์รัตน์²
Sopaporn Klamsakul¹ and Kritchana Wongrat²

¹ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Department of Communication Arts Faculty of Management Science

Phetchaburi Rajabhat University

² Department of Business Administration Faculty of Management Science

Phetchaburi Rajabhat University

E-mail: kritchawong@yahoo.com

Received:	January 24, 2022
Revised:	August 9, 2022
Accepted:	August 18, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว 2) พัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี และ 3) ประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนและนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 ประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชน จำนวน 40 คน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างนวัตกรรมสื่อเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่น และขั้นตอนที่ 4 การประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนที่พัฒนาขึ้น โดยตัวแทนนักท่องเที่ยวและสมาชิกในชุมชน จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพราะมีความโดดเด่นทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและวิถีชีวิตคนเพชรบุรี ด้วยบริบทดังกล่าวสามารถนำมาพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ในระดับมากที่สุด 2) การพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวที่สร้างในรูปแบบ Google Map ผสานกับสื่อใหม่โดยใช้

ระบบคิวอาร์โค้ดเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางการท่องเที่ยวใน 2 รูปแบบคือรูปแบบการท่องเที่ยว 1 วันและรูปแบบ 2 วัน 1 คืน และ 3) ผลการประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น คือ รูปแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, SD = 0.78) และรูปแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, SD = 0.83) ซึ่งสามารถนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ

นวัตกรรมการจัดการ การท่องเที่ยวชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This research aims to 1) Study the context and potential of tourism management, 2) Develop innovation for community tourism route management on the route from Khao Wang to Khao Daen Phetchaburi Province, and 3). Assessing news media on community tourism routes. This research is research and development. There are 4 research steps which are step 1: Study the context and potential that can promote tourism. The sample group consisted of 400 people and tourists using a questionnaire, step 2: Participate in the community network participation workshop on tourism route management, key informants providers are tourism promotion officers, subdistrict administrative organization staff, community leaders and community representatives, amounting to 40 people, step 3: Creation of media innovation for community tourism routes from Khao Wang to Khao Daen, and step 4: Evaluation of innovative media, developed community tourism routes by representatives of tourists and community members, amounting to 100 people. The statistics used to analyze the data include mean, standard deviation, and content analysis.

The findings showed that: 1) In the context of tourism on the route from Khao Wang to Khao Daen, there are many interesting attractions suitable for cultural tourism because they are outstanding, both historical sites, cultural attraction, natural attractions, attractions for recreation and lifestyle of Phetchaburi people, With such a context, it can be developed to promote the potential of tourism route management by using community-based tourism management at the highest level, 2) Developing innovative travel routes management created in Google Map format, integrated with new media using QR code system for public relations medium to study community tourism information on tourism routes in 2 forms, which are 1-day tourism and 2 days overnight 1 night stay, and 3) the results of the assessment of innovative media for community tourism routes on the route from Khao Wang to Khao Daen were: model

1 had a very high mean ($\bar{X}$ =4.41, SD=0.78) and model 2 had a very high mean ($\bar{X}$ =4.38, SD=0.83), which can be used to really promote community tourism.

Keywords

Management Innovation, Community Tourism, The Participation Process

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้จำนวนมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมาอย่างต่อเนื่อง (Lunkam, 2021) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ที่มีแนวทางการพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยวในการสร้างขีดความสามารถการแข่งขันเชิงรุกเพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและสินค้า บริการ ด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว และอัตลักษณ์วิถีผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการเป็นการหนุนเสริมให้ชุมชนมีรายได้ที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชน (Office of the Board of Directors of the national tourism policy, 2017) รวมถึงเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2561 – 2565 ที่ขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาความมั่นคงด้านเศรษฐกิจจากฐานการท่องเที่ยว การค้า การบริการและการเกษตรแบบครบวงจร โดยมีกลยุทธ์พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์และแข่งขันได้ (Strategic and Information Work Group for Provincial Development, 2018) โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนจนทำให้ชุมชนอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ต้องกระจายสู่ชุมชนอย่างยุติธรรมต้องดำเนินไปอย่างมีระบบที่ดีและอย่างระมัดระวัง มีความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องมีเอกลักษณ์หรือจุดเด่นหรือทรัพยากรและมีการพิจารณาเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมไปด้วย (Kerdpin, 2013; Thailand Community Based Tourism Institute, 2012; Fennell, 1999; Rochrungsat, 2010)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเพิ่มรายได้จากทรัพยากรในพื้นที่และหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมบนฐานแนวคิดของชุมชนและชุมชนมีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความเป็นเจ้าของในกิจการของชุมชน (Thongma, 2016) รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน สามารถบริหารจัดการเองโดยชุมชน รับประโยชน์และมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (Goodwin & Santilli, 2009) สร้างให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความสมดุลทุกด้านในมิติที่จะส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Kerdpin, 2013) การจัดการท่องเที่ยวจะยั่งยืนต้องดำเนินการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ

ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมติดตามผลประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ (Fornaroff, 1980; Reekprekhon, 2020; Puang-ngam, 2009) เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจไว้ (Reekprekhon, 2020) จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทะเล น้ำตก และภูเขา แต่แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีหรือที่รู้จักกันในนาม “เขาวัง” เป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัดเพชรบุรีเนื่องจากมีความเป็นสถาปัตยกรรมที่งดงามและมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ส่วนเขาแด่นเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ตั้งอยู่อำเภอบ้านลาด เป็นภูเขาหินแกรนิตและผืนป่า มีจุดชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงามและมีอากาศเย็นทั้งปีจึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม เช่น ขับรถวิบาก ขึ้นเขาเดินป่าชมเส้นทางธรรมชาติ ชมถ้ำ และเล่นร่มบิน จากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเขาวังสู่เขาแด่นมีพื้นที่ตั้งอยู่ตำบลคลองกระแซง อำเภอมืองเพชรบุรี เดินทางไปตามเส้นทางถนนคีรีรัฐยาถนนบันไดอิฐ ถนนหมายเลข 3171 และถนนหมายเลข 6020 เข้าสู่ถนนหมู่บ้านโป่งสลอด ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวจะตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลคลองกระแซง ตำบลไร่ส้ม อำเภอมืองเพชรบุรี และตำบลโรงเข้ ตำบลหนองกะปุก (หมู่บ้านโป่งสลอด) อำเภอบ้านลาด รวมระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร บนเส้นทางท่องเที่ยวมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งที่มีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีทั้งวัด วัง และวิถีชีวิต มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการโดยเฉพาะพื้นที่บนเส้นทางจะมีความโดดเด่นของต้นตาลโตนดที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีเหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขยายตัวและความต้องการของตลาดในอนาคต จึงควรมีการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ปัจจัยสนับสนุนในเรื่องทรัพยากรท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวประเภทของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้น่าสนใจ (Sittikarn & Jaima, 2010) ใช้นวัตกรรมการจัดการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดนวัตกรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และโอกาสทางธุรกิจขยายมุมมองด้านการตลาดใหม่ ๆ (Lueangpirom, 2014; Smith, 2006; Kunpolkeaw, 2021)

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม (Siricharoen & Sriplang, 2017) เส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี (Rodjam, 2013) และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้ (Maraphot & Somboon, 2016) มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวมีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งนั่นคือ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและการสื่อสารข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายและน่าสนใจส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นการตระหนักถึงความสำคัญของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวังสู่เขาแด่นให้น่าสนใจและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาข้อมูลเพื่อมาพักผ่อนและศึกษาวิถีชุมชนแล้วยังช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ด้วยการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ที่มีคุณลักษณะทันสมัย มีความสะดวก เข้าถึง

ได้ง่ายและแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Burnett, & Marshall, 2003; Keawpitul, 2014) นอกจากนี้การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวยังสามารถช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น หนุนเสริมให้เกิดรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อนวัตกรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. บริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรีประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. การพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรีเป็นลักษณะแบบใด
3. ผลประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นจังหวัดเพชรบุรีอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรีโดยการนำ Google Maps มาใช้ร่วมกับสื่อใหม่
3. เพื่อประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการโดย 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน 2) สำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาบริบท ศักยภาพและความพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 3) สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สำรวจข้อมูลเพื่อนำไปสร้างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน 4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว จังหวัดเพชรบุรี ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการคำนวณประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจากสูตรของ Cochran (1977) ที่ค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Accidental Sampling) 5) การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่าครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Wording) นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะและคำนวณค่าความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าความ

สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.50 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ 0.958 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

6) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบหลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบเพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ แล้วนำมาประมวลผลทางสถิติและ

7) การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล หลังจากเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีลำดับตามขั้นตอนดังนี้ (1) การตรวจสอบข้อมูล (2) วิเคราะห์จัดลำดับข้อมูล โดยใช้สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละเพื่ออธิบายข้อมูล และ (3) สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดสถานที่การท่องเที่ยวที่น่าสนใจตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางจากเขาวังสุเขาแด่น โดยร่วมกำหนดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมจำนวน 40 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว (3 คน) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี (2 คน) ผู้นำชุมชน (7 คน) นักวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมสังคม (จำนวน 5 คน) ผู้ประกอบการชุมชน (8 คน) และสมาชิกชุมชน (15 คน) เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสุเขาแด่นที่ได้จากการสำรวจและการสอบถามในกระบวนการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการยกย่องเส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวังสุเขาแด่น

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างนวัตกรรมสื่อเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสุเขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี โดยนำข้อมูลจากการสังเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวจากการระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อต้นแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว โดยการนำ Google Maps มาใช้ร่วมกับสื่อใหม่และใช้ระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) เพื่อสแกนข้อมูลรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และสร้างเว็บไซต์ (Website) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสุเขาแด่น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสุเขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี เป็นการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ด้านการตลาด ด้านการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักท่องเที่ยวและสมาชิกในชุมชน รวมทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้ประเมินเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.826 ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (Likert, 1970) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 – มกราคม 2565 โดยการกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมคือคะแนน 3.50 ขึ้นไปถือว่าสื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม และคะแนนต่ำกว่า 3.50 สื่อนวัตกรรมยังไม่เหมาะสมต้องปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. บริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัย พบว่า บริบทและศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี มีมิติที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและวิถีชีวิตคนเพชรบุรี โดยผู้รับผิดชอบและผู้ประกอบการมีความน่าสนใจและมีความพร้อมในการร่วมพัฒนาส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวดังกล่าวเพื่อนำไปพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตลอดเส้นทางที่มุ่งสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) หนุนเสริมให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รู้จักมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตโป่งสลอดมากยิ่งขึ้น โดยศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรี ในการศึกษาครั้งนี้ปักหมุดจุดเริ่มต้นเส้นทางที่เขาวังหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีเป็นเสมือนด่านแรกในการต้อนรับเข้าสู่เมืองเพชรบุรี หากเริ่มต้นการเดินทางจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) มุ่งสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง โดยมากเหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีมีความโดดเด่นทั้งวัด วัง และวิถีชีวิตคนเพชรบุรีโดยเฉพาะอำเภอบ้านลาดจะมีความโดดเด่นในการเป็นพื้นที่ที่มีตาลโตนดจำนวนมาก และผลการศึกษาศักยภาพของสถานที่และผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบการวิเคราะห์และคัดเลือกสถานที่ ซึ่งสิ่งที่นำมาพิจารณา คือ การบริหารจัดการท่องเที่ยวจากเขาวังสู่เขาแด่นนี้ใช้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน พบว่า บริบทและศักยภาพทั้งแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต การคมนาคมสามารถนำมาจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ในระดับมากที่สุด โดยการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวนี้นี้ เริ่มต้นเส้นทางท่องเที่ยวจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) มุ่งสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) ระยะทางรวม 16 กิโลเมตร มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม ทางธรรมชาติและเพื่อนันทนาการ จากการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีความพร้อม มีความน่าสนใจและความเป็นไปได้ในการนำไปพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตลอดเส้นทาง จากการคัดเลือกของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเครือข่ายชุมชนร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมได้สถานที่ท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ เขาวังหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี วัดพระพุทธไสยาสน์หรือวัดพระนอน วัดเขابันไดอิฐ วังตาลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฐานเรียนรู้วิศวกรสังคม-น้ำตาลโตนด ศูนย์วิศวกรสังคม (เกษตรพอเพียง) ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) ร้านมาดีคาเฟ่ และร้านสุคันธา โดยทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการมีส่วนร่วมได้สถานที่ท่องเที่ยวหลัก 8 สถานที่ ได้แก่ คือ 1) เขาวังหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี 2) วัดพระพุทธไสยาสน์หรือวัดพระนอน 3) วัดเขابันไดอิฐ 4) ร้านสุคันธา 5) วังตาลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6) ร้านมาดี คาเฟ่ 7) ฐานเรียนรู้วิศวกรสังคม-น้ำตาลโตนด และ 8) ศูนย์วิศวกรสังคม(เกษตรพอเพียง) และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น)

2. พัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวิ้งสู่เขาเด่น จังหวัดเพชรบุรีโดยการนำ Google Maps มาใช้ร่วมกับสื่อใหม่ พบว่า การพัฒนานวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวจะใช้ข้อมูลจากการสำรวจและการระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนแล้วนำมาสังเคราะห์ได้สื่อใหม่โดยใช้ระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) เพื่อสแกนข้อมูล โดยมีรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามที่ได้ออกแบบไว้และมีเว็บไซต์ (Website) เส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวิ้งสู่เขาเด่นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและการเข้าถึงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวได้ออกแบบเป็น 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจ เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 1 วัน บนเส้นทางจากเขาวิ้งสู่เขาเด่นกับแหล่งท่องเที่ยว 5 สถานที่ คือ 1) เขาวิ้งหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี 2) วัดพระพุทธไสยาสน์หรือวัดพระนอน 3) ร้านมาตีคาเฟ่ 4) เขาเด่น ศูนย์วิศวกรสังคม (เกษตรพอเพียง) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด และ 5) ร้านสุคันธา

ภาพที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจ เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 1 วัน บนเส้นทางเขาวิ้งสู่เขาเด่น
ที่มา: Klamsakul and Wongrat (2021)

ภาพที่ 2 ประมวลภาพสถานที่ท่องเที่ยว 5 สถานที่ของรูปแบบที่ 1 บนเส้นทางเขาวังสู่เขาแด่น

รูปแบบที่ 2 ท่องเที่ยวสุขใจ เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน บนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นกับแหล่งท่องเที่ยว 8 สถานที่ คือวันที่ 1 เริ่มจาก 1) เขาวังหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2) วัดพระพุทไธยาสนหรือวัดพระนอน 3) ฐานเรียนรู้วิศกรสังคม-น้ำตาลโดนด 4) เขาแด่น ศูนย์วิศกรสังคม (เกษตรพอเพียง) และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด โดยจะพักค้างแรม 1 คืน ทางเดินที่บริเวณลานศูนย์วิศกรสังคม เขาแด่น และวันที่ 2 เริ่มจาก 5) ร้านมาดีคาเฟ่ 6) วังตาลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 7) วัดเขาบันไดอิฐ และ 8) ร้านสุคันธา

ภาพที่ 3 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน บนเส้นทางเขาวังสู่เขาแด่น
ที่มา: Klamsakul and Wongrat (2021)

ภาพที่ 4 ประมวลภาพสถานที่ท่องเที่ยว 3 สถานที่เพิ่มเติมของรูปแบบที่ 2 บนเส้นทางเขาวังสู่เขาแด่น

3. การประเมินสื่อวัฒนธรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น ผลการประเมินดังตาราง

ตารางที่ 1 การประเมินสื่อวัฒนธรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น

ประเมินสื่อวัฒนธรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{X}$	SD	ผลการประเมิน
รูปแบบที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 1 วัน	4.41	0.78	ระดับมาก
รูปแบบที่ 2 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน	4.38	0.86	ระดับมาก

ผลการประเมินพบว่า รูปแบบที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 1 วัน บนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, $SD=0.78$) เมื่อพิจารณารายการประเมินพบว่าประเด็นระดับความเหมาะสมกับการเป็นสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่นมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, $SD=0.84$) รองลงมาคือสะดวกต่อการใช้งาน รูปแบบสื่อมีความน่าสนใจ ความเหมาะสมของสื่อ การจัดวางตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยว ปริมาณของเนื้อหา รูปแบบตัวอักษร คุณภาพของเนื้อหา การสื่อความหมายชัดเจนเข้าใจได้ง่าย ความคมชัดของภาพและตัวอักษร รูปภาพและสื่อภาพสัญลักษณ์ง่ายต่อการเข้าถึง และขนาดตัวอักษรตามลำดับ และรูปแบบที่ 2 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน บนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.38$, $SD=0.86$) เมื่อพิจารณารายการประเมินพบว่าประเด็นระดับความเหมาะสมกับการเป็นสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, $SD=0.82$) รองลงมาคือรูปแบบสื่อมีความน่าสนใจ สะดวกต่อการใช้งาน ความเหมาะสมของสื่อ การสื่อความหมายชัดเจนเข้าใจได้ง่าย ปริมาณของเนื้อหา รูปแบบตัวอักษรและง่ายต่อการเข้าถึง การจัดวางตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยว คุณภาพของเนื้อหา รูปภาพและสื่อภาพสัญลักษณ์ขนาดตัวอักษร และความคมชัดของภาพและตัวอักษร ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษานวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. บริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น จังหวัดเพชรบุรีที่นำมาใช้ในการพัฒนาสู่การสร้างนวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน โดยพิจารณาตามองค์ประกอบสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่คำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางดำเนินการและจัดการโดยชุมชนเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมอย่างแท้จริง การพัฒนาเส้นทางโดยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทั้งการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของฝาก กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวังสู่เขาแด่นเป็นเส้นทางที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ตามวิถีชีวิตของเมืองเพชรบุรีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม ทางธรรมชาติและเพื่อนันทนาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srilachai & Buasorn (2018) พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยมีความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและมีบริการบ้านพักโฮมสเตย์ เช่นเดียวกับ Klinmuenwai (2018) พบว่า ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่พักผ่อน ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและด้านบริการเสริม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนเทศบาลตำบลนาครีว มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจ และได้สร้างรูปแบบเส้นทางจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจำนวน 1 เส้นทาง คือ เส้นทางท่องเที่ยวชมมัสการพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนแกะสลักไม้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Siricharoen & Sriplang (2017) พบว่า จากข้อมูลการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในอำเภอห่มเกล้าเพื่อใช้เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ในเส้นทางท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประเพณีวัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิต และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำข้อมูลมาออกแบบและสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทห่ม

2. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวังสู่เขาแด่นโดยการนำ Google Maps มาใช้ร่วมกับสื่อใหม่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวโดยการนำ Google Maps มาใช้ร่วมกับสื่อใหม่แล้วนำมาสังเคราะห์ได้สื่อใหม่สำหรับส่งเสริมการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นโดยใช้ระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) เพื่อสแกนข้อมูลโดยมีรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามที่ได้ออกแบบไว้และสร้างเว็บไซต์ (Website) เส้นทางท่องเที่ยวจากเขาวังสู่เขาแด่นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและการเข้าถึงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวได้ออกแบบเป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมใน 1 วัน บนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น โดยเริ่มต้นจากเขาวังหรือ

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา วัดพระพุทไธยาสน์หรือวัดพระนอน ร้านมาตีคาเฟ่ ศูนย์วิศวกรรมสังคม (เกษตรพอเพียง) และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) และร้านสุคันธา และรูปแบบที่ 2 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน บนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น โดยเริ่มต้นท่องเที่ยววันที่ 1 จากเขาวังหรืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา วัดพระพุทไธยาสน์หรือวัดพระนอน ฐานเรียนรู้วิศวกรรมสังคม-น้ำตาลโตนด ศูนย์วิศวกรรมสังคม(เกษตรพอเพียง)และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) โดยพักค้าง 1 คืน และวันที่ 2 จากร้านมาตีคาเฟ่ วัดตาลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วัดเขาบันไดอิฐ และร้านสุคันธา ทั้งนี้การนำระบบคิวอาร์โค้ดมาใช้ติดตั้งบนสื่อนวัตกรรมสแกนด้วยโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเพื่อค้นหาข้อมูลรายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและทันสมัยซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirmkandee & Suppein (2015) พบว่า จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอปากพะยูนมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งสิ้น 26 แห่ง และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผนที่ด้วยโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ArcGis Desktop 9.3 จากนั้นจึงทำการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชน คือเส้นทางเที่ยวชมสินค้า OTOP และวิถีชาวบ้านอำเภอปากพะยูน และนำเส้นทางมาวิเคราะห์เส้นทางเดินทางท่องเที่ยวชุมชนที่สั้นที่สุดโดยใช้ชุดคำสั่งการวิเคราะห์โครงข่าย เช่นเดียวกับ Busyarat (2017) ที่พบว่า ภายในกรอบพื้นที่ของจังหวัด 12 เมือง ต้องห้ามพลาด อุทยานแห่งชาติและพื้นที่มรดกโลกเพื่อจัดทำข้อมูลบนเว็บไซต์และแผนภาพอินฟอร์เมชันกราฟฟิค โดยเนื้อหาประกอบไปด้วยข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง คำแนะนำต่าง ๆ รวมไปถึงข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรมที่พักอาศัย และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนำเสนอผ่านข้อความ ภาพ และเสียง โดยข้อมูลต่าง ๆ จะถูกนำมาบรรจุใส่คิวอาร์โค้ดในรูปแบบของยูอาร์แอล (URL) สำหรับเปิดเว็บไซต์ นักท่องเที่ยวสามารถใช้แอปพลิเคชันสำหรับสแกนคิวอาร์โค้ดที่ติดตั้งอยู่บนป้ายตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างด้วยโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเพื่อรับทราบข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย

3. ผลการประเมินสื่อนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่น สื่อที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในระดับมากทั้งรูปแบบที่ 1 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมใน 1 วัน และรูปแบบที่ 2 ท่องเที่ยวสุขใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2 วัน 1 คืน โดยสื่อที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจากเขาวังสู่เขาแด่นที่สร้างการรับรู้ เพราะมีรูปแบบที่น่าสนใจ สอดคล้องการใช้งาน สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ปริมาณของเนื้อหา ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษรและง่ายต่อการเข้าถึง การจัดวางตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยว คุณภาพของเนื้อหา รูปภาพและสื่อภาพสัญลักษณ์ ขนาดตัวอักษร และความคมชัดของภาพและตัวอักษร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Puntatong, Phirasant & Soodsang (2012) ที่พบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประกอบด้วยคู่มืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว แผ่นพับเพื่อการท่องเที่ยว โปสเตอร์เพื่อการท่องเที่ยวและแผนที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Saengduangdee, et al. (2020) พบว่า คนในชุมชนเห็นพ้องต้องกันในการนำตราสัญลักษณ์และข้อความสโลแกนชุมชนที่นำเสนอผ่านภาพการ์ตูนมาสคอตควายและข้อความสโลแกน

“มนต์รักทุ่งคลองโยง” มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมสื่อเชิงสร้างสรรค์ต้นแบบ 7 ประเภท ที่สามารถสื่อความหมาย สร้างการรับรู้และจดจำคุณค่าของอัตลักษณ์ชุมชนบ้านคลองโยงที่แตกต่างจากชุมชนอื่นนำไปสู่การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวบ้านคลองโยงให้มีความยั่งยืนตามที่ชุมชนปรารถนา เช่นเดียวกับ Prapakornkiat (2019) พบว่า สื่อต้นแบบบ้านดอนโม่งที่ผลิตคือ แผ่นพับ แผนที่อินโฟกราฟิก แผนที่การท่องเที่ยวและวิดีโอประชาสัมพันธ์ 2 ตอน ผลการประเมินด้านคุณภาพสื่อจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากและความพึงพอใจโดยกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบุรี สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ควรยกระดับและสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาแด่นที่พัฒนาขึ้นโดยนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้เพื่อหนุนเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวได้รู้จักและมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม ทางธรรมชาติและเพื่อนันทนาการโดยเฉพาะศูนย์วิศว์กรสังคม (เกษตรพอเพียง) และศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาเขตโป่งสลอด (เขาแด่น) ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดเพชรบุรีและสามารถสร้างรายได้เพิ่มและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรขับเคลื่อนโดยชุมชนเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต โดยสมาชิกในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ผลการวิจัยสามารถนำไปบูรณาการการเรียนการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย และการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรต่อยอดสู่แผนและกิจกรรมเพื่อการหารายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี รวมถึงเป็นการศึกษาค้นคว้าสำหรับนักศึกษาในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนและประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาสื่อและช่องทางการเผยแพร่สื่อให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับและร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อประโยชน์ในการนำมาประกอบการวางแผนส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. ควรมีการศึกษาในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบและการเผยแพร่เนื้อหาผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสนใจเพื่อทราบทิศทางและการเปิดรับข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสื่อสารเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีและตัดสินใจร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตามนโยบายภาครัฐได้

4. ควรประเมินผลสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบนเส้นทางจากเขาวังสู่เขาเด่น หลังจาก
ที่นำไปใช้งานจริงว่ามีประสิทธิภาพอย่างไรเพื่อจะได้นำผลประเมินการใช้งานมาเป็นแนวทางปรับปรุง
สื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

References

- Burnett, R. & Marshall, P. D. (2003). **Web Theory**. London: Routledge.
- Busyarat, C. (2017). **phatthana sū khomūn læng thongthieo doi phan theknoloyi ba khoṭ song miti (QR Code: Quick Response Code)** [Develop tourist information media through 2D barcode technology (QR Code: Quick Response Code)]. Retrieved from <https://repository.turac.tu.ac.th/handle/6626133120/353>.
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques** (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological testing** (3rd ed). New York: arper.
- Fennell, D. A. (1999). Ecotourism: an introduction, Sustainable Development. **John & Sons Ltd.**, 7(4), 204.
- Fornaroff, A. (1980). **Community Involvement in Health Systems for Primary Health Care**. Geneva: World Health Organization.
- Goodwin, H. & Santilli, R. (2009). **Community-based tourism: A success**. Leeds: ICRT Occasional Paper No. 11.
- Keawpitul, N. (2014). **suksa rūpbæp kāmamnoen chiwit khong klum phu fang sathani witthayu chumchon: korani suksa witthayu chumchon chong phanit thi chai kansusan kantalat phan chong thang su mai** [The study of the audience's lifestyle of community radio station: A case study of a community radio adopted marketing communication through the new media channels]. Masters of thesis, Chiangrai Rajabhat University.
- Kerdpin, K. (2013). **kānsuksa kān plianplæng čak kanchai tonbæp kanchatkan kān thongthieo doi chumchon khong chumchon ban rong kla 'amphoe nakhon Thai changwat Phitsanulok** [The study of community changes using community-based tourism model of Ban Rong Kla communication, Amphur Nakhon Thai, Phitsanulok Province]. Masters of thesis. Naresuan University.
- Klamsakul, S. & Wongrat, K. (2021). **nawattakam kanchatkan senthang kanthongthieo chumchon čak khao wang su khao daen doi krabuankān mi suan ruam khong khruakhai chumchon** [Innovation of community tourism route management from Khao Wang to Khao Daen by the participation process of community network]. Phetchaburi: Phetchaburi Rajabhat University.

- Klinmuenwai, K. (2018). *kānsuksā sakkayaphāp læ sāng rūpbæp sēnthāng kānthōngthīeo chumchon læ makkhuthēt thōngthin kānthōngthīeo chumchon thēsabān tambon nākhrūa ‘amphœ mæ tha chāngwat Lampāng* [A study of tourism potential and creating community-based tourism program and local guides of nakrow sub-district municipality, mae tha district, Lampang Province]. *Journal of Thonburi University*. 12(28), 85-97.
- Kunpolkeaw, J. (2021). *Innovation Management, a new dimension of management*. Retrieved from <https://www.ftpi.or.th/2020/24185>.
- Likert, R. N. (1970). *A technique for the measurement of attitude. Attitude Measurement*. Chicago: Ronal McNally & Company.
- Lueangpirom, N. (2014). *Innovation management*. Bangkok: Duangkamon Publishing.
- Lunkam, P. (2021). *Tourism and hotel businesses after COVID-19*. Retrieved from <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/ri-future-of-tourism-21>.
- Maraphot, K. & Somboon, T. (2016). *kānphatthanā sēnthāng kānthōngthīeo choēng kasēt phūa kānrīanrū kōrānī suksā tambon khlong khuan chāngwat Chachoengsao* [The development of agro-tourism learning route: A case study of tumbon Khlongkhuean, Chachoengsao Province]. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*. 11(2), 23-36.
- Office of the Board of Directors of the National Tourism Policy. (2017). *National Tourism Development Plan No.2 (B.E. 2017 – 2021)*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *National Economic and Social Development Plan, No.12 (B.E. 2017 – 2021)*. Bangkok: Prime Minister's Office.
- Prapakornkiat, S. (2019). *kānphatthanā sū prachāsāmpān kānthōngthīeo dōi chai nāēkhīt chumchon pen thān* [The development of tourism public relations based on the community based tourism concept]. Masters of thesis, Mahasarakham University.
- Puang-ngam, K. (2009). *Thai local government Principles and new dimensions in the future* (7th ed). Bangkok: Winyuchon.
- Puntatong, A., Phirasant, J. & Soodsang, N. (2012). *kānphatthanā sū singphim phūa kānthōngthīeo choēng watthanatham khōng chumchon rōp ‘utthayān prawattisāt Sukhothai* [Participatory development of printing for the

- communities around Sukhothai Historical Park]. **Art and Architecture Journal Naresuan University**. 3(1), 114-125.
- Reekprekhon, W. (2020). **kānmī sūanrūām khōng phākhi khruākhaī nai kānchatkān suksā nōk rabop læ kānsuksā tām ‘atthayāsai ‘amphoe sangkat samnak songsoem kānsuksā nōk rabop læ kānsuksā tām ‘atthayāsai chāngwat Burī Ram** [Participation of network party in administration of district non-formal and informal education under office of non-formal education in Buriram Province]. Masters of thesis, Buriram Rajabhat University.
- Rochrungsat, P. (2010). **Community Tourism**. Bangkok: OS Printing House.
- Rodjam, C. (2013). **sēnthāng kānthōngthīeo chōēng sinlapa watthanatham ‘amphoe bāng kruai chāngwat Nonthaburi** [The cultural tourism program in Bangkrui district, Nonthaburi]. Nonthaburi: Rajapruk University.
- Saengduangdee, S. et al. (2020). **konlayut kānsūsān bæp mī sūan rūām phūā sū khwāmmai ‘attalak læ salōkēn chumchon phūā songsoem kānthōngthīeo chumchon tām nēo ‘ōthōp nawatwithi : kōrāni suksā bān khlong yong tambon salā ya ‘amphoe phut monthon chāngwat Nakhon Pathom** [Participatory communication strategy to convey meaning of community identity and slogan to promote OTOP Nawatwithi community-based tourism: a case of Ban Klong Yong , Salaya Sub-district, Phuttamonthon Sub District, Nakhon Pathom Province]. **Journal of Communication Arts Review**. 24(2), 214-228.
- Siricharoen, T. & Sriplang, N. (2017). **kān ‘ōkbæp sēnthāng kānthōngthīeo chōēng watthanatham withi thai lom thīeo thai lom mūāng sangop māḥ sanē** [The Designing of Cultural-based Tourism Route of Thai-Lom Lifestyles “Thai Lom - a quiet and Charming town”]. In **kān prachum wichākān radap chāt mahāwitthayalai ratchaphat Phetchabun khrang thī sī** [National Conference 4th Phetchabun Rajabhat University] (pp.472-480). Phetchabun: Phetchabun Rajabhat University.
- Sirmkandee, P. & Suppein, T. (2015). **sēnthāng kānthōngthīeo chumchon: sinkhā nung tambon nung phalittaphan (OTOP) nai ‘amphoe pāk phayūn chāngwat Phatthalung** [Community Tourism Route: One Tambon One Product (OTOP) in Pak Phayun District, Phatthalung Province]. In **kān prachum hāt yai wichākān radap chāt khrang thī hok** [The 6th National Academic Hat Yai Conference] (pp.1042-1052). Songkla: Hatyai University.

- Sittikarn, B. & Jaima, S. (2010). *kānphatthana botbat 'ongkān pokkhrōng sūan thōngthin nai kān songsoēm læ sanapsanun khwām phrōm khōng sēnthāng chūam yōng læng thōngthiēo dōi chumchon nai klum phāk nūa tōt bon khōng prathet Thai* [Developing roles of local administrative organizations in promoting and supporting the readiness of community-based tourist attractions linking routes in the upper northern provinces of Thailand]. Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Smith, D. (2006). **Exploring Innovation**. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Srilachai, A. & Buasorn, P. (2018). *næothāng kānchatkān rūpbæp kānthōngthiēo dōi chumchon yāng yangyūn kōranī suksā chumchon bān khōk mūang bon chōt khē mak 'Amphoe Prakhon Chai changwat Buri Ram* [Guidelines for sustainable tourism management for community-based tourism, a case study of Ban Kokmuang, Jorakhemak, Prakhonchai district, Buriram Province]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 12(1), 218-229.
- Strategic and Information Work Group for Provincial Development. (2018). *phān phatthana changwat Phetchaburi Phō,So, sōngphanhārōjhoksip 'et sōngphanhārōjhoksipsī (chabap thopthuan)* [Phetchaburi Provincial Development Plan B.E. 2018 – 2021 (Review Edition)]. Retrieved from http://phetchaburi.go.th/phet2/CODE/files/1558496349_plan6165.pdf
- Thailand Community Based Tourism Institute. (2012). **Community Based Tourism**. Retrieved from <https://cbtyouth.wordpress.com/cbt-youth/cbt/>.
- Thongma, W. (2016). *kānthōngthiēo dōi chumchon samrap kānphatthana khunnaphāp chiwit khōng chumchon nai khēt thidin pāmai* [Community-based tourism for improving the quality of life of communities in forest lands]. Retrieved from www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc

องค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

THE FINANCIAL TECHNOLOGY ACCEPTANCE COMPONENTS OF COMMERCIAL BANKS IN THAILAND

องอาจ ชาญประสิทธิ์ชัย
Ong-art Chanprasitchai

สาขาการบริหารการเงิน คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Department of Financial Management, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University
E-mail: ongart.c@acc.msu.ac.th

Received:	June 4, 2021
Revised:	October 10, 2021
Accepted:	October 18, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้บริการหรือทำธุรกรรมเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์อย่างน้อยหนึ่งครั้งจำนวน 388 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและอนุมาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า น้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปร 41 ตัวแปร สามารถแบ่งได้เป็น 14 กลุ่มตัวแปร (องค์ประกอบ) โดยมี 12 กลุ่มตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยมากกว่า 0.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 70% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 70% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 70% ได้แก่ จำนวนผู้ใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยร่วมกับบริการอื่น ความง่ายในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย การรับประกันในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย ทักษะคติในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย บรรทัดฐานของบุคคลใกล้ชิด บรรทัดฐานของบุคคลที่ติดต่อด้วย บรรทัดฐานจากบุคคลอ้างอิงทางสังคม ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย และมี 2 กลุ่มตัวแปร การเติมเต็มของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย และการตัดสินใจใช้บริการ

เทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ที่มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.6 คือ ปัจจัยส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 60%

คำสำคัญ

เทคโนโลยีทางการเงิน ธนาคารพาณิชย์ การยอมรับเทคโนโลยี

ABSTRACT

This research is aimed to study the financial technology acceptance components of commercial banks in Thailand. Data were collected from 388 samples who had used banking technology service in Thailand. Convenience sampling was used, data were analyzed using descriptive and inferential statistics such as frequency, percentage, and Exploratory Factor Analysis (EFA).

The results found that the factor loading of the financial technology acceptance components which reflected from the values of the 41 variables. These variables can be divided into 14 groups of variables (components). There are 12 components that have a value of factor loading, variance, and coefficient of variation above 0.7. This shows that the correlation between variables and components is greater than 70%. Most of the variables accounted for more than 70% of the total variance, and each variable had a correlation between groups of more than 70%. The components including Perceived Number of Peers, Perceived Number of Cross-Platform, Perceived Ease of Use, Perceived Usefulness, Perceived Security, Perceived Assurance, Attitude toward technology, Descriptive Norm, Junctive Norm, Subjective Norm, Behavior Intention, and Usage Behavior. Two variable groups have a value of factor loading, variance, and coefficient of variation above 60% including Perceived Complementarity and Usage Decision of financial technology.

Keywords

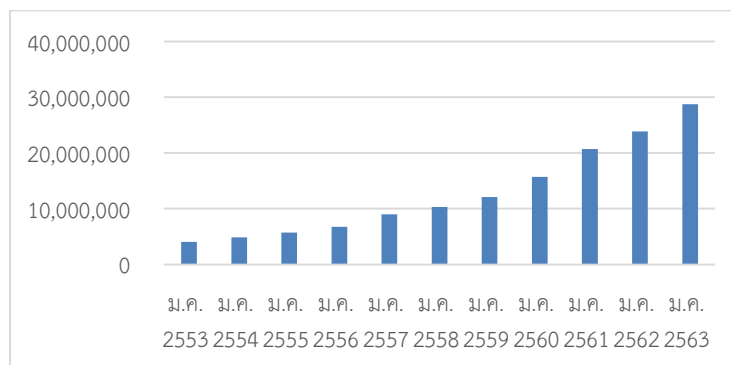
Financial Technology, Commercial Bank, Technology Acceptance

ความสำคัญของปัญหา

ทฤษฎีและแนวคิดด้านเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) กำลังได้รับความสนใจและมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ท่ามกลางความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีครั้งใหญ่ ที่สถาบันการเงินหลายแห่งต่างให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาระบบอัจฉริยะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดระยะเวลาการใช้บริการ

แก่ผู้รับบริการ รวมทั้งลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ผู้ให้บริการ โดยครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลายตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ซอฟต์แวร์ทางการเงิน กระบวนการดิจิทัล และแพลตฟอร์มการชำระเงิน ทั้งนี้การพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับบริการทางการเงินส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุน การพัฒนาบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัย ไปโอเมตริกซ์แซททอป ละครบบหลายภาษา นอกจากนี้สถาบันการเงินส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการจัดการปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ AI ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ หรือ Blockchain และผู้มีสิทธิเข้าถึงระบบ หรือ Identity ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคนี้ (PWC, 2017)

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การยอมรับของลูกค้าต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ การนำนวัตกรรม เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ร่วมกับการปฏิบัติงานของบุคลากรและการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งจากข้อมูลการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านบริการ Internet Banking และ Mobile Banking ของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าในปี พ.ศ. 2562 มีผู้ใช้บริการชำระเงินผ่าน Internet Banking มากถึง 29,404,466 บัญชี และทำธุรกรรมทางการเงินในประเทศไทยมากถึง 284,771,000 รายการ ซึ่งมีมูลค่ารายการรวม 26,278,000 ล้านบาท จากสถิติแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ Internet Banking ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 – 2563 ที่แสดงในภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงจำนวนบัญชีที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของลูกค้าที่ใช้บริการ Internet Banking ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีการยอมรับนวัตกรรมทางการเงินผ่านช่องทาง Internet Banking เพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ Internet Banking
ที่มา : Bank of Thailand (2020)

ถึงแม้จะมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องของสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น การใช้ธนาคารดิจิทัล (Digital banking) การให้สินเชื่อดิจิทัล (Digital Lending) การใช้เทคโนโลยีไบโอเมตริกซ์ (Biometric technology) สำหรับกลุ่มที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ตลอดจนการนำนวัตกรรมทางการเงินมาใช้อีกหลากหลายรูปแบบ เช่น สกุลเงินเข้ารหัส (Cryptocurrency) การระดมทุนผ่านผู้ให้บริการระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Crowdfunding) และธุรกิจเกิดใหม่ (Startup) โดยเฉพาะ

กลุ่ม Tech-Startup หรือกลุ่มธุรกิจเกิดใหม่ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน และที่น่าจับตามองเป็นพิเศษ คือ คอมพิวเตอร์เชิงควอนตัม (Quantum computer) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่น่าเอาหลักกลศาสตร์ควอนตัมมาใช้ในการประมวลผลและจัดการฐานข้อมูล ด้วยความเร็วสูงกว่าที่เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Chunhachinda, 2020) แต่ก็ยังมีผู้ใช้บริการอีกหลายกลุ่มที่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้อย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของผู้ใช้บริการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เพื่อจะได้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีทางการเงินในหลากหลายรูปแบบและเป็นไปตามระดับขั้นการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้บริการ ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ลูกค้านิยมใช้ ได้แก่ จัดการข้อมูลส่วนตัวและบัญชี การโอนเงิน การชำระเงิน การลงทุน การแจ้งเตือนรายการต่าง ๆ การสมัครบริการต่าง ๆ ธุรกิจเกี่ยวกับเช็ค LINE Connect Facebook Pay สินเชื่อ และธุรกิจเกี่ยวกับประกัน

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยของลูกค้าแต่ละกลุ่มอาจมีระดับการยอมรับที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะหากเทคโนโลยีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทักษะคิด วิธีการใช้ชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้บริการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคำนึงถึงการศึกษาปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย อันจะนำมาซึ่งแนวทางที่ธนาคารพาณิชย์จะพัฒนาศักยภาพการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับระดับการยอมรับในเทคโนโลยีของผู้ใช้บริการมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการต่อยอดและประยุกต์ในงานวิชาการ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยีทางการเงินได้ต่อไปในอนาคต

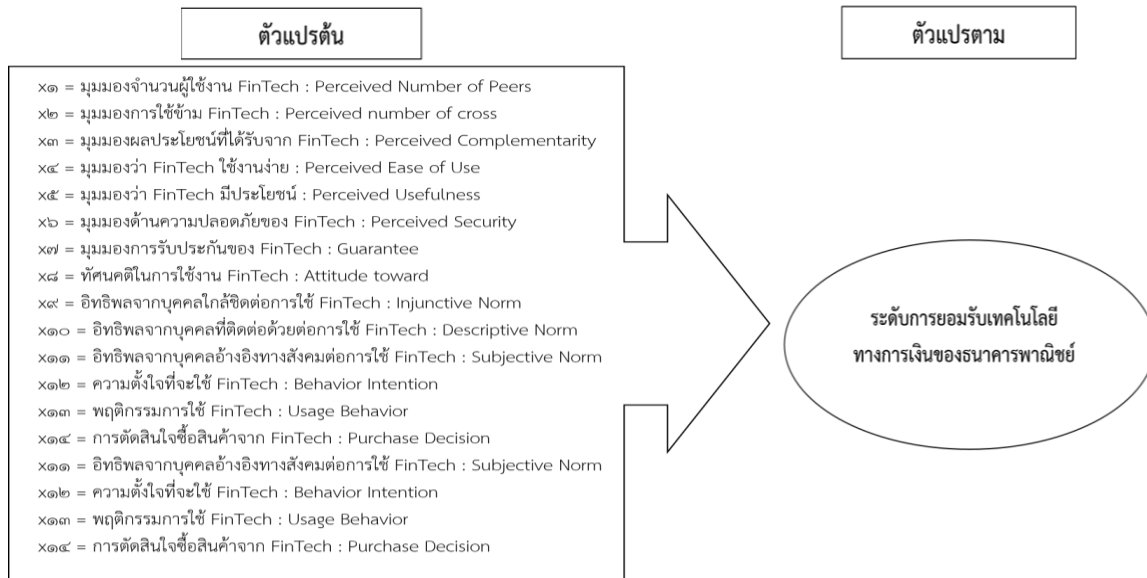
โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัจจัยใดบ้างที่เป็นองค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

โดยมีตัวแปรต้นคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตัวแปรตามคือ ระดับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งได้ทำการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เท่ากับ 0.78 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.973 ประชากรคือคนไทยทุกคนที่เคยใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ คนไทยทุกเพศที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และเคยมีประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่ชัดเจนได้ จึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน ซึ่งนักวิจัยเก็บข้อมูลมาได้ จำนวน 388 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) จากผู้ที่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้การเก็บแบบสอบถามทั้งแบบธรรมดาและออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและอนุมาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เป็นการศึกษาว่าองค์ประกอบรวมที่จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปร หากตัวแปรใดไม่เข้ากลุ่มหรือไม่เกี่ยวข้องกันจะถูกรับการตัดทิ้ง แล้วหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และวิเคราะห์ความเที่ยงของโครงสร้าง (Construct Reliability) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของทั้ง 14 กลุ่มปัจจัย ทั้งหมดมีค่ามากกว่า 0.700 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างปัจจัยมีความเที่ยงสูง เนื่องจากความแปรปรวนของข้อคำถามในปัจจัยนั้น ๆ ได้ถูกนำมาใช้มากกว่าร้อยละ 70 เพื่อสร้างปัจจัยนั้น ๆ อันเป็นการสะท้อนว่าความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละปัจจัยถูกนำมาใช้ในระดับที่มากพอ กลุ่มตัวแปรที่ถูกนำมารวมกันเป็นปัจจัยต่าง ๆ มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนรวม (%Total Variance) มากกว่า 0.7000 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 70% และเมื่อพิจารณาน้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปร 41 ตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) มากกว่า 0.7000 แสดงว่าแต่ละตัวแปรระดับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในกลุ่มตัวแปรทั้ง 14 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรกับปัจจัยในระดับค่อนข้างสูง (มากกว่า 70%) ยกเว้นมุมมองการเติมเต็มของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Complementarity : PC) ที่มีค่าน้ำหนักปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.6444 และการตัดสินใจการตัดสินใจใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Usage Decision: UD) มีค่าน้ำหนักปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) = 0.6114 แสดงให้เห็นว่าแต่ละตัวแปรระดับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในกลุ่มตัวแปรทั้ง 2 กลุ่มตัวแปร มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรกับปัจจัยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (มากกว่า 60%) ผลการวิจัยโดยรวมแสดงให้เห็นว่าทั้ง 14 องค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง

ตารางที่ 1 องค์ประกอบที่ 1 จำนวนผู้ใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	คนส่วนใหญ่ใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงิน	0.8096
2	เทคโนโลยีทางการเงินมีความหลากหลายครบถ้วน	0.8777
3	เทคโนโลยีทางการเงินที่มีอยู่เพียงพอต่อความต้องการ	0.8552
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7191		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8013		

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 จำนวนผู้ใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Number of Peers: PNP) มีตัวแปรจำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8096 - 0.8777 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.7191 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8013 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับ

องค์ประกอบมีมากกว่า 80% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 70% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 80%

ตารางที่ 2 องค์ประกอบที่ 2 การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยร่วมกับบริการอื่น

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสามารถใช้เชื่อมโยงร่วมกับบริการอื่น ๆ ได้จำนวนมาก	0.8681
2	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีความหลากหลายในการเชื่อมโยงร่วมกับบริการอื่น ๆ	0.9137
3	สามารถใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเชื่อมโยงร่วมกับบริการอื่น ๆ ได้อย่างง่ายดาย	0.8735
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7838		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8612		

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยร่วมกับบริการอื่น (Perceived Number of Cross-Platform: PNCP) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8681 - 0.9137 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนเท่ากับ 0.7838 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8612 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 86% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 78% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 86%

ตารางที่ 3 องค์ประกอบที่ 3 การเติมเต็มของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยใช้ในการทำธุรกรรมกับหน่วยงานอื่น เช่น ซื้อสินค้าออนไลน์	0.8074
2	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสามารถเติมเต็มชีวิต	0.8386
3	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์บางอย่างมากกว่าปกติ	0.7604
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.6444		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7171		

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 การเติมเต็มของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Complementarity: PC) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.7604 - 0.8386 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.6444 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7171 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 76% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 64% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 71%

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 4 ความง่ายในการการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างง่ายดาย	0.8905
2	ระบบปฏิบัติการของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นระบบที่ใช้งานได้ง่าย	0.9010
3	สามารถติดต่อกับผู้ให้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว โดยมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก	0.8191
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7585		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8335		

จากตารางที่ 4 พบว่าองค์ประกอบที่ 4 ความง่ายในการการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Ease of Use : PEOU) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8191 - 0.9010 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.7585 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8335 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 86% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 78% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 86%

ตารางที่ 5 องค์ประกอบที่ 5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีประโยชน์ทำให้ชีวิตของท่านมีความสะดวกมากขึ้น	0.8862
2	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยช่วยลดข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่	0.8638
3	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยช่วยให้บริหารจัดการด้านการเงินได้ดีขึ้น	0.8424
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7471		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8278		

จากตารางที่ 5 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Usefulness: PU) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8424 - 0.8862 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.7471 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8278 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 84% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 74% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 82%

ตารางที่ 6 องค์ประกอบที่ 6 ความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีการยืนยันตัวตนผู้ใช้ที่ดี	0.8433
2	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีการป้องกันการขโมยข้อมูลของผู้ใช้บริการที่เชื่อถือได้	0.8461
3	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีระบบการชำระเงินที่ปลอดภัย	0.8788
4	เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยที่ท่านใช้อยู่มีการยืนยันความถูกต้องของการทำรายการทุกครั้ง	0.8289
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7217		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8701		

จากตารางที่ 6 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 ความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Security: PS) มีตัวบ่งชี้จำนวน 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8289 - 0.8788 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.7217 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8701 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 82% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 72% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 87%

ตารางที่ 7 องค์ประกอบที่ 7 การรับประกันในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีการช่วยเหลือและติดตามปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคาร	0.9225
2	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีความรับผิดชอบหากเกิดความผิดพลาดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคาร	0.9225
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.851		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8249		

จากตารางที่ 7 พบว่า องค์ประกอบที่ 7 การรับประกันในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Assurance: PA) มีตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.9225 เท่ากัน มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8510 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8249 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ 92% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 85% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 82%

ตารางที่ 8 องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ดี	0.8852
2	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ฉลาด	0.8548
3	การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ทันสมัย	0.8743
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7596		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8403		

จากตารางที่ 8 พบว่า องค์ประกอบที่ 8 ทักษะคติในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Attitude toward technology : ATT) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8548 - 0.8743 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.7596 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8403 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 85% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 75% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 84%

ตารางที่ 9 องค์ประกอบที่ 9 บรรทัดฐานของบุคคลใกล้ชิด

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	สมาชิกในครอบครัวใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.9131
2	เพื่อนใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.9131
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8338		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7969		

จากตารางที่ 9 พบว่าองค์ประกอบที่ 9 บรรทัดฐานของบุคคลใกล้ชิด (Descriptive Norm) มีตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.9131 เท่ากัน มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8338 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7969 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ 91% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 83% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 79%

ตารางที่ 10 องค์ประกอบที่ 10 บรรทัดฐานของบุคคลที่ติดต่อด้วย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	คนส่วนใหญ่ที่ท่านติดต่อด้วยใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.9153
2	คนส่วนใหญ่ที่ท่านติดต่อด้วยแนะนำให้ใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.9153
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8204		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8899		

จากตารางที่ 10 พบว่าองค์ประกอบที่ 10 บรรทัดฐานของบุคคลที่ติดต่อด้วย (Injunctive Norm) มีตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.9153 เท่ากัน มีค่าสัดส่วนของความ

แปรปรวนเท่ากับ 0.8204 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8899 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 91% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 82% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 88%

ตารางที่ 11 องค์ประกอบที่ 11 บรรทัดฐานจากบุคคลอ้างอิงทางสังคม

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	คนส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นทางเลือกที่ดี	0.8923
2	คนส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นทางเลือกที่ชาญฉลาด	0.9210
3	คนส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญกับท่านควรใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.9038
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8378		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8012		

จากตารางที่ 11 พบว่าองค์ประกอบที่ 11 บรรทัดฐานจากบุคคลอ้างอิงทางสังคม (Subjective Norm) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8923 - 0.9210 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.8378 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8012 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 89% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 83% แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 80%

ตารางที่ 12 องค์ประกอบที่ 12 ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์
ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในอนาคต	0.8802
2	ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นหลักแทนการใช้บริการผ่านสาขาธนาคาร	0.8803
3	ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในหลาย ๆ บริการ	0.9026
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.7882		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8637		

จากตารางที่ 12 พบว่าองค์ประกอบที่ 12 ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย (Behavior Intention : BI) มีตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.8802 - 0.9026 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนเท่ากับ 0.7882 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8637 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 88% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 78% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 86%

ตารางที่ 13 องค์ประกอบที่ 13 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	ใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นประจำ	0.8993
2	แนะนำให้คนอื่น ๆ ใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	0.8993
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.8088		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7635		

จากตารางที่ 13 พบว่าองค์ประกอบที่ 13 มีตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.8993 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวน เท่ากับ 0.8088 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.7635 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ 89% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถ

อธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 80% แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 76%

ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 14 การตัดสินใจใช้บริการเทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	ตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเพราะได้ศึกษาข้อมูลมาอย่างดี	0.8207
2	ตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเพราะใคร ๆ ก็ใช้	0.7830
3	ตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเพราะมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ	0.7895
4	ตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเพราะความสะดวกสบาย	0.7010
5	ตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเพราะเชื่อมั่นในความปลอดภัย	0.8098
ค่าสัดส่วนของความแปรปรวน 0.6114		
ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8377		

จากตารางที่ 14 พบว่า องค์ประกอบที่ 14 การตัดสินใจใช้บริการเทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Usage Decision: UD) มีตัวบ่งชี้จำนวน 5 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.7010 - 0.8207 มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนเท่ากับ 0.6114 และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย 0.8377 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีมากกว่า 70% ตัวแปรส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 61% และแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรมากกว่า 83%

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่สอดคล้อง/ขัดแย้งกับงานวิจัยในอดีตดังนี้ (1) จำนวนผู้ใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Number of Peers: PNP) (2) การใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยร่วมกับบริการอื่น (Perceived Number of Cross-Platform : PNCP) (3) การเติมเต็มของเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Complementarity: PC) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Qasim & Abu-Shanab (2016) ซึ่งพบว่าเครือข่ายภายนอกมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีผ่านโทรศัพท์มือถือ (4) ความง่ายในการการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived

Ease of Use: PEOU) (5) ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Usefulness : PU) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าความง่ายในการการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารอิสลามสำหรับกลุ่มตัวอย่างในประเทศมาเลเซีย (Shaikh, Qureshi, Noordin, Shaikh, Khan, & Shahbaz, 2020) และของผู้ใช้บริการธนาคารรัฐวิสาหกิจในจังหวัดราชบุรี (Boonyu & Ramnut, 2019) และใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Nurittmont, 2019) (6) ด้านความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Security: PS) (7) การรับประกันในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Perceived Assurance: PA) (8) ทศนคติในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Attitude toward technology: ATT) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Meyliana, Fernando & Surjandy (2019) ซึ่งพบว่าทัศนคติและความรู้สึกลัวปลอดภัยมีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง (9) บรรทัดฐานของบุคคลใกล้ชิด (Descriptive Norm) (10) บรรทัดฐานของบุคคลที่ติดต่อด้วย (Injunctive Norm) (11) บรรทัดฐานจากบุคคลอ้างอิงทางสังคม (Subjective Norm) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Yousafzai, Foxall, & Pallister (2007) ที่พบว่าบรรทัดฐานทางสังคมอิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีการเงิน แต่ขัดแย้งกับการค้นพบของ (Shaikh, Qureshi, Noordin, Shaikh, Khan, & Shahbaz, 2020) ที่พบว่าบรรทัดฐานทางสังคมไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารอิสลามในประเทศมาเลเซีย (12) ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Behavior Intention: BI) (13) พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Usage Behavior: UB) และ (14) การตัดสินใจใช้บริการเทคโนโลยีการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Usage Decision: UD) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bashir & Madhavaiah (2014) ที่พบว่าความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยีทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างชาวอิหร่านโดยใช้ระบบการแนะนำเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงิน ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเที่ยงของโครงสร้าง (Construct Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha Coefficient พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของทั้งหมด 14 องค์ประกอบ มีค่ามากกว่า 0.7000 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างองค์ประกอบมีความเที่ยงสูง เนื่องจากความแปรปรวนของข้อคำถามในปัจจัยนั้น ๆ ได้ถูกนำมาใช้มากกว่าร้อยละ 70 เพื่อสร้างองค์ประกอบนั้น ๆ อันเป็นการสะท้อนว่าความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละปัจจัยถูกนำมาใช้ในระดับที่มากพอ ค่าสัดส่วนความแปรปรวนรวม (%Total Variance) ส่วนใหญ่มากกว่า 0.7000 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนใหญ่สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้มากกว่า 70% น้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปร 41 ตัวแปรส่วนใหญ่มากกว่า 0.7000 แสดงว่าแต่ละตัวแปรระดับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในกลุ่มตัวแปรทั้ง 14 กลุ่ม มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรกับปัจจัยในระดับค่อนข้างสูง (มากกว่า 70%)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย 41 ตัวแปร สามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 14 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจยอมรับและใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมต่อจากที่ศึกษาไปแล้วคือ การยอมรับการเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารกับเทคโนโลยีอื่น เช่น โซเชียลมีเดียต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการรับประกันในการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้น้ำหนักความสำคัญต่อบรรทัดฐานจากบุคคลอ้างอิงทางสังคม บรรทัดฐานของบุคคลใกล้ชิด และบรรทัดฐานของบุคคลที่ติดต่อกับตามลำดับ ดังนี้

1) ธนาคารพาณิชย์ไทยจึงควรมีการวางแผนและดำเนินการช่วยเหลือและติดตามปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคาร ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบหากเกิดความผิดพลาดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับทราบและเกิดความไว้วางใจ เป็นการกระตุ้นให้มีการยอมรับและใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมากขึ้น

2) ธนาคารพาณิชย์ไทยควรตระหนักว่า การที่ผู้ใช้บริการรับรู้ว่าคุณค่าส่วนใหญ่ คนในครอบครัวและคนรู้จัก ใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคารพาณิชย์มีผลเป็นอย่างมากต่อการเลือกใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินของธนาคาร ดังนั้น การสร้างการรับรู้ การกระตุ้นการใช้งาน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือการสร้างแพลตฟอร์มต่าง ๆ จึงควรพิจารณาการสร้างเครือข่ายกลุ่มคนต่าง ๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการแนะนำต่อ ๆ กัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการพิจารณาลงทุนในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่มีการนำนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีศักยภาพสูงเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน องค์การจำเป็นต้องพิจารณาบริบทต่าง ๆ อย่างรอบด้านและรัดกุม โดยเฉพาะศักยภาพการรองรับเทคโนโลยีดังกล่าว ความพร้อมของผู้ให้บริการและการยอมรับของผู้ใช้เทคโนโลยีทางการเงินดังกล่าว ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรพิจารณาในด้านการศึกษาปัจจัย องค์ประกอบ และความพร้อมระบบนิเวศของเทคโนโลยีทางการเงินของประเทศไทย (Financial Technology Ecosystem) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระดับต่อไป

References

- Bank of Thailand. (2020). **Payment transactions via mobile banking and Internet banking services**. Retrieved from https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=688&language=TH
- Bashir, I. & Madhavaiah, C. (2014). Determinants of young consumers' intention to use internet banking services in India. **vision: The Journal of Business Perspective**. 18(3), 153-163.
- Boonyu, S. & Ramnut, S. (2019). A model of casual antecedents affected on using financial technology of SME Bank Users in Ratchaburi Province. **Western University Research Journal of Humanities and Social Science**. 5(3), 299-314.
- Chunhachinda, P. (2020). Digital transformation and the progress of Thailand's fintech. **Suthiparithat Journal**. 33(106), 251-264.
- Meyliana, M. Fernando, E. & Surjandy, S. (2019). The influence of perceived risk and trust in adoption of fintech services in Indonesia. **CommIT (Communication and Information Technology) Journal**. 13(1), 31-37.
- Nurittmont, W. (2019). 'itthiphon khōng kānyōmrāp theknōlōyī thī mī tō phruttikam kānchai bōṛikān thurakam thāng kānngōen phān 'āep phlikhēchan bon thōrasap khluānthī [The influence of technology acceptance on financial transaction service behavior through mobile phone application]. **Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies**. 8(2), 189-199.
- PWC. (2017). **PWC Global fintech report 2017. Insights from PwC's global asset and wealth management practice**. Exploring the impact of FinTech. PwC AWM Insights January 2017. London: PricewaterhouseCoopers Publishing.
- Qasim, H. & Abu-Shanab, E. (2016). Drivers of mobile payment acceptance: The impact of network externalities. **Information Systems Frontiers**. 18(5), 1021-1034.
- Shaikh, I., Qureshi, M. A., Noordin, K., Shaikh, J., Khan, A., & Shahbaz, M. (2020). Acceptance of Islamic financial technology (FinTech) banking services by Malaysian users: an extension of technology acceptance model. **Foresight**, 22(3), 367-383.
- Yousafzai, S., Foxall, G. & Pallister, J. (2007). Technology acceptance: a meta-analysis of the TAM: Part 1. **Journal of Modelling in Management**. 2(3), 251-280.

อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

INFLUENCE OF FINANCIAL RATIO ON DIVIDEND PAYOUT RATIO
OF COMPANIES LISTED ON THE STOCK EXCHANGE
OF THAILAND, SET100

อัสวเทพ อากาศวิภาต
Ausawatap Akartwipart

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการลงทุน มหาวิทยาลัยพะเยา
Finance and Investment, School of Business and Communication Arts, University of Phayao
E-mail: aj_palm@hotmail.com

Received:	March 8, 2022
Revised:	July 18, 2022
Accepted:	July 21, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 66 บริษัท ผู้วิจัยใช้อัตราส่วนทางการเงิน จำนวน 6 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม อัตราการเติบโตของยอดขาย และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บข้อมูลจากงบการเงินรายปี ช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 - พ.ศ.2563 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1 ในขณะที่อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DTA) อัตราการเติบโตของยอดขาย (SG) และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (PBV) ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1

คำสำคัญ

อัตราส่วนทางการเงิน อัตราการจ่ายเงินปันผล ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ABSTRACT

The objective of this study was to evaluate the influence of financial ratio on the dividend payout ratio of companies that listed in the Stock Exchange of Thailand, SET100 group. A total of 66 companies were analyzed. There were six financial ratios: return on equity, current ratio, debt to asset ratio, cash flow operating to total assets ratio, sales growth rate, and share price and book value ratio which were secondary data compiled from annual financial statements for five years from 2016 to 2020. The data were analyzed by mean, standard deviation, minimum, maximum and multiple regression analysis.

The results showed significantly positive influences of the return on equity, and the cash flow operation to total asset on dividend payout ratio at the statistical significance level of 0.10. The Current Ratio, Debt to Total Asset, Sales Growth rate, and share Price to Book Value ratio had no influence on the dividend payout ratio at the statistical significance level of 0.10.

Keywords

Financial Ratios, Dividend Payout Ratio, The Stock Exchange of Thailand

ความสำคัญของปัญหา

การเคลื่อนย้ายเงินทุนในประเทศ มีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการบริหารประเทศอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ยกย่องได้และความกินดีอยู่ดีของประชาชน โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีตลาดทุนที่สำคัญ คือ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการเคลื่อนย้ายเงินทุนดังกล่าว โดยการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดให้มีแหล่งกลางสำหรับการซื้อ ขาย หลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และเพื่อการระดมเงินทุนในประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิต การจ้างงานในประเทศและการเติบโตของเศรษฐกิจ โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะเป็นแหล่งรวมของบริษัทหลาย ๆ บริษัท ที่เข้ามาทำการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการระดมทุนของบริษัท และให้ผู้มีเงินทุนส่วนเกิน หรือที่เราเรียกว่า "นักลงทุน" เข้ามาร่วมลงทุน หรือร่วมเป็นเจ้าของในบริษัทนั้น ๆ (Sutunarak, 2016) ตลาดหลักทรัพย์จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 โดยได้เปิดให้มีการซื้อขายขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2518 โดยชื่อภาษาอังกฤษในขณะนั้นคือ "Securities Exchange of Thailand" และได้มีการเปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษเป็น "The Stock Exchange of Thailand (SET)" เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา (The Stock Exchange of Thailand, 2022)

โดยในยุคปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักลงทุนจะต้องพึ่งพาข้อมูลและช่องทางประมวลผลจากข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันด้านเศรษฐกิจมีความเข้มข้นอย่าง

มาก ดังนั้น การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักลงทุนที่จะต้องพิจารณาควบคู่กับความสามารถในการดำเนินงานของกิจการที่ตนเลือกลงทุน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนที่ผิดพลาด และเพื่อให้ได้รับเงินปันผลและส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ตามที่คาดหวังไว้ ผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นในรูปของ “เงินปันผล” และ “กำไรจากการขายหุ้น” จะอยู่ในระดับสูงหรือต่ำนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผลประกอบการของบริษัท ภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งสถานการณ์การซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ หากภาวะเศรษฐกิจขยายตัวดีและบริษัทมีผลประกอบการที่ดี ผู้ลงทุนย่อมมีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น ทางตรงข้ามหากสภาวะเศรษฐกิจซบเซาและบริษัทมีผลกำไรลดลง ผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับก็มีแนวโน้มที่จะลดลงเช่นกัน (The Stock Exchange of Thailand, 2017)

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเผยแพร่ดัชนีมากมาย โดยรวมถึงดัชนี SET 100 ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการออกดัชนีในอนาคตและตัวเลือกในอนาคตและเพื่อเป็นมาตรฐานการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ดัชนีคำนวณจากราคาหุ้นของบริษัทที่รวมอยู่ในดัชนีตลาดหลักทรัพย์ แต่ละดัชนีประกอบด้วยส่วนย่อยของหุ้นเหล่านั้น โดยจัดอันดับตามมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดขนาดใหญ่สภาพคล่องสูงและเป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการกระจายหุ้นดัชนีตลาดหลักทรัพย์ SET 100 นั้นคือการนำหุ้น 100 อันดับแรกตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือตลาดหุ้นไทย เพื่อนำมาคำนวณเป็นดัชนี หุ้น SET 100 Index เป็นดัชนีราคาหุ้นที่ใช้แสดงระดับและความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นสามัญ 100 ตัวที่มีมูลค่าตามราคาตลาดสูง (Market Capitalization) มีการซื้อขาย และมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อยผ่านเกณฑ์ที่กำหนดเหมือนการกรองหุ้นพื้นฐานดี 100 หุ้นให้นักลงทุน โดยหุ้นกลุ่มนี้จะอยู่ในบริษัทขนาดใหญ่และขนาดกลางที่เติบโตสูง มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นตามที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนด โดยหุ้นใน SET 100 จะมีการทบทวนและคำนวณรายชื่อใหม่ทุก ๆ 6 เดือน เนื่องจากอยู่ตลอดเวลา เป็นการอัปเดตเพื่อสะท้อนถึงความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบันนั่นเอง (The Stock Exchange of Thailand, 2022)

ดังนั้น การลงทุนในหลักทรัพย์ผู้ลงทุนจึงจำเป็นที่จะต้องมีหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยนำข้อมูลที่มีทั้งหมดมาพิจารณาตัดสินใจที่จะลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้ นักลงทุนสามารถตัดสินใจที่จะเลือกลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนมากที่สุด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงิน วัตถุประสงค์ตลาด ซึ่งประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม อัตราการเติบโตของยอดขาย และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชีที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม คืออัตราการจ่ายเงินปันผล ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 โดยผู้วิจัยเลือกดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2559 ถึงปี พ.ศ.2563 เป็นระยะเวลา 5 ปี เพราะสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองมีความเปลี่ยนแปลงซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล ตลอดจนช่วยลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

อัตราส่วนทางการเงินใดมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100

กรอบแนวคิด

อัตราส่วนทางการเงิน

1. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)
2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio, CR)
3. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt to Total Asset, DTA)
4. อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (Cash Flow Operation to Total Asset, CFOTA)
5. อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales Growth, SG)
6. อัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (Price to Book Value, PBV)

ตัวแปรตาม

อัตราการจ่ายเงินปันผล
(Dividend Payout: DP)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

อัตราส่วนทางการเงินมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 จำนวน 100 บริษัท

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จากจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 100 บริษัท ยกเว้น บริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (จำนวน 16 บริษัท) และบริษัทที่ไม่ส่งข้อมูลแบบรายการประจำปี (แบบ 56-1) (จำนวน 18 บริษัท) เหลือจำนวนบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษานี้รวม 66 บริษัท คิดเป็น 66% ของประชากรทั้งหมด โดยทำการศึกษารวมระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลประเภททุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนข้อมูลครบถ้วนทุกตัวแปรในระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563 ซึ่งเก็บจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด

หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100 โดยข้อมูลของตัวแปรทั้งหมดรวบรวมจากรายงานงบการเงินประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) โดยแหล่งที่มาของข้อมูลจะเก็บรวบรวมจากระบบ SET SMART ซึ่งเป็นระบบข้อมูลออนไลน์ จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) เป็นการพรรณนาผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากรายงานงบการเงินประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ในระบบ SET SMART

2. สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อหาอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระ คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม อัตราการเติบโตของยอดขาย และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชีที่มีอิทธิพล กับ ตัวแปรตาม คือ อัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 โดยสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$DP = \beta_0 + \beta_1 ROE + \beta_2 CR + \beta_3 DTA + \beta_4 CFOTA + \beta_5 SG + \beta_6 PBV + \mu$$

เมื่อ

DP	หมายถึง	อัตราการจ่ายเงินปันผล
β	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
ROE	หมายถึง	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
CR	หมายถึง	อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน
DTA	หมายถึง	อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์
CFOTA	หมายถึง	อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน
SG	หมายถึง	อัตราการเติบโตของยอดขาย
PBV	หมายถึง	อัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชีของกิจการ
μ	หมายถึง	ค่าความคาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งนำเสนอออกเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้สรุปลักษณะและข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ของข้อมูล (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมทั่วไปของข้อมูลและลักษณะการแจกแจงค่าสถิติเบื้องต้นของบริษัทในกลุ่ม SET 100

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	หน่วย	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Dividend Payout	เท่า	0.000	22.274	3.586	3.781
Return on Equity	ร้อยละ	3.026	54.866	15.980	9.099
Current Ratio	เท่า	0.240	130.574	4.612	16.361
Debt to Total Asset	เท่า	0.152	13.822	0.898	2.199
Cash Flow Operation to Total Asset	เท่า	0.018	1.412	0.150	0.224
Sales Growth	เท่า	0.030	4.988	0.485	0.785
Price to Book Value	เท่า	0.040	65.438	5.654	11.338

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity :ROE) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 15.98 มีอัตราส่วนต่ำสุดร้อยละ 3.026 อัตราส่วนสูงสุกร้อยละ 54.866 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละ 9.099

อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio :CR) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.612 เท่า มีอัตราส่วนต่ำสุด 0.240 เท่า อัตราส่วนสูงสุด 130.574 เท่า และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.361 เท่า

อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (Cash Flow Operation to Total Asset : CFOTA) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.150 เท่า สูงสุด 1.412 เท่า และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.224 เท่า ส่วนต่ำสุด 0.018 เท่า

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt to Total Asset : DTA) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.898 เท่า มีอัตราส่วนต่ำสุด 0.152 เท่า อัตราส่วนสูงสุด 13.822 เท่า และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 2.199 เท่า

อัตราส่วนการเติบโตของยอดขาย (Sales Growth : SG) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทฯ มี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.485 เท่า มีอัตราส่วนต่ำสุด 0.030 เท่า อัตราส่วนสูงสุด 4.988 เท่า และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.785 เท่า

อัตราส่วนราคาหุ้นต่อมูลค่าตามบัญชี (Price to Book Value : PBV) พบว่าอัตราส่วนของบริษัทมีค่าเฉลี่ย 5.654 เท่า อัตราส่วนต่ำสุด 0.040 เท่า อัตราส่วนสูงสุด 65.438 เท่า และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.338 เท่า

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและการสร้างสมการพยากรณ์

การหาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่าง อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DTA) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) อัตราการเติบโตของยอดขาย (SG) และอัตราส่วนระหว่างราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (PBV) ที่ละคู่โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

	ROE	CR	DTA	CFOTA	SG	PBV	DP
ROE	1.0	-0.080	0.042	0.290*	-0.062	0.092	0.268*
CR		1.0	-0.055	-0.046	0.102	-0.040	0.060
DTA			1.0	0.297*	-0.041	-0.045	-0.086
CFOTA				1.0	-0.125	0.079	-0.114
SG					1.0	-0.026	0.030
PBV						1.0	-0.071
DP							1.0

*.correlation is significant at the 0.05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรต้นที่ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม อัตราการเติบโตของยอดขาย และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี พบว่ามีค่าต่ำกว่า 0.8 ถือว่าตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต้นอื่นๆ แต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวแปรต้นในระดับที่รุนแรง Multicollinearity หรือตัวแปรเป็นอิสระต่อกัน (Stevens, 1992)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระตัวใดส่งผลต่อตัวแปรตาม เพื่อให้สามารถใช้สร้างสมการในการพยากรณ์ตัวแปรตามได้

ตารางที่ 3 ตารางค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของตัวแปรของอัตราการจ่ายเงินปันผล (DP) ด้วยวิธี Enter

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	1.623	0.911		1.782	0.079*		
ROE	0.153	0.053	0.296	2.476	0.016*	1.000	1.000
CR	0.017	0.028	0.085	0.704	0.484	0.994	1.006
DTA	-0.074	0.218	-0.099	-0.824	0.413	0.998	1.002
CFOTA	-3.291	2.236	-0.217	-1.772	0.081*	0.916	1.091
SG	0.080	0.587	0.048	0.400	0.690	0.996	1.004
PBV	-0.029	0.040	-0.098	-0.819	0.416	0.992	1.008
F = 6.130 R = 0.698 R ² = 0.487 Adj. R ² = 0.473 *P<0.1							

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรต้นทุก ๆ ตัวแปร มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 4.00 (Miles & Shevlin, 2001) และค่า Tolerance มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 0.2 (Pedhazur, 1997) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Multicollinearity)

นอกจากนี้ตารางที่ 3 ยังสามารถอธิบายได้ว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีอิทธิพลเชิงบวกกับอัตราการจ่ายเงินปันผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในขณะที่อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) มีอิทธิพลเชิงลบกับอัตราการจ่ายเงินปันผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 สำหรับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DTA) อัตราการเติบโตของยอดขาย (SG) และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (PBV) ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลอดจนผลการคำนวณค่า R-squared มีค่าเท่ากับ 0.487 หรือร้อยละ 48.7 หมายความว่า ตัวแปรต้น 2 ตัวคือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ อัตราการจ่ายเงินปันผลได้ร้อยละ 48.7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 51.3 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาตรวจสอบ โดยสามารถอธิบายได้ว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เท่ากับ 0.153 และ -3.291 ตามลำดับ

นอกจากนี้สามารถนำผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 มาเขียนสมการรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล ได้ดังนี้

$$DP = 1.623 + 0.153ROE - 3.291CFOTA$$

อภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้มาจากการเงินประจำปี 2559-2563 มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้อัตราส่วนทางการเงินจำนวน 6 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DTA) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) อัตราการเติบโตของยอดขาย (SG) และอัตราส่วนราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี (PBV) ที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET100 ผลการวิจัยพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ (CFOTA) มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 ดังนั้นหากผู้ลงทุนต้องการลงทุนโดยมุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบของอัตราการจ่ายเงินปันผล ผู้ลงทุนจะต้องนำ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ (CFOTA) มาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามตัวแปรอิสระ รายละเอียดดังนี้

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เท่ากับ 0.153 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) Parkatt & Pamornmast (2018) Nuantawin (2019) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nimmanee (2017) ที่พบว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามและไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล

อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน มีค่าเท่ากับ 0.017 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nimmanee (2017) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) Nuantawin (2019) ที่พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลกับอัตราการจ่ายเงินปันผล

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DTA) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ -0.074 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nuantawin (2019) ที่พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีอิทธิพลกับอัตราการจ่ายเงินปันผล

อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม (CFOTA) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ มีค่าเท่ากับ -3.291 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nimmanee (2017) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) Buakhong (2019) ที่พบว่าอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการจ่ายเงินปันผล

อัตราการเติบโตของยอดขาย (SG) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราการเติบโตของ ยอดขาย มีค่าเท่ากับ 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nimmanee (2017) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) Buakhong (2019) Nuantawin (2019) ที่พบว่าอัตราการเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล

อัตราส่วนราคาหุ้นต่อราคาตามบัญชี (PBV) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการจ่ายเงินปันผล และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตราส่วนราคาหุ้นต่อราคาตามบัญชี มีค่าเท่ากับ -0.029 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nimmanee (2017) Buakhong (2019) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthapat (2016) ที่พบว่าอัตราส่วนราคาหุ้นต่อราคาตามบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกันและมีอิทธิพลกับอัตราการจ่ายเงินปันผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

นักลงทุนที่มีความสนใจต้องการลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 ที่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบของอัตราการจ่ายเงินปันผล นักลงทุนจะต้องนำอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ (CFOTA) มาใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุน เพราะอัตราส่วนดังกล่าวมีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายปันผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอัตราการจ่ายเงินปันผลทั้งหมด เพื่อให้ได้ผลการทดสอบที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุน และอาจมีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในประเภทอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างประอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน
2. การวิเคราะห์ตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ครั้งนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดังนั้นควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลอัตราต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท เช่น ประวัติ และประสบการณ์ในการบริหาร สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันในธุรกิจของบริษัท เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับอัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

References

- Buakhong, P. (2019). *patchai thi song phon to kan chai ngoenpanphon khong bojisat nai Talat Laksap haeng Prathet Thai khong praphet klum 'utsahakam 'ahan lae khruangdum lae klum 'utsahakam theknoyoi lae sarasonthet* [Factors affecting dividend payment of companies in the stock exchange of Thailand for food and beverage industry group and technology and information industry groups]. Master's thesis, Sripratum University.

- Inthapat, O. (2016). **paṭcḥai thī kamnotk̄n̄ ch̄ai ngōenpanphon khō̄ng bō̄risat ch̄otthab̄ian nai talāt laksap ‘em ‘ē ‘ai** [Factors that determine the dividend payment of companies listed on the Market for Alternative Investment (MAI)]. Master's thesis, Bangkok University.
- Miles, J., & Shevlin, M. (2001). **Applying regression and correlation: A guide for students and researchers**. London: Sage.
- Nimmanee, P. (2017). **paṭcḥai thī mī phon tō̄ ‘attrā k̄n̄ ch̄ai ngōenpanphon khō̄ng laksap nai ‘utsah̄akam ‘ah̄an l̄ae khrūangdum̄** [Factors influencing dividend payout rates of securities in food and beverage industry]. Master's thesis, Bangkok University.
- Nuantawin, S. (2019). **‘attrāsūan thā̄ng k̄n̄ngōen thī song phon tō̄ k̄n̄ ch̄ai ngōenpanphon khō̄ng bō̄risat thī ch̄otthab̄ian nai Talāt Laksap h̄āng Prathet̄ Thai** [Financial ratios affecting dividend payment of companies that Listed on the stock exchange of Thailand]. Master's thesis, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Parkatt, G. & Pamornmast, C. (2018). **ngōenpanphon l̄ae phontō̄pth̄ān hunsāman khō̄ng bō̄risat ch̄otthab̄ian nai talāt laksap ‘em ‘ē ‘ai** [Dividends and returns on ordinary shares of companies listed on the MAI stock exchange]. Master's thesis, Sukhothai Thammathirat University.
- Pedhazur, E. J. (1997). **Multiple regression in behavioral research: Explanation and prediction**. Stamford, CT: Thomson Learning.
- Stevens, P. (1992). **Applied multivariate statistics for the social sciences**. NJ: Lawrence Erlbaum Associates. Hillsdale.
- Sutunarak, C. (2016). **k̄n̄ wikhrō̄ ‘attrā phontō̄pth̄ān l̄ae khwāmsiā̄ng ch̄ak k̄n̄longthun khō̄ng laksap muāt thurakit ‘ah̄an l̄ae khrūangdum̄** [An analysis of rate of return and risk on securities in the food and beverage sector]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 10(3), 14-24.
- The Stock Exchange of Thailand. (2017). **talāt k̄n̄ngōen l̄ae k̄n̄longthun nai laksap** [Financial markets and securities investments]. 26TH ed. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- The Stock Exchange of Thailand. (2022). **Talāt Laksap h̄āng Prathet̄ Thai** [Bangkok: The Stock Exchange of Thailand]. Retrieved from https://www.set.or.th/th/about/overview/history_p1.html.

การจัดการอารมณ์เชิงลบ ในการเรียนออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19

NEGATIVE EMOTIONS COPING IN ONLINE LEARNING DURING THE COVID-19 SITUATION

จิตตินันท์ บุญสธิกรกุล¹ และคาลอส บุญสุภา²
Jittinun Boonsathirakul¹ and Carlos Boonsupa²

¹ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University

² Kasetsart University Laboratory School Center for Educational Research and Development,
Faculty of Education, Kasetsart University
E-mail: fedujub@ku.ac.th

Received: February 21, 2022

Revised: June 11, 2022

Accepted: June 15, 2022

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบให้ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยมีนโยบายเรียนออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนเกิดอารมณ์เชิงลบ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา และโดดเดี่ยว สะท้อนให้เกิดปัญหาทางสุขภาพกายตามมา จึงมีความจำเป็นที่ครู อาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงตัวผู้เรียนควรตระหนักถึงวิธีการจัดการอารมณ์เชิงลบ โดยสามารถทำได้ 2 วิธีประกอบด้วย 1) การพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่าง และ 2) การเขียนเพื่อระบายอารมณ์ หากผู้เรียนสามารถจัดการอารมณ์เชิงลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างดี

คำสำคัญ

สถานการณ์โควิด-19 เรียนออนไลน์ ผู้เรียน การจัดการอารมณ์เชิงลบ

ABSTRACT

From the Covid-19 situation, schools and universities have an online education policy. Making students need to adapt to change that occur. As a result, some learners experience negative emotions such as stress, anxiety, loneliness, and aloneness, which leads to physical health problems. Therefore, it is necessary that teachers, lecturers, or educational personnel including the learners themselves should be

aware of how to manage negative emotions. This can be done in two ways: 1) Distanced Self-talk, and 2) Expressive Writing. If learners can manage their negative emotions effectively, it will allow them to be able to adapt to diversity and be ready to deal with the changing situations in the present as well.

Keywords

COVID-19 situation, Online learning, Learners, Negative Emotions Coping

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2563 โลกพบกับการระบาดของโควิด-19 (COVID-19) ทำให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี (Digital Transformation) รวดเร็วมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานแบบ Work From Home สอดคล้องกับการประชุมของ World Economic Forum (WEF) ปี 2020 เกี่ยวกับประเด็นด้านอาชีพการงานในอนาคต การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตและการทำงานต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก (World Economic Forum [WEF], 2020) อีกทั้งการระบาดยังทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัว หลายบริษัทต้องปิดตัว ผู้คนต้องอยู่ในความเครียด ความหวาดหวั่น และสะสมจนกลายเป็นความท้อแท้ใจ ซึ่งในที่สุดอาจนำมาสู่ภาวะซึมเศร้า (Wongpiromsarn, 2020)

นอกจากโควิด-19 จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการทำงานแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างรุนแรงด้วยเช่นกัน เนื่องจากการปกป้องระบบสาธารณสุขไม่ให้อยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถรองรับผู้ป่วยได้ และปกป้องตัวผู้เรียนทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการปิดการเรียนด้วยเหตุพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 เป็นต้นไปโดยให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ด้วยการสอนประเภทต่าง ๆ รวมไปถึงการสอนออนไลน์ (Ministry of Education, 2020) เช่นเดียวกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่ประกาศให้สถาบันการศึกษางดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020) ซึ่งจากมาตรการของทั้งสองกระทรวงทำให้นักเรียนและนักศึกษาจำเป็นต้องเรียนในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้ผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องปรับตัวต่อการเรียนออนไลน์ อย่างไรก็ตามในรูปแบบการเรียนออนไลน์ผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าปกติ เพราะผู้สอนไม่สามารถควบคุมได้อย่างใกล้ชิด โดยการเรียนการสอนออนไลน์ประกอบไปด้วย การสอนออนไลน์แบบสด ผ่านระบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละโรงเรียน มักจะพบเจอปัญหาด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตรวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ขัดข้อง และการเรียนออนไลน์แบบคลิปสอน เป็นวิธีที่อาจารย์จะสอนโดยการอัดคลิปแล้วเผยแพร่คลิปสอนในกลุ่มสังคมออนไลน์ของผู้เรียนได้ตลอดเวลา แต่ปัญหาใหญ่ที่พบก็คือการไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูและนักเรียน อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษา และปัจจัยด้านสถานที่ ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Sapthanadol, 2011) สอดคล้องกับผลสำรวจของศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่าผลกระทบสุขภาพที่

เกิดขึ้นจากการ "เรียนออนไลน์" ของผู้เรียน เป็นประเด็นที่ยังไม่ถูกพูดถึงมากนัก และเมื่อทำการสำรวจเพิ่มเติม ก็ได้ทราบถึงเสียงสะท้อนจากผู้เรียน ที่เรียนจากที่บ้าน ว่าพวกเขาต้องปรับเวลาชีวิตใหม่หมด ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเวลาเข้านอน ซึ่งพบว่า 7 อันดับปัญหาทางสุขภาพในช่วงเรียนอยู่ที่บ้านของผู้เรียน ได้แก่ 1) ปวดตา ปวดเมื่อย ปวดหลัง เพราะนั่งนาน ร้อยละ 79.0 2) เครียดและกังวลใจ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เตรียมชั้น ม.1 ม.4 หรือเข้ามหาวิทยาลัยร้อยละ 74.9 3) การบ้านเพิ่มขึ้น ทำให้พักผ่อนและนอนน้อยลงร้อยละ 71.6 4) เปื่อหน่ายไม่อยากเรียนร้อยละ 68.3 5) มีกิจกรรมทางด้านร่างกาย ออกกำลังกายน้อยลงร้อยละ 58.0 6) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อ ขาดสมาธิร้อยละ 57.2 และ 7) รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา ร้อยละ 56.0 (Thailand Physical Activity Knowledge Development Centre, Institute for Population and Social Research, Mahidol University & Thaihealth, 2020)

นอกเหนือจากปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษา และปัจจัยด้านสถานที่ที่จะส่งผลต่อการเรียนออนไลน์แล้ว ปัจจัยทางด้านจิตใจก็มีผลอย่างมาก เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้เรียนจำนวนมากประสบกับปัญหาเกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเหงา เนื่องจากนักเรียนและนักศึกษาโดยส่วนใหญ่จะมีการเข้าสังคมสื่อสารและทำกิจกรรมด้วยกันทั้งการเรียนและการดำเนินชีวิตในด้านอื่น ๆ แต่โอกาสดังกล่าวลดลงไปเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 โรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้ปรับรูปแบบการเรียนเป็นออนไลน์ และมีมาตรการเว้นระยะห่าง (Hobbs, 2020) ยิ่งเวลาผ่านไปจึงทำให้ผู้เรียนหลายคนมีมุมมองเชิงลบต่อการเรียนออนไลน์มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นภาระการเรียน ความสามารถของผู้สอน หรือโอกาสในการเข้าถึงผู้สอนในระหว่างเรียนออนไลน์ (Abbasi, Ayooob, Malik, & Memon, 2020) อีกทั้งยังมีการสำรวจเด็กและครอบครัวจำนวนมากในประเทศสหรัฐอเมริกาและบางประเทศในทวีปยุโรป พบว่า มีผู้เรียนมากถึงร้อยละ 76 รู้สึกวิตกกังวล โดยสาเหตุที่ความวิตกกังวลเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียน และกลัวครอบครัวยุ่งวุ่นไปถึงตนเองจะติดเชื้อ (Oxford University, 2021) อีกทั้งยังผลสำรวจพบอีกว่ามีความเครียดสูงขึ้นกว่าเกณฑ์วิกฤตระหว่างการเรียนออนไลน์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ระบาด (Schwartz et al., 2021) ซึ่งผลจากการเรียนออนไลน์ และการระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหานอนไม่หลับ และความกังวล และยิ่งคาดการณ์อีกว่ายิ่งสถานการณ์โควิด-19 ดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ผู้เรียนจะต้องประสบกับความเครียดและความวิตกกังวลที่เพิ่มมากขึ้น (Orgiles et al., 2021)

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในระหว่างการเรียนออนไลน์ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา และโดดเดี่ยว ทั้งหมดนี้เรียกว่าอารมณ์เชิงลบ ซึ่งเป็นตัวแปรทางบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญประสบการณ์เชิงลบและการมีมุมมองต่อตนเองในทิศทางลบ (Watson & Clark, 1984) และด้วยสถานการณ์โควิด-19 ที่กำลังระบาดในปี พ.ศ. 2565 ทำให้ผู้เรียนต้องเผชิญกับอารมณ์เชิงลบอย่างต่อเนื่องไปอีก อีกทั้งด้วยยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงยังสร้างแรงกดดันให้กับผู้เรียนในปัจจุบันจนเกิดความเครียดและความวิตกกังวลมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เขียนจึงได้เขียนบทความนี้ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นของตัวผู้เรียนเองทั้งจากปัญหาการเรียนออนไลน์ และอารมณ์เชิงลบจากการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งผู้เขียนยังได้ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัยและบทความหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์เชิงลบ

เพื่อนำเสนอวิธีการจัดการอารมณ์เชิงลบให้กับผู้เรียนออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งจะมีประโยชน์ทั้งกับผู้อ่านที่เป็นอาจารย์ ครู บุคลากรทางด้านการศึกษา และผู้อ่านทั่วไปที่มีความสนใจในการนำวิธีดังกล่าวไปใช้ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่กำลังเผชิญกับอารมณ์เชิงลบในปัจจุบัน

อารมณ์เชิงลบ

อย่างที่กล่าวไปข้างต้นปัญหาของการเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์เชิงลบ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา และโดดเดี่ยว เป็นต้น ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงขอแนะนำอารมณ์เชิงลบ โดยจะเริ่มจากการเข้าใจพื้นฐานอารมณ์ อารมณ์เชิงลบ ไปจนถึงเข้าใจอารมณ์เชิงลบของผู้เรียนจากการเรียนออนไลน์

อารมณ์ (Emotion) คือกระบวนการตอบสนองเชิงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาวะแวดล้อม ซึ่งสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงผ่านการประเมินเหตุการณ์ที่ประสบพบเจอ โดยอารมณ์จะแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ 1) อารมณ์พื้นฐาน (Primary Emotions) ซึ่ง Paul Ekman (1970) นักจิตวิทยาที่โด่งดังด้านการวิจัยอารมณ์ของมนุษย์จากการแสดงออกทางสีหน้า (Facial Expression) ได้ทำการศึกษาและระบุอารมณ์พื้นฐานออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ ความสุข ความโกรธ ความเศร้า ความกลัว ความประหลาดใจ ความหยิ่งยโส และความขยี้ขย้าง และ 2) อารมณ์ที่ซับซ้อน (Secondary Emotions) เกิดจากการนำการรับรู้ทางเสียงมาประกอบกับการรับรู้ทางใบหน้า โดยขยายอารมณ์ให้กว้างมากขึ้นจากการผสมผสานอารมณ์พื้นฐานเข้าด้วยกันทำให้เกิดอารมณ์ที่มีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เช่น เครียด สำนึกผิด มุ่งร้าย เหยียดหยาม ไม่พอใจ หรือความรัก ฯลฯ

อารมณ์เชิงลบ คือตัวแปรทางบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญประสบการณ์เชิงลบและการมีมุมมองต่อตนเองในทิศทางลบ ยกตัวอย่างเช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา หรือโดดเดี่ยว เป็นต้น (Watson & Clark, 1984) อารมณ์เหล่านี้ทำให้บุคคลไม่ชอบตัวเองและคนอื่น ๆ และลดความมั่นใจ ความนับถือตนเอง และความพึงพอใจในชีวิต อารมณ์เชิงลบยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพอีกด้วย โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเกิดความเครียดขึ้นมา เนื่องจากความเครียดเป็นภาวะตอบสนองของร่างกายหรือจิตใจที่มากจนเกินไปทำให้เกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น โดยจะแสดงออกทางร่างกาย จิตใจ และความคิด ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียน รับรู้ หรือประเมินประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่คุกคาม รุกราน หรือเป็นสิ่งที่อันตราย จึงทำให้ร่างกายมีระดับของการทำงานสูงขึ้น เมื่อเกิดความเครียดมาก ๆ จะส่งผลทำให้หัวใจเต้นแรง ความดันเลือดสูงขึ้น น้ำตาลในเลือดสูงขึ้น เพื่อมอบพลังงานจำเป็นชนิดเฉียบพลัน ทำให้ลดความอยากอาหารลง และนอนไม่หลับ (Yaribeygi, Panahi, Sahraei, Johnston, & Sahebkar, 2017) นอกจากนั้นยังผู้เรียนที่เผชิญกับประสบการณ์เชิงลบในวัยเด็ก จะมีอารมณ์เชิงลบเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าปกติ (Heckman, 2008) ดังนั้นเมื่อผู้เรียนเกิดอารมณ์เชิงลบอย่างเช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา และโดดเดี่ยวขึ้นมาเนื่องจากเป็นสัญญาณที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้เรียนโดยเฉพาะการเรียนออนไลน์

อารมณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19

จากมาตรการควบคุมโควิด-19 ทำให้ประชาชนทั่วไปแสดงออกทางเครือข่ายสังคมชนิดต่าง ๆ (Social Medias) ด้วยอารมณ์เชิงลบมากยิ่งขึ้น มีการศึกษาโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (Artificial Intelligence) พบว่า เมื่อเวลาผ่านไปประชาชนทั่วไปเกิดการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ที่รุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ ขยะแขยง และหงุดหงิด (Adikari, Nawaratne, Silva, Ranasinghe, Alahakoon, & Alahakoon, 2021) เช่นเดียวกับผู้เรียนทุกระดับชั้นการศึกษา รวมไปถึงอุดมศึกษาที่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนไปเป็นออนไลน์ ส่งผลให้เกิดผู้เรียนมีความเครียดสูงขึ้นกว่าเกณฑ์วิกฤตระหว่างการเรียนออนไลน์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ระบาด (Schwartz et al., 2021) นอกจากนั้นผู้เรียนยังนอนไม่หลับและมีความกังวลสูงขึ้น และยังมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (Orgiles et al., 2021) เนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางด้านวิชาการลดลง ไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปกติที่ผู้เรียนคุ้นเคยได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ลดลง (Hussin, Harun, & Shukor, 2019) จึงทำให้เป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้สอนที่จะปรับเทคนิคการสอนและการสื่อสาร ในสถานะที่ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจกับการออนไลน์ เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุความก้าวหน้าตามที่ผู้เรียนคาดหวังเอาไว้ได้ (Mahyoob, 2020) สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับบทเรียนออนไลน์ หรือ E-learning ในอดีตก่อนที่จะเกิดสถานการณ์โควิด-19 พบว่าการที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนแบบปฏิสัมพันธ์กันไม่ได้ ไม่จะเป็นปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกัน หรือไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับครู กล่าวคือ ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบ ถามคำถาม ขอคำแนะนำได้เหมือนกับรูปแบบการเรียนปกติ ทำให้เกิดอารมณ์เชิงลบขึ้นมาไม่ว่าจะเป็น ความเหงา ความเครียด และความวิตกกังวล (Öztok & Kehrwald, 2017; McIntyre, Worsley, Corcoran, Woods, & Bentall, 2018)

อารมณ์เชิงลบจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายของผู้เรียนเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องเรียนออนไลน์ อีกทั้งจากการระบาดของโควิด-19 ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2565 สถานการณ์ยังไม่ดีขึ้น ยังคงมีการระบาดเกิดขึ้นอยู่ทั่วโลก และยังไม่สามารถคาดการณ์ได้แน่ชัดว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะจบลงเมื่อใด นอกจากนั้นยังไม่มีใครสามารถประเมินได้ว่าในอนาคตจะมีสถานการณ์อะไรที่บีบบังคับให้ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาไปจนถึงอุดมศึกษาต้องเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลายาวนานอีกหรือไม่ อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้เขียนได้ศึกษางานวิจัยและบทความวิชาการ พบว่าการเรียนออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคลากรทางการศึกษาระงับถึงปัญหาที่เกิดจากอารมณ์เชิงลบมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาการทางกายที่เกิดขึ้น เช่น หัวใจเต้นแรง ความดันเลือดสูงขึ้น น้ำตาลในเลือดสูงขึ้น อยากลดอาหารลง หรือนอนไม่หลับ อย่างที่กล่าวไว้ข้างต้น ยิ่งไปกว่านั้นนอกเหนือจากการเรียนออนไลน์จะทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์เชิงลบมากขึ้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันก็บีบบังคับให้คนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นผู้เรียนในปัจจุบันต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะแห่งอนาคตและพัฒนาความสามารถให้หลากหลายมากขึ้น สอดคล้องกับการประชุมของ World Economic Forum (WEF) ปี 2020 เกี่ยวกับประเด็นด้านอาชีพการงานในอนาคต ที่มีผลสำรวจความต้องการทักษะอันเป็นที่ต้องการจากองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบเทคโนโลยีและเขียนโปรแกรม การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน และความฉลาดทางด้านอารมณ์ (WEF, 2020) ซึ่งทักษะแต่ละอย่างจำเป็นต้องสะสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้เกิดขึ้น

โดยเฉพาะความฉลาดทางด้านอารมณ์ที่เป็นหนึ่งในทักษะที่องค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกต้องการ (WEF, 2020) เพราะความฉลาดทางด้านอารมณ์คือความสามารถในการที่จะรู้เท่าทันในความคิด ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถกำกับควบคุม และจำแนกแยกแยะข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการชี้นำความคิด (Salovey & Mayer, 1990) ดังนั้นด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงสถานการณ์โควิด-19 เป็นปัจจัยที่กดดันให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และมีปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น (Boonsathirakul, 2021; Somanandana, Boonsupa & Kamonnawin, 2021) ดังนั้นผู้ที่มีความฉลาดทางด้านอารมณ์จะสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อจัดการอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

การจัดการอารมณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอารมณ์แบ่งออกเป็น อารมณ์พื้นฐาน (Primary Emotions) เช่น อารมณ์เศร้า อารมณ์กลัว และอารมณ์ที่ซับซ้อน (Secondary Emotions) เช่น อารมณ์เครียด และอารมณ์ไม่พอใจ อย่างไรก็ตามอารมณ์แต่ละชนิดมีหน้าที่ในตัวเอง โดยเฉพาะอารมณ์เชิงลบที่เป็นพื้นฐาน เช่น ความกลัว และความขยะแขยง ตามมุมมองเชิงวิวัฒนาการ อารมณ์ดังกล่าวมีหน้าที่ไว้เพื่อให้มนุษย์มีชีวิตรอด ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อเราอยู่ในอันตรายไม่ว่าจะเป็นการเผชิญหน้ากับสัตว์ป่า หรือได้กลิ่นขยะแขยงจากอาหารที่เสีย รวมไปถึงสถานการณ์อันตรายและการคุกคามในรูปแบบอื่น ๆ (Kavakli, 2019; Keltner, Sauter, Tracy, & Cowen, 2019) ความเศร้าก็เป็นสัญญาณขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง เพื่อให้มาช่วยเหลือ ปลอดภัย เช่นเดียวกับความรู้สึกละเอียดใจก็มีประโยชน์เช่นกัน เพราะความละเอียดกระตุ้นให้บุคคลแก้ไขความผิดพลาดเมื่อทำให้ผู้อื่นต้องเจ็บปวด รวมไปถึงความอับอายก็มีข้อดี เพราะเป็นการเตือนตนเองเมื่อบุคคลทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับและกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข (Gruber, Mauss, & Tamir, 2011) นอกจากนี้ อารมณ์ยังสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือความสัมพันธ์แบบกลุ่ม (Keltner & Haidt, 1999) ดังนั้นอารมณ์จึงเป็นสัญญาณที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งการปลดปล่อยอารมณ์ออกมาเต็มที่ก็อาจจะสร้างปัญหาและส่งผลกระทบร้ายต่อความสัมพันธ์ในบริบทต่าง ๆ อย่างคาดไม่ถึง ยกตัวอย่างสถานการณ์โควิด-19 ที่ผู้เรียนต้องเรียนออนไลน์ ทำให้นักเรียนแสดงอารมณ์เชิงลบออกมา ไม่ว่าจะเป็นความวิตกกังวล ความเครียด และความเศร้า ซึ่งเป็นสัญญาณในการขอความช่วยเหลือในรูปแบบหนึ่ง

การจัดการอารมณ์เชิงลบจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพราะการจัดการอารมณ์ไม่ใช่การควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดขึ้น แต่เป็นการตระหนักถึงอารมณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ โกรธ สิ้นหวัง กลัว เสียใจ โดยแสดงออกอย่างมีสติ เพราะสิ่งที่ต้องพึงระวังก็คือการแสดงอารมณ์ออกมาอย่างไม่มีสติ ยกตัวอย่างเช่น การระบายอารมณ์โกรธโดยใช้ความรุนแรง Brad Bushman (2002) นักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการความโกรธอยากรู้ว่า การระบายอารมณ์จะช่วยจัดการความโกรธได้จริงหรือไม่ Bushman จึงได้ออกแบบการทดลองที่ทำให้ผู้คนโกรธ โดยให้ผู้เข้าร่วมทดลองได้รับคำขอให้เขียนเรียงความ จากนั้นก็ได้รับคำวิจารณ์ที่เขียนด้วยถ้อยคำรุนแรงจากเพื่อนที่มีมุมมองตรงกันข้าม ซึ่งต้องประเมินว่าเรียงความของพวกเขาดูสะเปะสะปะไม่มีความแปลกใหม่ ภาษาไม่สละสลวย ไม่ชัดเจน ไม่มีพลังโน้มน้าวใจและมีคุณภาพต่ำ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม

พร้อมกับกำหนดวิธีโต้ตอบออกมา 3 แบบ ประกอบไปด้วย 1) ระบายอารมณ์ ผู้วิจัยจะให้ผู้ทดลองต่อกระดาษทรายอย่างหนักที่สุด (ระบายอารมณ์โดยตรง) 2) หันเหความสนใจ ผู้วิจัยจะให้ผู้ทดลองต่อกระดาษทราย แต่ได้รับคำสั่งให้คิดว่าพวกเขาจะมีร่างกายที่แข็งแรงและได้เห็นรูปภาพของคนที่ยิ้มแย้ม (เบี่ยงเบนเป้าหมาย) และ 3) ไม่ทำอะไรเลย ซึ่งกลุ่ม 3 จะเป็นกลุ่มควบคุม ผู้เข้าร่วมทดลองจะต้องนั่งเงียบ ๆ เป็นเวลา 2 นาทีระหว่างที่รอช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ (เก็บกด) ผลการวิจัยพบว่า การระบายอารมณ์ไม่ได้มีประสิทธิภาพอย่างที่คิดเอาไว้ เพราะแม้จะทำให้รู้สึกดี แต่ก็เป็นการทำให้อารมณ์ดีหลังจากที่ระบายอารมณ์เท่านั้น เนื่องจากการระบายอารมณ์ไม่อาจดับไฟแห่งความโกรธได้แต่ยังทำให้ไฟไหม้เกรียม และไม่ใช่แค่แสดงความก้าวร้าวต่อคนที่วิจารณ์เรา แต่ยังก้าวร้าวต่อคนบริสุทธิ์ทั่วไปที่อยู่ใกล้ตัวอีกด้วย อย่างไรก็ตามการพยายามจะควบคุมอารมณ์ของตัวเองเอาไว้ก็ไม่ต่างอะไรกับการเก็บกดเป็นการละเลยอารมณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งยิ่งกินพื้นที่ช่องสัญญาณของสมอง (Liao & Wang, 2021) อย่างน่าตกใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนักจิตวิทยา Wegner & Schneider (2003) ที่ออกแบบการทดลองโดยแบ่งอาสาสมัครเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งคณะวิจัยได้บอกกับกลุ่มทดลองว่า “ห้ามคิดถึงหมีขาว” แต่ผลที่ได้กลับล้มเหลว เพราะกลุ่มทดลองกลับคิดถึงหมีขาวมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ห้ามให้คิดถึงหมีขาวแต่แรก

จากผลการศึกษาที่ได้ยกมาข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บุคคลไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างครบถ้วน เพราะอารมณ์ของเราจะเป็นฝ่ายควบคุม และอารมณ์ที่ถูกเก็บกดไว้จะโผล่ขึ้นมามากมายโดยไม่ถึงโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย นี่คือการกระบวนการที่นักจิตวิทยาเรียกว่า การรั่วไหลของอารมณ์ (Emotional Leakage) เหมือนกับการทดลองของ Bushman ที่กลุ่มทดลองแสดงอารมณ์โกรธกับคนรอบข้าง ดังนั้นในสถานการณ์โควิด-19 ที่ผู้เรียนต้องเผชิญกับอารมณ์เชิงลบไม่ว่าจะเป็น ความวิตกกังวล ความเศร้า และความเครียด ผู้เรียนไม่ควรเก็บกดหรือพยายามควบคุมไม่แสดงออกอารมณ์ออกมา หรือการระบายอารมณ์กับสิ่งรอบข้าง แต่ผู้เรียนควรจัดการอารมณ์โดยแสดงออกอย่างมีสติมากกว่า ซึ่งผู้เขียนได้สรุปออกมาเป็น 2 แนวทางที่สามารถทำร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการอารมณ์ในการเรียนออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19

ในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องเว้นระยะห่างและต้องอยู่ในที่พักอาศัยมากขึ้น แม้สถานการณ์อาจจะดีขึ้นแล้วแต่ไม่มีใครสามารถคาดการณ์ได้อย่างสมบูรณ์ว่าเชื้อไวรัสจะไม่มี การระบาดอีกครั้ง ทำให้การเรียนออนไลน์ก็ยังคงเป็นหนึ่งในตัวเลือกอยู่เสมอ ดังนั้นการจัดการอารมณ์เชิงลบที่เหมาะสมกับสถานการณ์จึงควรจะเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง สามารถทำในที่ ที่พักอาศัยที่มีพื้นที่จำกัด และเหมาะสมกับทุกเพศที่วัย ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิธีการที่ได้รับ การยอมรับและมีงานวิจัยรองรับดังต่อไปนี้

1. การพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่าง (Distanced Self-talk) เป็นหนึ่งในเทคนิคที่ สอดคล้องกับ การสร้างระยะห่าง (Distancing) ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคการบำบัดทางความคิด (Cognitive Therapy) ที่ถูกคิดค้นขึ้นในปี 1970 โดย Aaron Beck นักบำบัดที่มีชื่อเสียง การพูดคุย กับตนเองอย่างมีระยะห่างเป็นเทคนิคสำคัญที่จัดการความคิดด้านลบที่มีสาเหตุมาจากอารมณ์เชิงลบ Ethan Kross นักจิตวิทยาชื่อดังผู้เขียนหนังสือ Chatter เรียกการพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่าง แบบย่อ ๆ ว่า “การซูมออก (Zooming Out)” คือการมองเห็นปัญหาจากมุมมองที่กว้างขึ้นเพื่อที่จะ

เข้าไปจัดการ สอดคล้องกับเทคนิคการสื่อสารแบบ I-Message ที่เป็นการบอกถึงความรู้สึกของผู้พูด แทนการใช้อารมณ์ (Kross, 2021) เพราะเมื่อบุคคลเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ จะไม่สามารถมอง ปัญหาจากหลาย ๆ มุมได้ ทำให้เกิดอารมณ์เชิงลบขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นความวิตกกังวล ความเครียด หรือความเศร้า สามารถทำได้โดยการเรียกชื่อตัวเอง เพราะเมื่อเราติดอยู่กับปัญหาจนไม่สามารถมอง รอบด้านได้ จะทำให้เกิดการหมกมุ่นกับปัญหานั้นและทำให้อารมณ์เชิงลบทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากสมองส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลเรื่องตัวเอง (Self-Referential) ที่ทำหน้าที่ สร้างอารมณ์ จะถูกกระตุ้นให้ทำงานจะหลั่งสารอะดรีนาลีน และคอร์ติซอลออกมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคคลมีอารมณ์เชิงลบและเกิดความคิดเชิงลบขึ้นตามมา จึงไม่สามารถจัดการปัญหาที่บั่นทอน อารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kross, 2021) อีกทั้งยังมีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยยูเวนที่ นำเทคนิคการพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่างไปทำการวิจัย โดยคณะวิจัยได้ตั้งคำถามวิจัยว่า การ พูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่างส่งผลต่อระยะเวลาที่ผู้คนมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือไม่ พบว่าการสร้างระยะห่างสามารถลดระยะเวลาที่รู้สึกแย่ต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์เชิงลบ อย่างโกรธหรือเสียใจได้ (Verduyn, Mechelen, Kross, Chezzi, & Bever, 2012)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่าง (Distanced Self-talk) สามารถทำได้โดยคุยกับตัวเองพร้อมกับเรียกชื่อตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น ผู้เรียนกำลังรู้สึก อ้างว้าง เหนงา และเศร้า ครูหรือบุคลากรทางด้านการศึกษสามารถให้ผู้เรียนเรียกชื่อตัวเองเป็นเชิงตั้ง คำถามได้ เช่น “เพราะอะไรอารมณ์ ถึงได้กำลังรู้สึกแบบนี้” การเรียกชื่อตัวเองจะเป็นการถอยตัว ออกมาและเห็นปัญหาหรืออารมณ์เชิงลบในมุมมองที่กว้างมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นหากหัดทำบ่อย ๆ ยัง สามารถลดการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับความทรงจำที่เจ็บปวดได้ (Davis, Gross & Ochsner, 2011) จะเห็นว่าการพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่างสามารถทำได้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่หรือ สถานการณ์ใด อีกทั้งยังมีการศึกษาวิจัยรองรับ อย่างไรก็ตามหากจะสามารถลดอารมณ์เชิงลบได้อย่าง มีประสิทธิภาพมากที่สุดสามารถใช้อีกเทคนิคหนึ่งที่มีการศึกษาวิจัยรองรับเช่นเดียวกันมาใช้ร่วมกันได้ ซึ่งเป็นเทคนิคดังกล่าวสามารถทำได้เช่นเดียวกัน

2. การเขียนเพื่อระบายอารมณ์ (Expressive Writing) อย่างที่กล่าวมาข้างต้นการจัดการ จัดการอารมณ์เชิงลบไม่ใช่การเก็บกดอารมณ์ และไม่ใชการระบายอารมณ์ออกมาด้วยความโกรธ แต่ เป็นการแสดงอารมณ์อย่างมีสติ กล่าวคือ เป็นการแสดงออกอารมณ์เชิงลบอย่างถูกวิธี ซึ่งการเขียน เป็นวิธีการแสดงอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการ ปลดปล่อยอารมณ์ (Catharsis) ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เชื่อว่าหากบุคคลสามารถปลดปล่อยอารมณ์ ที่เก็บเอาไว้ในจิตใต้สำนึกออกมาได้ ก็จะสามารถบรรเทาอารมณ์เชิงลบได้ (Bushman, Baumeister, & Phillips, 2001) อีกทั้งยังมีการศึกษาวิจัยที่ได้รับการยอมรับโดย Pennebaker & Smyth (2016) ที่เคยจดถึงสู่ความซึมเศร้า และเริ่มแยกตัวออกจากสังคม จนกระทั่งวันหนึ่ง Pennebaker ได้ลอง เขียนระบายบางอย่างเกี่ยวกับชีวิตและอารมณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นชีวิตแต่งงานของตนเอง ครอบครัว เพศสภาวะ อาชีพการงาน และเรื่องอื่น ๆ รวมไปถึงความตาย หลังจากผ่านไปเพียงไม่กี่วัน ก็พบว่าอาการซึมเศร้าได้จางหายไปและเริ่มระลึกถึงความรักอันลึกซึ้งที่มีต่อภรรยาอีกครั้งหนึ่งได้ Pennebaker จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเขียนเพื่อระบายอารมณ์ โดยแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม และบอกให้อีกกลุ่มหนึ่งเขียนเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านอารมณ์ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการถูกล่วง

ละเมิดโดยสมาชิกในครอบครัว ความล้มเหลวที่ย่อยยับในชีวิต ความสูญเสียบุคคลที่รัก การหย่าร้าง หรือความตาย ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งให้เขียนเกี่ยวกับอะไรก็ได้ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน โดยทั้ง 2 กลุ่ม จะต้องเขียนวันละ 20 นาที เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน จากผลการศึกษาพบว่าคนที่เขียนเกี่ยวกับ เรื่องราวชีวิตที่ส่งผลสะท้อนต่ออารมณ์ของตนเองจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพ ใจที่ดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น หดหู่ลดลง ภูมิคุ้มกันมากขึ้น และมีความดันโลหิตน้อยลง อีกทั้งยังทำให้ พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ความจำดีขึ้น และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานมากขึ้นอีกด้วย เนื่องจากการทดลองนี้ Pennebaker ได้รับอนุญาตจากผู้เข้าร่วมทดลองให้ขอประวัติทางการแพทย์ ในอนาคตได้ (Pennebaker & Smyth, 2016)

James Pennebaker ได้อธิบายกฎการเขียนของเขาเอาไว้โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ตั้ง เครื่องจับเวลาไว้ 15-20 นาที 2) เปิดสมุดหรือเปิดหน้าเอกสารใหม่ในคอมพิวเตอร์หรือเครื่องอัดเสียง และ 3) เริ่มเขียนประสบการณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์ เดือน หรือปีที่ผ่านมา ไม่ต้องกังวล ว่าจะอ่านยากไปหรือไม่ ไม่ต้องกังวลเกี่ยวเนื้อหาที่เขียนว่าจะเขียนถูกหรือผิด โครงเรื่องจะต้องเป็น อย่างไร หรือจะปะติดปะต่อกันไม่ได้ ให้เขียนอย่างอิสระตามใจพาไป โดยใช้เวลา 3 - 4 วัน และไม่ จำเป็นต้องเก็บกระดาษที่จดมาอ่านหรือเก็บไว้ ในกรณีที่เขียนไฟล์คอมพิวเตอร์หรือไฟล์อัดเสียงก็ สามารถลบไปเลยหลังจากเขียนเสร็จ (Pennebaker, 1997) ดังนั้นผู้เรียนที่กำลังรู้สึกเศร้า เหงา โดดเดี่ยว วิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 การเรียนออนไลน์ หรืออนาคตข้างหน้าที่เต็มไปด้วย แรงกดดัน ก็สามารถใช่วิธีการเขียนระบายความรู้สึกโดยมีวิธีการตามที่กล่าวมา หากสามารถฝึกเขียน อย่างเป็นนิสัยก็จะทำให้การจัดการอารมณ์เชิงลบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากทั้งสองเทคนิคนี้ผู้เรียนสามารถทำได้ในที่พักอาศัยที่มีพื้นที่จำกัด ซึ่งเหมาะสมกับสถาน การณ์โควิด-19 ที่ประชาชนจำเป็นต้องรักษาระยะห่างให้มากขึ้น อีกทั้งวิธีการทั้งสองยังไม่ได้เป็นการ หลบเลี่ยงหรือพยายามจะควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ แต่เป็นการจัดการให้แสดงอารมณ์เชิงลบ ออกไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ความคล่องแคล่วทางอารมณ์ (Emotional Agility) ที่หมายถึง การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สามารถตั้งสติผ่อนหนักเป็นเบาและอยู่กับความตั้งใจ เป็นวิธีการที่ใช้ ตอบสนองต่อระบบเตือนภัยทางอารมณ์ของตนเอง (David, 2016) อย่างไรก็ตามการจะสามารถ จัดการอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดการบำบัดแบบ พิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม (Rational Emotive Behavior Therapy: REBT) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะ คิดอย่างสมเหตุสมผลได้ และจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้การคิดอย่างมีเหตุผล เพราะอารมณ์เชิงลบที่เกิด ขึ้นกับมนุษย์นั้น เกิดจากการที่บุคคลยอมให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลอย่างไม่สมเหตุสมผล (Ellis & Ellis, 2011) ดังนั้นการที่ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเชื่อและความคิดของตนเองโดยใช้การพูดคุย กับตนเอง (Self-talk) ตามหลักของ Aaron Beck (Kross, 2021) ผู้บุกเบิกการบำบัดทางความคิด ผู้เรียนก็จะสามารถรับรู้อารมณ์ตัวเองได้และเลือกจัดการอารมณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ด้วยสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบให้ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต้องมีนโยบายเรียน ออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพ กาย เช่น พักผ่อนและนอนน้อยลง รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา ขาดสมาธิ ปวดตา ปวดเมื่อย และ

ปวดหลัง เป็นต้น อีกทั้งยังมีปัญหาทางสุขภาพทางจิตใจ ยกตัวอย่างเช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเหงา และโดดเดี่ยว เรียกว่าอารมณ์เชิงลบ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ความนับถือตนเอง และความพึงพอใจในชีวิตลดลง อีกทั้งยังส่งผลต่อสุขภาพกายด้วย ไม่เพียงแค่สถานการณ์โควิด-19 เท่านั้นที่สร้างแรงกดดันทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์เชิงลบขึ้นมา แต่ด้วยยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะหรือความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์เชิงลบขึ้นมา จึงมีความจำเป็นที่ครู อาจารย์ หรือบุคลากรทางด้านการศึกษารวมไปถึงตัวผู้เรียนเองต้องตระหนักถึงวิธีการจัดการอารมณ์เชิงลบอย่างสร้างสรรค์และมีสติ

วิธีการจัดการอารมณ์ คือการตระหนักถึงอารมณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ โกรธ สิ้นหวัง กลัว เสียใจ โดยแสดงออกอย่างมีสติ เพราะสิ่งที่ต้องพึงระวังก็คือการแสดงอารมณ์ออกมาอย่างไม่มีสติ เช่น การระบายอารมณ์โกรธด้วยใช้ความรุนแรง ซึ่งวิธีการจัดการอารมณ์แตกต่างจากการควบคุมอารมณ์ที่เป็นการพยายามเก็บกดอารมณ์เอาไว้ โดยสามารถทำได้ 2 วิธีประกอบด้วย 1) การพูดคุยกับตนเองอย่างมีระยะห่าง คือการมองเห็นปัญหาจากมุมมองที่กว้างขึ้นเพื่อที่จะเข้าไปจัดการสามารถทำได้โดยการพูดคุยกับตนเองพร้อมกับเรียกชื่อตัวเอง เนื่องจากการเรียกชื่อตัวเองจะเป็นการถอยห่างออกมาและเห็นปัญหาหรืออารมณ์เชิงลบในมุมมองที่กว้างมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิคการสื่อสารแบบ I-Message ที่เป็นการบอกถึงความรู้สึกของผู้พูดแทนการใช้อารมณ์ และ 2) การเขียนเพื่อระบายอารมณ์ เป็นการเขียนประสบการณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์ เดือน หรือปีที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปลดปล่อยอารมณ์ (Catharsis) ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ดังนั้นการจัดการอารมณ์ของตนเอง ไม่ใช้การไม่ตอบสนองหรือนิ่งเฉย แต่เป็นการเข้าใจรูปแบบอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้นและเลือกจัดการอารมณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Abbasi, S., Ayoob, T., Malik, A. & Memon, S. I. (2020). **Perceptions of students regarding E-learning during Covid-19 at a private medical college. Pakistan Journal of Medical Sciences.** Retrieved from <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2766>.
- Adikari, A., Nawaratne, R., Silva, D., Ranasinghe, S., Alahakoon, O. & Alahakoon, D. (2021). Emotions of COVID-19: A Study of Self-Reported Information and Emotions during the COVID-19 Pandemic using Artificial Intelligence. **Journal of Medical Internet Research.** Retrieved from <https://www.jmir.org/2021/4/e27341/>.
- Boonsathirakul, J. (2021). wikrit læ kǎn rapmǔ kap khwām khriāt khōng nakriān nai radap matthayommasuksā tōṅ plāi [Crisis and Stress Coping of Senior High School Students]. **Srinakharinwirot Academic Journal of Education.** 22(2), 204-219.

- Bushman, B. (2002). Does venting anger feed or extinguish the flame? catharsis, rumination, distraction, anger, and aggressive responding. **Personality and Social Psychology Bulletin**. 28(6), 724-731.
- Bushman, J., Baumeister, F. & Phillips, M. (2001). Do people aggress to improve their mood? Catharsis beliefs, affect regulation opportunity, and aggressive responding. **Journal of Personality and Social Psychology**. 81(1), 17-32.
- David, S. (2016). **Emotional Agility: Get Unstuck, Embrace Change, and Thrive in Work and Life**. New York: Avery.
- Davis, I., Gross, J. & Ochsner, N. (2011). Psychological distance and emotional experience: What you see is what you get. **Emotion**. 11(2), 438-444.
- Ekman, P. (1970). Universal facial expressions of emotions. **California Mental Health Research Digest**. 8(4), 151-158.
- Ellis, A. & Ellis, D. (2011). **Rational Emotive Behavior Therapy (Theories of Psychotherapy)**. Washington, DC: American Psychological Association.
- Gruber, J., Mauss, I. & Tamir, M. (2011). A dark side of happiness? how, when, and why happiness is not always good. **Perspectives on Psychological Science**. 6(3), 222-233.
- Heckman, J. (2008). Schools, skills, and synapses. **Economic Inquiry Western Economic Association International**. 46(3), 289-324.
- Hobbs, D. (2020). At schools closed for coronavirus, online work won't count. **Wall Street Journal**. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/schools-closed-for-coronavirus-online-work-wont-count-11584643049>.
- Hussin, W., Harun, J., & Shukor, M. (2019). Online interaction in social learning environment towards critical thinking skill: A framework. **Journal of Technology and Science Education**. 9(1), 4-12.
- Kavaklı, M. (2019). Why do we have emotions? the social functions of emotions. **Research on Education and Psychology**. 3(1), 11-20.
- Keltner, D. & Haidt, J. (1999). Social functions of emotions at four levels of analysis. **Cognition & Emotion**. 13(5), 505-521.
- Keltner, D., Sauter, D., Tracy, J. & Cowen, A. (2019). Emotional expression: Advances in basic emotion theory. **Journal of Nonverbal Behavior**. 43(2), 133-160.
- Kross, E. (2021). **Chatter: The voice in your head, why it matters, and how to harness it**. New York: Crown.
- Liao, H. & Wang, Y. (2021). Development of a scale measuring emotional catharsis through illness narratives. **International Journal of Environmental Research and Public Health**. 18(1), 1-16.

- Mahyoob, M. (2020). Challenges of e-learning during the covid-19 pandemic experienced by EFL learners. *Arab World English Journal*. 11(4), 351-362.
- McIntyre, J. C., Worsley, J., Corcoran, R., Woods, P. H. & Bentall, R. P. (2018). Academic and non-academic predictors of student psychological distress: The role of social identity and loneliness. *Journal of Mental Health*. 27(3), 230-239.
- Ministry of Education. (2020). **prakāsok ra suāng suksāthikān long wan thī sippāet Mīnākhom sōngphanhārōjhoksipsām rūāng hai sathan suksā nai sangkat læ nai kamkap khōng krasuāng suksāthikān pit rīan duai hēt phisēt** [Announcement of the ministry of education dated 18 March 2020 regarding the closure of educational institutions under and under the supervision of the Ministry of Education for special reasons]. Retrieved from <https://moe360.blog/2020/03/17/ศธ-สั่งสถานศึกษาทั่วประเทศ/>.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2020). **prakāsok ra thuāng อว. longwan thī sipsōng Mīnākhom sōngphanhārōjhoksipsām rūāng māttrakān hai khwām chuailuā phū dai rap phonkrathop chāk kān rabāt khōng rōk titchuā wairat khōrōnā sōngphansipkāo rū rōk khōwit sipkāo** [Announcement of the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand dated 12 March 2020 on measures to provide assistance to those affected by the outbreak of the Coronavirus Disease 2019 or COVID-19]. Retrieved from https://www.ops.go.th/main/images/2563/muaAdmin/corona/ประกาศ_อว.COVID19.pdf.
- Orgiles, M., Morales, A., Delvecchio, E., Francisco, R., Mazzeschi, C., Pedro, M. & Espada, P. (2021). Coping behaviors and psychological disturbances in youth affected by the COVID-19 health crisis. *Frontiers in Psychology*. Retrieved from <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.565657>.
- Oxford University. (2021). **Parental Mental Health Worsens Under New National COVID-19 Restrictions**. Retrieved from <https://www.ox.ac.uk/news/2021-01-19-parental-mental-health-worsens-under-new-national-covid-19-restrictions>.
- Öztok, M. & Kehrwald, A. (2017). Social presence reconsidered: Moving beyond, going back, or killing social presence. *Distance Education*. 38(2), 259-266.
- Pennebaker, J. (1997). Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological Science*. 8(3), 162-166.
- Pennebaker, J. & Smyth, J. (2016). **Opening Up by Writing It Down** (3rd ed.). How Expressive Writing Improves Health and Eases Emotional Pain. New York: Guilford Press.

- Salovey, P. & Mayer, D. (1990). Emotion intelligence. In **Imagination, Cognition and Personality**. 3(9), 185-211.
- Sapthanadol, T. (2011). patchai thī mī phonkrathop tō kanchatkañ rian kansōñ botriān ‘ōñlai khōng mahāwityanya rāchaphat Nakhōñ Rāchasiā [Factors Affecting the Teaching and Learning Management of Online Lessons at Nakhon Ratchasima Rajabhat University]. **Veridian E-Journal Silpakorn University Humanities, Social Sciences, and Arts**. 4(1), 652-666.
- Schwartz, K., Exner-Contreras, D., McMorris, C., Makarenko, E., Arnold, P., Bavel, M., Williams, S. & Canfield, R. (2021). COVID-19 and student well-being: stress and mental health during return-to-school. **Canadian Journal of School Psychology**. 36(2), 166-185.
- Somanandana, V. Boonsupa, C. & Kamonnawin, P. (2021). kāñhai bōrikan kān pruksā choēng chittawitthayā bāp ‘ōñlai: miti mai khōng kāñhai bōrikan pruksā choēng chittawitthayā [Online counseling service: a new dimension of counseling service]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 15(1), 247-260.
- Thailand Physical Activity Knowledge Development Centre, Institute for Population and Social Research, Mahidol University, & Thaihealth. (2020). **fūn kitchakam thāngkai nai prathet Thai lang wikrit kho wit - sipkao** [Physical Activity in Thailand after COVID-19 Pandemic]. Retrieved from https://tpak.or.th/backend/print_media_file/81/รายงานสถานการณ์พื้นที่กิจกรรมทางกายในประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19.pdf.
- Verduyn, P., Mechelen, I., Kross, E., Chezzi, C. & Bever, F. (2012). The relationship between self-distancing and the duration of negative and positive emotional experiences in daily life. **Emotion**. 12(6), 1248-1263.
- Watson, D. & Clark, A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience aversive emotional states. **Psychological Bulletin**. 96(3), 465-490.
- Wegner, D. & Schneider, D. (2003). The white bear story. **Psychological Inquiry**. 14(3), 326-329.
- Wongpiromsarn, Y. (2020). kāñdamnoēn ngāñ sukkhaphāp chit phaitai wikrit kho wit sipkao khōng prathet Thai [Mental health and the COVID-19 crisis in Thailand]. **Journal of Mental Health of Thailand**. 28(4), 280-291.
- World Economic Forum. (2020). **The Future of Jobs Report 2020**. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.
- Yaribeygi, H., Panahi, Y., Sahraei, H., Johnston, T. & Sahebkar, A. (2017). The impact of stress on body function: a review. **EXCLI Journal**. 16(1), 1057-1072.

ภาคผนวก

แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ให้แก่กอง
บรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ในรูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความสำคัญของปัญหา
- ☐ โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- ☐ วัตถุประสงค์วิจัย
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย
- ☐ ผลการวิจัย
- ☐ อภิปรายผล
- ☐ ข้อเสนอแนะ
- ☐ บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทย
- ☐ บทนำ
- ☐ เนื้อหา
- ☐ สรุป
- ☐ บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

- ☐ ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ☐ ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
(.....)
นักวิชาการศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....
.....
.....

.....
(.....)
บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่าง ๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

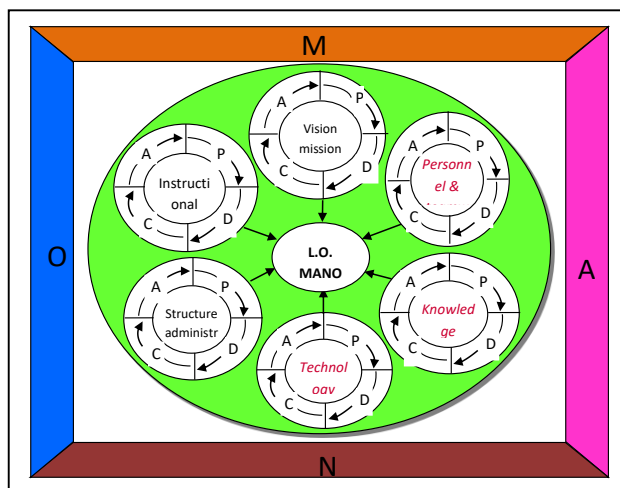
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่ง และด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณียกความวิจยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณียกความวิจยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อย้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อย้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านการวัดประเมินผล	4.31	0.64	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2+7x+10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ใช้อ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpsd/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสำเนา ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)
-----------------------	-----------	--

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)
-------------	-----------	--------------------------------------

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...
... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

.... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง

(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้

รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication)

ใช้ “n.p.”

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher)

ใช้ “n.p.”

ไม่ปีที่พิมพ์ (no date)

ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...

(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรบรรทัดหลังเครื่องหมาย

(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,/ปีที่
พิมพ์ก่อน;/ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a, b, c ตามที่เรียงไว้ใน
บรรณานุกรม

Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author./A./ (Year)./ Title of book. / Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็นหน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthana khwāmpen khurū wichāchīp sarup kādamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksa (Phō,So, 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./(อักษรย่อของชื่อต้น และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpromœnphon kān rianrū nœō mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khit mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsahakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lāe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/,/เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143.
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄rkr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./ปี./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄rkr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoṁ samrap khon sūa dæṅ [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). k̄anphatthana rūpbæp k̄ansōṁ dōi chai k̄an khit choṅg 'ōk bæp pen thān phūa sāṅsan phonngā nathī prakot 'attalak Thai samrap nisit naksuksā radap parinya bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่องานประชุม./ (หน้า)./สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukkhaphāp hæng chat : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly: One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukkhaphāp læ chiwit padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai 'ōkāṭ kao pīsamnakngān Khana Kammakān sukkhaphāp hæng chat [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขับร้อง (ถ้ามี)./ (ปีที่ผลิต)./ ชื่อเรื่อง./ [ประเภทของวัสดุ]./ [สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต].
	ชื่อผู้จัดทำ./ (ปีที่ผลิต)./ ชื่อเรื่อง./ [ระบุลักษณะของสื่อ]./ [สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่].
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōṅghīeo chœng Niwet [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bæp mai khui kap klum phūan daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....

² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....

³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....

¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....

² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....

³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

ABSTRACT

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา

(ขนาด 16 เซ็ม TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

References

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

.....(ขนาดตัวอักษร 16).....

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหาไปใส่ไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

